

Пакрыў. Маларыцкі майстар, 1649. Дошка, яечная тэмпэра.

123,5x80x2-5.



Сьв. Параскева з жыццем. 1659. Траецкая царква. в. Бездеж.

Брэсцкая вобл. Дошка, яечная тэмпэра. 143Х105Х1,5-5.



*Дабраславёны Той, Хто ідзе ў імя
Гасподня!*
Мц. 23:39

БЕЛАРУСКАЯ АЎТАКЕФАЛІЯ

ЧАСОПІС БЕЛАРУСКАГА АЎТАКЕФАЛЬНАГА РУХУ

ЗЬМЕСТ

БАГАСЛОЎЕ

мітрапаліт Ерафей (Влахас). СУТНАСЦЬЦЬ ХРЫСЦІЯНСТВА.....	7
архімандрытт Мялецій Ап. Вардаханіс. ТРЫ ВІДЫ АТЭІЗМУ.....	16
ПРАВЯЛЕБНЫ МІТРАПАЛІТ ПІРЭЙСКІ СЕРАФІМ АБ ПАПІЗМЕ И ЭКУМЭНІЗМЕ.....	20
протапрэсвітэр Феадор (Зісіс). ПАЗЫЦЯЯ ЗВГ. АНТОНІЯ ВЯЛІКАГА Ў АДНОСІНАХ ЕРЭТЫКАЎ СЕНЬНЯ ЗЬЯЎЛЯЕЦЦА ЎЗОРАМ ДЛЯ УСІХ	23
Св. Марк Эфэскій. ЛАЦІНЯНІНУ АЛЬБО АБ ДАДАТКУ Ў СЫМБАЛЕ.....	24
Карнаракіс Я. МІТ АБ ПРАВАСЛАЎНЫМ СЬВЕДЧАНЬНІ Ў ДЫЯЛЁГАХ ЗЬ ІНАСЛАЎНЫМІ.....	30
МАНАСТЫР ЗВГ. САВЫ АСЬВЯЧОНАГА Ў АДНОСІНАХ АНТЫХРЫСТАВА ЭКУМЭНІЗМУ.....	34
Карнаракіс Я. ПОГЛЯД РЫМСКАГА ПАПЫ НА ЎСХОДНЮЮ ПРАВАСЛАЎНУЮ ЦАРКВУ.....	36
Зв. Ян Дамаскін. СЛОВА ПЕРШАЕ НА НАРАДЖЭНЬНЕ УСЯСЬВЯТОЙ БАГАРОДЗИЦЫ.....	39
Св. Андрэй, архіяпіскап Крыцкі. СЛОВА НА НАРАДЖЭНЬНЕ УСЯСЬВЯТОЙ БАГАРОДЗИЦЫ.....	48

№3(3)
2009 л.Б.

Зв. Яфрэм Сірын. НА ТЫХ, ЯКІЯ ШТОДНЯ ГРАШАЦЬ І ШТОДНЯ КАЕЦЦА.....	53
Дзеспіну Канстантыну. НЕАБХОДНАСЦЬ АЛЬБО НЕБЯСЬПЕКА БАГАСЛОЎСКАГА ДЫЯЛЁГУ?.....	55
ВЫСНОЎКІ АБ СУСЬВЕТНЫМ ВЯРШЭНСТВЕ ПАП..	57

ГІСТОРЫЯ

УСПАМИНЫ СЬВЯЦЕЙШАГА ПАТРЫЯРХА МСЬЦІСЛАВА.....	61
9 СУСЬВЕТНЫХ САБОРАЎ ПРАВАСЛАЎНай ЦАРКВЫ.....	70
ТОМАС КАНСТАНТЫНОПАЛЬСКАГА САБОРУ 1180 ГОДУ (АБ “БОГУ МУХАМЕДА”.....	74
прат. Горбік С.; Сасноў У. СЬВЯТАМУЧАНІК ХРЫСТОВЫ СЬВЯТАР ХВЕДАР ТОНКАВІД.....	76

ЦАРКОЎНАЯ НАВУКА

НЕКАЛЬКІ ПРАВІЛАЎ НАБОЖНАГА ЖЫЦЬЦЯ....	83
Прат. Аўчарэнка М. УЗМАЦНЯЙЦЕ СВАЕ РЭЛІГІНАЕ ЖЫЦЬЦЁ.....	89
ераманах Агафадор. АБ ЖАХЛІВЫМ ГРАХУ САМАЗАБОЙСТВА.....	96
Мітрапаліт Іларыён (Агіенка). СЛУЖЫЦЬ НАРОДУ – ГЭТА СЛУЖЫЦЬ БОГУ.....	99
ТЫМ ХТО ПРЫХОЎВАЕ СВАЕ ГРАХІ НА СПОВЕДЗI..	106
ЦАРКОЎНЫ ГОД, РУХОМЫЯ И НЕРУХОМЫЯ СЬВЯТА.....	108
ПАКРЫЎ УСЯСЬВЯТОЙ БАГАРОДЗИЦЫ.....	113
Св. Васілій,(Ліпкіўскій). РАЗУМЕНЬНЕ СЬВЯТА ПОКРЫВЫ УСЯСЬВЯТОЙ БАГАРОДЗИЦЫ.....	115
УЗНЯНЦЬЦЯ ГОДНАГА И ЖЫВАТВОРЧАГА КРЫЖА ГОСПАДА.....	120
САБОР АРХАНЁЛА МІХАЛА И ЎСІХ НЯБЕСНЫХ АНЁЛЬСКІХ СІЛАЎ.....	125
КАЛЯДНЫ ПОСТ.....	128
Антоній, мітрапаліт Суражскі. АБ КАЛЯДНЫМ ПАСЬЦЕ УВЯДЗЕНЬНЯ Ў ХРАМ УСЯСЬВЯТОЙ БАГАРОДЗИЦЫ.....	131
	133

Свв. Ігнацій Брянчанінаў. АБ ПАКАЯНЬНІ.....	136
Панайоці I. Буміс. НЕПАМЫЛЬНАСЦЬ ПРАВАСЛАЎЯ. КРЫТЭРЫ ПАДМУРКА І АДЗІНСТВА.....	144
Звг. Яфрэм Сірын. ПАВУЧАНЬНЕ АБ БЯЗМОЎІ.....	158

АГІЯГРАФІЯ

ЗВГ. МУЧАНІК АФАНАСІЙ БЕРАСЬЦЕЙСКІ.....	161
СВВ. МУЧАНІЦЫ ВЕРА, НАДЗЕЯ, ЛЮБОЎІ МАЦІ IX САФІЯ.....	165
СПАЧЫН СВЯТОГА АПОСТАЛА І ЭВАНГЕЛИСТА ЯНА БАГАСЛОВА.....	167
ЗВЫШГОДНЫ ХАРЫТОН СПАВЯДАЛЬНИК.....	170
СВЯЩІЦЕЛЬ МІХАЛ, МІТРАПАЛІТ КІЕЎСКІ.....	172
СВЯТАМУЧАНІК ДЗІЯНІСІЙ АРЭАПАГІТ.....	173
ПАМЯЦЬ СВЯТОГА АПОСТАЛА І ЭВАНГЕЛИСТА ЛУКІ.....	176
ВЕЛІКАМУЧАНІК АРЦЕМІЙ.....	179
ЗВЫШГОДНЫ ІЛАРЫЁН ВЯЛІКІ.....	181
СВВ. РАЎНААПОСТАЛЬНЫ АВЕРКІЙ, ЯПІСКАП ІЭРАПОЛЬСКІЙ.....	182
СЯМІ ЭФЭСКІХ ЮНАКОЎ.....	183
ДЗЕНЬ ПАМЯЦІ СВЯТОГА ВЕЛІКАМУЧАНІКА ЗЫМІЦЕРА САЛУНСКАГА.....	185
ПАМЯЦЬ СВЯТОЙ ВЕЛІКАМУЧАНІЦЫ ПАРАСКЕВЫ ПЯТНІЦЫ.....	187
СВЯЩІЦЕЛЬ ЯН МІЛАСЬЦІВЫ.....	188
АПОСТАЛ ПІЛІП.....	191
СВЯТАЯ ВЕЛІКАМУЧАНІЦА КАЦЯРЫНА.....	193
СВЯТАМУЧАНІК КЛІМЭНТ, ПАПА РЫМСКІ.....	194
СВЯТАМУЧАНІК ПЁТР, АРХІЯПІСКАП АЛЕКСАНДРЫЙСКІ.....	197

ПУБЛІЦЫСТЫКА

архіяпіскап Уманські Ян. КАМПРАМІС ПА–ГРЭЦКІ...	199
АРХІЯПІСКАП ЯН АБ “КІЕЎСКАЕ МАДЭЛІ”.....	203
ЗВАРОТ СВЯЦЕЙШАГА СЫНОДУ ДА ВЕРНЫХ	

УПЦ АД 24.11.2009 КАМЭНТУЕ АРХІЯПІСКАП УМАНСКІ ЯН (МАДЗАЛЕЎСКІ), СТАРШЫНЯ БАГАСЛОЎСКА-КАНАНІЧНАЕ КАМІСІ УАПЦ.....	214
Катрыч М. УПЦ КП: АДСТУПАЦЬ НЯМА КУДЫ, ЗЗАДУ МАСКВА.....	216
КАР'ЕРЫСТКА ПА ХРЫСЦІЯНСКІ.....	219
Прат. Заплетнюк Я. МОЙ СЯБРА – ЯПІСКАМ АЛЯКСАНДР.....	222
ЯК СТВАРАЮЦЦА ЕРАСІ, АЛЬБО ШТО ТАКОЕ “ЭТНАФІЛЕТЫЗМ”.....	225
Мурашка А. АНАТОМІЯ ЗДРАДНІЦТВА.....	232

ДАКУМЭНТЫ ЎАПЦ

АДБЫЎСЯ АРХІРЭЙСКІ САБОР УАПЦ.....	253
ЗАЯВА АРХІРЭЙСКАГА САБОРУ УКРАІНСКАЕ АЎТАКЕФАЛЬНАЕ ПРАВАСЛАЎНАЕ ЦАРКВЫ.....	255
НОВЫЯ ЯПІСКАПЫ ЎАПЦ.....	259
СЛОВА ПРЫ ПАКЛІКАНЬНІ ЯПІСКАПА АФАНАСІЯ УЛАДЫКА ГЕРМАН – ЯПІСКАП ЧАРНАВЕЦКІ ЎАПЦ.....	260
СЛОВА ПРЫ ПАКЛІКАНЬНІ ЯПІСКАПА ГЭРМАНА...	262
	264

ПАДЗЕІ БАПЦ

НОВЫЯ ВЫДАНЬНІ БАПЦ.....	265
--------------------------	-----

ВЕЧНАЯ ПАМЯТЬ

АДЫШОЎ ДА ГОСПАДА СВЯЦЕЙШЫ ПАТРЫЯРХ СЭРБСКІ ПАВАЛ.....	267
СЭРБІЯ РАЗЪВІТВАЕЦЦА ЗЬ СПАЧЫЛЫМ ПАТРЫЯРХАМ ПАЎЛАМ.....	271
ЖЫЦЬЦЁ – СЛУЖЭНЬНЕ ХРЫСТУ...	271

“Беларуская Аўтакефалія” Выданьне: Беларускага аўтакефальнага руху.

Зь дабраслаўлення Старшыні архірэйскага сабору мітрапаліта Ёvana (Пуріца).
Рэдактар прат. Сяргей Горбік. Адрэса для ліставаньня baoc_info@yahoo.com
Замова №321 Наклад 299 асобнікаў

БАГАСЛОЎЕ

СУТНАСЬЦЬ ХРЫСЬЦІЯНСТВА¹ ‘Н оўсіа той Хрістіанісм’

ЕККЛІНАСТІКИ ПАРЕМВАСН

Іюльюс 2006

мітрапаліт Ерафей (Влахас)



Рэлігіязнаўцы адносяць Хрысьціянства да рэлігій і безумоўна монатэістычным. Некаторыя зь іх, выкарыстоўваюць гэты тэрмін – рэлігія – лічаць Хрысьціянства Богаатхнёной рэлігіяй. Некаторыя ж, замест таго, каб ужываць тэрміны Хрысьціянства і рэлігія, прapanуюць тэрмін Царква і сцьвярджаюць, што Христос не заснаваў рэлігіі, не склаў нейкага

Хрысьціянства, паколькі гэты тэрмін і мае нейкую ідеалагічную нагрузкую, але заснаваў Царкву.

Могуць лі паняцьця рэлігія і Царква атаясамляцца тымі, хто вывучае феномэн рэлігіі і што гэта значыць. Аднак, калі рэлігій вывучаюцца больш дакладна, то магчыма пераканацца, што яны маюць паміж сабой вялікія адрозненія.

Слова рэлігія (*θρησκεία*) тройчы сустракаецца ў Новым Запавете. У першы раз, калі гаворыцца аб юдэйскай веры і мы гэта знаходзім у апалёгіі апостала Паўла прад царом Агрыпам: “Я жыў фарысэем паводле найстражэйшага ў нашым веравызначаныні вучэнья.” (Дз. 26:5) Другі рас яно сустракаецца, калі апостол Павал ў сваім пасланьні да Каласянаў абвяшчае аб “ерэтыках анёльскіх”, які хутчэй за ўсё выражалі гнастычныя тэндэнцыі той эпохі ў адносінах да рэлігіі і шанавалі анёлаў, таму ап. Павал пераконвае: “Ніхто хай не ашукувае вас сваёй самавольнай удава-

ней пакораю і службай анёлаў” (Кал. 2:18). І ў трэці раз слова рэлігія ўжываецца ў саборным пасланьні брата Боскага Якава, калі ён піша: “Калі ж хто з вас думае, што ён пабожны (*θρήσκος*), і не таймуе свайго языка, а ашукувае сваё сэрца, у таго пустая пабожнасць (*μάταιος η θρησκεία*). Чыстая і беспахібная пабожнасць (*θρησκεία καθαρά καὶ ἀμιαντός*) перад Богам і Айцом ёсьць тое, каб дагледзеў сіром і ўдоваў у іхніх скрухах і захоўваць сябе неатаганенага съветам.” (Як. 1:26-27)

Але калі нехта ўважна вывучае Святое Пісаньне, галоўным чынам Эвангельля і пасланьня ап. Паўла, то можа пераканацца, што для новага жыцця, якую прынёс у съвет Хрыстос, якае не зьяўляецца съвецкім тлумачэннем рэлігійных пачуцьцяў, не нейкім чалавечым адкрыцьцём, але зьяўляецца адкрыцьцём Бога ў сэрцы чалавека праз таямніцу съвятой Пяцідзесятніцы, дзе галоўным чынам выкарыстоўваюцца паняцьця Эвангельля, Царства, Царквы і Войска і абвязкова гэтыя чатыры паняцьця карэнным чынам адрозніваюцца ад паняцьця рэлігія. Рэлігія ў асноўным уяўляе сабой узыходжанье чалавека да Бога, але Эвангельле, Царства, Царквы і Войска ўказваюць на прыход Бога да чалавека і імкненіе чалавека да дасягненія зносін зь Ім, якія канчатковая адбываюцца дабрынёй.

Эвангельля

Вызначаючым паняцьцем, якое съведчыць аб новай веры, новым жыцці, якое прынёс у съвет Хрыстос Сваім увасабленынем, зьяўляецца слова “эвангельле – дабравесця”, і яно абвяшчае добрую вестку, добрае паведамленыне, якое ясна адрозніваецца ад усяго таго, што было раней.

Звг. Марк Спавядальнік, тлумачачы, што азначае эвангельля – дабравесце, піша: “Гэта ёсьць боскае Эвангельля – дабравесця, пасольства Боскае і пакліканыне чалавека праз Сына ўвасабленага і да Айца, супакаеніне, падараўаная ўзнагарода, прыходзячых да перакананыя ў гэтym яшчэ не народжаным аба-гаўленыні”. Гэта значыцца Эвангельля – дабравесце зьяўляецца пасланьнем і пакліканынем да людзей, якое адбылося праз увасабленыня Сына і Слова Боскага, Які прымірыў людзей зь Айцом і падараў тым, якія прыслухаюцца да Яго ненароджанае аба-

¹ <http://www.parembasis.gr/index.htm>

гаўленьне. І ў іншым месцы ён піша: “Святое Эвангелья уводзіцца ў жыцьцю адрачэннем ад жыцьця съвецкага, і спавяданьнем духоўнага жыцьця.” Гэта зьяўляецца чынныкам таго, дзеля чаго сьвц. Дыянісій Арэапаг піша: “і вялікім багаслоўем і малым зьяўляецца Эвангельле, шырокім і вялікім і зноў сакрушоным.” Мова ідзе не аб вучэнні, але аб ісьцінам жыцьці, якое звязваецца зь абагаўленьнем.

Эвангеліст Марк пачынае свае Эвангельля зъ скажу: “Пачатак Дабравесціца Ісуса Хрыста, Сына Божага” (Мк. 1:1). І згодна эвангелісту Мацею Христос абыходзіў усю Галілею, “навучаючи ў синагогах іхніх і пропаведуючы Дабравесціце Царства” (Мц. 4:23). Христос пасыля Свайго ўваскрошаньня даў Свайм вучням запавет пропаведаваць “ўсяму стварэнню” (Мк. 16:15).

Апостал Павал у сваіх пасланьнях неаднаразова раскрывае, што такое эвангельля, якое складае вагонь жыцьця, якое адчыніў і паказаў Христос съвету. Ён галоўным чынам раскрывае, што эвангельля – дабравесце не зьяўляецца вучэннем, якое ўспрымаецца розумам і чалавек яго ўспрымае слыхам, але яно зьяўляецца таямніцай выратаваньня.

Ад самага пачатку ён падкрэслівае, што ён сам успрымае эвангельля праз адкрыццё Ісуса Хрыста і цалкам ясным чынам звязвае эвангельля з бачаньнем Хрыста і зносінамі зь Ім, якія зьяўляюцца адкрыццём. Ён піша да галітаў: “Абвяшчаю вам, браты, што Дабравесціце, якое я абвяшчаў, ня ёсьць чалавече, бо і я прыняў яго і навучыўся не ад чалавека, а праз адкрыццё Ісуса Хрыста.” (Гал. 1:11-12) Эвангельля зьяўляецца адкрыццём Божым і, такім чынам, мова ідзе аб “слаўным Дабравесціцем добраччаснага Бога, якое мне даверана.” (1 Цім. 1:11) Эвангельля – дабравесця, якое зьяўляецца выразам славы Божай, азначаючай, што дабравесце злучаеца з адкрыццём, зьяўляецца няствораным словамі і ідэямі, якія адчыняюць чалавеку, наколькі гэта магчыма, няствораныя слова. Апостал Павал адчувае, што ён зьяўляецца “служыцелям” Ісуса Хрыста, які съвятадзейнічае эвангельля – дабравесце Боскае. “Паводле дадзенай мне ад Бога мілаты быць слугою Ісуса Хрыста ў язычнікаў і выконваць съвяшченнную службу звязаваньня Божага” (Рым. 15:15-16).

Словы “служыцель” і “съвятадзейніца” (*ἱερουργός*) дабравесца – эвангельля не выкарыстоўваецца ап. Паўлам умоўна і сымбалічна, але ў рэальным сэнсе, паколькі праз дабравесце, якое зьяўляецца нейкім съвятадзействам, зыходзіць сіла, няствораная энэргія Бога, якая выратоўвае таго чалавека, які верыць у Хрыста і Яго слова. Апостал Павал піша: “Бо я не саромеюся звязаваньня Христовага, бо яно ёсьць сіла Божая на збавеньне ўсякаму веруючаму” (Рым. 1:16) Эвангельля абвяшчае Дабрыйні ўсякому веруючаму, але і з дапамогай Боскай энэргіі для чалавека робіцца прымальным тое. Што ён верыць і знаходзіцца зь Ім і выратоўваецца. “Нагадваю вам, браты, Дабравесціце, якое я звязаваю вам, якое вы і прынялі, у якім і ўмацаваліся, якім і ратуецеся” (1 Кар. 15:1-2)

Сувязь апостала Паўла з хрысьціянамі мае духоўны характер, паколькі ён сам адчувае, што ён зьяўляецца духоўным айцом тых, каго ён нарадзіў ва Хрысьціне праз дабравесце. І хрысьціяне зьяўляюцца яго духоўнымі дзяцьмі ва Хрысьціне. Апостал Павал піша да карынфянам: “Ня каб пасароміць вас, пішу гэтая, а на разум наводжу вас, як любасных дзяцей маіх. Бо, хоць у вас тысячы настаўнікаў у Хрысьціне, але ня имат айцоў: я нарадзіў вас у Хрысьціне Ісусе звязаваньнем” (1 Кар. 4: 14-15). Адраджэнне хрысьціян адбылося праз дабравесце, якое валодае гэтай адраджаючай сілай – нясторанай энэргіяй Бога, якая скіроўвае да выратаваньня.

Гэта мы сустракаем і іншым слове ап. Паўла, калі ён гаворыць аб тым, што чуеца слова Боскае ад служачага, якога пасылае Христос, які выратоўвае чалавека. Ён піша да рымлянаў: “Бо “кожны, хто пакліча імя Госпада, уратуеца”. Але як паклікаць Таго, у Каго ня ўверавалі? як верыць у Таго, пра Каго ня чулі? як пачуць без пропаведніка? И як пропаведаваць, калі ня будзе пасланых?” (Рым. 10:13-15). У дадзеным выпадку ім цалкам зразумела гаворыцца, што выратуеца той, які пакліча імя Госпада ў сваім сэрцы, паколькі “сэрцам вераць дзеля праведнасці, а вуснамі вызнаюць на збавеньне.” (Рым. 10:10) Але для таго, каб гэта адбылося неабходна чалавеку, раней за ўсё, паверыць у пропаведзь эвангельля, якое пропаведуеца пасланымі Прарокамі і Апосталамі. Тут мы маем магчымасць пабачыць чатыры “як”, якія апісваюць умовы выратаваньня. З іншага боку, па-першае,

неабходна паслаць Прарокаў і Апосталаў, якія будуць прапаведаць эвангельля, а ў будучым тыя, якія павераць, прымуць міллату Боскую, якая будзе дзеяць у сэрцы, і гэта энэргія будзе зъяўляцца зь дапамогай малітвы сэрца. Менавіта тады чалавек дасягне ўсынаўлення і выратаванья, бо “*дар мілаты за многія правіны – апраўданыне*” (Рым. 5:16).

Такім чынам, дабравесьце – эвангельля не зъяўляеца нейкім тэарэтычным чалавечым вучэннем, але таямніцай выратаванья і адраджэння чалавека, і гэтае выратаванье адбываецца пры энэргіі Бога і чалавека ў сэрцы веруючага.

Царства

Дабравесьце шчыльным чынам звязана з Царствам, і таму ў Новым Запавете шмат разоў гаворыцца аб дабравесьці Царства, што Хрыстос абвяшчаў Эвангельля Царства: “*навучаочы ў сынах іхніх і прапаведуюочы Дабравесьце Царства*” (Мц. 4:23). І Ён наўват Сам прадабвясьціў: “*І авбешчана будзе гэтае Дабравесьце Царства па ўсім съвеце, на съведчанье ўсім народам*” (Мц. 24:14)

У шматлікіх цытатах Новага Запавету новае жыцьцё, якое прынёс у съвет Хрыстос завеща Царствам, а не праста рэлігіяй. Ян Папярэднік прапаведаваў: “*пакайцесь, бо наблізілася Царства Нябеснае.*” (Мц. 3:3) Ён асэнсаваў, што царом зъяўляеца Хрыстос, царствам зъяўляюцца зносяны чалавека з Богам, а сродкам для гэтага зъяднанья зъяўляеца пакаяньне чалавека. Такім жа чынам пачынаў Сваю пропаведзь і Хрыстос, таму што Ён рыхтаваў Сваіх слухачоў да пакаяньня, “бо наблізілася Царства Нябеснае” (Мц. 4:17).

У Новым Запавете маецца шмат мясьцінаў, у каторых гаворыцца аб Царстве нябесным, аб Царстве Божым, аб таямніцы царства Божага і г.д., якія немагчыма прывесці тут. Бяспрэчным фактам зъяўляеца тое, што тлумачэнье ўсіх гэтих мясьцінаў заключаецца ў тым, што Царом зъяўляеца Сам Хрыстос, Царствам Яго зъяўляеца няствораная Яго слава і належнасць чалавека Целу Хрыста і зносяны зь Ім зъяўляюцца прычасціцем Яго Царству. Апавяданьні аб Царстве і шлюбах маюць той жа сэнс. Тыя, якія зъяўляюцца прычасцікамі Царства Божага, далучаюцца славы Божай і называюцца ўсладуленымі.

Хрыстос у Сваёй першасвятарскай малітве паведамляе Свайму Айцу, што Ён даў людзям славу, якую Яму даў Ён, гэта значыцца падаў энэргію Яго боскасці: “*І славу, якую Ты даў Мне, Я даў ім*” (Ян. 17:22). Молячыся Айцу Ён таксама выказвае Яму сваё жаданьне, каб вучні былі б разам зь Ім і бачылі б славу Ягуну: “*Войча! якіх Ты даў Мне, хачу, каб там, дзе Я, і яны былі са Мною, хай бачаць славу Маю, якую Ты даў Мне*” (Ян. 16:24). Цалкам відавочным робіцца тое, што датычнасць чалавека энэргіі бога, якая ёсьць слава Яго боскасці, зъяўляеца еднасцю чалавека з Богам, які завецца ўсладуленым, паколькі таксама далучаеца да еднасці ўсладуленых – абагаўлённых людзей “*да будуць усе адзіны*”. Гэтая думка, каб людзі дасягнулі славы і зрабіліся сапраўднымі сябрамі Цела Хрыстова, каб яны былі зъяднаны паміж сабой, зъяўляеца думкай сапраўднага экumenіста.

Гэтая думка аб ўсладуленасці як абагаўлёнасці сустракаеца ў вучэныні ап. Паўла.

У пасланыні да Рымлянаў гаворыцца аб мэце чалавека зрабіцца “*падобным ўзору сына Яго*” з тым, каб сын Боскі зрабіўся “*першародным паміж шматлікімі братамі*”, ён цалкам зразумела гаворыць, што “*апраўданыне*” чалавека знаходзіць сваё заканчэнне ў “*услаўленыні*” яго, гэта значыцца абагаўленыні. “*Бо каго Ён наперад уведаў, тым і наканаваў..., а каго Ён наканаваў, тых і паклікаў; а каго паклікаў, тых і апраўдаў; а каго апраўдаў, тых і ўславіў*” (Рым. 8:29-30). Усладуленасць зъяўляеца бачаньнем і прычасціцем славе Боскай, якая атаясамляеца зь абагаўленынem чалавека. І тады чалавек робіцца братам Хрыстовым і Хрыстос зъяўляеца “*першародным паміж шматлікімі братамі*”.

Таксама апостол Павал у сваім першым пасланыні да Карынфянаў, гаворачы аб сябрах Царквы, якія зъяўляюцца чэльцамі Цела Хрыстовага, піша: “*Таму, калі пакутуе адзін чэлес, пакутуюць разам зь ім усе чэлесы; славіца адзін чэлес, зь ім радуюцца ўсе чэлесы.*” (1 Кар. 12:26) У гэтым месцы слова “*услаўляеца*”, як казаў айцец Ян Раманыдзіс, не тлумачыцца як “*шануеца*”, але як “*абагаўляеца*”, гэта значыцца чалавек разумееца як удзельнік славы боскасці Хрыстовай, у нястворанай энэргіі Бога, у бачаньні Ягонай мілаты. Гэта датычнасць славы Божай зъяўляеца ўсладуленынem і датычнасцю Царства Божага.

Цалкам харктэрна тое, што згодна зь эвангельлям ад Марка і тлумачэннем Святых Айцоў Царквы, Царства Боскае зъяўляецца бачаньнем славы Божай, якую бачылі вучні ў Духу Святым на гары Фавор, калі Хрыстос прад імі пераўтварыўся, і асьвятліўся твар Ягоны як сонца і рызы Ягоныя зрабіліся белымі як сьвет. Хрыстос неўзабаве прад Сваімі пакутамі казаў Сваім вучням: “ёсць сярод тых, што стаяць тут, такія, што не памеры яичэ, ужо ўбачаць Царства Божае, што прыйшло ў сіле” (Мк. 9:1). І гэта адбылося праз невялікі час, калі Ён узышоў разам з трама вучнямі на гару Фавор і імі паказаў славу Сваёй боскасці. Паколькі раней усяго прад імі зъяніўся.

Царква

Дабравесьце і таямніцы Царства Божага звязаны зь уделам чалавека ў Царкве. Царква зъяўляеца зборам усіх веруючых у Хрыста для съвядоміцтва дабравесьці, зъдзяйсненія таямніцы боскай Эўхарыстыі, пасвячэння ў таямніцы Царства Божага.

Тэрмін Царква, які азначае зносіны чалавека з Хрыстом, немагчыма знайсьці ў любых тэкстах Новага Запавету. У сапраўднасці ён робіць розынцу паміж Царквой і нейкай рэлігіяй, якая (рэлігія) служыць нейкаму Богу, які ствараеца чалавекам, для таго каб пазбавіцца ад страху съмерці. У той час калі гэты тэрмін робіць Царкву вызначальнай адрозненнем ад усялякай рэлігійнай ідэалёгіі. У хрысьціянстве мы не проста служым Богу, мы не валодаем цудоўнымі рэлігійнымі ідэямі і маральна-этычнымі поглядамі, але мы маём зносіны зь ісцінным і жывым Богам, шчыльным чынам яднаемся зь Ім і атрымоўваем перамогу ў Хрысьце не толькі над страхам съмерці, але і над самай съмерцю.

Апостал Павал атрыманага ад Бога адкрыцця назваў Царкву Целам Хрыстовым. У гэтым дабраслаўленам Целе Хрыстос зъяўляеца галавой, а Святыя правадзейныя чальцамі гэтага цела. Клясычнай цытатай зъяўляеца наступная: “*I паставіў яго вышэй за ўсё, галавою Царквы, якая ёсць Цела Ягонае, поўнасць Таго, Хто напаўняе ўсё ва ўсім.*” (Эф. 1:22-23)

Як Царква зъяўляеца Целам Хрыстовым, так і мясцовыя хрысьціянскія грамады зъяўляюцца мікраграфіяй Царквы, таму яны называюцца Цэрквамі да якіх адсылае ап. Павал свае пасланнія. Мова ідзе аб памесных Цэрквах, якія, нягледзячы на іх

мясцовую асаблівасць, не складаюць прынцыповага аддзялення ад Царквы. Паколькі ў дадзеным выпадку адбываеца тое, што і зь эўхарыстычным хлебам, у згоднасці зь літургійным сказам: “*Раздрабляеца і падзяляеца Агнец Боскі, раздрабляем і непадзельны, заўсёды спажываемы і ніколі невычарпальны...*”

Войска

Хрысьціяне, які належаць да Царквы і зъяўляюцца чальцамі Цела Христовага, належаць нейкаму адзінаму духоўнаму “войску”, нейкай духоўнай арміі.

Вобраз войска звязаны зь існаваньнем духоўных айцоў, якія адраджаюць хрысьціян мілатой Божай. І гэтыя айцы ставяеца на нейкую прыступку герархіі ў судносінах зь дабрадатнымі дарамі і іх служэннем для съвядомасці чальцоў Царквы. Вобраз “войска” звязаеца зь змаганьнем людзей супраць сілаў ворага і доўгім шляхам для зъдзяйсненія паставленай мэты, для авалоданьня нейкай мэтай.

Як і зямное войска, так і Царква мае духоўных лідэраў, якія валодаюць дарамі для таго, каб зь іх дапамогай зъдзяйсняць служэнне чальцам Царквы. Апостал Павал цалкам зразумела апісвае гэтыя царкоўныя дары і гэтае духоўнае служэнне ў сваім першым пасланні да Карынфянаў: “*I адных Бог паставіў у Царкве, па-першае, апосталамі, па-другое, прарокамі, па-трэцяе, настаўнікамі; далей адным даў сілу цудадзейную, таксама дары ацаленьня, дапамогі, кіравання, розныя мовы.*” (1 Кар. 12:28) Справай да гэтых духоўных айцоў ёсць прывесці хрысьціян да духоўнае дасканаласці, якой зъяўляеца абагаўленыне і ўсладуленыне. Сам апостол Павал піша ў сваім пасланні да Эфесянаў: “*I Ён паставіў адных апосталамі, другіх прарокамі, іншых дабравеснікамі, іншых пастырамі і настаўнікамі, на дасканаленне съвятых, на дзею служэння, на збудаванье Цела Христовага, пакуль усе прыйдзем у адзінства веры і спазнаньня Сына Божага, у мужса дасканалага, у меру поўнага росту Христовае паўнаты*” (Эф. 4:11-13). Мерай жа гэтага поўнага ўзросту Христовага зъяўляеца абагаўленыне.

Шлях сяброў Царквы скіраваны на гару Фавор і тэррасу Пяцідзесятніцы, гэта значыцца кожнаму неабходна зь дапамогай

мілаты Божай і ўласнае барацьбы дасягнуць перажываньня таямніцы Пяцідзесятніцы, зрабіцца прычаснікам усладуленъя.

Хрысьціянін, але і клірык усялякага ўзроўню, абавязан дзеісным чынам зрабіцца саўдзельнікам у гэтым войску. “*Давяраю табе, сыне мой Цімафею, згодна з ранейшымі пра цябе прароцтвамі, такі наказ, каб ты змагаўся згодна зь імі як добры воін*” (1 Цім. 1:18). Хрысьціяніну кожны дзень неабходна апынацца добрым воінам Ісуса Хрыста, бо “*Ніякі воін на звязвае сябе справамі буднымі, каб дагадзіць ваеначальніку.*” (2 Цім. 2:4)

Бяспрэчна, для таго, каб гэтага дасягнуць, хрысьціяніну патрэбна весыці змаганьня супраць ворага, супраць злога. Таму ап. Павал піша: “*Бо мы, ходзячы ў плоці, не па плоці змагаемся. Зброя нашага змаганьня на плоцкая, а моцная Богам на руйнаваньне цвярдыняў.*” (2 Кар. 10:3-4) Барацьба наша не зьяўляецца барацьбой зь съвецкімі ўладамі, але барацьбой са злымі духамі, да як кліча апостол Павал: “*Апранецеся ў поўную зброю Божую, каб вам можна было стаць супраць хітрыкаў д'ябальскіх*” (Эф. 6:11). У далейшым ён апісвае духоўную зброю у якую патрэбна апрануцца чалавеку дзеля супрацьстаянья нападу д'ябла (Эф. 6:12-18).

У сваёй глыбіні, калі нехта адчувае хрысьціянства як “войска” супраціўнае д'яблу і прымае ў ім удзел, паколькі “на тое якраз і зьявіцца Сын Божы, каб разбурыць дзеі д'ябла” (1 Ян. 3:8), і шлях да абагаўленъя, ён здольны адчуць як Царства, і Царства як Царкву і Цела Хрыстова, і Царкву як перажываньне таямніцы дабравесція сьвету.

Дзякуючы таму, што мной у некалькі сьціснутым выглядзе было выкладзена раней, робіцца цалкам зразумелым тое, што хрысьціянства не можа быць аднесена і атаясьнёна з рэлігіямі, якімі зьяўляліся ў гісторыі чалавечтва, якія нараджаюцца гэтым съветам, зьяўляюцца тварэннем людзей, каб зь іх дапамогай супрацьстаяць страху съмерці, але яно зьяўляецца Эвангельлям – дабравесцем, Царствам, Царквой, Войскам, яднаньнем і зносінамі чалавека з Христом, зьяўляецца боганатхёнай ісьцінай, якая перажываеца ў межах асабістага жыцця як пераадоленъя страха і гэтай уласнай съмерці, але адпавядзе барацьбе супраць д'яблу, якая ведзеца гэтым духоўным войскам.

Хрысьціянін зьяўляецца чальцом Царквы, чальцом Цела Хрыстова, і як гэты сябра ён перажывае вопыт ўваскращэнъя і

перажывае Царкву як зносіны абагаўленъя, а не як нейкую рэлігію зь звычайнім разуменьнем гэтага тэрміну. Хрысьціянін перажывае дабравесце ўратаваньня, удзельнічае ў таямніцах Царства, зьяўляецца Ўваскросшага Цела Хрыста і змагаецца ў духоўным войску супраць злых духаў і багоў язычнікаў, які ствараюць розныя рэлігіі.

ТРЫ ВІДЫ АТЭІЗМУ

ТРИ ЕІЛН АӨЕЇАС

Архімандрыйт Мялецій An. Вардаханіс

Сьвиц. Рыгор Палама (1296 – 1359) архіяпіскап Фесалонікійскі ў сваім лісьце да “найнабожнага манаха кір Дзіянісія” (“Τὸν εὐλαβέστατον μοναχὸν κὺρῳ Διονύσιῳ” Е.П.Е.4, 404) піша, што існуе тры віды атэізму.

1. Рознабаковая памылка элінскіх філёзафаў.

Яны лічаць, што Бог не існуе, а існуюць толькі пачуцьцёвия задавальненъні (Эпікур), або існуе як нейкія рэчыўныя элемэнты (Эмпэдакл, Геракліт, Анаксімен, Дэмакрыт), або жа што існуе нейкая поўная неспасыціжнасць сутнасцю усяго ва усім і пануючае становішча займае меркаванье (Ксэнафан Калафонскій), або ў іх маецца нейкае паняцьце аб Богу, але вельмі смутнае (Сакрат, Платон). Ерэтык Варлаам, якому, на шчасця, супрацьстаяў Палама, належыць да гэтай першай катэгорыі атэізму, паколькі ён съцвярджаў, што нерэчавая сутнасць Бога не адровыняеца ад нерэчавай энэргіі. Аднак ён, які атаясамляе сутнасць і энэргію, паводле сэв. Іўсціна Філёзафа і мучаніка і іншых Айцоў, падзяляе Боскую сутнасць. Паколькі тое, што не валодае некаторай энэргіяй, не існуе, не зьяўляецца чымсьці.

2. Разгалінаваная і разнастайная памылка ерэтыкаў

Некаторыя лічаць Айца такім, што ненароджывае (юдэі), іншыя Яго лічаць Сынам-Айцом (Савелій, які вучыў, што Айцец,

Сын і Дух Святоі зъяўляюцца адзінай выявай і праста носяць разныя імёны, або носяць разныя ablічча ў часе), іншыя Яго лічаць нерэчавым Айцом рэчавага Сына і Духа (Ары, Еўномій, Македоній), а іншыя іншае. Усе яны ні ў чым не адрозніваюцца ад атэістаў. Яны руйнуюць траічнасць Бога і боскую прыроду Сына і Духа Святога. Яны зайдросцяць Варлааму і Акіндыну, якія з аднаго боку атаясмляюць нерэчавую сутнасць і нерэчавую энэргію, як мы ужо казалі раней, а з іншага боку – у адносінах Бога з чалавекам вучаць аб рэчавай энэргіі. Тым самым яны зрабілі Бога стварэннем, паколькі прынялі вучэнье аб рэчавай энэргіі, паколькі зъяўляеца прырода, названая айцамі.

3. Каб пазыбегнуць усялякага згадванья ўсіх дагматуў аб Богу.

Гэты выгляд атэізму недалёка абароніць ад папярэдняй хітрай дудады. Але гэтым займаюцца багасловы і клірыкі і не датычыца да таго, што з цяжкасцю укладваеца ў галовы шматлікіх людзей. Яны не тлумачаць багаслоўе святых Айцоў тым, якія яго не разумеюць. Яны адгаворваюцца тым, што багаслоўе недаступна і неспасыціжнае для большай часткі парафіян. Аднак, калі нават замоўчваць аб дагматычным вучэньні, то руйнуеца дагматычная агароджа нашай Царквы і тым самым толькі урывaeца яд ерэтычнага вучэнья. Ерэтыкі баяцца і крыўдуюць на распаўсюджванье дагматычнага вучэнья Праваслаўя ў цэлым, паколькі тым самым бурыцца маска дабрадзеянасці і набожнасці, якую яны нясуць.

Такім чынам, першы выгляд атэізму складаеца ў тым, што не існуе Бог. Другі, што Ён існуе, але Ён не бясхібны. Трэці выгляд складаеца ў недастатковым уяўленыні таго, што ёсьць выява Божа.

* * *

Аб усіх іх кажа сьвц. Рыгор Палама ў сваім вядомым дагматычным лісце найнабожнаму манаху Дзіянісію. І зараз, калі бы яны, гэтыя тры выгляду атэізму, з'явіліся ў нашу эпоху, то можна было б зрабіць некаторыя супастаўленыні з тым, што адбывалася ў эпоху сьвц. Рыгора Паламы.

З пачатку XX стагодзьдзя зъяўляюцца некаторыя спробы паміж хрысьціянамі розных “цэркvaў” прыйсці да нейкага кантакту, для таго, каб калісьці зноў зъяднацца. У гэтым імкненіі прыняла ўдзел і Праваслаўная Царква. Пачаўся так званы міжхрысьціянскі альбо экумэнічны дыялёт. Пры гэтым маецца багата адрозненінья паміж канфесіямі і зразумела ж істотных. Было б вельмі цяжка адшукаць крапкі судотыку. Пачаліся шарпаныні і працэс палярызацыі. Для таго, каб працягнуць дыялёт, быў адменены дагматычны дыялёт і ён зрабіўся дыялётам любові. Пачаўся працэс нейкага дагматычнага мінімалізму, гэта значыцца: вядучыя дыялёт задавальняліся мінімумам дагматычных палажэнняў, па якім яны маюць згоду, альбо каб зрабіцца адзінмі і прыняць дагматычную асаблівасць іншых. Была прапанавана “*тэорыя галінаў*”, якая тлумачыцца так, што мы маем агульныя карэніні і мы складаем розныя галіны аднаго і таго ж дрэва. Таксама была прапанавана і тэорыя “*сумяшчальніцтва*”, гэта значыцца, што Царква можа ўтрымліваць розныя віды хрысьціянства. Міжхрысьціянскі дыялёт пазней, па палітычным падставам, дыпламатычным, нацыянальным, патрэбам, глябалізацыі, развіўся ў міжрэлігійны, і на першым этапе дыялёт праводзіўся зь монатэістычнымі рэлігіямі. За вялікую дзею разглядалася вера ў адзінага Бога мусульман і юдэяў. Але “*багаслоўскія*” венцы працягваюць павялічвацца. Усе рэлігіі вядуць да таго ж Бога. Усё служыць чалавеку. Усе валодаюць у сваіх рэлігіях нейкай ісцінай. Так пачаліся праводзіцца міжрэлігійныя сустрэчы з рэлігіямі розных відаў і не ўзынікала анікай неабходнасці ў монатэістычных рэлігіях. І гэта спаўзаньне не мае канца!

І ўзынікае пытаньне: куды ж нас вядуць? Няўжо мы забываєм, што Хрыстос зъяўляеца *Святам сусьвету* (Ян. 8:12), і ці існуе нейкі іншы рэальный і ісцінны Бог? Няўжо мы забываєм, што “*усе багі народаў – ідалы*” (Пс. 95:5)? Няўжо мы забываєм, што ідалапаклонніка Карнелія сотніка (Дз. 10), які быў набожны і жыў у посьце, творачы міласэрнасць і выконваочага малітвы, Хрыстос не пакінуў у яго рэлігіі. Ён нават не казаў, што паколькі ты маеш святое жыццё, то будзеш выратаваны, незалежна ад таго, што ён зъяўляеца ідалапаклоннікам. Але Ён паслаў анёла яму сказаць, каб ён паклікаў Пятра, каб той навучыў яго праўдзівай веры. Тоэ ж адбылося зь скапцом царыцы Эфяёпскай Кандакії

(Дз. 8:26-40), які быў набожным юдэям і зъдзеісніў працу і перанёс небяспеку далёкай вандроўкі, каб прыбыць у Ерусалім і зъдзеісніць паломніцтва ў сваёй калясніцы, і паколькі быў поўдзень, і па звычаю было неабходна спажыць ежу і адпачнуць, альбо насалоджвацца прыгажосцю мясыні, якія ён мінаў, ён чытаў прарока Ісаю. И паколькі калясніцу хістала і чытаць было цяжка, і хоць ён не разумеў таго, што чытаў, но напоўнены імкнення і жаданья зразумець сэнс прарока Icaи, ён працягваў чытаць. Але гэтага набожнага юдэя не пакінуў Бог заставацца ў яго рэлігіі. Ён нават не сказаў яму, што ты выратуешся, паколькі ты такі набожны. Але Госпад паслаў яму Свайго апостала Філіпа, каб яго навучыў веры. И гэта таму, што юдаізм не верыць у траічнага Бога, ні ў боскую прыроду Хрыста, ні ў сапраўднае дзявоцтва Багародзіцы, ні ў абразы. Але асабліва істотна тое, што юдэі чакалі Месію і яе чакаюць як сусьветную нацыянальную месію, якая зьявіцца выратаваць Ізраіль. У гэтыя ж ерэтычныя догматы верыць і мусульманін і, больш таго, яны вядуть чалавека да патэнцыйнае нястрыманасці на ўзоры генэтыкі і зынішчэнню тых, якія не вераць ў Іслам. Тому, у чым жа перавага монатэистичных рэлігій, і чым годнасць шматлікіх ідалапаклоннікаў?

Цяпер мы падыдзем да хрысціян ерэтыкам. У чым перавага папізму, які верыць у зямнога месію і валодае ўладай, старшынствам, дыпляматыяй, войскам, паліцыяй, банкамі? Ці папства не сказала догмат аб траічным Богу дадаткам да “Сымбала веры” сыходжання Святога Духа і ад Сына, калі абагавіла чалавека папу і зрабіла яго бязгрэшным, абагавіла Дзеву Марыю праз увядзенне догмату аб непарочным зачатыці, выкарыстоўваючы прэсны хлеб для Боскай Еўхарысціі і яшчэ багата чаго?

У чым перавага пратэстантаў, якія адмаўляюць паданыне, абразы, крыж, святых і іх пасярэдніцтва, асабліве святарства, таямніцу споведзі, іншыя таямніцы і яшчэ багата чаго? Некаторыя зь іх пайшли і далей, зъдзяйсняючы рукапакладанье жанчын, вызнаюць садамію і зъдзяйсняюць хіратоніі садамітаў і іншыя парушэнніе правілаў?

Свц. Рыгор нас папераджае, каб мы не зрабіліся атэістамі. Прыслушаемся лі мы да яго?

ПРАВЯЛЕБНЫ МІТРАПАЛІТ ПРЭЙСКІ СЕРАФІМ АБ ПАПІЗМЕ і ЭКУМЭНІЗМЕ¹

‘Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πειραιῶς κ.
Σεραφείμ

διὰ τὸν Πατισμὸν καὶ Οἰκουμενισμόν

Поўны тэкст ліста ад Правялебнага мітрапаліта Серафіма, якое было накіраванае да духоўнага кіраўніка “Усягрэчаскага Праваслаўнага Брацтва” і нясучага духоўную апеку аб газэце “Орθόδοξος Τύπος” Яго Прыгоднаму архімандриту Марку Манолісу мае наступны зьмест:

Паносіюлоўтате Ἀγιε Ἀδελφέ

Ваша Прыгоднасць, святы брат,



З павагай зьвяртаюся да Вашага умілаванай Прыгоднасці, прызнанага і палымянага барацьбіта за святаайцоўскую і эвангельскую ісціні, каб выказаць падзяку за тое, што Вы зьвярнуліся да мяне нягоднага на старонцы вашай газэты ад 15.6. 2007 г. у адносінах ісцінныі ад Адзінай, Святой, Апостальской і Кафалічнай Царкве, друкаваным воргане, зъмешчаным пад Ваша разумнае духоўнае бацькоўскае кіраўніцтва Ўсягрэчаскага Праваслаўнага Братэрства.

Па гэтым чынніку я звязываюся з Вамі, як для таго, каб падзякаваць за добразычлівую Вашу крытыку, так і для таго, каб паўтарыць і сцэльна ясна маё разуменне ісцінныі аб нашай Царкве, адказваючы на гэтае пытаныне ў адмыслова адведзенай калёнцы “Падзеі і камэнтары”.

І мой адказ на гэтае вельмі вострае пытаныне аб *усягерасі Экумэнізму і ерасі Папізму*, я не змог па чынніку праўдзівай лю-

¹ Ορθόδοξος Τύπος, τ. 1697, 6/7/2007, σ. 1,5

бові да нашых субратоў інаслаўных, а таксама па чынныку майго асабістага подзывігу за нашых, выбудаваць інакш чым зьяўляючаяся неаслабнай на працягу стагодзьдзяў пазыцыя Духаносбітных і Баганосбітных Святых Айцоў.

Сынкрэтычная варонка услярасі Экумэнізму, як яна сёньня выкладаецца ў Сусветнай Радзе так званых Цэркваў, і на міжнародных форумах хітра перакройвае і пагарджае хрысьціянскае адкрыцццё і робіць съвецкім дабравесьце аб выратаванні, зъмяняючы яго ў строга маральная выява жыцьця, адпрэчваючы мілату і Боскую сілу.

У выніку гэтае старанье зъяўляецца нейкай адчайнай спробай выходзячага зь марской бездані цмока зънішчыць крыжаў-васкрасную вестку жыцьця Кафалічнай Хрыстовай Царквы.

Што ж дакранаеца ерасі Папізму, то Рымская Царква адсечана ад Непадзельнай Царквы першых стагодзьдзяў і пазбавілася Боскай Дабрыні, упадаючы зь адной ерасі ў іншую, прыйду-чы да трагічнай зъмены хрысьціянскага дабравесьця, і ў якасці прыкметы ухіленыя стала ужываць гвалт і злачынства як спосабы навязваныя сваіх эклезіялёгічных перакананьняў, мы дадзім сюды Святую Інквізыцыю, рэлігійныя войны, Крыжовыя паходы і садзейнічаныне каляніяльнаму імпэрыялізму, а таксама ужываныне гвалту пры хрысьціянізацыі абарыгенаў.

Яно увяло недасканалае чалавече судаводзтва ў Царкву, у вышэйшай ступені і найвульгарную форму судаводзтва супраць найсправядлівага і чалавекалюбнага Бога, абрахаючы Яго нібы як судзьдзю чалавечага роду. Што ж датычыцца благой славы тэорыі Ансэльма Кентэрберыйскага аб задавальненіні Боскага правасудзьдзя, то ёй вечнаму Богу прыпісалася гарачыня, і ў жудаснай ступені было зъменена паданыне аб найвышэйшым факце – Боскім увасабленыні і аб боскім кенасісе – высільваныне па любові Сына Боскага.

Да таго ж праз адмаўленыя добрагоднага адрозненія паміж сутнасцю (ούσία) і Нястворанымі Боскімі энэргіямі (Актістес Θείες Ἐνέργειες) і брыдкімі вучэньнем аб быццам створанай мілаты Папства зънішчыла ўсялякае разуменьне аб Боскай святыні, ператварыла хрысьціянскае жыцьцё з шляху да аба-

гаўленыя ўзаемнага пранікненія створанага і нястворанага ў недасканалую добропрыстойнасць.

Папства ставіць Бога па-за адчувальныя рэальнасці пачало яе ўспрымаць як падмену Яго Самога, усталёўваючы такім чынам падмурак для атэізму, які ўсталёўваюць сучасныя систэмы і ідэалёгіі. Яно сказіла Праваслаўную эклезіялёгію зь дапамогай бяздоказнага першынства ўлады Рымскага папы і не меючай гісторычных доказаў яго бязгрэшнасці.

Як мы паведамлялі, Папства вырашылася пайсьці на зъмену быўшага на працягу тысячы гадоў агульнага Сымбаля веры праз уводзіны двухбоскага filioque, вучэньні аб звышналежных заслугах, вагню чысьцілішча, і ў выніку яно прыйшло да трагічнага скрыўленыя эвангельскай ісціны.

Пакорліва лічу, што наша маці Святая Праваслаўная Царква, як адзінай і ісцінай гісторычнай пераемніца непадзельнае Царквы абавязана авбяшчаць паўсюды *urbi et orbi* праўдзівасць і несумненнасць сваёй самасвядомасці зь дапамогай пераканаўчай пазыцыі і дакумэнтаў. У далейшым ёй неабходна выйсьці з так званых дыялёгаў, які на жаль, у розных месцах праводзяцца з рэлігійнымі кіраунікамі, што знаходзяцца ў ерасі і вобласці, і пад пакровам съмерці. Яна павінна ажыціць і паклікаць іх зь дапамогай слова, справамі і эвангельскім жыцьцём, каб тыя, якія знаходзяцца па-за выратавальнай веры, павярталіся да агульнай тысячагадовай і перададзенай апосталамі ісціны, якія аднак адчыняюць як праз Уваскрошаныне, зваяваную съмерць і выратаваныне, якое як водар найкаштоўны падае ўсюму сусвету наша Традыцыя.

Зь вялікай любоўю ў Госпадзе нашым.

Μετὰ πολλῆς ἀγάπης
ἐν Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν

РЭДАКЦЫЙНЫ КАМЭНТАР

Друкуючы гэты і іншыя матэрыялы руху антыэкумэністаў, мы жадаєм паказаць усю згубнасць супрэрамадэрнага падыходу да міжканфесійных адносін, што можа сур'ёзна пацокдзіць Сусветнаму Праваслаўю. Але гэта не значыцца, што мы зъяўляемся вернікамі адной ПЦ Грэцыі.

ПАЗЫЦЫЯ ЗВГ. АНТОНІЯ ВЯЛІКАГА Ў АДНОСІНАХ ЕРЭТЫКАЎ СЁНЬНЯ ЗЬЯЎЛЯЕЦЦА ЎЗОРАМ ДЛЯ УСІХ

*‘Н стáсіс тoū Ἀγίου Ἀντονίου ἔναντι τῶν
aíретікѡн, πρώτυπο γιᾶ ὄλους σήμερα*

*протапрэсвітэр Феадор (Зісыс), прафэсар
Фесаланікскага університету*



Звышгодны Антоні Вялікі, як нам аб гэтым гаворыць яго “жыцьцё”, у пытаньнях веры “быў у вышэйшай ступені дзіўны і набожны”. Ён ня меў аніякіх зносін з расколнікамі малетыянамі, паколькі зь самага пачатку ведаў аб іх ілжывасці і адступніцтве.

Але ён таксама ніколі не уступаў у сяброўскія гутаркі зь маніхэмі і іншымі ерэтыкамі, не толькі каб ім падаць гэтым навучаньне і каб іх прывесці да набожнасьці і праваслаўя, ён верыў і вучыў, што сяброўства і зносіны зь імі зъяўляеца шкодныя і зубныя для душы.

Ён адчуваў агіду да ерасі арыян і рэкамэндаваў усім не набліжацца да іх і не прымаць іх злой веры. Калі яго наведалі некаторыя арыяне фанатыкі, то падчас гутаркі зь імі ён пазнаў аб іх нягоднасці, і ён іх выгнаў з той гары на якой ён жыў, кажучы, што іх слова горш зъмяінай атруты. Гэты тэкст складае нейкае мярыла-канон, які нам цалкам і ясна, праўдзіва і нескажана падае як павінны праходзіць дыялёт з ерэтыкамі, і як неабходна па чалавечы выбудоўваць нашы зь імі адносіны, але адначасова усъведамляць, што сёньня экумэністамі разбураны усе межы, якія былі усталяваныя Святымі Айцамі. Яны сёньня абдымаюцца з ерэтыкамі і іх цалуюць як

набожных і аднаверных, і нават не падумваюць аб tym, каб іх выгнаць або ад іх выдаліцца, але нават іх не пераконваюць іх зъяўрнуцца да Праваслаўя. Дыялёт праходзіць на “роўных умовах”. Раўнаванье хлусьні зь ісцінай, ерасі і памылкі. Калі вядуць гутарку “на роўных умовах” гэта азначае, што падаецца магчымасць для таго, каб хлусьня узяла верх над ісцінай, то сумнявацца ў ісціне страціць магчымасць яе здабыць.

Аднак дыялёт у Святых і Айцоў Цэркви падобны дыялёт Хрыста зь самарянкай, Апосталаў да ѹдэяў і язычнікам, Айцоў да ерэтыкоў, ён зъяўляеца заклікам і навучаньнем да вяртаньня да ісцінны, каб спалучацца зь Адзінай, Святой, Кафалічнае і Апостальскай Царквой. Гэта і зъяўляеца праўдзівым злучэннем і мірам, а іншыя выгляды адзінства зъяўляюцца ілжывымі, зь ілжывым мірам і дыялёт зъяўляюцца ілжывымі.

ЛАЦІНЯНІНУ АЛЬБО АБ ДАДАТКУ Ў СЫМБАЛЕ¹

Св. Марк Эфэскій



Лацінянін: Дзіўлюся, чаму вы нас вінаваціце за дадатак у Сымбale, калі, вось, і Другі Сусьветны Сабор перадаў Сымбаль Веры, цалкам зъмяніўшы Сымбаль Першага Сабора, дадаткамі павялічыўшы, а астатніяе растлумачыўшы для большай выразнасці. Такім чынам, калі захоўваецца неразбуральнасць дормату, нічога не парушаецца зъменай у сло-вах.

¹ Пераклад на беларускую мову па выданьню: Mgr. Louis Petit, *Patrologia Orient.* T.17, p.415-421

Грэк: З гэтым мы згаджаемся і нам не невядома, што ў стаўленыні слоў Сымбаль Веры Другога Сусьветнага Сабора ў парананыні з Сымбалем Першага Сусьветнага Сабора, зъяўляеца зъмененым. Але тое, што дазвалялася зъмяняць тым Айцам, не значыць тым самим, мы кажам, што і табе гэта дазваляеца.

Лацінянін: Чаму жа не?

Грэк: Першым чынам таму, што тыя Айцы – гэта быў Сусьветны Сабор, табе жа гэта – не уласціва, як бы ты ні ганарыўся папай і яго прыматам. Затым, тады гэта было дазволена, бо датуль не было забароненае (уносіць зъмены ў Сымбаль Веры). Да цябе ж, які адважыўся пасъля забароны зрабіць дадатак, гэта ніяк не адносіцца, апрача толькі аднаго – паддлігаць тым праклёнам, якія вымавілі Айцы (на тых, якія адважацца уносіць зъмены ў Сымбаль Веры).

Лацінянін. Але калі жа гэта было забароненае і на якой падставе?

Грэк: Я табе усё дакладна распавяду. Пасъля таго, як Сымбаль Веры быў выкладзены Першым Сусьветным Саборам, шматлікія і розныя выклады веры (г.з. Сымбалі Веры) былі складзеныя рознымі Саборамі з мэтай вылучыць Адзінасутныя. Але яны не былі санкцыянованыя. Другі Сабор, які таксама быў Сусьветным Саборам, і думку Першага Сабора захаваў і зрабіў свой уласны выклад, менавіта – той, які мы ужываем без дадатку, а вы – з дадаткам; аднак, ні той, ні іншы з гэтых двух Сабораў не занёс рагшэныні аб які-небудзь забароне зъмены Сымбаля. Таму–та на Трэцім Сусьветным Саборы быў прынесены Сымбаль Веры, складзены аднадумцамі Несторыя і маючы ў сабе ерэтычнае вучэньне, пры ўжываныні якога (Сымбаля) яны і хрысьціць адважваліся некаторых у Лідзії. Праслушаўши яго і судзіўши, што больш недапушчальна, каб усякі жадаючы зъмяняць Сымбаль, Айцы неадкладна вынеслы пастанову, каб з тых часоў ніхто не адважваўся зъмяняць веру, выкладзеную Айцамі, гэта значыць Сымбаль Веры. Таму і дабрашчасны Кірыла Александрыйскі, ведаючы пастановы Сабора (бо ён сам быў старшынёй таго вялікага Сабора), у пасланыні да Яна Антыёхійскаму так кажа: "Ніякім выявай мы не дапушчальны парушаць веру, выкладзеную Айцамі нашымі, гэта значыць Сымбаль Веры; ні нам самім, ні іншым мы не дазваляем зъмяняць ніводнага слова яго зъместу, ніводнага нават склада парушыць, памятаючы кажу-

чага: "Не зъмяняй мяжу вечных, якую паклалі Айцы твае"¹, бо гэта не яны казалі, але праз іх казаў Дух Бога і Айца, Які ад Яго зыходзіць, але не чужы ж – Сыну, паводле паняцця існасьці². Ці чуеш, што не толькі думку, але і слова і нават склад ён забараняе зъмяняць і парушаць? – "Не дапушчальны, ні нам самім ні іншым", кажа ён як бы ад асобы усяго Сабору. І хоць гэта быў Сусьветны Сабор, аднак, яны вынеслы пастанову аб забароне і вымавілі тыя страшныя пакараныні (парушальнікам Сымбаля). Такім чынам, калі яны не дапушчаюць сабе самім, то як дапусьцяць табе? Гэта жа выяўляеца і на самой справе: бо яны не адважыліся дадаць у Сымбаль слова "Багародзіца", аб якім і вялася усё змаганыне, але і яны, як і да таго, як і мы дагэтуль, казалі: "Ад Духа Святога і Марыі Дзевы". Прыведзеныя слова вялікага Кірылы уяўляюць для мяне дакладнае і вельмі відавочнае съведчаныне яго меркаваныня, якое ён меў адносна боскага Сымбаля і сыходжаныне Святога Духу, бо, з аднаго боку, ён выяўляе жаданыне, каб Сымбаль быў непарушным і ў стаўленыні да слова і склада, і, з іншага боку, багасловіць, што Дух Святых зыходзіць ад Айца, а Сыну – уласцівы, як адзінасутны з Ім. Ці можа быць што-небудзь больш ясным і больш відавочным, чым гэта? Дзіўна жа, што ён і то і іншае прадставіў у адно, як бы прадбачачы працоцкім духам, што вы, італьянцы, будзеце парушальнікамі і таго і іншага. Так Святыя ведалі і будучыню прадбачыць і будучае зло папярэджваць! Успрыняўшы гэтыя слова, і усе Усходнія япіскапы на тым сышліся і пацалавалі съвет. Так, прынамсі, яны кажуць праз Феадарыта, пішучага гэта: "Прачытаўшы ў зборы граматы Эгіпцян і дбайна вывучыўшы іх сэнс, мы знайшлі, што яны згодны са словамі пасланнія, пасланага адтуль. Бо яны упрыгожаныя эвангельскай высакароднасцю (ευαγγελική εὐγένεια καλλύτεται): у іх Госпад наш Ісус Хрыстос узвяшчаецца дасканальным Богам і дасканальным Чалавекам, а аб Духу Святым гаворыцца, што не ад Сына або праз Сына Ён мае быццё, але што Ён ад Айца зыходзіць, уласцівы ж Сыну, як названы адзінасутны з Ім"³. Ці бачыш, як яны разумелі слова: "не чужы Сыну, па-

¹ Высл.12:28.

² Cyrill. Alex. P.G. t. 77, s. 180.

³ Маецца на ўвазе наступны твор дбр. Феадарыта: Ar. Mansi. op. cit. t. V. p. 876.

водле паняцьця існасьці”? Але і калі Нясторый: казаў у сваім Сымбалі: “Дух Святы не ёсьць Сын, і не праз Сына мае быць цё”, вялікі той Сабор прыняў сказанае, і нічога не запярэчыў і не ганіў, з чаго вынікае, што яму было заўгодна прыняць гэта, як свой дагмат. Бо калі б было інакш, няўжо яны маўчалі б? Такім чынам, ведай, што Трэці Сусъветны Сабор зьяўляеца першым Саборам, які вынес пастанову аб забароне унісеньня зъмен у Сымбаль, і першым зганіўшым ваш дагмат, праз то выслоўе Нясторыя, якое прыняў і прызнаў як сваё. Не шукай іншага сабора, які гэта ухваліў: бо гэта цалкам забароненае тым вялікім Саборам, а дазваляючы гэта, зрешты, ніяк не зьяўляеца Саборам, але – ілжэсаборам.

Але, добра, пойдзем далей! Ды і пасъля таго Сабора, быў сабраны Чацвёрты (Сусъветны) Сабор, які, прачытаўшы спачатку уласную пастанову і абодва Сымбаля, прыняў абодва Сымбаля (Нікейскі і Канстантынопальскі) як бы адзін, і пасъля чытаньня неадкладна пацьвердзіў: “Належыць для поўнага спазнаньня на божнасьці і съцвярджэні – съвяты гэты і дабрашчасны Боскай мілаты Сымбаль”¹. Ці чуеш: “съвяты Сымбаль”? Такім чынам, абодва Сымбаля – адзін Сымбаль: бо другі утрымлівае ў сабе першы. І трэці Сусъветны Сабор сказаў аб двух Сымбалях, як аб адным. Але паслухай, што ідзе за гэтым: – “Бо ён дасканала вучыць аб Айцы і Сыне і Съвятым Духу”. Ці чуеш: “ён дасканала вучыць”? Такім чынам, у ім нічога няма недасканалага адносна Святога Духа, і Сымбаль Веры не патрабуе дадатку. Але якім чынам належыць захоўваць гэты Сымбаль, яны кажуць пры канцы: “Такім чынам, праз тая пастановы і азначэніні, якія нам было заўгодна вынесены, Съвяты і Сусъветны гэты Сабор пастановіў, што нікому не дапускаецца уносиць іншую веру, г.з. пісаць, або складаць, або вучыць, або уносиць. Якія адважыліся ж пісаць, або складаць іншую веру, такіх – калі яны япіскапы або клірыкі, – аднімаць япіскапаў ад япіскапства і клірыкаў ад кліру, – а калі – парафіяне, – аддаваць анафэмэ ix”. А тое, што тут “верай” завецца Сымбаль Веры, ясна, лічу, для маючых разум; бо Сабор кажа, зусім, не аб пастанове, паколькі і пасъля гэтага былі розныя пастановы. Гэтую жа “веру” робяць “іншы” не толь-

¹ Concil. Chalced. sess. quinta. Mansi op. cit. t. VII p. 118. et P.G. t. 102 s. 364.

кі шматлікія слова, але і адзін толькі дадатак або выключэнне або зъмена. Бо “пісаць”, “складаць” і “уносиць” відавочна паказаюць на складаныні слоў, а гэта – забаранеца.

Лацінянін: Не, гаворыцца “іншая” вера ў сэнсе “процілеглая” – што утрымлівае чужыя Царкве дагматы, бо вера, маючая (у сабе) тлумачэныне і растлумачэныне, зусім не ёсьць “іншая” вера, хоць бы адрознівалася (ад асноўнага Сымбала Веры) адным або шматлікімі словамі.

Грэк: Дзіўлюся, што ты не дасъледуеш сэнсу прыведзеных слоў, але яшчэ больш цягнеш у свой бок тыя (прыведзеныя) выслоўі. Бо, лічыць, што “іншае” азначае тое ж, што і “процілеглае”, – уласціва мужу не мудраму і не дасъведчанаму ў прыродзе рэчай вывучыць кожнай рэчы уласцівае ёй найменыне. Бо, несумнену, “іншае” – шырэй, чым – “процілеглае”, і не усё “іншае” у стаўленыні чагосьці ужо тым самым і “процілеглае” яму: напрыклад, чалавек па форме зьяўляеца нечым “іншым”, чым конь, але ніяк не “процілеглым”, бо ў агульным паняцьці існасьці ён яму нічым не процілеглы. Такім чынам, праз “іншую веру” яны не мелі на думцы пазначыць “процілеглу”: ніхто не пазначае вызначанага чалавека агульным тэрмінам “жывая істота”. А што яны пазначаюць словам “іншая”, вынікае з слоў “пісаць” і “складаць”, як гэта было сказанае вышэй. Затым, проста было бы съмешна, што складаючы процілеглу і ерэтычну веру (г.з. Сымбаль Веры) – калі ён япіскап або клірык, толькі зрынаўся бы, а калі – парафіянін, аддаваўся б анафэмэ, паколькі аддаюцца анафэмэ ў роўнай ступені усе ерэтыкі, будзь то япіскап або парафіянін. Але не ерэтыкоў яны мелі на увазе гэтым запалохаць або адхіліць, бо і пасъля гэтага было шмат ерэтыкоў, але Сымбаль ніхто не адважыўся зъмяніць, акрамя вас адных. Такім чынам, забарона датычыцца тэксту, а не толькі сэнсу, як вы лічыце. І, такім чынам (паколькі вы парушылі гэтую забарону), ваши япіскапы і клірыкі ужо – не япіскапы і не клірыкі, быўшы пазбаўлены сану такімі вялікімі і старажытнымі Саборамі, а парафіяне – падлягаюць анафэмэ і адлучэнню. Гэтымі ж амаль словамі вызначаюць і наступныя Саборы, Пяты і Шосты, і пасъля іх – Сёмы, які і апавясьціў вялікім голасам: “Мы трymаемся законаў Царквы; мы выконваем азначэныні Айцоў; мы дадаючых або адъимаючых нешта ад Царквы аддаём анафэмэ”. І потым: “Калі хто усё падањне

царкоўнае напісаное і не напісаное адкіне, ды будзе анафэма”¹. Няўжо вы не парушаце напісаное паданыне Айцоў тым, што уносіце навіну? Як вы не чырванеце, прамаўляючы ў астатнім увесь Сымбаль так, як яго склалі тыя Айцы, а адно адзінае слова устаўляючы ад сябе? Бо дадаваць або адбіраць слоўы, гэта – справа ерэтыкоў, якія жадаючы дзякуючы гэтаму умацаваць сваю ерась. Няўжо вы паступілі бы так у стаўленыні Эвангельлі або Апостала, або любога з вашых Настаўнікаў? Няўжо вы бы не запатрабавалі пакарання таго, што адважыўся на гэта, калі бы ён быўсхоплены? Нават калі бы і не было такіх пастаноў і страшных пакаранняў і мноства забаронаў, няўжо не сорамна ў чужкія пісаныні, ужо выдадзеныя і пануючыя ва ўсім сусьвеце, устаўляючы свае уласныя слоўы, і гэтым узбуджаць такую спакусу ў Царкве? Нячулья і агрубеўшыя вы, “у вас жалезная душа ў сэрца”²: вы пагарджаеце братоў, якія церпяць спакусу і падзеленых з вамі, толькі б вам не адмовіцца ад сваёй волі і навіны! Што яшчэ? – Пасъля Сёмага Сусъветнага Сабора зьбіраеца іншы Сабор зноў, у часе Васіля, імпраптадара Рымлян, скліканы Найсьвяцейшым Патрыярхам Фоцем. Гэты Сабор быў названы Восьмым Сусъветным і меў легатаў Яна, дабрашаснага Папы Старожытнага Рыму, – Паўла і Яўгенія япіскапаў, і Пятра, прэсвітэра і кардынала. Гэты Сабор санкцыянуваў Сёмы (Сусъветны) Сабор, зацвердзіў дабрашаснага Фоція на яго пасадзе і дзёрзкасць маючых з тых часоў казаць гэты дадатак у Сымбале аддаў анафэму. “Калі хто”, кажа ён, “акрамя гэтага свяятога Сымбала адважыцца іншы пісаць або Дадаваць або зъмяншаць і дзёрзка адклікацца аб гэтай пастанове, ды будзе асуджаны і вывергнуты з усяго хрысьціянскага съвету”³. Гэта жа самае датычыцца гэтага дадатку ў Сымбале кажа яшчэ шырэйшае і відавочна і папа Ян у пасланыні да найсьвяцейшага Фоція. Гэты Сабор выдаў таксама каноны, якія знаходзяцца ва ўсіх зборніках канонаў. Такім чынам, не несправядліва мы адлучаем сябе ад вас, якія ні ў што ставіце такіх вялікіх Айцоў і Сусъветныя і шматлікія Саборы.

Лацінін: Я дагэтуль, сапраўды, яшчэ не чую нічога падобнага. Дзіўлюся жа зараз, што тыя, якія некалі адважыліся занесь-

¹ Чацвёртае паседжаныне гэтага сабору Mansi t. XII.

² Гамэр. Іліада X:357

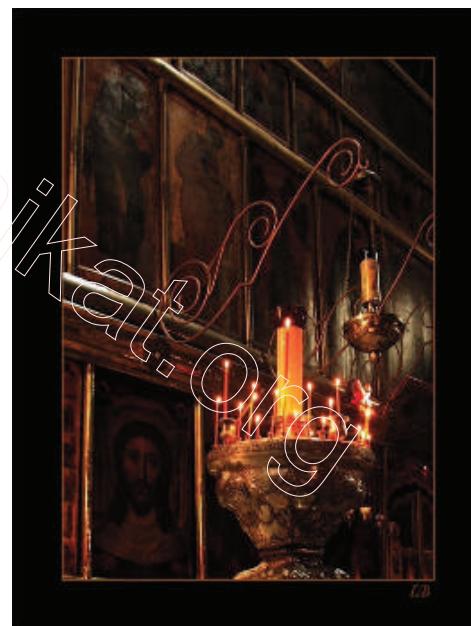
³ Mansi. op. cit. t. XVII, p. 520-521.

ци дадатак (у Сымбаль Веры), нягледзячы на такія забароны, не пасаромеліся таксама прамаўляць яго і перадаць нашчадкам.

МІТ АБ ПРАВАСЛАЎНЫМ СЪВЕДЧАНЬНІ Ў ДЫЯЛЁГАХ ЗЬ ІНАСЛАЎНЫМІ

О МΥΘΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΜΑΡΤΥΡΙΑΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΔΙΑΛΌΓΟΥΣ ΜΕ ΑΛΛΟΔΟΞΟΥΣ¹

Прафэсар Афінскага ўніверситету Ян Карнаракіс



На старонках газеты “Ορθόδοξος Τύπος” ад 12 лістапада 2006 года апублікаваны артыкул пад называй: “Зносіны зь інаслайнымі – магчымасць праваслаўнага съведчання”.

У гэтым артыкуле падтрымліваецца і прапануеца ўдзел праваслаўных у міжхрысьціянскіх дыялёгах зь вядомым аргументам, што нашы зносіны зь інаслайнымі складаюць адзіны зручны выпадак для нашага боку – съведчыць аб праваслаўнае ісціне, якую захоўвае і выконвае наша Царква.

Гаворка сёньня ідзе аб адным съцверджаныні, якое падтрымліваецца ў агульнае съядомасці, але, згодна якому, гэтыя зносіны і гэтае прынашэнне, на самой справе, ацэньваеца аднаба-

¹ Εφημερίδα Ορθόδοξος Τύπος, 22 Δεκεμβρίου 2006

кова. Сыходзячы зь лёгікі мы дапускаем, што калі не сустрэнемся зь нашымі “братамі – інаслайнымі”, то не можам ім даць поўнай інфармацыі аб багацьці нашага ісъцінага святаайцоўскага паданья і наогул аб нашай **праваслаўнай веры**.

Але такое съцверджанье сёньня было б сапраўды пераканаўчым аргументам для ўдзелу нашае Царквы ў падобных дыялёгах, калі б сапраўды існавалі правіла і прадумовы, і ўмовы таякія, якія б усталявалі б магчымасць для рэалізацыі падобнага служэння – съведчанья аб праваслаўным святаайцоўскім вучэнні нашым заблукайшым братам!

Па гэтаму чынніку сёньня, шматлікія рознага роду фактары даказваюць **утапічнасць** падобнага роду съцверджанья, альбо мэтаду нашых зносін зь інаслайнымі з мэтай разывіцца царкоўнага **місіянэрства** ў вобласці міжхрысьціянскіх дыялёгаў, у якіх гаспадарыць дух **екумэнізму**, адарваныя **хрысьціянскае веры** ад пачаткаў святаайцоўскай – харызматычнае дынамікі! Так што на падставе пералічаных умоў і чыннікаў па якім гэтыя дыялёгі адбываюцца сёньня, довад аб неабходнасці разывіцца царкоўнага місіянэрства ў краінах зьяўляецца утапічным і складае **міт**.

Ісъцінай зьяўляецца і тое, што гэты міт сёньня становіцца прадметам веры і прымальным царкоўным людзьмі, якія не ведаюць абы тым, што адбываецца ў вобласці экумэнізму Сусьеветнага Савету Цэрквай, або ў дыялёгах з папістамі і галоўным чынам у міжрэлігійнай дзеянасці! Больш таго, тое што адбываецца ў вобласці экумэнізму, які закладвае падмурак для ажыццяўлення **міту**, пры дапамозе утапічнага доваду абы магчымасці съведчанья або місіянэрства, паміж іншым ёсьць і наступнае:

1. Усякі інаслайны прадстаўнік, у нейкім міжхрысьціянскім дыялёг, валодае пэўнай місіяй у тым, каб выказаць і абараніць спавяданье веры ў якія адпавядаюць дыялёгах. Зь самога пачаткі ў дыялёг ён не далучаецца да таго, каб абмяркоўваць найбольш важныя становішчы ў яго асабістай веры. Затым, канфесійныя адрозненіні паміж Праваслаўнай Царквой і інаслайнымі–ерэтычнымі– вучэннямі звычайна зьяўляюцца дыяметральна процілеглымі і праваслаўнае съведчанье не можа расчучым чынам паўплываць на інаслайнага!

Напрыклад, мой сябра патролаг, прафэсар Сціліанос Пападопулас, маючы шматгадовы досьвед працы ў вобласці міжхрысьціянс-

кіх дыялёгаў, съцверджае, што “*Аж да гэтага дня не адбылося таго, каб любое спавяданье пакінула бы ў выніку дыялёг нейкі элемэнт свайго вучэнья... Магчыма некаторыя нашы сябры ў рэчаіснасці не ў сіле быті бы калі-небудзь зъмяніць нейкі элемэнт іх веры*”¹.

2. З практичных меркаваньняў способ правядзенія дыялёгаў, але, у некаторых выпадках, і вобраз прысутнасці і дзейнасці нашых прадстаўнікоў съведчыць зваротнае, што праваслаўныя прадстаўнікі не толькі не нясуць неабходнага съведчанья, але пацьвярджаюць інаслайныя пункты гледжанья.

У дакладзе мітрапаліта Пэрысьцерыйскага Хрызастома і а. Хвайдора Зысіса, у адносінах нашага ўдзелу ў пэўных дыялёгах заўважаеца наступнае: “*праваслаўныя прадстаўнікі прысутныя на дыялёгах “цалкам не падрыхтаваны” і нязгодныя паміж сабой. Шматлікія праваслаўныя сябры, па чынніку няведанья, успрымаюць рыма-каталіцкія погляды... і адмаўляюць праваслаўныя або разглядаюць дыялёг са свайго асабістага пункта гледжанья і лічачы ў падмурак свае асабістыя меркаваныні і выгоды,...*”²

3. У міжхрысьціянскіх дыялёгах інаслайныя аддаюць перавагу пытаныням, або тэмам, якія, як яны расцэнываюць, нас злучаюць, але ніколі не будуць абмяркоўвацца тыя вучэныні, якія нас падзяляюць! Факт, які пацьвярджаеца зъместам “сумесных заяў”, якія складаюцца пасля канцу дыялёг.

У дадзеным выпадку важны і пераканаўчым зьяўляецца тое, што трапіна съцверджае прафэсар Сціліанос Пападопулас: “*У дыялёг з рыма-каталікамі я браў ўдзел амаль на працягу дзесяці гадоў. І на працягу усяго гэтага адрэзка часу, быў складзены цэлы шэраг тэкстаў і ні ў адным з іх “не паведамляеца абы тым, што дзіве Цэрквы маюць дагматычныя адрозненіні”. Рыма-каталікі настойліва адмаўляліся пісаць нешта такое і праваслаўныя гэта прынялі наступрак маёй упартай настойлівасці адзначыць факт існаванья дагматычных адрозненіння... Яны не жадалі выставіць дыялёг як неабходнасць з-за наяўнасці дагматычных адрозненіння, але прадставіць наяўнасць псыхалягічных і па-*

¹ “Ορθοδόξων Πορεία”, 2000, σ. 17 (Παρά Π. Σημάτη. Διαχριστιανικοί - Διαθρησκειακοί Διάλογοι. Έκδ. ΤΗΝΟΣ. Αθήνα, 2003, σ. 40 εξ).

² Г. Ψαλτάκη. “Οικουμενισμός”, σ. 18 (Παρά Σημάτη, σ. 64)

літычных або больш адрозненія багаслоўскіх “школаў”!¹

4. Але кожная спроба вынесыці праваслаўнае съведчаныне ў якой-небудзь дыялёг, пакідалася безвыніковай па чынніку адмыслова ўсталяваных прынцыпай ССЦ.

а) Экумэнічная Хартыя (2000) падахвочвае адмовіца ад місіянэрства ў інаслаўных, паколькі гэта разглядаецца ў якасці празелітызму. Так што “мы абяцаем, што не будзем імкнуцца падахвочваць людзей зъмяняць іх Царквы”².

б) Зь самага пачаткі мы прадугледзелі (Ванкувер 1983 Г.) падак паводле якога багаслоўскія адрозненіні ў кожным выпадку зъяўляюцца законнымі і не разглядаюцца ў якасці перашкоды для злучэння розных канфэсій. Зь самага пачатку быў удавсканалены і зацверджсаны прынцып на V Генэральнай Асамблее ССЦ у Порта Алегрэ ў Бразыліі (2006), паводле якога: “Апостальская вера Царквы зъяўляецца адзінай, але на законнай падставе могуць мэцца розныя фармальнасці ў вобласці веры Царквы”.

Бог пагодніць адрозненіні і зьнішчыць “чалавече бясьсільле”? Гэтая экумэнічная законатворчасць ерасяў нэутралізуе праваслаўныя характар усякага съведчаныня прадстаўніка нашай Царквы!

Наступны доказ, які асабліва вагае знаходзячыхся ў недасьвядчанасці праваслаўных вернікаў у стаўленыні да адбываючагася ў сферы экумэнізму міжхрысьціянскіх і міжрэлігійных дыялёгau і змушаюць іх мець меркаваньне, што неабходна удзельнічаць у гэтых дыялёгах, па чынніку неабходнасці нам несці праваслаўнае съведчаныне, складае міт, які аказвае паслугу мэтам “праваслаўных” экуменістаў, клірыкаў і парафіян!

Місіянэрства Царквы сапраўды богаўгоднае і квітнее ў краінах зьнешній дзеянасці місіянэраў, калі душы прымамоючых вестку выратаваньня ў Хрысьце яе прымамоюць зь жаданьнем і ёй жывуць і ствараюць Праваслаўе нэафітаў! Праваслаўе... Праваслаўе!

Місіянэрства Царквы не кранае разум прасякнуты атрутнай ерасцю! Давайце не будзем зь дапамогай мітаў дэзарыентаваць праваслаўную съядомасць царкоўнае паўнаты.

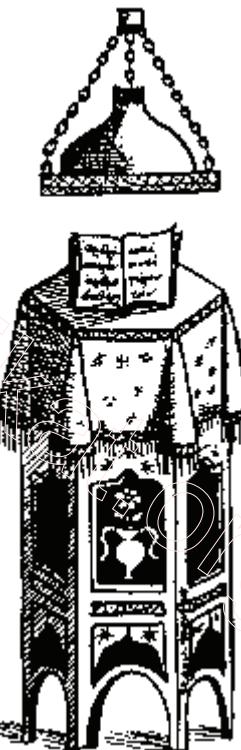


¹ “Ορθοδόξων Πορεία”, σ. 130 (Παρά Σημάτη, σ. 64 εξ.)

² “Ορθοδόξων Πορεία”, σ. 130 και N. Βασιλειάδη, “Πανθρησκειακός Οικουμενισμός”, 2000, σ. 11, 18 (Παρά Σημάτη, σ. 41)

МАНАСТЫР ЗВГ. САВЫ АСЬВЯЧОНАГА Ў АДНОСІНАХ АНТЫХРЫСТАВА ЭКУМЭНІЗМУ¹

‘Η Ιερὰ Λαύρα Σάββα τοῦ Ἡγιασμένου διὰ τὸν ἀντίχριστον Οἰκουμενισμόν



Мы жадаем выказаць наш найглыбокі бясьці, смутак і наша змаганыне ў стаўленыні да таго, што ў апошні час адбываюцца ў глыбіні чыстага і горача любімага Праваслаўя з-за дзеяньняў найбліжай ерасі антыхрыстava экумэнізму.

Мы змушаныя пакінуць сваё пустыннае бязмоёе і узвысіць наш пакорлівы голас разам са усімі нашымі знаходзячыміся ў змаганыне праваслаўнымі герархамі, сьвятарамі, манахамі, паслушнікамі і сьвецкімі братамі. “Станем дабры, станем са страхам”. Дабрыня Боская нас удастоіла гонару мець заступнікамі і кіруочымі ў нашым манаскім жыцці з маленства Асьвячонага звг. Саву і звг. Яна Дамаскіна, пачынальнікаў змагання супраць монафізытаў і іконазмагароў. Тоё, што адбываецца падчас сымпозіюмаў і на сумесных служэньях бязбожных экумэністаў, на вялікі жаль, пры падтрымцы “праваслаўных” патрыярхаў і архірэяў, зъяўляеца тым, што ва усім выходзіць за межы дапушчальнага і нашага цярпеньня. Нашым Праваслаўем гуляюць, яго больш цярпімага абражаютць і раскладаюць уся-

¹ Ορθόδοξος Τύπος 16/3/2007

рэдзіне, пры гэтым, на вялікі жаль, большасць маўчыць.

Згаданыя раней нашы Святыя Айцы, гэтыя пільныя вартаўства веры на працягу больш за 1500 гадоў гэтай бogaстворанай цвярдыні Праваслаўя, дабрадатную прысутнасць якіх мы адчуваём штодня ў жыцці, нас сёньня заклікаюць як ніколі да няўхільнага і мужнага шэсця “па іх сълядах”. Святая і годна паважаная лаўра звг. Савы услایлецца ў Госпадзе, паколькі яна зъяўлецца калыскай манаства і на працягу існаванья зъяўлецца маці і карміцелькай мноства звышгодных мучанікаў, спавядальнікаў і герархаў. Усё нашы съвятыя, старожытныя і новыя, дабры зъдзясьніўшыя подзвіг і выканаўшыя веру, не былі, як блюзнерскі напісалі “няшчаснымі ахвярамі пачатку злога зъмей!”, але напоўненыя Святога Духа, жывыя і пасъля съмерці, як аб гэтым маўкліва ўзъвяшчае нятленная скінія звг. Савы. Ад іх мы навучыліся, што ерэтык Папа і астатнія ганебныя і адкінуўшыя пакаянъне ерэтыкі ніколі намі не павінны кадзіцца фіміямам, ім ніколі нельга выяўляць павагі, іх ніколі нельга прывітаць, наадварот мы адхіляемся і асуджаем іх вар'яцкія дагматы. Было бы цалкам досьць толькі наведваньня съвятых месцаў Палестыны для таго, каб абаронцы ілжэднасці з лацінінамі і нахабнай любові змаглі б пераканацца ва уласнымі падступстве, падступстве і няўступлівасці мноства уніятаў і іншых па імю хрысьціян, з якімі, як яны съцвярджаюць, мы за адно.

Браты, “бо даў нам Бог духу не страха, а сілы” (1 Цім. 1:7). Час нас кліча да пакаянъня і цвёрдаму спавяданью веры. Ды не выявіцца нікто зь нас адступнікам альбо зраднікам.

Будзем жа верным і застанемся праваслаўнымі нават да съмерці, каб нам прыняць вянец жыцця “якое абвясьціў Госпад у ісціні любячых яго”

Дабраслаўлённая і съвятая Чатырыдзесятніца.

Еўлоўгімэнт каі Агія М. Тессаракості.

З цёплымі манаскімі вітаньнем і сардэчнымі ў Госпадзе малітвамі, Архімандрит Еўдакім, духаўнік съвятой лаўры Савы Асьвячонага і іншыя айцы савайты.

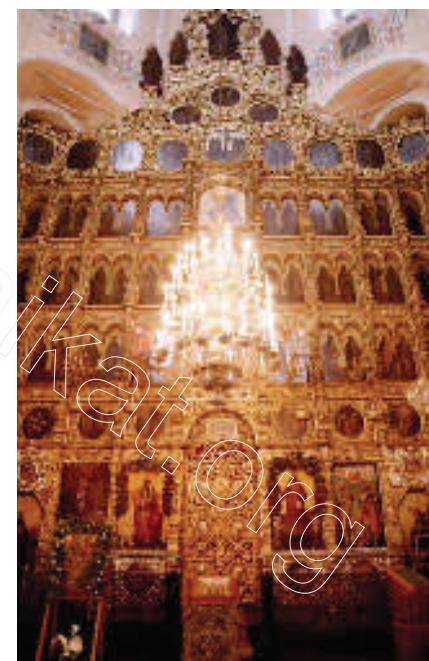
Μετὰ θερμῶν ἀγωνιστικῶν χαιρετισμῶν καὶ ἐγκαρδίων ἐν Κυρίῳ εὐχῶν Ἀρχιμ. Εὐδόκιμος, Πνευματικὸς τῆς Ιερᾶς Λαύρας Σάββα τοῦ Ηγιασμένου καὶ ἀπαντεῖς οἱ Σαββαῖται

Патэрэс

ПОГЛЯД РЫМСКАГА ПАПЫ НА ЎСХОДНЮЮ ПРАВАСЛАЎНУЮ ЦАРКВУ¹

‘Η ἀποψίς τοῦ Πάπα διά την κατ’ Ἀνατολάς
’Ορθόδοξον Ἐκκλησίαν

Ян Корнаракіс, заслужаны
прафэсар Афінскага ўніверситету



Найсвяцейшы Сусветны патрыярх кір Варфала́мей на сустрэчы падчас візыту Папы ў Канстантынопаль, аб якой было паведамлена ў грэцкай газэце “Элада Ў”, паміж іншымі сказаў, што гэты візы “пасылае пасланьне аптымізму”, паколькі, “адносна дыялёг двух Цэркваў, паскорылася іх злучынне і дададзена, што аж да гэтага дня вучэньнем Папы як багаслова, выяўлецца агульная съядомасць непадзельнай старажытнай Царквы”. (О.Т. 27. 10. 06)

Гэты пункт гледжаньня Найсвяцейшага патрыярха Варфала́мея, калі яна такая як апублікована ў друку, не зъяўлецца ў рэчаіснасці апраўданай нават і па чынніку сустрэчы, паколькі акрамя усяго іншага, у сутнасці вучэньне Папы не можа адрознівацца ад усталяванага вучэньні папскай рымска-каталіцкай царквы!

¹ ёфηміє. «Ορθόδοξος Τύπος», - 24.11. 2006

Вучэнъне папскай царквы адрозыніваецца, як вядома і вельмі моцна ад съядомасьці “стараждытнай непадзельнай Царквы”! Да таго ж злучэнъне двух Цэрквей немагчыма як злучэнъне з Папай і з яго вучэнънем, хай нават калі вучэнънем Папы і выяўляеца съядомасьць стараждытнай Усходнай Праваслаўнай Царквы!



Аднак вышэй паказаны погляд Сусьветнага патрыярха абавязкова знаходзіцца за межамі рэчаіснасці!

Папа Бенедыкт XVI, у сваім вядомым дакладзе ва Універсытэце Ретысваніс¹, які выклікаў гнеў мусульманскіх элемэнтаў, у гэтым жа дакладзе, таксама цалкам магчыма выказаўся з грэбаваньнем да эклязиялягічна-багаслоўскай непашкоджанасьці і цэласьці Усходнай Праваслаўнай Царквы і каб прадставіць яе як адсталай з пункта гледжань-

ня рыма-каталіцызму!

Папа паміж іншымі сказаў і наступнае:

“Найглыбейшае збліжэнъне паміж біблейскай верай і пошукамі грэцкай філізофіі было фактам вырашальнага значэння не толькі з пункта гледжаньня гісторыі рэлігій, але і з пункта гледжаньня сусьветнай гісторыі. Яно зьяўляеца такой падзеяй, якая датычыцца нават сёньня і да нас”.²

Такім чынам “стараждытная непадзельная Царква, не складала,

¹ Влп. Кафолікó період. «Σύγχρονα Βήματα», Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2006, сел. 132 εξ. Λόγος, Πίστη και το Πανεπιστήμιο. Αναμνήσεις και στοχασμοί του Πάπα Βενέδικτου τού Ις

² Тамсама б 136

паводле слоў папы, “гістарычна дазволенай формы хрысьціянства”!

У канчатковым выніку, паводле меркаваньня папы, Усходняя Праваслаўная Царква Хрыстова служыць эўрапейскому хрысьціянству гістарычна і па-багаслоўску, гэта значыць каталіцызму, які зъдзейсніў пераўтварэнне хрысьціянства (па прынцыпу рэвізіі) з дапамогай ключавых адхіленняў ад съядомасьці стараждытнай Царквы і праз іх ён сёньня патрабуе усталяваньні бясхібнага вяршэнства як гістарычна абумоўленай формы хрысьціянства!

Так настойванье папы на тым, што хрысьціянства канчаткова сфармавалася выключна ў Эўропе, відавочным чынам заяўляе аб тым, што Праваслаўная і Усходняя Царква Хрыстова, нягледзячы на дзівоснае багацце съвятаіцоўскага паданья, не выяўляе таго, што сёньня завецца хрысьціянствам!

Але і працяг настойваньня на гэтым аўтаматычна азначае, што ў выпадку магчымага нейкага злучэння двух Цэрквей у адпаведнасці з духам Сусьветнага Патрыярха Варфаламея, “з’няважаная” Праваслаўная Царква, як кампаньён папскай эўрапейскай Царкви, патрабуе (паводле лёгкіх Папы) у праходжанні свайго пэрыяд эвалюцынага разывіцця (наперад!), у судносінах з папскімі эўрапейскімі дамаганьнямі, у выглядзе таго, што гэтай Царкве, Праваслаўнай, неабходна дасягнуць эўрапейскага харектару ў сваёй хрысьціянскай съядомасьці, і вядома жа праз прыніцьце вучэнъня рымскай спадчыны!

Больш таго, па чынніку настойваньня папы на нейкім “аптымістычна” верагодным злучэнні Цэрквей, азначае таксама падначаленне Усходнай Праваслаўнай Царквы выключнай улады Папы, “Патрыярху Сусьветнай Царквы”! У такім разе, першая Сусьветная Патрыярхія (першая) і ў наступстве іншыя Патрыярхіі Праваслаўнай Царквы будуць, акрамя таго, знаходзіцца ў рабскім падначаленіні сусьветнай улады Рымскага Пантрафіка!

Сапраўды, куды ж накіроўваеца вышэйшае кіраўніцтва Праваслаўнай Царквы? Царкоўная поўнасць знаходзіцца ў трывожным чаканьні і зъбянтэжана! І яно зъбянтэжана, знаходзячыся ў трывожным чаканьні змаганьня ў Гэфсімані! “Не ў сілах былі адну гадзіну не спаць?” Разам са ўсёй царкоўнай поўнасцю ў агоніі знаходзіцца і Хрыстос Гэфсімані! І Ён чакае выніку...!

ЗВЫШГОДНЫ ЯН ДАМАСКІН. СЛОВА ПЕРШАЕ НА НАРАДЖЭНЬНЕ ЎСЯСЬВЯТОЙ БАГАРОДЗІЦЫ



Прыйдзіце ўсе народы, увесь род чалавечая, усякая мова, век і чын радасна условім дзень нараджэнья сусъветнай радасыці. Калі і языгнікі – калі дэманды ілжывымі выдумкамі таемна паланілі іх розум і засланялі ісціну – праводзілі са ушанаваньнем дні нараджэнья сваіх цароў, нават такіх, жыцьцё якіх нярэдка было заганнае, прыносячы ім кожны пасільныя дарункі; то не ці больш мы павінны ушанаваць дзень нараджэнья Богамаці, праз якую увесь род чалавечы абнавіўся і смутак прамаці Евы зъмянілася ў радасыць? Ева чула вырак Боскі: у хваробах будзеш нараджаць дзяцей

(Быц.3:16), а Марыі абвешчана: Радуйся, Дабрадатная! (Лк.1:18); той сказанае: да мужа твойго зварат твой, а гэтай: Госпад з Табою! Але што мы прынясем у падарунак Маці Словы, акрамя слова? Ды пераможа усё стварэнье і ды уславіць съяцейшы расток съятой Ганны! Яна нарадзіла съвету неад'емны скарб добрых; праз Яе зрабіўшыся чалавекам Творца прывёў усё стварэнье ў лепшыя стан. Чалавек, паставлены паміж съветам духоўным і рэчавым, звязвае сабою усё бачнае тварэнье зь нябачным так і Творца – Слова Боскае, злучыўшыся зь існасьцю чалавечым, злучыўся праз Яе са усім тварэннем. Такім чынам, уславіць разбурэнье чалавечай няплоднасці, таму што для нас бурылася перашкода да асалоды.

Але Чаму Дзева-Маці нарадзілася ад няплоднай? Таму што цудамі павінна было падрыхтаваць шлях да адзінай навіны пад сонцам, найгaloўнаму зь цудаў, і паступова узыходзіць ад меншага да большага. Зрэшты, я ведаю і іншы чыннік гэтага, значна больш узынеслы і боскі, – менавіта: прырода саступае магутнасці дабрыні

і, агорнутая трапятаньнем, спыняеца, не съмеючи ісці далей. Бо Дзева Багародзіца мусіла нарадзіцца ад Ганны, то прырода не адважвалася папярэдзіць насынню Дабрыні, але заставалася бесъязлеснаю, дакуль дабрыня не ўзрасціла плоду. Належала нарадзіцца першароднай, каб нарадзіць Першанараджанага ўсяго стварэнья, у Ім жа усё адбудуцца (Кал.1:15, 17). О дабрашчасная пара, Якім і Ганна! Усё стварэнье ававязаная вам падзякай. Праз вас яно прынесла Творцу падарунак усіх падарункаў найкаштоўнейшы – чыстую Маці, адзінную – годную Творцы. О найдабрашчасныя чрэслы Якіма, зь якіх адбылося найсъяцейшае насынне! О найчыстае ўлоньне Ганны, у якой ціха зачаўся, утварыўся, і зь якой нарадзіўся плод найсъяцейшы! О улоньне якое насліда ў сабе адушаўлённае неба, усіх нябёсаў прасторней! О зямля, якая прынесла багацьце хлеба жывога, як Сам Хрыстос сказаў: калі пшанічнае зерне, упаўшы ў зямлю, не памрэ, дык застанецца адно! (Ян.12:24). О сосцы, узгадаваўшыя карміцельку Сілкавальніка сусъвету. О дзівосы цудаў! О зъява ўсіх дзіўней! Такімі цудамі павінна было падрыхтаваць шлях да невымоўнаму і паблажліваму увасабленню Боскаму. Што ж далей скажу? Мой розум выходзіць зь сябе самога: то страх, то задавальненіне займае душу; сэрца хвалюеца, язык дранцьве. Зънемагаю ад захапленыя; падаю прад величчу цудаў. Але моцнае пачуцьцё зрабіла мяне натхнёным змоўкні запал! Выдаліся страх! Разгуляйся каўчэг духу: ды уздрадующа нябёсы і цешыцца зямля! (Пс. 95:11).

Цяпер адчыняюща бясплодная брама і зъяўляеца боская брама дзявоцкія, зь якіх і праз які – па выразе Паўла, чухага невымоўнага слова – гэта над усімі Бог, надзелены целам, уваходзіць у сусъвет (Рым.9:5. Жыд.1:6). Цяпер ад кораня Яўсевія прарасло жазло, зь якога адбудзеца Богасутная кветка для сусъвету. Цяпер з тленнай існасьці прыгатаваў Сабе на зямлі неба Той, які ў старожытнасці зь вод саткаў і распасыцёр па вышыні цвердзь. Сапраўды, гэтае неба непараўнальная таго больш боскае і дзіўнае; таму што на ім зазвязала Сонца праўды – Той, які на небе зацвердзіў сонца. Дзіве ў Ім існасьці, хоць апантана узбройвающа супраць гэтага Акэфалы; адзіная выява, хоць падзяляюць яе Нестарыяне. Вечнае Свяতло ад вечнага Свяціла раней стагодзьдзяў адбыўшаеся, нярэчыўны і бесъязлесны, увасабляеца ад Дзевы, і як жаніх ад палаца адбываца – Бог, зрабіўшыся на зямлі народжаным. Ён цешыцца, яка волат цягнуўшы шлях нашага жыцьця, съняшаеца праз пакуты да съмер-

ці, каб звязаць моцнага, і пасудзіны, яго раскрасыці (Мц.12:20), г.з. выкрасыці нашу існасьці і заблукайшую авечку прывесыці на нябесную пащу. Цяпер тектанаў сын усяўладарнага Слова Стварыўшая Ім усялякая, моцная мышча Бога Вышэйшага, Духам як бы пальцам Сваім выдасканаліўшы прыгупленую сякеру прыроды, збудаваў сабе адушаўленую лесьвіцу, падмурак якой замацаваны на зямлі, а верх кранаецца самага неба, і на якой зацвярджаецца Бог, вобраз які бачыў Якай, па якой Бог сышоў нязменны, або лепш сказаць схіліўшы Сябе, зъявіўся на землі і зь людзьмі жыў (Вар.3:38). Гэты зыход азначае адвольнае прыніжэньне, жыхарства на зямлі, паведамленьне спазнаньня аб сабе жывучым на ёй. Усходы духоўная, г.з. Дзева, зацверджаная на зямлі: бо Яна нарадзілася ад зямлі; галіва Яе дакраналася неба: бо як усякай жонкі галіва муж, а Гэтая не ведала мужа, то галівой Яе быў Бог і Айцец, Які ахінуўшы Яе Духам Святым, як бы боскае духоўнае насынне, паслаў Сына Свайго і Слова – усямагутную сілу. Айцец даюраваліў, каб не праз натуральнае паведамленьне, але ад Духа Святога і Дзевы Марыі звышнатуральным чынам Слова зрабілася целам няўхільна, і усялілася ў нас; таму што зносіны Бога з чалавекамі бывае праз Духа Святога. Шмат умяшчалны ды зъмесціць: маючы вуши чуць ды чуе. Выдалім ад сябе паніцьці цялесныя. Бажаство беззапальна, о людзі! Айцец, беззапальны які нарадзіў ад пачатку па існасьці, Таго жа Самога Сына ізноў беззапальна нараджае па будаўніцтве выратаваньня людзей, як съведчыць і Богаайцец Давыд, кажучы: Гасподзь сказаў Мне: Ты Сын Мой; Я сёняня Цябе спарадзіў (Пс.2:7). Слова ніколі не можа быць датычным да прадвечнага нараджэнья, бо яно па-за часам

Цяпер зроблена брама, якая выходзіла на ўсход, праз якую Хрыстос увойдзе і выйдзе, і брама гэтая будзе зачынене (Іез. 44:1-2), у якіх Хрыстос ёсьць дзіверы авечкам. Яму імя Ўход; праз Яго мы атрымалі доступ да Айца, крыніцы съвятла. Цяпер падзымулі ціхія ветракі, прадвеснікі сусъветнае радасыці. Ды ўзрадующа нябёсы – горы і ўзрадуецца зямля – даліна, і да заплюхаецца мора ў радасыці! У ім нараджаецца ракавіна, якая, праз вышэйшае боскае зъянине, зачне ва ўлоньні і народзіць каштоўную жамчужыну – Хрыста. Зъяе Цар славы, апрануты ў парфіру плоці, выйдзе да паланёных прававедаваць збаўленьне. Ды съвятуе прыроду! Нараджаецца Агніца, праз якую Пастыр зробіцца агніцам і разарве вопратку старожытнай съмерці. Ды гуляе дзявоцтва! Нарадзілася Дзева, якая – па

словах Icaí – зачне ва ўлоньні і народзіць Сына і назавуць Яго Эмануілам, г.з. зь намі Бог. Ведайце, Нестарыяне, і скарайцеся, бо зь намі Бог! Не чалавек, не Анёл, але Сам Бог! Прыйдзе і выратуе нас. Дабраслаўлёны кроначы ва імя Госпада; Бог Госпад і зъявіўся нам. Святкуем съвята ў гонар нараджэння Багародзіцы. Узрадуйся Ганна, няплодная, не нараджаўшая, узвесыці і засыпай улоньнем не хварэўшая. Узрадуйся Якім: ад дачкі тваёй Юначки нарадзіцца нам Сын і падасца нам; і назавеца імя Яго, Анёл вялікага савету аб сусъветным выратаваньні, Бог моцны. Ды пасарамаціца Нясторый і ды зацісне рукою вусны свае! Юнак – Бог: як жа не Багародзіца якая нарадзіла Яго? “Хто не вызнае съвяты Дзеву Багародзіцу, той бязбожнік.” Гэта – не мае словаў, хоць я прыводжу іх у майм слове: іх, як съвяту спадчыну, я атрымаў ад айца Рыгора Багаслова.

О дабрашчасная і цнатлівая пара, Якім і Ганна! Ад плоду улоньня вашага мы спазнаем вас, як некалі сказаў Госпад: ад пладоў іх спазнаеце іх. Вы праводзілі жыцьцё богадагоднае і годную Народжанай вамі. Пажыўшы цнатліва і праведна, вы вырабілі на съвято упрыгожванье дзявоцтва: перш нараджэнне Дзеву, у нараджэнні Дзеву, і па нараджэнні Дзеву – адзіную і па разуме, і па душы, і па целе сапраўды дзеву. Ад бязгрэшнасці і павінна расквітнець Дзева, каб, па дабраваленiu беззялеснага Нарадзіўшага, у целе нарадзіць на съвет адзінае адзінароднае Свяতло, не нараджаючае, але заўсёды нараджаем, якога асаблівая асабістая уласцівасць ёсьць нараджэнне. О, якіх цудаў і якога запавету зрабілася падставай гэтая Юначка! Спараджэнне няплоднасці, дзявоцтва нараджаючае, злучэнне Боскасці і чалавецтва, запал і беззапальнасць, жыцьцё і съмерць, каб ва ўсім гэтым горшае пераможанае было лепшым. И гэта ўсё для майго выратаваньня, Госпадз! Так Ты палюбіў мяне, што не праз Анёлаў, не праз іншае якое-небудзь стварэнне зрабіў маё выратаванье, але як стварыў, так узнавіў мяне Ты Сам! Таму гуляю, съпяваю, весялюся, ізноў вяртаюся да крыніцы цудаў і, захоплены захапленьнем, ізноў удараю ў цеўніцу духу і съпяваю съвяты гімн нараджэнню.

О чысьцейшая пара разумных галубкоў – Якім і Ганна! Выконваючы прадпісаную законам прыроды цноту, вы ўдастоіліся таго, што вышэй сіл прыроды. Вы нарадзілі съвету ўсягодную Маці Бога, праводзячы жыцьцё набожнае і праведнае ў сутнасці чалавечай, нарадзілі цяпер дачку вышэйшую Анёлаў, Уладарку Анёлаў. О дач-

ка добрапрыгожая і найсалодкая! О лілея, сярод высмаглых галінок узросшая ад найшляхетнага царскага кораня Давыдава! Праз Цябе царства узбагацілася съвтарствам. Праз Цябе зрабілася ужываньне закона і адкрыўся патаемны пад пісьменамі дух яго, калі съвтарская вартасць з калена Левітава перайшло ў Давыдава. О ружа, ад церній Юдзейскіх расквітнеўшая і сваёй боскай духмянасцю усё напоўніўшая! О дачка Адамава і Маці Боская! Дабрашчанская чрэслы і улоньне, зь якіх Ты адбылася! Дабрашчанская рукі, якія наслілі Цябе, і вусны, што цешыліся Тваімі найчыстымі цалаваньнем, – вусны адных толькі бацькоў, каб Ты заўсёды і ва усім была Дзеява. Цяпер пачатак выратаваньня съвету. Выклікніле Госпаду уся зямля, заспявайце, узрадуйтеся і затрубіце! Узвысьце голас свой узвысьце, – не бойтеся! Бо нарадзілася нам Маці Боская ў съвятым двары бацькоўскім, ад якой дабраваліць нарадзіцца Агнец Боскі, узяўшы грахі сусьвету. Узрадуйтеся горы – істоты разумныя, што імкнуща на вышыні духоўнага бачаньня! Нараджаеща ўсяслаўная гары Госпада, вышынёй і месцам перазходзячая ўсялякі пагорак і ўсялякую гару, – веліч Анёлаў і людзей, ад якой без рук цялесным чынам дабраваліў адкалоцца краевугольны камень – Хрыстос, адна іпасць, зъядноўваючая ў сябе розныя сутнасці – Боскую і чалавечую, і ствараючая Анёлаў і людзей, язычнікаў і цялесны Ізраіль, у адзіны духоўны Ізраіль: Гара Божая! – гары Васанская! гары высокая – гары Васанская! Што ж вымы зайдросыліва глядзіце, горы высокія, на гару, на якой Бог зь добраі волі жыве, і Гасподзь жыцьце вечна! Калісніц Божых процьма, тысячи тысяч сярод іх; сярод іх Гасподзь на Сінаі, у съвятыні. (Пс. 67:16-18) дабрынёй боская, гэта значыцца Хэрувімаў і Сэрафімаў; верх Сінаю съвяцішы, які пакрывае не дым, не змрок, не бура, не жахлівы вагонь, але съветлае зъязненне Святога Духа. Там слова Боскае на каменных дошках напісала закон Духам, як бы рукою сваёй, а тут само Слова Боскае ўвасобілася ад Духа Святога і дзяўчых крываў і дало сама Сябе нашай сутнасці сапраўдным лекаваньнем выратаваньня. Там манна, тут робячы ману салодкай.

Ды пакланіцца вялікая скінія, пабудаваная Майсеем у пустэльні зь усялякіх каштоўных рэчаў і раней яе быўшая скінія прабацькі Аўрааму, – ды паклоніцца адушаўлёнай і разумнай Скіні Боскай! Гэта зрабілася ня толькі месцам асаблівае дзеі Боскай, але рэальным ёмішчам Сына і Бога. Ды адчуе сваю нікчэмнасць прад Ёй

цалкам пазалочаны ківот, і носячая ману залаты сасуд, і съвяцінік, і трапэза, і ўсё старажытнае! Усё гэта таму толькі важна было, што зъяўлялася правобразам скіні духоўнае, як ценъ праўдзівага першавобраза. Цяпер заўсёды дзеючы Бог Слова, выйшаўшы зъ нетраў Айца, склай новы съвітак, напісаны духам – мовай Боскай, як бы трасыцінай. Ён дадзены быў чалавеку, ведаючаму пісьменства, але той не разумеў яго: г.зн. Іосіф не пазнаў ні Марыі, ні моцы самай таямніцы. О дачка Якіма і Ганны съвяцішная, схаваная ад улады і сілы, і запаленых стрэлаў злога, жыўшая ў палацы Духа і захаваўшная бязгрэшнасць як нявеста Боская і па існасці Маці Борага! О дачка съвяцішная, яшчэ ў абдымках маці ляжачая, але страшная для сіл, што адпалі. О дачка съвяцішная, малаком маці сілкуемая і Анёламі атачоная! О дачка Богу прыемная, слава бацькоўская! Цябе шануюць усе роды, як Сама Ты аба Сябе праўдзіва казала (Лк. 1:48) О дачка, годная Бога, упрыгожаныне існасці чалавечай і выпраўленыне прамаці Евы! Тваімі народзінамі яна ўзынялася ад падзеняня. О дачка ўсясьвятая, упрыгожаныне жанчын! Хоць Ева зрабілася першым злачынцам, і праз яе, паслужыўшай для зъмея прыладай падзеняня прабацькі, съмерць увайшла ў съвет; але Марыя, пакорная волі Боскай, Сама перамагла зъмея спакусніка і ўвяла ў съвет несьмяротнасць. О дачка сапраўды цнатлівая, без мужа зачаўшая, таму што ва улоньні Табой насімы мае Айца вечнага! О дачка на зямлі народжаная, у Богабацькоўскіх абдымках наслішная Стваральніка! Цэльныя стагодзьдзі змагаліся, каму дастанецца слава Твайго нараджэння; але прадвызначаны савет Бога, Творцы стагодзьдзяў, перамог гэтую барацьбу стагодзьдзяў, і апошнія зрабіліся першымі, ашчасліўленыя Тваім нараджэннем. Сапраўды, Ты зрабілася больш годнай усіх тварэнняў: ад Цябе адной Творца пазычыў частку – падмурак нашай існасці; плоць Ягоная з Тваёй плоці, і кроў з Тваёй крываі; малаком саскоў Тваіх сілкаваўся Бог, і вусны Твае цалавалі вусны Боскія. О неспасыціжныя і невымоўныя цуды! Бог усіх, прадведаў годнасць Тваю, палюбіў Цябе, – палюбіўшы прадпаставіў і ў наступны час выканаў раней наканаванае, зрабіў Цябе Багародзіцай, Маці і Гадавальніцай Сына Свайго і Слова. Справядліва кажуць, што супраціўнае ёсьць лекамі для супраціўнага; але нельга казаць, каб зь супраціўнага адбывалася супраціўнае, – хоць кожная реч заключае ў сябе нешта, як бы супраціўнае сваёй уласцівасці, ад лішка таго, ад чаго яна паходзіць. Нап-

рыклад, як грэх, праз добрае зрабіўшы мне съмерць, крайне такім чынам зрабіўся згубным (Рым. 7:4); так падстава ўсялякага дабра (Бог), як бы праз супраціўнае, уладкаваў тое, што зроблена для нашага выратаваньня. А калі памножыўся грэх, шчодра закрасавала мілата. (Рым 5:20). Калі б мы захавалі першапачатковую еднасць з Богам, то не ўдастоіліся б лепшага і найцудоўнага; а цяпер хоць, па чынніку граху, і зрабіліся нягоднымі ранейшых зносінаў з Ім, не захаваўшы таго, што атрымалі; але па міласэрнасці Боскай памілаваны і зноў прыняты ў такія зносіны з ім, якія ніхто не ў змозе разарваць, таму што прыняўшы нас у змозе сілы захаваць іх неразрыўнымі. Быў час, калі зямля знаходзілася ў глыбокай распусьце і народ Боскі, захоплены духам спакусы, пакінуў Госпада Бога свайго – Таго, які набыў яго Сябе рукой моцнаю і мышчай вялікай, у знаках цудаў вызваліў зь дому рабства Фараонава, правёў праз Чырвоне мора і кіраваў ім на шляху зь воблака у дзень і ноччу ў съвятле вагню; калі Ізраіль павяртаўся сэрцам сваім у Егіпет, і такім чынам зрабіўся народ Божы не народам Божым, памілаваны – не памілаваным, улюблёны – не ўлюблёным. Таму цяпер нараджаецца Дзева, чужая прафесія скаму тленню, заручаецца Самаму Богу, нараджае міласэрнасць Боскую; і не народ Божы робіцца народам Божым, не памілаваны атрымлівае міласць, не ўлюблёны робіцца ўлюблёным – таму што зь Яе нараджаецца Сын Божы ўлюблёны, у якім ўсё дабраваленне Боскае.

Пладаносная лаза узрасла ад Ганны, і сасьпела найсалодкая Gronka, які струменіць салодкі напой на зямлі народжаным у жыццё вечнае. Якім і Ганна пасяялі сабе ў прауду і зжалі плод жыцця; яны запалілі для сябе съвяцілік веданьня і спагналі Госпада, – і зьявіўся ім расток прауды. Весяліся зямля і сыны Сіёну узрадуйцеся аб Госпадзе Богу вашым! Пустэльня расквітнела; бясплодная прынесла плод свой. Якім і Ганна як разумныя горы, падалі саладосьць. Радуйся, дабрашчасная Ганна, што ты нарадзіла дачку: гэта дачка ёсьць Маці Боская, – дачка съвяціла, крыніца жыцця, вызваленне жанчын ад асуджэння. Будуць прасіць цябе найбагацейшыя людзі (Пс. 44:13), цары народаў з падарункамі прыйдуць і паклоніцца Ёй. Гэтую дачку Ты прывядзеш да Цара Ўсіх – Богу, апранутую ў боскую прыгажосьць дабротаў, як золатам вытканую ворратку і ўпрыгожаныне дабрыню Духа, Слава Яе ўнутры. Усялякай іншай жанчыны слава – муж, звонку прыходзячы; але слава Бага-

родзіцы ўнутры; гэта – плод Яе ўлоньня. О жаданая і дабрашчасная дачка! Дабраслаўлённая сярод жанчын, і дабраслаўлёны плод улоньня Твайго! О дзева – дачка Давыда і Маці Ўладара Бога! О Боскі адушаўлённы вобраз, на які Творца Бог дабрапрыемна назірае; бо ў Яе розум, Богам кіруемы і да аднаго Бога скіраваны; усе жаданыне накіравана да Адзінага годнага жаданьня і любові; няянісць – толькі да граху і стваральніку яго. Ты будзеш мець жыццё лепшае жыцця натуральнага, будзеш мець яго не толькі для Сябе Самой, таму што Ты не толькі для Сябе Самой народжана. Ты будзеш жыць для Бога, дабрыня якога ўступіла ў жыццё, каб паслужыць выратаванью ўсяго сусьвету, каб праз Цябе выканаць старажытны савет Боскі аб увасабленыні Слова і нашым абагаўленыні. Твае сэрца нацешыща словам Боскім і напоўніца ім, як пладавітая аліва ў доме Боскім, як дрэва, пасаджанае пры вытоках вод Духа, як дрэва жыцця, якое дасыць плод свой у прадвызначаны час, гэта значыцца ўвасобіўшагася Бога, вечнае жыццё ўсіх. Усе думкі Яе карысны душы, вольныя ад лішняга, аддаляючыяся ад усяго злога і згубнага; вочы Яе заўсёды скіраваны да Госпада, назіраючы вечнае і недасягальнае съвяতло; вушы, праз якія ўвайшло ўвасобіўшыся Слова, наладжаныя да слуханьня слова Боскага, насалоджваюцца салодкагалоснай цэўніцай Духа; ноздры адчуваюць добры водар пахашчай Жаніха, які ёсьць Боскае міра, вольна выходзячае і намошчваючае чалавецтва свае: бо імя тваё – як разылітае міра, гаворыць Съвятое Пісъмо (Песьн. 1:2); вусны ўсхваляюць Госпада і целуюць Ягоныя вусны; язык і гартань размаўляюць аб слове Божым і падаюць боскую салодкасць; сэрца чыста і цнатліва, бачачы і жадаючы чысьцейшага Бога; улоньне, у якім знаходзіўся Неўмяшчальны, і саскі, малаком сілкуючыя Бога – немаўля Ісуса; брама Боская сапраўды дзявочая; рукі, насіўшыя Бога, і калені – пасад, перабольшылі Хэрувімаў, якімі моцнымі былі слабыя рукі і нямоглыя калені; ногі, кіруемыя законам Боскім, як съвяцілікам съвяціла, і неадступна за ім ідучыя, пакуль прывядуць любімага да любячай. Уся – палац Духа; уся – гара Бога жывога, які ўсяляе памкненыні рачныя, гэта значыцца дабрыні Съвятога Духа; уся – добрая; уся – каля Бога: таму што узышоўшы вышэй Хэрувімаў і будучы ўзынятая над Серафімамі, Яна наблізілася да Бога.

О цуд вышэй усіх цудаў! Жанчына зрабілася вышэйшай за Серафімамі, таму што Бог зъявіўся малым чым зъменшаны прад Анё-

ламі. Ды змоўкне прамудры Саламон, ды не гаворыць, што няма нічога новага пад сонцем! О Богадабрашчасная Дзева, храм Бога святы, які пабудаваў і ў які ўсяліўся духоўны Саламон – Кіраўнік сусьвету; храм, упрыгожаны не золатам і камнямі бяздушнымі, але замест золата звязаючи Духам, замест каштоўных камянёў маючы шматкаштоўную жамчужыну – Хрыста, вугаль Боскасці! Умольвай Яго датыкнущца вуснаў нашых, каб мы, ачысьціўшыся, апелі Яго зь Айцом і Святым Духам. Святы, Святы, Святы Госпад Саваоф, адзіная Боскасць у трох асобах! Святы Бог і Айцец, дабраваліўшы ў Табе і з Цябе адбыцца таямніцы, раней стагодзьдзя прядвызначанаму. Святы моцны, Сын Боскі і Бог Адзінародны, стварыўшы Цябе цяпер ад бясплоднае Маці, каб Самому, Адзінароднаму зь Айца, і Першароднаму ўсяго стварэнья, нарадзіцца таксама Адзінародным зь Цябе, Дзевы Марыі, і Першародным ва шматлікіх братах, падобна нам прылучыўшыся зь Цябе плоці і крэві. Але Ён вырабіў Цябе не зь аднаго бацькі альбо адной маці для таго, каб дасканалая адзінароднасць была асаблівай прыналежнасцю адзінага адзінароднага; бо Ён адзін ёсьць Адзінародны зь адзінага Айца і адзіны Адзінародны зь адзінай Маці. Святы несъмротны, усясьвятой Дух, расой Боскасці Сваёй захаваўшы Цябе непашкоджанай ад вагню боскага – як прадказала куст Майсея.

Радуйся, авечая купель (Віфэзда), святы храм Боскай Маці! Радуйся, авечая купель, прабацькаўская жыльлё Царыцы! Радуйся, авечая купель – старажытнае зборышча авечак Якава, а цяпер Царква небавобразная славеснага Хрыстоста статку, раней аднойчы ў год прымаўшая Анёла Боскага, уздымаючага ваду, і толькі аднаго хворага выратоўвала ад хваробы і уздымала здаровым, а цяпер зъмяшчаючая цэлю процьму сіл нябесных, якія усхваляюць зь намі Багародзіцу, бездань цудаў, крыніцу сусьветнага лекавання. Яна прыняла не служачага Анёла, але Анёла вялікай рады, які сышоў, як добры дождж на руну, без шуму, і ўсяму пакутываючаму, да вылячэнья прагнаму, існасць вярнуў да здароўя цэламу і жыццю вечнаму. Сілай Ягонай ляжаўшы ў Табе расслаблены чалавек ускочыў як алень. Радуйся, годная авечая купель, ды памножыцца дабрыня Твая! Радуйся Марыя, найсалодкай дачка Ганны! Бо любоў шматлікіх верных цягне да Цябе. Якімі словамі выяўлю Тваю велічную хаду, вопратку, прыгажосць твару Твайго, дарослы розум у целе немаўля. Вопратка сціплая, чужая раскошы і пяшчоце; по-

туп важная, спакойная. Цьвёрдая; нораў добры, не чужы вясёлasci, але непрыступны для мужчын: сьведка таму страх, ахінушы Цябе пры нечаканым вітаньні Анёла. Ціхая і пакорная бацькам. Думка пакорлівая, але заглыбленая ў вышэйшыя назіраныні. Гаворка прыемная, ідуная зь добра га сэрца. Як да назваць Цябе, калі не жыльлём годным Бога? Годна шануюць Цябе ўсе роды, як абранае ўпрыгожаныне чалавецтва. Ты слава святароў, надзея хрысьціян, шматплодная лаза дзявоцтва: ад Цябе паўсядна разывілася квітненне яго. Дабраслаўлённая Ты сярож жанчын, і дабраслаўлённы плод улоньня Твайго! Спавядаючая Цябе Багародзіцай – дабраслаўлённая, не спавядаючая – пракляты.

О свяшчэнная пара, Якім і Ганна! Прыміце ад мяне слова ў горн Нараджэння Багародзіцы. О дачка Якіма і Ганны, Уладарка! Прымі слова аб слугі грешнага, але напоўненага палымянай любоўю і Цябе адзінаю атрымаўшага радаснай надзей, прадстаяцельку жыцця, малельніцу прад Сынам Твайм і існай надзея выратавання. Зынімі зь мяне цяжкую ношу грахоў; разгані змрочныя блокі, ахінушы мой розум ; памагчы зямную грубасць маю; спыні спакусы; уладкуй шчасліва жыццё; скроўвай да нябеснай асалоды. Падай мір сусьвету і ўсім праваслаўным жыхарам горада гэтага, дасканалую і поўную радасць і вечнае выратаванне, малітвамі бацькоў Тваіх і ўсёй Царквы. Абуджай, абуджай усіх.

Радуйся, Дабрадатная, Госпад з Табой! Дабраслаўлённая Ты паміж жанчынамі і дабраслаўлённы плод улоньня Твайго – Ісус Хрыстос Сын Божы! Яму слава зь Айцом і Святым Духам у бясконція вякі вякоў. Амін.

СЛОВА НА НАРАДЖЭНЬНЕ УСЯСЬВЯТОЙ БАГАРОДЗІЦЫ

Святы Андрэй, архіяпіскап Крыцкі

Цяперашняе свята ёсьць для нас пачало свят. Служачы мяжой закону і правобразам, ён разам служыць дзявярамі да дабрыні і ісціні. Узвяшчаючы славу цноты, сапраўдны богадабрадатны дзень прапаноўвае усяму стварэнню агульную радасць. Адважвайцесь, кажа ён, гэта свята нараджэння Дзевы,

і зь ім абнаўленье чалавечага роду. Дзева нараджаецца і рыхтуеца быць матэрыю Цара усіх — Бога. Дзева становіцца пасярэднікам паміж веліччу Боскасці і нікчэмнасцю цела.

Ды весяліца ж сёньня ўсялякае стварэнье, ды съяткуе ўся прырода. Ды ўзрадуецца неба вышэйшае, і воблакі хай праліваюць праўду (Іс. 45:8), ды і горы крыніцы будуць вінаградным сокам (Ам. 9:130), ды гудзіце, горы, ад радасці; бо суцеснью Гасподзь народ Свой і памілаваў пакутнікаў Сваіх (Іс. 49:13), і паслаў моцнага выратавальніка нам, нашчадка Давіда, слугі Свайго (Лк. 1:69) — цалкам цнатлівую і недатыкальную мужам Дзеву, ад якой нарадзіўся Хрыстос, спадзяньяне і надзея народаў. Ды радуецца сёньня ўсялякая шляхетная душа і пакліча ўсё тварэнье на абнаўленье і ўзнаўленье. Цяпер Творцы ўсяго пабудаваўся створаны храм, і тварэнье рыхтуе ў новае Боскае жыльё Творцы.

Цяпер выгнаная з краіны асалоды прырода наша прымеа пачатак абагаўлення і рукі імкнення ўзынесціся да вышэйшае славы. Сёньня Адам прыносець ад нас і за нас пачаткі Богу — Марыю, у якой новы Адам без насеньня робіцца хлебам для адбудовы чалавечага роду. Цяпер адчыняеца вялікае ўлоньне дзявоцтва і царква, па вобразу шлюбнай, упрыгожваеца чыстым бісэрам ісьцінай цноты. Цяпер сыны чалавечыя прымеаюць першабытны дар вобраза і падабенства Боскага: набажэнства прыгажосці, захмуранае бязладзьдзем граху, павяртаеца чалавеку праз саюз прыроды чалавечай зь народжанай Маці прыгожы дабрынёй — і чалавек прымеа ранейшы Богам створаны і богападобны выгляд. Цяпер няплодная, звыш чаканьня, робіцца маці і нарадзіўши Нарадзіўшую без мужа, асьвячае натуральнае нараджэнне. Цяпер, па прароцтву, расток Давыда ўзрасла з халоднага жазла Аарона, каб узрасціць нам жазло сілы Хрыста. Сёньня ад Юды і Давыда паходзіць Дзева Юначка, выяўляе сабой царскую і съявтарскую годнасць Таго, Хто прыняў на Сябе съявтарства Аарона чыне Мелхісэдэка (Жыд. 7:15). Цяпер дабрыня ўзвысілася ў годнасці таямнічы эфір Боскага съявтарства, цяпер пачынаеца адбудова прыроды нашай, і струхнёўши съвет, прымеа Боганалежнае стварэнье, атрымоўвае пачатак другога боскага тварэнья.

Чалавек першапачаткова створаны быў дасканалым: але прырода яго згубіла прыроджанае ёй вартасць, пазбавіўши мілаты

праз грэх няпослуху. За гэта мы і былі выгнаныя з краіны жыцця і замест райскай асалоды атрымалі жыццё часавае, як радавую спадчыну, а зь ёю съмерць і тленыне роду нашага. Усё палюблі зямлю і сталі аддаваць перавагу ёй прад небам, так што не заставалася нікай надзеі на выратаванье, акрамя вышэйшай дапамогі.

Ні натуральны, ні напісаны закон, ні палымяныя вяшчаныні прарокаў не моцныя былі вылечыць хваробу. Ніхто не ведаў, як выправіць прыроду чалавечую, і пасродкам чаго зручней было бы узвесці яе да першай дасканаласці, дакуль Творца не дабраваліў як бы зноў стварыць стройны і выдатны съвет, зьнішчыць спрадвеку уварваўшуюся сілу граху, што спарадзіў съмерць, і дараваць нам дзівоснью, вольную і цалкам бязгрэшнае жыццё, праз узнаўленье наша ў хросыце боскага нараджэння. Але як паведамілася бы нам гэта вялікае і усяслаўнае дабро, гэтак адпаведнае зь законамі Боскімі, калі бы Бог не зъявіўся нам у целе, не падвергнуўся законам прыроды і не дабраваліў усяліца і пажыць зь намі вядомым Яму чынам. А як усё гэта магло бы прыйсці ў выкананье, калі бы перш не паслужыла таямніцы чыстая і бязгрэшная Дзева, якая зымасціла б ў чэрэве сваёй няўмяшчальнага, па законе перавышаючага усе законы існасці? І ці магла паслужыць для гэтай таямніцы якая-небудзь іншая дзева, акрамя той адзінай, якая перш усіх родаў абрачная была Творцам прыроды? Гэтая Дзева ёсьць Багародзіца Марыя, Богам усладжаная, зь улоньня якой вышаў з плоцьцю Усядабраслаўлёны, і якую Сам Ён збудаваў цудоўным храмам для Сябе. Яна зачала без насеньня і нарадзіла нятленнае, таму што Сын яе быў Бог, хоць і нарадзіўся па-цялеснаму, без зъмешванья і хвароб. Гэтая Маці, сапраўды, не спазнала хвароб нараджэння, уласцівых нараджаючым і дзівосна сілкавала малаком Сына, народжанага без мужа. Дзева, нарадзіўши без насеньня зачатага, была бязгрэшнаю дзеваяю. Таму праўдзіва гэтая Дзева мінуеца Багародзіцу: дзявоцтва Яе паважаеца і нараджэнне шануеца. Бог, злучыўши з чалавекам і зъяўляючыся ў целе, даруе Маці Дзеве уласную Сваю славу. Жаночая існасць раптам вызваляеца ад першай клятвы, і як першае уяло грэх, так першае жа пачынае выратаванье.

Хто жа гэтая Дзева і ад якіх бацькоў адбылася? Скажам аб гэтым каротка, памянуўши, па магчымасці, тое, што апавяддаеца

аб ёй. Марыя, слава усіх, нарадзілася ад племя Давыда, а ад насењня Якава: Яна адбывалася ад Евы, а была дзіцем Ганны. Якім быў муж набожны, выгадаваны ў законе Боскім, жывячы цнатліва і ходзячы прад Богам, ён, зрэшты, састарэў бязьдзетным. Роўна і Ганна была жонка богалюбівая, якая жыла зь мужам сваім ва усякай чысьціні, але яна заставалася бясплодна. Прыйнаючы першым і адзіным абавязкам сваім паважаць запаведі Господа, Ганна, аднак жа, штодня ўражалася джалам бязьдзетнасці, засмучалася і смуткавала, носячи зънеслаўленыне бязьдзетнасці. Так Якім і Ганна наракалі аб tym, што не мелі пераемніка роду свайго, tym не менш іскра надзея яшчэ не згасала ў іх цалкам: абодва яны узнасілі малітву да Бога аб дараваньні ім дзіцяці для працягу насењня іх, - абодва пераймаючы пачутай некалі малітве Ганны (1 Цар.1:10), не адыходзілі ад храма, старавана просячы Бога, каб Ён дараваў плод бязьдзетным. І не пакідалі яны сваіх высілкаў, пакуль не атрымалі жаданага. Сапрауды, Падавец дарункаў не пагрэбаваў падарункам спадзяваньня. Вышэйшая сіла хутка паўстала на дапамогу да праліваючых замілаваныя і горкія сльёзы прад Богам і састарэлую пару зрабіла здольнаю да узрастаньня плоду. Такім чынам, ад няплодных і высмаглых бацькоў, як бы ад палітых дрэў, паўзрастаў для нас слайны плод - Заўсёды цнатліва Дзева. Сувязь няплоднасці разбурылася: малітва звыш чаканыні апынулася пладаноснаю, бязьдзетная нарадзіла дзіця, бязьдзетная зрабілася найшчасльівай маці. Тому ж узрасьціўшая зь улоньня свайго колас нятленны адбылася ад няплоднай маці, то бацькі ў першым квітненіні Яе веку прывялі Яе ў храм і прысьвяцілі Богу. Зъдзяйсняючы тады чаргу служэння святар, угледзеўшы ablічча дзеў, якія папярэднічалі Дзеве і ішлі за Ёй, узрадаваўся і напоўніўся вясельлем, бачачы як бы сапраўданае выкананьне Боскіх запаветаў. Ён прысьвяціў гэтую Дзеву Богу, як сумленны дарунак, як нейкую добрапрыемную ахвяру, і, як вялікую скарбніцу выратаваньня, атуліў Яе ў самых унутраных частках храма. Тут Юначка хадзіла ў апраўданьнях Гасподніх, як у шлюбных палацах, сілкуючыся нябеснаю ежаю да часу заручаньня, якое было наканаванае перш усіх стагодзьдзяў Тым, Хто, па невымоўнай літасці, нарадзіўся зь Яе, і Тым, Хто перш часу і прасторы боска нарадзіў Яго, і разам сусідным і суўшанаванным Духам Яго, а гэта і

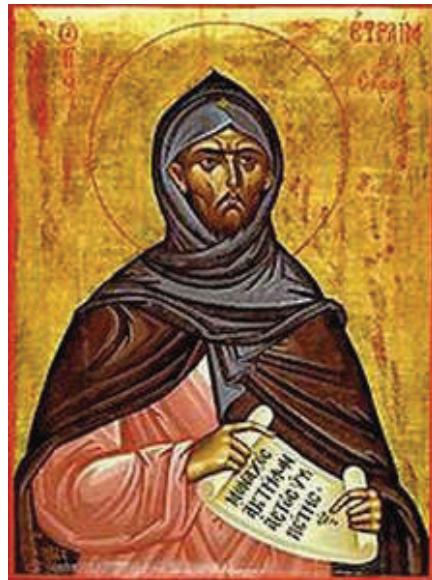
ёсьць адзіная Боскасць непадзельная і нязменная і ні ў чым не розная, акрамя асабістых уласцівасцяў. Такім чынам, нарадзіўшыся ад Дзевы навучыў нас верыць у Святу Тройцу: беспачатковое Слова - Сын уладкаваў у Дзеве Сваё уласбленыне, што нарадзіў Айцец дабраславіў гэтае уласбленыне ад Юначкі, Дух Святы ахінуў і асьвяціў улоньне неспасціжна зачайшай.

Людзі Боскія, збор святы! Ушануем памяць богаайцоў, узвялічым сілу таямніцы. Кожны зь нас, па дадзенай яму дабрыні, ды прынясе годны падарунак сёньняшнім урачыстасцям. Бацькі - добрых дзяцей, няплодныя — няплоднасць граху. Калі хто зь вас айцец, хай пераймае айцу Найсьвяцейшай Дзевы. Маці, сілкавальніцы дзяцей сваіх, хай цешыцца разам з Ганнаю, якая выхавала дзіця, падараванае ёй па малітве. Пазбаўленая дабраслаўленага плоду, хай прыходзіць зь вераю да галіны узыняўшайся ад Ганны, і галіна няплоднасці аплодніцца. Дзева, бязгрэшна па жыццю ідучая, хай будзе маці слова, упрыгожваючы словам прыгажосьць душы. Разам простыя, і знакамітыя, багаты, гэтак сама і бедны; хлотцы і дзяўчата, старцы і падлеткі (Пс. 48:3, 148:12), ды перамагаем у гонар Юначкі Маці Хрыста Бога. Пасьпяшаемся за бягучымі дзевамі, увойдзем у святыя святых. Тамака съпее добраводарны колер, тамака Бог прыгатаваў палац для Юначкі. Таму-та дзевы - блізкія Яе радуюцца, прадуладкуючы будучыню: таму-та дачкі Сіёна ідуць за Ёй, як за царыця. Храм адчыніў святу браму, каб прыняць усяцарскую славу, святое святых адкрылася, каб скласці ў свае недаступныя нетры Найсьвяцейшую Маці Усясьвятога.

Тамака прыгатаваная для Дзевы ежа цудоўная, нябесныя стравы прапаноўвае Ёй Той, Хто сам неўзабаве будзе сілкавацца малаком Яе. Сілкавальнікам Юначкі быў Дух Святы да таго часу, калі нашчадак Давыда — Іосіф заручыў сабе Дачку Давыда, і Яна успрыняла голас Гаўрыла замест насењня, пасыля чаго быўшы недатыкальны шлюбу, зьявілася маючай ва улоньні і нарадзіла Сына, не страціўшы дзявоцтва, паколькі Нарадзіўшыся ад Яе захаваў і па нараджэнні цэлымі знакі дзявоцтва. Ён ёсьць Хрыстос Ісус, праўдзівы Бог. Яму слава гонар і глыбокая пашана зь Айцом, і Святым Духам, цяпер і заўсёды, і на вякі вякоў. Амін.

НА ТЫХ, ЯКІЯ ШТОДНЯ ГРАШАЦЬ І ШТОДНЯ КАЕЦЦА¹

Звышгудны Яфрэм Сірын



Ці доўга табе, сябар, цярпець ворага, і штодня рабіць заўгоднае яму? Ці доўга табе, сябар, служыць целаваму, што съмяротна? Прымі раду, якая для цябе жыватворчая і паслужыць да ачышчэння душы тваёй, роўна і цела. Прыступі да Выратавальніка, Які вылечвае усіх прыпаўшых да Яго з пакаяньнем і дасканалау вераю. Так зь усяго найбольш годнага вялікае і выратавальна пакаяньне. Па гэтым, аднойчы ацверазіўшыся, не падай ў ап'яненіне, штодня грашачы, то будуючы, то руйнуочы,

то сплятаочы, то распускаочы, падобна дзесям, якія шмат раз рупліва будуюць свае дамы, і потым перакуліўшы, пераўтвараочы ўсё ў кучу. Ухіліся ад скарпіёна, якога джала табою спазнанае. Дбайна уцякай ад зъмея, якога згубнасьць табе вядома. Хто два разы падае, спатыкаючыся на той жа камэн, той съляпы, або не спрыгнты, такі, што не бачыць, чаго павінен пазбягаць. Аб гэтым спажыўшы стараныне, прыступі з пакаяньнем; гэтым скарыстаўшыся сродкам, замілуй Творцу, пакорліві і ў скурах, унурыйшыся поглядам і подыхам, смуткуочы аб напаткаўшам, накроўваюочы увагу да чакаочага наперадзе. Так некалі выратаваўся мытар Закхей. Так Мацвей зрабіўся слугой Хрыстовым. Так і жонка блудніца юрлівая, не ведаўшая меры свайму

¹ Пераклад выкананы па выданню: Святой Ефрем Сирин. Творения. Т.3. Репринтное издание. - М, 1994, б. 26-29.

блуду на спакусу бачыўшым, як хутка абцёрла ногі Выратавальніка валасамі, зьведзеная зь згубнага бяздоныя беззаконьяў. Так і ты, наклаўшы аброць на блукаочки погляд свой і прыняўшы на сябе маркотны выгляд, выратуеш сябе; таму што Бог узвышае малых, узвышае пакорлівых, а зрынае і руйнуе тых, якія самі сябе узвышаюць. Паглядзі на гарады Садом і Гамору, як гэтых людзей жорсткіх, лютых, ненавісных, дзёрзкіх, нячыстых, нягодных, зь задавальненнем гатовых на усякую крыду і на усякі гвалт, паслаўшы на іх жупел і агонь, Госпад вынішчыў усіх да адзінага. Паглядзі на град Ніневію, пышны і упрыгожаны, квітнеючы грахамі, багаты заганамі. Бог пагражай зьнішчыць і раптам уразіць дасканалым зрынъваньнем і падзеньнем горад; але убачыўшы ізноў, што аддаўшыся юрлівасы, ва брудзе і попеле, у голадзе і пасыце, з плачам і съяззамі, адклалі усякую пышнасьць, бледныя, застрашаныя, прыведзеныя ў трапітаныне і зъмяніліся, сталі самі на сябе не падобныя, і усё занятыя адной справай, зраўняліся паміж сабою і няроўныя, вольныя і рабы, багатыя і бедныя, начальнікі і кіруемыя, уладары і падуладныя, мужчынскага полу і жаночага, старцы і усе немаўляты, - убачыўшы, што усё зъмірлыся, усе сталі цнатлівымі, Госпад уласкавіўся, памілаваў, выратаваў, пашкадаваў, адмяніўшы пакараныне, якім пагражай, і лепш пажадаў быць не выкананым словамі, чым жорсткім. Так, карае Ён непахісных грэшнікаў, і не дае неміласэрна гінучь набожна пакорлівым. Съпяшайцесь, моліцесь, ратуйцесь, засыцерагайце сябе. Госпад готаў на літасыць, готаў да вылечэння, хуткі на дапамогу, не марудзіць збавенінем, дае просьбы, адчыніе стукаючым, забясьпечвае бедных, надзяляе жывучых у нястачы, не адмаўляе шукаючым, не гневаеца на заняпалых, распасыцірае рукі, каб выратаваць, любіць просьбячых дазволу, пагражает непакорлівым. Спатыкнуўся ты? ацверазіся. Упаў? зъянріся, маліся, прасі, прыпадай, дамагайся, шукай, прымай, запэуніся, што дадзена табе, пакланяйся, умольвай аб выратаваньні, зъміласыціві Таго, Хто жадае даць і можа выратаваць. А выратаваўшыся, не губляй набытага; упаўшы, ўставай; зрынуўшыся, выпраўляйся; як хутка зграшыў, загладзь грэх, вылечыўшыся, заставайся разумным; атрымаўшы дасканалае здароўе і выратаваўшыся, адхіляйся ад той хваробы, ад якой пазбаўлены. Таму не распальвай зноў, што аднойчы зга-

сіў, не упадай у ціну, якую так добра змыў з сябе. Не пераймай парсюкам, якія любяць валяцца ў брудзе; не ўпадабляйся сабакам, пажыраючым ваніты; “*ніхто, хто паклаў руку сваю на плуг і азіраецца назад, не надзеіны для Царства Божага.*” (Лк. 9:62) Ніхто, аднойчы абмыўшыся ад брыдоты, ды не вяртаецца да яе зноў. Адзін Хрыстос, адна вера, адзін крыж, адна съмерць. Адна дабрыня, адна пакута, адно і уваскрэсеньне. Аддаўшыся за цябе на ахвяраванье, не павінен аддавацца зноў і ў іншы раз плаціць за цябе цану збаўленья. Ты збаўлены, не заставайся упартым рабом; ты амыты ад грахоўных брыдот, не апаганься; бо для твойго абмыванья, няма іншай купелі, прыгатаванай съмяротнаю языка.

НЕАБХОДНАСТЬ АЛЬБО НЕБЯСЬПЕКА БАГАСЛОЎСКАГА ДЫЯЛЁГУ?¹

Дзеспіну Канстантыну

Αναγκαιότητα ἡ κίνδυνος ο θεολογικός διάλογος

Ужо ў які раз Кіпр становіща месцам сустрэчы паміж праваслаўнымі і інасладаўнымі для правядзеняя багаслоўскага дыялёгу. Дыялёг, які сваімі каранямі сыходзіць у часы Святых Айцоў і Сусьеветных сабораў, тады звалі “багаслоўскія бітвы”, зъяўляецца дадатнай зъявай.

Аднак калі мы паспрабуем вырабіць нейкае падабенства анатамічнага даследаваньяня такіх выглядаў дыялёгаў і сустрэч, то мы сутыкаемся зь высновамі, якія выклікаюць толькі турбота і спрэчкі.

а) Нажаль дыялёг супраджающца сумеснымі малітвамі праваслаўных зь інасладаўнымі (злогоднымі- какобо́ξю) тым, што бяспрэчна забараняеца съвітымі канонамі (хай нам

¹ Крыніца: “Ο Φιλελεύθερος” - Тетартη, 28 Октябрίου 2009

не кажуць, што съвітыя каноны зъяўляюцца мёртвай літарай, састарэлымі, што яны паралізаваныя і г.д.) 45 Апостальскае правіла кажа, што “япіскап або прэсьвітэр, або дыякан, зь ерэтыкамі маліўшыся толькі, ды будзе адлучаны. Яшчэ ж дазволіць ім дзейнічаць нешта, яка служыцелям Царквы: ды будзе вывергнуты”.

Б) Няўжо гэтыя варыянты дыялёгаў праводзяцца зь запатрабаваныя праваслаўных вернікаў або можа быць неабходна на іх глядзець як вонкава і звыш спрыяльнія, мякка кажучы накінутай тактыцы ў рамках Новай Эры, Новага Сусьеветнага Парадку і Экумэнічнага руху?

Усё вышэй паказанае зъяўляеца старанным насаджэннем новага міжрэлігійнага этаса, што прыводзіць да другога, трэцяму съледзтвам, калі дагматычныя і рэлігійныя адрозненіні і разьвітваюцца ўсё ў імя нейкай няправільна і зло разумеяй любові. Давайце памятаць, што Айцы нашай веры мелі любоў і зь душэўным болем ставіліся да тых, хто быў у іх час па-за царквой, каб узвышчаць ісціну. Такім чынам той хто мае скептыцызм і пратестуе, гэта зусім не азначае адсутнасць яго любові, але ён вядзе нас да выдатнага слова съвіц. Яна Залатавуста: “я ненавіджу не чалавека (злагоднга-тоў какобо́ξо), а ненавіджу ерась”

в) Гэтыя выгляды дыялёгаў раней не прынослі па сваіх выніках карысці для Праваслаўя. Мы вылучым дамову, якое было дасягнута ў чэрвені 1993 г. у Баламандзе ў Ліване паміж праваслаўнымі і ліцінікамі, дзе ў 13 пункце эклезіялётгічных прынцыпаў, па якім было дасягнута дамова, мы чытаєм наступнае: “кожным бокам прызнаеца, што кожная Царква паверыла ў Хрыста (мае місію, пераемства, спавяданьне апостальскай веры, удзел у таямніцах) не могуць разглядацца як выключная уласнасць адной зь нашай Цэркви (Праваслаўнай і Рыма-Каталіцкай). Становіща відавочным, што ў гэтых рамках выключаеца усялякі перахрост!”

Мы цалкам ясна лічым, што дыялёг ў тым выглядзе, у якім яны праводзяцца сёньня, прынамсі нічога добра не прыносяць Праваслаўю, і яно ў іх не патрабуеца.

ВЫСНОЎКІ АБ СУСЬВЕТНЫМ ВЯРШЭНСТВЕ ПАП

(Зъ “Меркаваньняў для япіскапаў Сабора па пытаньні
аб папскай бязгрэшнасці”, Ігнат Дельлінгэр,
кастрычнік 1869 г.)



Каб зразумець, што уяўляла зь сябе папскае першынство ў першыя стагодзьдзі хрысьціянства і уразумець сабе чыннікі, пераутварыўшыя яго ў сярэдняе стагодзьдзе, нам здаецца мэтагодным падкрэсліць наступнае.

1. Папы не прымалі ніякага удзелу ў скліканыні Сусьветных Сабораў. Усе гэтыя Саборы, на якіх прысутнічалі япіскапы з розных краін, былі скліканы імпэратарамі, якія ніколі не звярталіся да пап з папярэднім запытаньнем. Калі папы лічылі Сабор неабходным, то павінны былі звязратацца са сваімі паданнямі і просьбамі да імпэраторскага двара (як гэта зрабілі Інакенцій у справе сьв. Яна Залатавуста і Леў пасль Сабору 449 г.). Але і ў гэтым выпадку яны не заўсёды пасыпявалі ў сваім жаданьні, як то і здарылася са згаданымі папамі.

2. Старшынства на Саборах не заўсёды падавалася Рыму, хоць ганаровага першынства папы ніхто ў Цэркви не аспрэчваў.

У Нікеі і на абодвух Эфескіх Саборах 431 і 439 г. старшынявалі іншыя; сапраўды гэтак жа на V Сусьветным Саборы ў 553 г. у Халкідоне ў 451 г. і ў Канстантынопалі ў 680 г. папскія легаты не старшынствавалі.

А тое, што і самі папы ніколі не зяяўлялі дамаганьняў на выключнае права старшынства, відаць зь учынку Льва I, які паслаў свайго дэлегата на Эфескі Сабор, хоць ведаў, што старшыней на ім будзе япіскап Александрыйскі.

3. Саборныя азначэнні, ці датычыліся яны дагмату або царкоўнага жыцця, не патрабавалі съцвярджэння іх папамі. Сіла і

улада гэтых азначэнняў складалася ў аднадушным прызнаныні іх царкоўнай згодай (кансэнсусам), выяўленай на Саборах айцамі іх.

Бо гэтыя прынцып саборнасці супярэчыў пазней выдуманай рымскай тэорыі, то прыдумалі, быцтвам рашэнні I Сусьветнага Сабора быў зацверджаны папам Сільвестрам I (314-335).

4. У першым тысячагодзьдзі Царкве не было ні аднаго выпадку, каб папы здалёк якое-небудзь дагматычнае азначэнне, датычнае усёй Царквы. Іх дагматычныя заявы, калі трэба было асудзіць якую-небудзь ерась, зьяўляліся адказамі на пытаньні япіскапаў і становіліся правілам веры толькі тады, калі былі прачытаныя, разгледжаныя і прынятыя Саборам.

5. Папы не мелі ні заканадаўчай, ні урадавай, ні судовай улады над іншымі патрыярхамі. Толькі памесны Сабор Сардыкіскій (347) даў ім падставу прэтэндаваць на апошнюю. На гэтым Саборы было вызначанае (зрэшты, гэтае азначэнне датычылася толькі да асабістага права папы Юлія), што папа мае права пры пасрэдніцтве рымскага упаўнаважанага склікаць суд над япіскапамі і, у выпадку другой апэляцыі, выносіць апошні прысуд. Гэтае рашэнне не было прынята ні Усходнім, ні Афрыканскім Цэрквамі: першая ніколі яго не выконвала, а другая – заўсёды адпрэчвала і, наогул, да зяяўлення “Ісідоравых Дэкрэтаў”, гэтае права ніколі і нідзе не мела сілы. “Мы вырашылі, – пісалі афрыканскія япіскапы ў 419 г. папе Баніфацыю I, – не дапушчаць такога дамаганьня” (“Non sumus jam istum iurphum passuri”) (“Epist. Pontil...” ed. Constant, p. 1013).

Папы ніколі не рабілі ніякія спробы выконваць уладу заканадаўчую. Па іх уласнаму съведчаньню, доўгі час мелі сілу на Захадзе толькі правілы I Нікейскага Сабора, на Усходзе жа, акрамя таго, рашэнні усходніх Сабораў. Заявы і распараджэнні пап не лічыліся царкоўнымі законамі, бо яны былі вядомыя толькі некаторым япіскапам і цэрквам. З IV ст., разам з зяяўленнем Зборніка Дзіянісія пачала распаўсюджвацца думка, што некаторым папскім пасланням прыналежыць улада заканадаўчая; але гэту уладу прыпісвалі толькі тым папскім пасланням, якія выдадзеныя былі ад імя рымскіх Сабораў і датычыліся часткі цэрквой. Калі бы папы сталі дамагацца фармальнага кіраваньня ўсёй Царквой, гэта апынулася бы немагчымым: праз выпадкова скліканыя Саборы кіраваць было нельга, а іншага органа кіраваньня не было.

Аб духоўных суднах, кангрэгацыях, курыях і інш. не было яшчэ нічога чуваць. Рымскі клір быў уладкаваны, як і усялякі іншы, і выконваць тады абавязкі, ляжачыя зараз на куры, не было ні падставы, ні патрэбы.

6. Ніхто не думаў набываць сабе ў пап вызвалення ад выканання царкоўных законаў. Уводзіць законы, ад выканання якіх мог бы вызваліцца той, хто заплаціў гроши, лічылася бы ганебным і дурным. Права “вязаць і вырашыць”, па усеагульным меркаванні, належала Рымскаму япіскапу нарочыні са усім іншымі.

7. Папы не мелі права выключаць нейкага зь царкоўных зносін. Праўда, яны маглі адмаўляць некаторым япіскапам і цэрквам у сваіх зносінах і прызнаныні (што яны і рабілі часта), але гэта не мела ніякіх наступстваў для непрызнаных у стаўленні іх да іншых япіскапаў і цэркваў. Так было, напрыклад, пры антыхійскам падзеле (361 – 413). І, наадварот, папы маглі прымасць у сваё зносіны тых, якія былі выключаныя зь іншых цэркваў, але не маглі прынятym імі ў сваё зносіны даць таксама зносіны і іншых цэркваў.

8. Доўга не ведалі ў Рыме нічога аб адмысловых правах, нібы перанятых папамі ад сьв. Пятра. Ведалі толькі аб абавязку пап кла-паціца аб выгодзе Царкве, быць вартавымі Хаты Божага і захоўваць пастановы Сабораў. Толькі пасля названага вышэй Сардыкійскага Сабору (памеснага), сталі съцвярджаць, што папам прыналежыць права вярхоўнага суду. Аднак жа сам Інакенцій I (402 – 417), які правілу Сардыкійскага Сабора імкнуўся надаць саме шырокое значэнне і на яго падставе прысвойваў сабе суд ва ўсіх найважнайших пытаньнях Царкве, высылаўся толькі на Сабор і айцоў. Пераемнік яго Зосіма (417 – 418) таксама съцвярджаў, што гэта былі айцы, якія даравалі Рымскаму пасаду туую перавагу, па якой папскі суд павінен лічыцца апошнім і вырашальным.

Але калі Халкідонскі Сабор у сваім 28-м правіле растлумачыў, што айцы, па чынніках палітычнага значэння Рыму, падалі гэтай Царкві перавагу першынства, то папа Леў I не адважыўся пярэчыць, хоць ён моцна пярэчыў узвышэнню Константынопальскага пасаду і наданьню яму роўных правоў з Рымскім. Не прыніжэньне папскага пасаду, а толькі намаганьне усходніх патрыярхаў і парушэнне 6-го правілу Нікейскага Сабора (якое прадстаўляе Александрыі і Антыёхіі ў іх абласцях тыя жа права, што і Рыму ў вобласці Італьянскай Царквы) з'явіліся чын-

нікам адмовы Льва I зацьвердзіць Халкідонскі Сабор. Некалькі гадоў перад гэтым той жа папа пераканаў імпэратара Валянціна III выдаць эдыкт, які падпарадковаў усіх япіскапаў Заходній Царквы (практычна толькі Італіі і Галіі) папскому пасаду. У імпэраторскім указе, разам з правіламі Сардыкійскага Сабору і узвышэнні Рыму, паказвалася і на заслугі сьв. Пятра як на першую падставу той шырокай улады пап, якой усе япіскапы павінны падпарадкоўвацца.

Аднак у сваіх зносінах з Візантый і Усходам, Леў I не адважваўся прыводзіць гэтую падставу, якая можа зьнішчыць не-навіснае Рыму 28-е правіла Халкідонскага Сабора, і ён аддаваў перавагу спасылцы на 6-е правіла Нікейскае. Засталіся бясплённыя і пярэчаныні яго пераемнікаў.

Азначэнне Халкідонскага Сабора увайшло ў поўную сілу і вызначыла з тых часоў становішча Усходній Царквы і яе погляд на перавагі Рыму.

9. Тэорыя, якую пазней назвалі папскай, была зь агідай адпрэчаная сьв. Рыгорам Вялікім, гэтым лепшым і найвялікшым папай. Па гэтай тэорыі адзін толькі папа мае поўнасць улады ў Царкве, усе жа іншыя япіскапы з'яўляюцца толькі яго служкамі і памагатымі; усякая улада адбываецца ад папы і усякі япіскап толькі дапамагае яму ў кіраванні япархіяй.

10. Існавалі памесныя цэрквы, якія ніколі не былі ў залежнасці ад Рыму, ніколі не мелі зь ім зносін, аднак гэта не лічылася недахопам і не перашкаджала царкоўным зносінам зь імі. Такой была Царква Армянская, у якой вартасыць прымаса доўгі час захоўвалася ў пераемнасці мясцовага ап. Рыгера Асветніка. Вольнай ад усякага уплыву Рыму была і вялікая Сірыйска-Пэрсідзкая Царква ў Мэсапатаміі і ў заходніх землях царства Сасанідаў. Тоё ж можна сказаць і аб Эфіёпской, або Абісійскай, Царкве, якая была ў яднаньні з Царквой Александрыйскай.

На Захадзе на працягу цэлых стагодзьдзяў захоўвалі самастойнасць Цэркви Ірландска і Стара-Брытанская.

ГІСТОРЫЯ

УСПАМІНЫ СЬВЯЦЕЙШАГА ПАТРЫЯРХА МСЬЦІСЛАВА¹



Mітрапаліт, а потым і Свяцейшы Патрыярх, Мсьціслаў, які прыняў япіскапскі сан у траўні 1942 года і быў адным зь найбольш актыўных архіпастыраў УАПЦ у часе яе адраджэння ва Украіне, намаляваў вялікі малюнак падзеяў тых гістарычных гадоў. Успаміны маюць форму інтэрв'ю, якое ён даў багаслоўскуму і царкоўнаму дзеячу Аляксандру Вароніну амаль чвэрць стагодзьдзя таму. Пратануем вашай увазе тэкст гэтай размовы. Раней тэкст у інтэрнэце не публіковаўся.

Украінская Аўтакефалія

А.В.: Уладыка, ці маглі б Вы распавесці аб адраджэнні УАПЦ ва Украіне ў 1942 – 1943 г.г.

У царкоўна-рэлігійным адраджэнні найвялікую ролю адыграла тады Валынь, якая, не гледзячы на амаль два гады чырвонае акупацыі, засталася нацыянальна съядомай, багатаю на адукаванае съявтарства, на людзей, якія ведалі царкоўную проблематыку. На Валыні ўтварылася Украінская Царкоўная Рада, якая праводзіла заходы для арганізацыі царкоўнага і рэлігійнага жыцця ў новых умовах.

Адраджаўся украінскі царкоўны настрой і на Ўсходній Украіне. Людзі прыгадвалі стыхійнае адраджэнні УАПЦ у 1921-м і

аж да 1930-га году, калі яе зынішчылі па загаду Масквы. Прыйгдаліся тысячи украінскіх праваслаўных парафій, родную мову ў цэрквах. Цікава, што адной з першых арганізацый, якія паўсталі ў Кіеве, у 1941 г., была Усяўкраінская Царкоўная Рада, якая адразу пачала шукаць контакты з Валынню. Не прыгадваю ўсіх прозывішчаў яе сяброў, але як зачыніо вочы, то ўсіх бачу, як пеперад сабой, бо я часта ездзіў з Роўна да Кіева, быў звязным. Ад Усяўкраінскай Царкоўнае Рады непарыўным звязным быў палкоўнік Мікалай Рыбачук, пазней наш съятар, цяпер ужо памёршы. Ён увесел час курсіраваў паміж Кіевам і Роўна, дзе знаходзілася Царкоўная Рада Валыні і Падольля, заступнікам старшыні якой быў я. Старшынёй Рады быў адвакат Іван Карнаўхай.

Жаданыні Кіеўскае Рады былі катэгарычныя, былі хвалючыя, на іх немагчыма было не рэагаваць: “Дайце нам съятароў, у нас людзі прагнучы духоўнае апекі, дайце нам япіскапаў!” Съятароў, якія захаваліся, было вельмі мала – гэта была крапля вады ў пустэльні, а патрэба была калясальная. А людзі – людзей рабілася далей усё больш: яны выходзілі з розных куткоў, дзе перахоўваліся ў часе савецкае ўлады, ведаючы яе стаўленне да тых, якія мелі нешта да справы зь Царквой і верай. І ўсе яны жадалі мець духоўную апеку, жадалі мець съятароў.

А.В.: Якая ж была рэакцыя Валыні?

Мы ўсыведамлялі, што аднаго спачування і разумення было мала – трэба было адразу нешта рабіць. Тым больш, што ў Кіеў ужо паслаў япіскапа Панцеляймона ўладыка Алексій, які стварыў зь некалькімі іншымі прамаскоўскімі япіскапамі Аўтаномную Царкву, падпарадкованую Маскоўскаму патрыярхату. Вось таму трэба было дзеяць неадкладна, і Валынь адгукнулася на просьбы.

У лютым 1942 г. у Пінску адбыўся Сабор, на якім высьвецілі трох япіскапаў зь дабраслаўлення ўладыкі Дзіянісія, які на той час быў першагерархам гэтага рэгіёну – усёй былой Польшчы. Высьвецілі ўладык Ніканора, Ігара і Юрыя – гэтага апошнягя для Беларусі. Вырашылі сурова прытырмлівацца кананічных правілаў царкоўных: аб гэтым прасілі самі дэлегаты з Кіеву, якія памяталі, як шмат давялося выцерпець УАПЦ 1921-га году. Хіратонію зъдзейснілі архіяпіскап Аляксандр Пінскі і архіяпіскап Палікарп, якога ўладыка Дзіянісій прызначыў Адміністратарам

¹ <http://uaoc.net/2009/11/07/spohady-mstyslava/>

Украінскай Праваслаўнае Царквы на “вызваленых” землях.

A.B.: Ці Вы былі на тым Саборы?

Не, я рабіў іншую працу – узначальваў Украінскую Нацыянальную Раду ў Роўна. Але далей працягваў ездзіць у Кіеў дзеля сувязі і пасыля таго, як уладыкі Ніканор і Ігар прыехалі ў Кіеў. Яны пачалі арганізоўваць там царкоўнае жыццё, съвяціць съвятароў.

Зьявілася шмат съвятароў, якія не мелі доказаў свайго съвятарства і каб давесці, пакладаліся на съведкаў, на ўспаміны іншых, якія іх ведалі. Прымаць гэтых съвятароў і разъмяшчаць іх – гэта была вельмі цяжкая справа. Съвятароў далей не хапала. Часам даводзілася ўтвараць пэўнага роду асяродкі для некалькіх грамад, якія абслугоўваў адзін съвятар. Але пагаджалася ўсё больш і больш людзей. Я быў старшынёй камісіі, якая выпрабоўвала кандыдатаў на съвятарства. Былі і выбітныя съвятары зь УАПЦ 1921 г.: айцец Хомічэўскі, протапрэсвітэр Юнакіў, настаяцель Андрэйскага сабору пратаярэй Палішчук і цэльны шэраг іншых. Украінцам, дарэчы, далі ў Кіеве толькі Андрэйскі сабор і яшчэ дзівзе царквы. Яны жадалі Сафію, але немцы не далі. Нікому не далі. Аўтаномную ж, прарасейскую Царкву, якая вызнавала Маскоўскую патрыярхію, немцы адразу атачылі сваёй апекай. Ім далі багата цэркваў, лепшыя памяшканьні, ставіліся да іх на шмат больш прыхільна.

A.B.: Але як гэта патлумачыць – немцы ж змагаліся супраць Масквы, а падтрымлівалі прамаскоўскую Царкву?

Ім думалася аб шляху зь Захаду на Ўсход, аб тым пратораным шляху да Азіі. І яны ведалі, што значыць Царква ў жыцьці нацыі. Яны мелі адмысловую группу, яка вывучала царкоўнае пытаньне. І не забывайце, што ў немцаў большасць перакладчыкаў былі расейцы з першае расейскае эміграцыі, што ў іх традыцыяна былі сымпаты да расейцаў, былі і кроўныя звязкі і гэта далей.

A.B.: Але можа мы павернемся цяпер да уладык Ніканора і Ігара. Яны прыехалі ў Кіеў...

Так, яны прыехалі, і хутка на месцы пабачылі, што самі няздолъны даць рады. Я добра бачыў становішча. Было зразумела, што калі мы жадаем, каб нас не папхалі, то трэба арганізоўваць Усход, патрэбна даць на Ўход больш япіскапаў, больш і больш людзей, жадаючых працеваць у Царкве. Арганізавалі мы паstryрскія курсы ў Палтаве, у Кіеве ў завуаляванай форме, але мусім мець больш архірэяў. Уладыкі Палікарп з гэтым пагадзіўся, але выбар кандыдатаў пакінуў уладыку Ніканору. Выходзілі з рашэння, што кандыдаты мусіць быць пераважна зь Усходу, каб ніхто не мог закідаць, што гэта людзі чужбы, зь Захаду.

Пачалі зьяўляцца кандыдаты. Першай была кандыдатура Мануіла Тарнаўскага зь Уладзіміра–Валынскага, родам з Галічыны, але праваслаўны, добры тэоляг. Іншым кандыдатам быў айцец Харошы з Кіраваграду, які прыняў у манастве імя Міхала, далей Уладзімір Малец, чалавек адукаваны, прафэсар вышэйшае школы. І так назыбралася да 10-ці кандыдатаў, між імі і я.

A.B.: Распавядзіце аб высьвячэнні япіскапаў у Кіеве?

Высьвячэнні адбываліся ў траўні. Высьвячалі пераважна таемна, бо было вядома, што немцы маюць намер забараніць рукапала жэнъне япіскапаў. Пад Андрэйскім саборам ёсьць царква, куды прыходзілі людзі на ўсялякія трэбы. Яе аднавілі. Людзі прыносли ўсялякія царкоўныя рэчы, іконы і г.д. Там вырашылі рабіць нарачэнне ў япіскапы, і там жа адбываліся паседжаньні Рады.

Першым быў высьвячаны япіскап Мануіл, потым япіскап Міхал. А 14 траўня рукапаклалі мяне. Прымаў мяне ў манаства ўладыка Ніканор, а рэкамэндаваў мяне і даў імя Міціслаў – уладыка Ігар. Назвалі мяне япіскапам “да горада Пераслаў”, як гэта сформуляваў уладыка Ігар. Рукапакладалі мяне ўладыкі Ніканор, Ігар і нядаўна высьвячаны ўладыка Міхал. Высьвячэнне адбываўся да сьвітанку – у такі таемны спосаб адбывалася тры хіра-



тоніі. Апрача япіскапаў было два сьвятара, дыякан, былі хлопцы. Сціявалася троє людзей...

Праз два дня пасъля гэтага высьвецілі япіскапа Сыльвэстра, а апошняга ў траўні 1942 г. уладыку Рыгора Агіччука.

A.B.: Яе пачыналася Ваша архіпастырскае служэньне?

Я выехаў на архіпастырскія візытацыі на Ўсход. Я заўсёды меў каля сябе нейкага хлопца спрытнага. Тады ў мяне быў такі Панцюша зь вёскі Пышчацинцы на Валыні (бедная вёска, але людзі добрыя і дружныя). І вось гэты Панцюша меў калегаў, якія недзе пад Роўна знайшлі пабітых аўто. Яны склалі мне зь іх адно аўто, і якраз пасъля хіратоніі прыехалі ў Кіеў. І я адразу, каб у Кіеве не муляць вочы, сеў і паехаў у родную Палтаву. У Палтаве я ўжо мог разгарнуцца. Мяне прымалі, радаваліся... Палтава была яшчэ пад вайсковай уладай.

З Палтавы паехаў у Харкаў, дзе быў уладыка Феафіл Булдоўскі. Ён мяне радасна сустрэў і прыняў: магчыма таму, што гэта ён мяне калісці хрысьціў. Уладыка Феафіл быў тады настаяцелям Магільнай царквы ў Палтаве, потым быў інспектарам духоўнае сэмінарыі. Тады пры ім і брата майго прынялі. Пасъля рэвалюцыі а. Фёдар зрабіўся Харкаўскім япіскапам так званай Аўтакефальнай Царквы, якую дабраславіў патрыярх Маскоўскі... Яму запрапанавалі гэта, як вядома, каб адцягнуць ад украінскага агульнароднага руху. Ён ацалеў у часе тэрору. У любым выпадку, ён шчыра прывітаў мяне. У нас была доўгая размова. Я яму распавёў аб нашае Царкве, і ён далучыўся да нас. “Што ж я, – кажа, – буду сам боўтацца?” Мы адслужылі разам у Пакроўскім манастыры – чудоўную Службу Боскую. Народу было – Божа мілы!..

У каstryчніку 1942 г. уладыка Феафіл паехаў на таемны сабор нашай Царквы ў Луцку, а яму тады ўжо было каля вясімдзесяці гадоў.

A.B.: Ці Вы, Уладыка, мелі свой асяродак у Пераслаўле?

Не, але я там быў. У Пераслаўле захаваліся царквы, хоць не ўсе, некаторыя званілі. Быў я тады ў Залатаношы – прыйшло запрашэнне ад сёстраў–манашак, якія пасъля прыходу немцаў зъялцеліся да былога мясцовага манастыру, іх царква на сярэдзіне горада, пабудавана нейкім старым запарожскім палкоўнікам. Я там служыў.

Поўна народу было, надзвычайна цудоўна, сустракаўся зь людзьмі. У Залатаношы сустрэў братоў і сёстраў прэзыдэнта ЎНР Андрэя Лявіцкага. Калісці ён там быў павераным адвакатам.

Пасъля гэтай вандроўкі павярнуўся ў Кіеў, а потым паехаў заноў і аж пад Белгарад. Ехаў “ад вехі да вехі”, і да мястэчак заражджаў, такіх як Лубні, Харол, Міргарад. Выбіраў месцы дзе былі манастыры. Некаторыя зь іх памятаў: яшчэ цётка Марына Пятлюрыўна вадзіла мяне маладым хлопцам па манастырах – пэўна нешта прадбачыла...

A.B.: А як было зь іншымі япіскапамі?

Гэта залежала ў вялікай меры ад мясцовых [нямецкіх] камісарай. Дзе былі чалавечныя камісары, яны не ўмешваліся, давалі служыць, казалі “так і нам спакойней”. Але былі і іншыя... Зь цягам часу цывільная ўлада Коха пачала ўсё больш ціснуць на нас, і Царкве рабілася вельмі цяжка.

A.B.: Уладыка, распавядзіце цяпер, калі ласка, аб спробе зьяднаца зь уладыкам Алексіям.

На пачатку каstryчніка [1942 г.] у Луцку адбыўся Сабор япіскапаў, але немцы яго забаранілі, і мы зладзілі яго патаемна, быццам неафіцыйную сустрэчу. Там вырашылі паслаць да ўладыкі Алексія дэлегацыю – уладыку Ніканора і мяне. Мяне заўсёды пасыпалі, як трэба... ну – прабоем. Я не лічу, што ўладыка Алексій сапраўды шчыра прагнену аў'яднацца. Ён быў украінцам па паходжаньню, але не быў патрыётам. Маларасейшчына зь яго ніколі не выйшла. І ён быў слабы духам – вельмі слабы духам. Калі бальшавікі ў 1939 г. занялі Заходнюю Украіну і Беларусь, уладыка Палікарп не паехаў з паклонам да Масквы, уладыка Аляксандр Пінскі не паехаў, а ўладыка Алексій паехаў і пакінуў там пэўныя абязанкі.

Пасъля прыходу немцаў ён не павярнуўся да ўладыкі Дзіянісія, а застаўся верным Маскоўскаму патрыярху.

[Прыбыўши да яго, мы] яго пераконвалі. Пыталі: ці ён украінец, ці любіць свой народ, ці жадае сваё імя пакінуць у гісторыі ўкраінскага народу, ці жадае наадварот застацца здраднікам, і г.д. І ён пагадзіўся, падпісаў зь намі Акт Яднаніня, а на трэці дзень адмовіўся.

A.B.: Зъ уласнай волі?

Не, пад ціскам прамаскоўскіх япіскапаў. Быў у яго япіскап Панцеляймон, галічанін па паходжаньню, які быў вікарыйм у Кіеве, быў япіскап Веніямін, і іншыя... Яны – усе япіскапы – зрабілі паседжаньне ў Пачаеве і звярнуліся да немцаў, каб яны паўпівали на ўладыку Алексія, альбо самі разарвалі той Акт. Але ён сам гэта зрабіў. А мне дасталася за гэта, паяднанье...

A.B.: Менавіта як?

Я быў для немцаў наогул адышнай асобай, а тут была добрая нагода. Я толькі павярнуўся ў Роўна, каб ехаць у Кіеў, а мне ка-жуць, што мяне ўжо чакала Гестапа. Мяне ўзялі на допыт. Пытавуць: “Адмаўляецеся ад свайго подпісу?” – “Не, не адмаўляюся. Я рабіў гэта, як сябра калектыву япіскапаў і ня магу адмовіцца”. Мяне тут адразу... Пачалася тады мая адиссэя. Арыштавалі, вывезылі ў Жытомір, дзе пераначавалі, потым у Кіеў, зноў пасадзілі, не далі магчымасці звязацца ні з кім. З Кіева да Чарнігава.

У Чарнігаве ў былой духоўнае сэмінары было Гестапа (пры бальшавіках там было НКВД). Там я пасядзеў... Далі мне вялікі пакой, дазволілі, каб да мяне прыехаў паслушнік–манах зь Луцку. Аднаго дня прыехаў нейкі высокі нямецкі ўрадовец, зазірнуў у камэру, прывітаўся і сказаў: “Будзьце спакойны, будзьце спакойны, не турбуйтесь”. Пасьля гэтага візыту мяне забралі зь вязніцы і перакінулі да іншай – у Прылуках. Прывезылі мяне як раз на Каляды. А на другі дзень Каляд расстралілі ў Прылуках каля 540 найбольш сьвядомых украінцаў.

A.B.: Ці была нейкая падстава?

Не, праста сагналі іх разам і ўвечары расстралілі. Гэта было не толькі ў Прылуках: гэта было зроблены ў Ніжыне, у Каневе... ездзіў адмысловы аддзел СС і вынішчаў сьвядомых украінцаў. Сьвядомых украінцаў: інтэлігенцыю, відавочна, але і звычайных людзей. Мяне пасьля гэтай экзэкуцыі вызвалілі, далі пакой недалёка ад вязніцы, але я мусіў штодня прыходзіць і агалошваць, што я ёсьць. Потым ужо вельмі хутка бальшавікі прарваліся на Сумы і аж да вёскі Срэбнай у Прылуцкім павеце, а тады мы пачулі, што нават Прылукі ўжо пад пагрозай. Недзе на пачат-

ку сакавіка далі аднаго салдата немца, які ехаў у адпачынак, каб ён мяне адвёз у Кіеў.

Ён мяне прывёз і здаў у руکі Гестапа. Мяне адразу, як толькі прыйшлі, паглядзелі і – у камэру сымяротнікаў, каб ня мець клопату... І тут выйшла гісторыя: у Кіеве зьявіліся сотнік Дзьмітранка, які адшукаў пані Сэўрук, жонку былога ўкраінскага пасла ў Германіі і сказаў ёй аб маёй справе. Тады ўжо ня ведаю, як гэта ўсё адбылося, але ў Кіеве было тады двоеўладзьдзе: там стаяў штаб усходняе нямецкае арміі і была цывільная адміністрацыя Коха. У кожным разе, мяне ўзялі ўночы таго самага дня (мы прыехалі з чыгункі ранкам), але замест расстрелу, павялі на верхні паверх, да вялікага пакою.

Сядзіць там нейкі афіцэр і кажа “No, prosze ksiedza-biskupa, coz my bedziemy robić z wami?” Потым прадставіўся, што ён такі і такі... “фюрэр”, з Познанскае краю, вучыў юрыспрудэнцыю ў Польшчы, але вайна не дала скончыць, “Pan ma dobrych przyjaciół i swięcie”, – кажа мне далей. І патлумачыў, што мяне забрала пад сваю юрысдыкцыю войска, і яны (значыцца Гестапа) не маюць ужо над мною ўлады. Але я мусіў падпісаць заяву, што не буду адпраўляць богаслужбы; што не буду прапаведаваць; што не буду праводзіць ніводнае палітычнае акцыі, што буду жыць пры сьв. Сафіі, не буду спрабаваць зьбегчы і г.д.

І адправілі мяне да палаты ўладыкі Ніканора пры сьв. Сафіі. Прыходжу – там сядзіць грамада душ 20, між імі сотнік Дзьмітранка ў форме зондэрфюрэра, пані Сяўрук, яшчэ некалькі іншых, нашы ўсе... Сылёзы, абдымкі, радасыці няма канца. Сядзелі мы да познянга часу.

Цікавая роля ва ўсім гэтым “Жоржыка” – Жоржа Ляйбрандта. Гэта быў дырэктар палітычнага дэпартамэнту Остміністэрства, правая рука Розэнбэрга. (калі быў замах на Гітлера, яго арыштавалі). Сам ён нарадзіўся ў нямецкай калёніі на поўдні Украіны, маладым хлопцам быў ва ўкраінскай арміі. А потым пайшоў вельмі высока, пайшоў па партыйнае лініі. Сядзеў у Бэрліне. Ён нам багата дапамог у некаторых справах. А ягоная сястра была перакладчыкам у Кіеве, цудоўна размаўляла па-украінскі. І на мой погляд, гэта яна мне выратавала жыцьцё.

A.B.: Ці Вы былі адзіным япіскапам, якога прасыледавалі

немцы?

Адносна іншых – ведаю, што арыштоўвалі на некалькі дзён уладыку Рыгора ў Віньніцы.

А.В.: Уладыка, на заканчэнніе, ці маглі б Вы сказаць колькі слоў агульна аб духоўным адраджэнні таго часу?

Гэта было адраджэнне стыхійнае, масавае – нешта надзвычайнае. Я не быў сам съведкам адраджэння ўкраінскай Царквы 1921-га году да таго часу, калі яе пачалі зынішчаць. Але калі па-раўнаць тое, што апісвае мітрапаліт В. Ліпкіўскі, то бачна, што адраджэнне, якое мы самі перажывалі, у гадах 1941 – 1943, было такім да стыхійным і надзвычайнім.

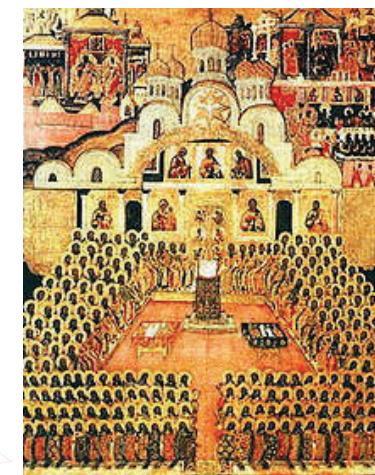
Я жадаю у канцы распавесці аб адной надзвычайнай падзеі з майго архіпастырскага служэння на Украіне, на пачатку майго архірэйства. Гэта падзея, мне здаецца, да канца жыцця застаненца ў маёй памяці. Надзвычайная падзея, праста нешта цудоўнае. Вёска Рябцы на Палтаўшчыне, недалёка ад станцыі Палтава-Кіеўская. Лета, ліпень месяца. Было абвешчана, што адбудзеца вялікі хрост народу, асабліва моладзі. Гэта было над стаўком. Адзін бок яго, які ад сонца, тварыў нешта быццам амфітэатар, і там зьбіralіся дзеци, моладзь, нават дарослыя, якія не прымалі яшчэ хрост. У шмат каго на руках малыя дзеци. Хросных не хапала, так што неаднаразова хросны бацька і хросная маці былі для 10 – 15 дзеци. Зь мною два съвтара. Шарэе... Пачынаюць звязаць зоркі на небе, цудоўныя палтаўскія зоркі... Сыпвае хор – пераважна жанчыны – і адбываецца незвычайная містэрыйя. Чытаюцца малітвы з чыну хросту. Людзі заходзяць у ваду адзін за адным іх паліваюць з гарлачыка, звычайнага палівачнага гарлачыка. Потым мы ходзім і міруем хрышчоных. Было там больш 300 душ да хросту.

Гэтага я ніколі не забуду: як буду зачыняць вочы, прад мной заўсёды будзе тое чыстае зоркавае неба, і тая дзівосная містэрыйя...

Падрыхтавана да друку у Прес-службе Патрыархії УАПЦ па матэрыялах часопісу “Украінське праваславне слово”, ч. 11-12. Баўнд Брук, Н. Дж., 1985, лістапад-сінегань, б. 7-12.

9 СУСЬВЕТНЫХ САБОРАЎ ПРАВАСЛАЎНАЙ ЦАРКВЫ¹

Оі 9 Оікоуменікес Сұнодоі тής Ὁρθοδόξης Ἐκκλησίας



У хрысьціян ёсьць некалькі розных відаў Сабораў. Ёсьць Апостальскія, Сусьеветныя, Памесныя і Міжправаслаўныя. Усе яны валодаюць тым жа аўтарытэтам, паколькі Царква вызнае іх як законныя. У гэтым артыкуле мы знаёмім зь Сусьеветнымі Саборамі Царквы.

Царква Хрыстова выказваецца саборна. Ад самага пачатку і да сёньняшняга дня. Аднак з таго моманту, калі Рымская імперыя прыняла ў свае абдымкі Царкву, і яе саборныя вызначэнні зрабіліся законамі дзяржавы, яны набылі разуменьне як “Сусьеветныя Саборы”.

Сусьеветным саборам звязаецца такі, які:

1. Быў скліканы імператарам Рымскай імперыі ў межах айкумены (рах Romana, г.з. рымскага съвету), але рэальнна меў усяхрысьціянскіяхарактар.

2. Ягоныя рашэнні былі цалкам прыняты Праваслаўнай Царквой ва ўсім съвеце, яны маюць па-за часовыяхарактар.

3. Ягоныя рашэнні сформуляваны боганатхёнімі людзьмі.

4. Яго рашэнні падпісаны патрыярхамі Рымскага імперыі.

5. Яны зімаліся важнымі багаслоўскімі пытаньнямі.

Далей мы ў сціслым выглядзе азнаёмім зь Сусьеветнымі Саборамі Царквы Хрыстовай, пакідаючы аналітычнае апісанье са-

¹ <http://www.oodegr.com/oode/dogma/dogma>

бораў для іншых аналітычных артыкулаў.

I Сусьветны сабор: у 325 г. адбыўся ў Нікеі Віфінскай. Ён быў скліканы імпэратарам Канстантынам Вялікім. На ім прысутнічала 318 япіскапаў. Ён займаўся багахульным вучэннем прэсвітэра Арыя, што быццам бы Сын і Бог Слова зьяўляўся тварэннем і не адзінасутны (ўмоўбюс) Айцу. Сабор усталяваў правіла для съвятавання пасхі. Тады было пачата напісанье Сымбала веры.

II Сусьветны сабор: 318 г. у Канстантынопалі. Ён быў скліканы імпэратарам Фіядосіям Вялікім. У ім удзельнічала 150 япіскапаў праваслаўных і 36 македанянаў-духазмагароў". На ім быў старшынёй съвіц Рыгор Багаслоў, архіепіскап Канстантынопалія. Зноў быў асуджаны Арый і ерась Македонія, якая вучыла аб tym, што Святы Дух зьяўляецца Боскім стварэннем, таму яны і называліся "пнеўматамахамі-духазмагарамі"

III Сусьветны Сабор: 431 г. у Эфэсе. Ён быў скліканы імпэратарам Фіядосіем II. Гэты сабор разглядаў вучэнье Нясторыя у храме Багародзіцы ў складзе 200 япіскапаў. Сабор асудзіў Нясторыя, япіскапа Канстантынопалія, і прыняў догмат, што Усячыстая Дзева можа звацца Багародзіцай (Феотóко).

IV Сусьветны сабор: 451 г. У Халкідоне Малаазійскім. Браўла ўдзел у пасяджэннях 630 япіскапаў. Быў скліканы імпэратаром Маркіянам і імпэратрыцай Пульхерыей. На саборы было асуджана монафізыцтва.

V Сусьветны сабор: адбываўся з 25 траўня па 21 чэрвеня 553 г. пры 165 айцах. Ён быў скліканы імпэратарам Юсцініянам і імпэратрыцай Феадорай. Сабор асудзіў Арыгена, нестарыянства, монафізыцтва, сяверыянства і іншыя ерасі.

VI Сусьветны сабор: у 680 г. у Канстантынопалі. Ён быў скліканы імпэратарам Канстантынам Паганатам. На саборы прысутнічала ад 150 да 289 япіскапаў. Ён асудзіў ерась монафеліцтву. Гэты сабор зацвердзіў, што Хрыстос валодаў і Боскай, і чалавечай воліяй, якая падпарадкоўвалася Боскай.

VII Сусьветны сабор: 787 г. у Нікеі Віфінскай ў храме святой Сафіі. Ён быў скліканы імпэратарам Канстантынам і ягонаі маці – імпэратрыцай Ірынай Афінскай. На ім прысутнічала 367 айцоў. Ён зацвердзіў шанаванье ікон, паклаў анафэму на іко-

назмагароў і асудзіў ідэю адлюстраванья бачнай Тройцы. На саборы было выкладзена багаслоўе аб адлюстраванні Хрыста і святых як аб tym, што мы здольны бачыць.



VIII Сусьветны сабор: 879 – 880 г.г. у Канстантынопалі. Ён быў скліканы імпэратарам Васілём Македанянінам. На ім былі старшыніямі Рымскі папа Ян VIII (872-882) і патрыярх Канстантынопалю, Новага Рыму, съв. Фоцій Вялікі (858-867, 877-886). Сабор зацвердзіў рашэнны VII Сусьветнага сабору, асудзіў Filioque, якое тады яшчэ толькі пачало ўводзіцца. Асудзіў ерэтычныя саборы Карламагаў ва Франкfurце (794) і Аахене (809).

IX Сусьветны сабор: 1341 г. Ён багаслоўстваваў догмат аб нярэчавай (нястворанай) сутнасці і нярэчавай энэргіі Бога, і ў той жа час аб ісіхазме, асуджаючы ерэтыка Варлаама Калябрыйца. Гэта значыцца гэты Сабор займаўся багаслоўскімі пытаннямі, быў скліканы імпэратарам, (Саборны Томас 1341 г.) у ім узяў удзел боганосьбітны свц. Рыгор Палама, і ягоныя рашэнныя былі прыняты ўсёй Царквой. Такім чынам, гэты сабор мае годнасць Сусьветнага сабору.

Рашэнныя вышэйназваных дзеяці Сусьветных Сабораў былі выдадзены як рымскія законы і падпісаны імпэратарам, паколькі раней іх рашэнныя былі падпісаныя пяцьцю рымскімі Патрыярхамі, іх мітрапалітамі і япіскапамі. Імпэратар склікаў гэтыя Сусьветныя саборы пры саўдзельніцтве пяці патрыярхах Рымскай імперыі:

- а) Старэйшага Рыму;
- б) Канстантынопалю і Новага Рыму;
- в) Александрыйскага;
- г) Антыёхійскага;
- д) Ерусалімскі.

Варты ўвагі IX Сусьветны сабор 1341 г., рашэнныя якога былі падпісаны толькі чатырма рымска-рамейскімі патрыярхамі і зацверджаны рымскім імпэратарам. Сённяня сярод пяці патрыярхахаў адсутнічае патрыярхія Старэйшага Рыму. Якая была захоп-

лена прымусова франкамі, лонгабардамі і германцамі пры падтрымцы нарманаў. Ён вытрымаў моцныя напады, якія началіся ў 983 г. і скончыліся ў 1009 – 1046 г.г. Пасля 1045 г. Рымскія папы, апрача Бенядзікта X (1058-1059), болей ніколі не зъяўляліся рымлянамі, але сябрамі франка-лацінскае арыстакратыі, якая падпарадковала сябе рымскае насельніцтва краіны.

Пасля падзеньня Рымскае імпэрыі ў 1453 г. чатыры рымскіх Патрыярхій: Канстантынопалю і Новага Рыму, Александрыйская, Антыёхійская і Ерусалімская і далей склікалі саборы зь дапамогай якіх працягвалі традыцыю Сусьеветных Сабораў. Адзіны чыннык, па якой яны не называліся “Сусьеветнымі”, зъяўляеца досьць простым: таму што гэтая назва азначае “Імпэраторскі” (Аўтократорікес). Гэта значыцца рашэнні гэтых Сабораў рабіліся часткай рымскага права. Зь іншага боку, рашэнні рымскіх Сабораў пасля 1453 г. складаюць частку царкоўнага права, але не зъяўляюцца больш часткай імпэраторскага права. Не існуе больш Рымскае імпэрыі, і няма больш рымскіх імпэраторараў, каб выдаваць рымскія законы. Значыцца гэтыя дзеяць Сусьеветных сабораў складаю адначасна і царкоўнае заканадаўства і рымскае. Саборы, якія зъбіраліся пасля 1453 г., зъяўляюцца часткай царкоўнага права і маюць аўтарытэт не менш чым Сусьеветныя саборы, нягледзячы на фантазіі сучасных праваслаўных, якія апынуліся пад уплывам рускага Праваслаўя імпэратора Пятра Вялікага.

Такім чынам, сёньня ёсьць яшчэ праваслаўныя, якія самі для сябе знаходзяць Царкву дзеяці Сусьеветных Сабораў. Багата праваслаўных хрысьціян, якія не чытаюць багаслоўскую літаратуру, не ведаюць ні VIII, ні IX Сусьеветных сабораў. VIII Сусьеветны сабор 879 г. асудзіў тых, хто “дадае” альбо “зъмяншае” нешта зь Сымбаля веры 381 г., а таксама тых, якія не прымаюць вучэньне аб святых іконах VII Сусьеветнага сабору. Франкі, якія ім асуджаюцца, да сёньняшняга дня не каяцца, не асэнсоўваючы таго, што ім дадзена магчымасць для перагляду іх поглядаў.

IX Сусьеветны сабор 1341 г. асудзіў плятонаўскі містыцызм Варлаама Калабрыйскага, які прыйшоў зь Захаду у якасці праэліта ў Праваслаўе. У сапраўднасці ж адмаўленыне плятонаўскага тыпу містыцызму было традыцыйнае дзеяй Святых Айцоў.

ТОМАС КАНСТАНТЫНОПАЛЬСКАГА САБОРУ 1180 ГОДУ (АБ “БОГУ МУХАМЕДА”)

Святая Царква зь старажытнасці і нават да сёньняшняга часу мела агульнавядомыя абвяшчаючыя кнігі, у тым выглядзе, як яны былі першапачатковая складзеныя. У ліку іншых выслоўяў у гэтых кнігах зъмешчана наступнае: “выш усяго гэтага, анафэма Богу Мухамеда, аб якім той сказаў, што ён ёсьць Бог адзіны, Бог не нарадзіў ён і не быў народжаны, і не зъявіўся ніхто, падобны яму”. [Зроблена было гэта] бо, зь аднаго боку, сам Мухамед абвясьціў памылковае разуменне Бога з гэтым [тэрмінам] як, з рэшты, зразумелі тады, і ў то час, калі праз апубліканую ім кнігу Каран, ён перадаў атачыўшым [яго людзям], якія не мелі раней большай колькасці гноясных і непрыдатных рэചаў.

Але прыходзячыя зь мусульман да боскага хросту і, паводле звычаю, пакліканыя, зважаючы на выслоўе аб богу Мухамеда, стала прыходзяць у цяжкасць аб гэтым, асьцерагаюцца відавочна абвяшчаць анафэму Богу па імю, і па чынніку [іх] некультурнасці, і наведаныні пісменства, і таму як цалкам не ведаюць, што азначае? Бо Бог – не Бог [для іх], і мусульмане съведчаць, што ніколі не чулі аб такім, калі нават і нешта іншае разумеў [пад гэтым словам] той, хто склаў абвяшчальны кнігі.

І вось, паколькі яны знаходзяцца ў нерашучасці, заняўся гэтым рознагалосісем наш багамудры і святы імпэратор, і, лічачы іх асьцярогу аб Богу не зусім неапрайданай, пажадаў выдаліць гэтыя паўсядзённыя зъдзіўленыне і зъянтэжанасць для думкі вагаючыхся [мусульман] і захаваць іх ад спакусы і сумневу ў стаўленыні да праваслаўнай веры (і не іх адных, але і іншых, хто бянтэжыцца з-за гэтага), сваёй боганатхнённай царскай уладай пастанавіў абвясьціць анафэму Богу Мухамеда зь абвяшчальнай кнігі выдаліць, [і замест гэтага] падвяргаць анфэме самога Мухамеда, і усё, у кнізе яго Каране [што зъмяшчаюцца] высьмятковыя і агульнавядомыя вучэньні, блага перададзеныя ім насуперак вучэньням Хрыста Бога нашага. Такім чынам, рашэнніе аб гэтым было ясна выказаны ў лісце яго вялікасці, вялізным і падрабяз-

ным, у якім усе думкі падводзяць да выніку: не пакідаць гэтую частку зь вышэйзгаданай анафэмай як выслоёу, уяўнае блюзьнерствам па стаўленыі да Бога.

Таму наш багамудры імпэратор, перасльедваючы гэтую мэту, на працыгут ліста, пасланага нам, усталёўвае неабходнасць быць выдаленай той скандалнай часткі выслоёу зь абвяшчальнае кнігі, паколькі яно здаецца не адпавядочым таму, што павінна было бы [тамака знаходзіцца]. Мы жа, саборнае разгледзеўшы згаданы імпэраторскі ліст, вызначаем і пастанаўляем выкінуць зь абвяшчальнай кнігі вышэйпаказанае выслоёу, дзеля прыходзячых да боскага хросту і іншых, спакушаных такім найменынем Бога, накладаць анафэму на самога Мухамеда і кнігу яго, Карап, ва [усіх пунктах], у якіх ён супярэчыць съвятам вучэнням Хрыстовым, і мець наступнае выслоёу [наўзамен ранейшага]:

“Анафэма Мухамеду, [і яго] вучэнню, перададзенаму ў Карапе, у якім ён вызнае, што Госпад, Бог і Выратавальнік наш Ісус Хрыстос не зъяўляецца Сынам Боскім; добрае заве благім, а съвято выстаўляе цемраю, яшчэ ж [анафэма] і кепскому вучэнню яго, адваротнаму съвятам вучэнням Хрыста і багамудрых съвятых, а таксама [анафэма] і таму, хто унушыў яму і думаць і вучыць гэтым кепскім і пагарджаным рэчам, будзе гэта хто-небудзь зь людзей, або жа злых дэманаў і айцец зла, або жа сам кепскі Мухамед спарадзіў ад сябе гэтак больш чым благі плод; акрамя таго, анафэма tym, хто [лічыць], што Мухамед ёсьць прарок і пасланец, ад якога прынялі вучэньні і запаведзі, адваротныя вучэнню Хрыста”.

Анафэма была напісана і падпісаны гэты томас 13 красавіка 6688 году.

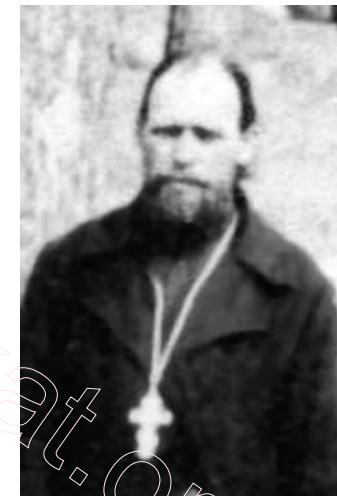
Подпісы зь іншага боку: *мая імпэраторская веліч, прыняла да разгляду рашэнне съвятога і боскага сабору [выкладзеныя ў] гэтым томасе і ўсхваліла ix 13 красавіка 6688 году. Маецца пячатка Мануіла Коміна, ва Хрыста Бога веруючага імпэратора і самаўладца Рымскага. Маюцца таксама подпісы кожнага архіпэя наступным чынам: “Такі аб такім пытаньні мае рашэнне і падпісвае”.*

СЪВЯТАМУЧАНІК ХРЫСТОВЫ СЪВЯТАР ХВЕДАР ТОНКАВІД

*прат. Сяргей Горбік;
Уладзімір Сасноў¹*

“Калі хто хоча ісьці за Мною, хай адрачэцца ад сябе і возьме крыж свой і ідзе за Мною”

(Мц. 16:24)



а. Фёдар Тонкавід.
красавік 1942 г.

У кнізе “Веруючая ў акупациі” нашу ўвагу прыцягнуў артыкул а. Міхала Грузьдзева аб ураджэнцы Віцебшчыны съвятары Хведару Токавідзе², які загінуў ад рукі савецкіх партызанаў летам 1942 г. Нам здалося – некаторыя моманты дзейнасці беларускага съвятара аўтарам артыкулу пра-пушчаны і мы заняліся пошукам. Паступова з-пад вобраза звычайнага расейскага съвятара праступіў вобраз беларускага съвятара – патрыёта, што нёс слова Божае этнічным беларусам Пскоўшчыны па заданьню кірауніка Беларускага Незалежніцкага Партыі Усевалада Родзькі.

“Ярэй Хвядор Канстанцінавіч Тонкавід нарадзіўся ў 1885 годзе ў вёсцы Забельле Полацкага павета Віцебскай губэрні ў сялянскай сям'і. Маці яго памерла вельмі рана, айцец аддаў хлопца Хвядора на выхаванье ў Свята-Траецкі Маркаў манастыр першага кляс, што знаходзіўся ў трох вёрстах ад горада Ві-

¹ Інформацыя зь архіваў Расейскай Фэдэрацыі, апытаўне жыхароў у Пскоўскай вобласці.

² Священник Михаил Грудзев. НОВОМУЧЕНИК ИЕРЕЙ ФЕОДОР ТОНКОВИД // Верующие в оккупации. Псков, 2006 г. б. 44 - 45

цебску. У 1910 году Хвядор Канстанцінавіч скончыў Духоўную сэмінарыю, разьмешчаную пры тым жа манастыры, ажаніўся і быў пасьвечаны ў дыякана. Яго жонка Еўфрасіння Андрэйна (1893-1973) была сіратой, як і ён сам. Праз год (у 1911 г.) дыякан Хвядора пасьвячаюць у ярэйскі сан, і з гэтага часу пачалося яго нялёгкае сіятарскае служэнне. Дзе быў першы прыход а.Хвядора – невядома, дзесьці пад горадам Невелем. Другі прыход знаходзіўся ў сяле Белахвостава Дамінікаўская воласці Невельскага павету. Тамака і засыпей а.Хвядора люты, а потым і каstryчнік 1917 году.”¹

У пасыля каstryчніцкага перавароту і палітыкі вайсковага камунізму, сяляне пачалі актыўна выступаць супраць савецкага улады. Не быў выключэннем і Невельскі павет, а Праваслаўная Царква заўсёды падтрымлівала барацьбу з чырвоным сатанінскім рэжымам.. У верасьні 1918 году ў 18 з 20 воласцяў Невельскага павету падняліся сялянскія паўстанцы савецкай улады. Сялянамі былі разгромленыя мясцовыя рады і забітыя шматлікія камісары. Сярод сіятараў падтрымаўшых паўстанніе быў і а. Хвёдар. Праз некалькі месяцаў сялянскія паўстанцы былі жорстка падаўлены. Загінула шмат людзей. Міласцю Боскай а. Хвядору цудам атрымалася пазъбегнуць расправы.

“У верасьні 1932 года а.Хвядор быў арыштаваны. Супрацоўнікі НКУС прыехалі уначы і павезлы сіятара ў Вялікія Луки. Яго маладетнія дзеце, напалоханыя арыштам бацькі, бегалі па сяле і кричалі аб здарэньні. Пасыля арышту сіятара храм зачынілі і разрабавалі. Праз некаторы час у Вялікіх Луках адбыўся суд, на якім дазволілі прысутнічаць яго жонцы. Айцу Хвядору адкрыта прапаноўвалі зрачыся ад Бога і ад Царквы альбо хоць бы стаць абаўленцам. Ён не прыняў ні таго, ні іншага, на судзе трymаўся устойліва і мужна, а суддзям адказваў, што аддае перавагу пакутам, чым зрачыся ад Хрыста. Па рашэнні тройкі ПП ОГПУ Заходній вобласці ад 22.11.32 на падставе арт. 58-10 УК РСФСР яму далечы пяць гадоў высыланні ў Паўночны край (г. Каргаполь).”²

Сям'я а.Хвядора, нямеючы сродкаў для існаваньня, пераехала ў Віцебск. Спачатку яны жылі ў сястры Еўфрасінні Андрэйны,

а потым здымалі пакой у падвале. Еўфрасіння Андрэйна працавала прыбральніцай у інтэрнаце чыгуначнікаў, часам за працу ёй давалі бясплатныя квіткі, і яна магла ездзіць да мужа ў Каргаполь. Усе пяць гадоў высылцы а. Хвядор усяляк дапамагаў сваёй сям'і, пакінутай пасыля яго арышту без сродкаў існаваньня і ў вялікай галечы, бо саветы канфіскавалі ў іх усю маёмасць. Да таго ж у гэты час на ў Беларусі пачаўся голад.

Восеньню 1937 г. а. Хведар павярнуўся зь высылкі ў Віцебск. Але на той час усе храмы горада ўжо былі зачыненыя, а пераехаць на нейкі прыход яму, як “антысавецкаму элемэнту”, забараняла НКВД. Каб выратаваць сям'ю ад голаднае съмерці, сіятар паступіў працаўца прастым рабочым на абутковую фабрыку.

У канцы ліпеня 1941 г. немцы вызвалілі Віцебск ад бальшавікоў. Разам зь нямецкімі войскамі ў горад прыйшёў і беларускі актыў пад кіраўніцтвам Усевалада Родзькі. Пачалася актыўная праца па беларусізацыі горада да якой далучыўся і а. Хведар. На долю нешматлікіх беларускіх сіятараў лёг цяжкі крыж адраджаць ушчэнт разбуранае расейскім бальшавізмам праваслаўнае рэлігійнае жыццё. Увесень 1941 гады а.Хвядор быў прызначаны служыць у Траецкі храм былога Маркава манастыра, дзе калясці мінулі яго сэмінарскія гады. У цудам ацалелы храм народ стаў прыносіць абразы і царкоўнае начынне, быў асьвячоны пасад і ізноў аднавілася малітва. Неўзабаве, па просьбе беларускага актыву, ён быў пераведзены ў цэнтральны трохпасадны сабор Віцебску. Уся сям'я пасялілася ў дому поруч сабору, дзе яны займалі адзін пакой, у астатніх жылі іншыя сіятары зь сем'ямі.

На пачатку студзеня 1942 года ў Віцебск прыехалі жыхары сяла Лавец Невельскага раёну з'явіліся да цывільных беларускіх уладаў даць ім сіятара, бо храм у іх захаваўся ў выдатным стане зь абразамі, начыннем і уборам, а сіятара не было¹. Найлепшым выбарам быў а. Хведар – лавецкая жыхары вельмі добрае ведалі а.Хвядора, памяталі, як ён служыў у сяле Стайкі, што па суседстве зь Лаўцамі.

Да сярэдзіны студзеня 1942 г. усе фармальнасці зь нямецкімі акупацыйнымі уладамі былі палагоджаны і 14 студзеня а.Хвядор

¹ Тамсама, б. 44

² Тамсама, б. 44

¹ Архіў упраўленьня Фэдэральной Службы Бяспекі Расейскай Фэдэрацыі па Пскоўскай вобласці, спр.581, арк. 12.

адслужыў сваю апошнюю літургію ў горадзе Віцебску, і праз два дні ўсю яго сям'ю на санках павезылі ў Лавец. Сяло Лавец стала апошнім месцам служэння а.Хвядора.



а. Фёдар зь дачкой Ніай, жонкай Еўфрасіннай Андрэяной і племенінкам. в. Лавец, красавік 1942 г.

З прыездам святара жыцьцё ў Лаўцу моцна зъмянілася, адкрылася царква, пачалі правіцца літургіі і народ ізноў пацягнуўся ў храм Божы. Па нядзелях храм быў перапоўнены вернікамі, людзі прыяжджалі нават з самых далёкіх вёскак. Айцец Хвядор увесь час ездзіў па навакольных вёсках, хрысьціў дзяцей, асьвячай хаты і прычащаў хворых. Ён заўсёды прыходзіў па першым клічы. Часам а. Хвядор вяртаўся дадому толькі познаувечар. Пасыля кожнай літургіі айцец зьдзяйсьняў паніхіды па загінуўшых ваярах, часам іх было так шмат, што паніхіда доўжылася 1,5-2 гадзіны. Нямала людзей брала шлюб, нават тых, хто ужо быў у веку і меў дзяцей. Вайна зъмяніла лёсы шматлікіх, гора, што

прышло ў хату, прымусіла па-іншаму зірнуць на жыцьцё. Душа чалавечая стала шукаць заспакаення, звяртаючы свой погляд да Бога. Са усёй упэўненасцю можна казаць, што ў Лаўцу пачыналася духоўнае адраджэнне¹.

Але не толькі рэлігійнымі справамі займаўся а. Хведар. Як сьведчаць дакумэнты архіву ФСБ па Пскоўскае вобласці, "...святар в. Лавец, раней асуджаны за антысавецкую дзейнасць, займаўся антысавецкай пропагандай сярод мясцовага насельніцтва ... падтрымліваў рэгулярную сувязь зь т.зв. "Беларускай Радай" у Віцебску, адкуль яму надыходзілі газэты і агітацыйныя матэрыялы..."² За гэтымі сухімі радкамі дакумэнтаў былога КГБ СССР, па съведчанню вяскоўца, хаваеца асьветніцкай дзейнасць а. Хведара. Ён шмат распавядаў сялянам аб гісторыі краю, сатанінскае прыродзе бальшавіцкае ўлады, дабраслаўляў людзей на барацьбу зь ёй.

Падобная дзейнасць беларускага святара выклікала лютую няяўсць савецкіх партызанаў зь ліку былых супрацоўнікаў НКВД і партыйных актыўістаў. Асаблівай лютасцю вызначаўся атрад былога старшыні выканкаму г. Невеля. Менавіта ён сплянаваў і зьдзейсніў забойства беларускага святара.

Вось як распавядае аб гэтым святар Міхал Груздзеў: "Аднойчы да а.Хвядора зь суседніяй вёскі прыехала нейкая жанчына і стала прасіць бацеку пасабораваць і прычасціць яе паміраючага дзядзьку, што жыў у вёсцы Ступішча. Гэтая вёска знаходзілася ў лесе за ракой, у бок ад вёскі Туркі-Перавоз (Туркі-Перавоз у 5 км ад Лаўца). Жонка і дачка а. Хвядора усяляк адгаворвалі бацеку. У тых месцах быў партызанскі край: з 1942 гады прамежак ад вёскі Клінава да вёскі Туркі-Перавоз быў пад кантролем партызан. ...

Ехаць у вёску Ступішча было вельмі небяспечна, таму родныя не жадалі адпускаць святара, асьцерагаючыся за яго жыцьцё. Але прыехаўшая жанчына настойліва чакала каля дому святара. Дачка айца, Ніна, нават выйшла зь дому і пачала лаяць яе, кажучы, што яна вязе айца на съмерць. Але усё было бескарысна.

¹ Священник Михаил Груздев. НОВОМУЧЕНИК ИЕРЕЙ ФЕОДОР ТОНКОВИД // Верующие в оккупации. Псков, 2006 г. б. 44.

² Архіў упраўлення ФСБ РФ па Пскоўскай вобласці, спр. 581, арк. 18.

Айцец Хвядор паўшчываў дачку, сказаўшы ёй, што нельга так паводзіцца зь людзьмі, што калі і наканавана папакутаваць, то ён папакутуе за Хрыста. Айцец зайшоў у храм, узяў Святыя Дарункі, паклаў у Дараносіцу, і яны паехалі. Жонка і дачка, застаўшыся дома адны, маліліся і плакалі, адчуваючы, што ужо ў апошні раз бачылі а.Хвядора. Праз трэх кіляметры, даехаўшы да сваёй вёскі, жанчына зълезла з падводы і пайшла дадому. Зь айцом Хведарам паехаў хлопчык, які быў родам зь вёскі Ступішча. Яны праехалі яшчэ трохі, як раптам з лесу выйшла сямёра узброеных людзей. Гэта былі партызаны, якія загадзя іх тут чакалі. Зь вулічнай лаянкай і зъдзекаваньнямі, яны сагналі айца з падводы, прывязалі яго ззаду. Самі ж, сеўшы на падводу, паехалі ў бок ракі. Бяжаўшага за імі звязанага сьвятара яны прымушалі служыць паніхіду па самім сабе. У тых вёсках і на сялібах, праз якія правозілі айца Хвядора, людзі потым распавядалі, што чулі, як сьвятар сipyavaў паніхіду. У ракі партызан чакалі дзіве лодкі. Пераплыўшы на іншы бераг, бандыты пачягнулі сьвятара ў лес. Зъбіваючы, яны сарвалі зь яго крыж і рызы. Айцец Хведар затуляў рукамі Дараносіцу са Святымі Дарункамі, моцна прыціснуўшы да сабе і не адпускаючы яе. Тады апантаныя злосцю і няневісьцю бязбожнікі сталі калоць багнетамі рукі, біць па твару і галаве. Багнетамі яны выкалалі яму вочы, пад канец напаўжывому сьвятару стрэлілі ў галаву так, што куля разарвала яму усю патыліцу. Сыпехам выкапаўшы яму, партызаны кінулі туды цела а. Хвядора ў адной ніжнай бялізне і злёгку закідалі зямлём. Каб ніхто не спрабаваў шукаць бацеку, яны прыстрасцілі жыхарам суседніх вёсак і сяліб, сказаўшы ім, што “папа забілі, а яму замінавалі”.

Айцец Хвядор спадабніўся пакутніцкай сьмерці 7 жніўня н.ст. 1942 года, не дажыўшы трох тыдняў да Унебаўзяцця Усясьвятой Багародзіцы, храмавага сьвята Лавецкай царквы. У той жа дзень аб здарэнні стала вядома ў Лаўцы. Народ быў моцна напалоханы. Вернікі не пускалі ў Ступішча жонку і дачку сьвятара, і зь іх ніхто не рашаўся туды паехаць. Усё баяліся, тым больш, што дакладнага месца, дзе закапалі а.Хвядора, ніхто не ведаў.

Аднаму набожнаму старому, слуге Боскаму Цімафею, зь вёскі Ятлішча прысыніўся сон, што ён стаіць у храме са мнóstvam народу. Усё плачуць. Раптам зъявіўся сам Господ наш Ісус Хрыстос і кажа ім: “Што вы стаіце і плачаце, ідзіце і вазьміце свайго

пастыра”, і паказаў Цімафею месца, дзе ляжаў а. Хвядор. Раніцай стары прачнуўся ў сълязах і распавёў пра свой сон жонцы. На наступны дзень яна зь яшчэ двумя жанчынамі, Алімпіядай і Іўліяй, адправіліся за целам забітага сьвятара. Яны узялі зь сабой дзьве прасыціны і пайшли. Дайшоўшы да ракі, жанчыны убачылі на беразе двух хлопчыкаў, якія лавілі рыбу, і папыталі ў іх лодку. Пераплыўшы на іншы бераг, яны вышлі зь лодкі, перажагнаўшыся, пайшли ў лес і дашлі прама да месца пахаванья. Побач са съвежай ямай былі астаткі вогнішча. Што палілі тамака забойцы, назаўжды застанецца для нас таямніцай. Зьверху над магілай ляжала съсечаная сасёнка. Асьцерагаючыся мін, жанчыны асьцярожна рукамі сталі грэбці зямлю. Яны вынялі зънявачнае цела сьвятара і, загарнуўшы яго ў прасыціну, несылі да ракі трэх кіляметраў. У лодцы яны плылі яшчэ кіляметраў шэсць да вёскі Перавоз, дзе іх ужо чакала фурманка. Да Лаўца яны дабраліся да вечара. У сяле іх сустрэкалі са журботным звонавым звонам. Цела а.Хвядора было усё ў пяску і пасмаглай крыві. Ён прадляжалі ў зямлі амаль шэсць дзён. Леанід Міхайлавіч Шчэрбаў зь іншымі мужчынамі ачысьцілі і памылі яго, надзелі ў сьвятарскую рызы і паклалі ў дамавіну, твар накрылі паветрам. Тры дня народ прыходзіў у храм разъвітвацца са сваім пастырам. Прыйходзілі і маладыя, і старыя, цалавалі ягоныя рукі, счарнелыя ад шматлікіх ран. Прыйкладваліся усё. Шматлікія плакалі, шкадуючы, што пазбавіліся такога сьвятара. Ён да усіх ставіўся зь любоўю, і народ адказваў яму тым жа. 13 жніўня а.Хвядора пахавалі за алтаром Усьпенскай царквы сяля Лавец¹.

На вялікі жаль, у часе наступу савецкіх войск храм в. Лавец згарэў, але магіла а.Хведара ацалела.

Забойства сьвятара так уразіла і абурыла мясцовых жыхароў, што паслья вайны яны дамагліся ад савецкай улады съледства па справе забойства сьвятара. Тым больш, што на сумленыні “партызанаў” былі і іншыя злачынства². У вёску прыехалі съледчыя і распытвалі людзей, але суду так і не адбылося

Сям’я сьвятара ў 1950 г. павярнулася ў Віцебск. Ягоная жонка, Еўфрасіння Андрэеўна, памерла 11 чэрвеня 1973 г. і пахавана каля мужа ў в. Лаўцы.

¹ Священник Михаил Груздев. НОВОМУЧЕНИК ИЕРЕЙ ФЕОДОР ТОНКОВИД // Верующие в оккупации. Псков, 2006 г. б. 45.

² Тамсама, б. 45

ЦАРКОЎНАЯ НАВУКА

НЕКАЛЬКІ ПРАВІЛА Ў НАБОЖНАГА ЖЫЩЦЯ¹



Прымушай сябе ўставаць рана і ў пэўны час. Без асаблівай патрэбы не сьпі больш сямі гадзін. Як толькі ўзыняўся ад сну, адразу ўзынясі сваю думку да Бога і зрабі на сябе зь набожнасцю знак крыжу, маючи роздумы аб Укрыжаваным Госпадзе Ісусе Хрысьце, Які для нашага выратаванья памёр на крыжы. Неадкладна ўстань з пасыцелі, апраніся і не дазваляй сябе доўга лашчыцца на мяккай пасыцелі і заставацца не апранутым. Апранаючыся, памятай, што ты ёсьць у прысутнасці Господа Бога і Анёла Ахойніка, і ўзгадай аб падзенъні Адама, які праз грэх пазбавіў сябе вонраткі невінаватасці і пакорліва прасі ў Господа Ісуса мілаты апрануцца ў Яго і так думаць, адчуваць, гаварыць і рабіць, як Ён Сам і думаў, і адчуваў, і гаварыў і рабіў.

Потым адразу, не марудзячы часу, распачні ранішня малітвы, скліўшы калені, маліся ціха, уважна, набожна і з глыбокай пакорай, як належыць рабіць прад тварам Усямагутнага; прасі ў Яго веры, надзеі, любові і дабраслаўлення на справы гэтага дню; прасі сябе моцы да добраага ўспрыніцца ўсяго таго, што Яму будзе заўгодна ў гэты дзень паслаць альбо дапусьціць, да цярпення ўсіх бед, цяжкасцяў, скрухі, хваляванья, нападаў, скарбут і хваробы душы і цела, зь цвёрдасцю і спакоем ды зь любоўю да Ісуса Хрыста.

Прымі цвёрды намер усё рабіць для Господа Бога, усё прыміць

¹ <http://uaoc.net/?p=3059>

з Яго бацькоўскіх рук і зь асаблівай рашучасцю выбірай менавіта тое, што добра, альбо ўнікай менавіта таго, што злое; аддавай усяго сябе ў жывую ахвяру Богу, мяркую так: магчыма гэты дзень ёсьць апошнім днём майго жыцця, – і ўсё так рабі, як бы ты жадаў рабіць, рыхтуючыся стаць у гэты ж міг на суд Боскі.

Дзякую Госпаду Богу за захаваныне цябе ў папярэднюю ноч, і што ты жывы і не памёр у грахах. Колькі людзей съмерць мінуй ноччу прадставіла прад страшным судом Господа.

Таксама падзякаваўшы Богу, што яшчэ ёсьць для цябе час дабрыні і міласэрнасці, што яшчэ ёсьць час і прылады для пакаяння і набыцця неба.

Кожны ранак думай аб сябе, што толькі цяпер пачынаеш і жадаеш быць хрысьціянінам, а час што мінуў, дарэмна загінуў.

Хоць бы чвэрць гадзіны кожны ранак прысьвячай кароткім роздумам аб ісцінах веры, асабліва аб неасягальной таямніцы ўвасаблення Сына Божага, аб Яго другім прыходзе, страшны суд, пакуты і рай.

Пасыля малітвы і роздумаў, калі дазваляе час, то пачытай нейкую духоўную кнігу, напрыклад, свяціцеля Кірылы Тураўскага альбо свяціцеля Рыгора Паламы і чытай да таго часу, пакуль тваё сэрца не прыйдзе ў міласэрную роспач. Добра аблеркаваўшы адно месца, чытай далей і старана прыслухайся да таго, што Госпад кажа жа твойго сэрца.

Пасыля гэтага займіся сваімі справамі, і ўсе твае заняцця і справы няхай будуць на славу Боскую – памятай, што Бог паўсюль бачыць цябе, глядзіць на ўсе твае дзеі, заняцця, думкі, твае задумы і жаданьні, шчодра ўзнагароджвае цябе за ўсе добрыя справы. Не пачынай ніводнай справы, не памаліўшыся Господу Богу, бо тое, што мы робім альбо гаворым без малітвы, потым выяўляецца: альбо грахоўным, альбо шкодным і выкryвае нас праз справы невядомым нам чынам. Сам Госпад казаў: без Мяне не можаце нічога тварыць.

У працы тваёй будзь заўсёды вясёлы і спакойны, яе посыпех даручы дабраславенням Господа і задавальняйся тым, што ты зрабіў сваю справу.

Выконвай усё цяжкае для цябе як пакараныне за свае грахі – у духу послуху і пакоры; у час працы прамаўляй кароткія малітвы, асабліва малітву Ісусаву, і уяўляй сябе Ісуса, Які ў поце твару

Свайго еў Свой хлеб, працуочы зь Язэпам.

Калі твая праца ідзе пасьпяхова па жаданьню свайго сэрца, то дзякую Госпаду Богу, калі ж няўдала, то памятай, што гэта дапускае Бог, а Бог робіць усё добра.

Калі ж застаетца час прад абедам, то падумай, як ты выканаў тое, на што адважыўся ранкам, альбо ў часе набожнага чытання, альбо ў часе разважаньня.

У час абеду ўяўляй Айца Нябеснага, Які акрывае Сваю руку, каб нагадаваць цябе, ніколі не адкідай малітвы прад абедам, і ў працягу яго ўяўляй, што Ісус абедае з табой; падзяліся ад свайго стала нейчым і з патрабуючымі. Пасыля стала лічы сябе як бы адным з тых, каго ў ліку пяцідзесяці цудоўна нагадаваў Ісус Хрыстос, і падзякуй Яму ад усяго сэрца і маліся, каб Ён не пазбавіў цябе нябеснай ежы – Слова Свайго і Святых Цела і Крыві Хрыстовых.

Калі жадаеш мірнага жыцця, то аддай сябе Богу. Пакуль не знойдзеш душэўнага міру, пакуль не супакоісься ў Адзіным Богу, любячы Яго Адзінага. Заўсёды і ва ўсім узгадвай Госпада Бога і Яго святую любоў да нас, грэшных. Ва ўсім намагайся выконваць волю Боскую і дагаджаць толькі Адзінаму Богу.

Не рабі нічога супраць запаветаў Боскіх, не намагайся. Не шукай нічога, апрача Бога, усё рабі і цярпі для Бога.

Не дбай аб тым, каб цябе паважалі і любілі людзі ўсяго гэтага сьвету, а дбай аб тым, каб дагадзіць Госпаду Богу, і каб тваё сумленъне не абвінавачвала цябе ў грахах. Калі ж жадаеш заўсёды памятаваць аб Богу, то цярпі скрухі і беды, што атачылі цябе спрэядліва.

Старана пільнуй за самім сабой, за пачуцьцямі, думкамі, рухамі сэрца і запаламі; нічога не лічы няважным, калі ідзеца абытвайм вечным выратаваньні. У часе згадак аб Богу, памнажай свае малітвы, каб Госпад успомніў цябе тады, калі забудзеш аб Ім. Ва ўсім няхай будзе настаўнікам тваім Госпад Ісус Хрыстос, гледзячы на Якога вачамі свайго розуму, запытай самога сябе часцей: што з гэтым выпадку падумаў бы, казаў бы і рабіў бы Ісус Хрыстос.

Ва ўсім, што толькі бачыши, прывучыся ўспрымаць нешта добрае.

Будзь лагодным, ціхім, пакорлівым, маўчы і цярпі па прыкладу Ісуса. Ён не пакладзе на цябе крыжка, якога ты не здолееш панесыці;

Ён Сам дапаможа табе несьці крыж. Не думай, што здолееш наўбыць нейкую дабрыню без скрухі і хваробы душы. Прасі ў Госпада Бога мілаты, каб магчыма было выконваць Яго найсьвятыя запаветы як найлепш, хоць бы яны здаваліся табе вельмі цяжкімі.

Выканаўшы якісці запавет Боскі, чакай спакусы, бо любоў да Хрыста вырабоўваецца праз пераадолен'ня перашкод.

І на кароткі час не сядзе ў ляноце, а заўсёды знаходзіся ў працы і заняцках. Бо ляночны нягодны імя чалавека і абавязкова загіне. Шукай самоты пераймаючы Ісусу Хрысту, Які, адыходзячы ад іншых людзей, маліўся Айцу Нябеснаму.

У час скрухі душэўнай альбо ахалоджваньня да малітвы і да ўсіх набожных заняцкаў, не пакідай справы набожнасці – так і Госпад Ісус Хрыстос тройчы маліўся, калі Яго душа пакутавала нават да съмерці.

Рабі ўсё ў імя Ісуса, і такім чынам кожная твая справа будзе справай набожнасці.

Больш слухай, чым кажы: шматслоўнасцю не выратуешся ад граху. Прасі для сябе ў Госпада мілаты сваечасна і маўчаць, і размаўляй, і ўтрымлівай у маўчаныні вусны свае, каб табе не зграшыць языком, і завяжы слых, каб не пачуць нейчага праціўнага Госпаду Богу. Не цікаўся навінамі: яны разважаюць дух; з ахвотай абгаворвай добрыя рэчы. Уцякай нават ад наймалых грахоў, бо той, хто не аддаляеца да малых – неадменна ўпадзе ў вялікія і цяжкія.

Калі пажадаеш, каб цябе не турбавалі кепскія думкі, то з пакорай прымай прыніжэн'я душы і скруху цялесную, не часткоўва, але ў любы час, у любым месцы і ў любой справе.

Любую думку, што аддаляе ад цябе Госпад, асабліва кепскую, задум плоці, выганяй зь свайго сэрца як магчыма хутчэй, як скідаеш зь вопраткі хоць бы адну іскру, якая патрапіла на яе. Калі прыйходзіць такая думка, то маліся рупліва: “Госпадзі, памілуй”, “Госпадзі, дапамажы мне”, “Госпадзі, не пакінь мяне, вызвалі ад спакусаў”, ці неяк інакш. Але і сярод спакусаў не пужайся. Хто насылае выпадак на вайну, то Той дасць і сілы на перамогу. Будзь спакойны духам, заўсёды маючи надзею на Бога, калі Бог за цябе, то хто супраць цябе?

Прасі ў Бога, каб Ён забраў усё, што жывіць тваё самалюбства, хоць бы тое было для цябе найгоркаю стратай. Жадай жыць

толькі для Яго і памерці, і цалкам належыць Яму.

Калі пазнаеш нейкай зньявагі ад людзей, то разумей, што гэта паслана ад Бога для тваёй славы, і, такім чынам, у зньявазе будзеш без смуткі і скрухі, і ў славе, калі яна прыйдзе, будзеш верны і ўнікнеш асуджэнья.

Калі маеш ежу і вонратку, то гэтым будзь задаволены па прыкладу Ісуса. Які дзеля нас зьяднену.

Ніколі не спрачайся і вельмі моцна не абараняй сябе і не пра- бачай сябе; нічога не кажы супраць кіраўнікоў альбо блізкіх без патрэбы альбо абавязку. Будзь шчыры і прасты сэрцам; зь любою прымай настаўленыня, умаўленыня і выкрыцьцё ад іншых, хоць бы ты быў і вельмі мудры.

Не будзь ненавіснікам, зайздросным, бязъмерна строгім у словамах і справах. Чаго не жадаеш сябе, таго не рабі іншаму, і ча- го сябе ад іншых жадаеш, тое раней сам зрабі іншым.

Калі хто завітае да цябе, то ўздымі тваё сэрца да Госпада і малі Яго падараваць табе дух лагодны, пакорлівы, сабраны, будзь ласка- вы, сарамлівы, асыярожны, мудры, съляпым і глухім, залежачы ад абставін. Лічы, што Ісус прысутны сярод тых, з кім ты знаходзішся і размаўляеш. Словы свае разводзь сілай мудрасыці, цвёрда памя- тай, што час кароткі і што чалавек мусіць скласыці справа здачу за любое дарэмнае слова; размове прызначай пэўную мэту і намагайся скіраваць яе на выратаваныне душы. Калі ж камусыці прынясеш ка- рысць сваім словамі, то бач у гэтым мілату Боскую.

Калі ты знаходзішся на адзіноце, то выпрабуй сябе, ці не зра- біўся ты меней добрым, чым быў раней, ці не ўпаў ты ў нейкія грахі, якія раней не зьдзяйсьнілі? Калі зграшыў, то неадкладна прасі пра-бачэння ў Бога з пакорай, пакутай і надзей на Ягоную дабрыню і пакваліся прынесыці пакаяннне прад айцом духоўным, бо кожны грэх, пакінуты без пакаяннія, і ёсьць грахом на съмерць, пры якім, калі і съяты моліща за іншага, не будзе па- чуты. Пры гэтым, калі не разъдзіраесь ад граху, зробленага табой, то зноў у яго хутка ўпадзеш.

Намагайся рабіць усім добро, калі толькі здольны, не думаю- чы аб тым, ацэніць ці не ацэніць ён яго, будзе ці не будзе табе ўздзячны. І радуйся не тады, калі зробіш камусыці добро, калі без злапомнісці ператрываеш абразы ад іншага, асабліва ад тых, каму ты добро зрабіў.

Калі хтосьці аднаго слова не паслухаецца, таго не пераконвай спречкай, а сам выкарыстай дабро, якое ён згубіў. Бо незласылі- васыць прынясе табе вялікую карысць. Але калі аднаго распаў- сюджваецца на шматлікіх, то не цярпі гэтага, шукай карысці не сваёй, а шматлікіх. Агульнае дабро важней чым прыватнае.

У час вячэры згадай аб апошній вячэры Ісуса Хрыста, моля- чы Яго, каб Ён удастоў цябе вячэры нябеснай. Раней чым ля- жаш спаць выпрабуй сваё сумле́нне, прасі съятла для пазнань- ня тваіх грахоў, разважай аб іх, прасі пра-бачэння за іх, абяцаю- чы выпраўленыне, высьветліўшы дасканала ў менавіта ў чым і як ты зьбіраешься выправіць сябе. Потым аддай сябе Богу, як быц- цам табе патрэбна вось гэтай ноччу стаць прад Ім, даручы сябе Боскай Маці, Анёлу Ахойніку, Святыому, імя якога ты носіш. Уяўляй пасыцель быццам тваёй труной і коўдру быццам саванам.

Зрабіўшы знак крыжу і пацалаваўшы крыж, які на сябе носіш, засыні пад абаронай Паствара Ізраіля, Які ахоўвае недрэмлючы і незасынаючы.

Калі няздолны спаць альбо не съпіш, то згадай слова: у поў- нач крык залунаў: Вось маладыя, выходзыце на сустрач, альбо згадай аб той апошній ночы, калі Ісус маліўся Айцу да крывава- га поту; маліўся за тых, што ў ночы знаходзяцца ў цяжкіх хваро- бах і съяротных муках, за пакутніках і памёршых, і малі Госпа- да, каб не пакрыла цябе вечная цьма.

У час хваробы перш за ўсё пакладзі тваю надзею на Бога і частым успамінам і роздумам аб пакутах і съмерці Ісуса Хрыста зраймай сябе, каб усё больш і больш узмацнялася тваё сэрца.

Няспынна прамаўляй любяя малітвы, якія ведаеш і можаш; прасі ў Госпада пра-бачэння граху і цярпення ў час хваробы. Усяляк устрымлівайся ад наракання і раздражнёнасці, такіх звычынных у час хваробы. Калі Госпад Ісус Хрыстос пазнаў дзеля нашага выратаваныя найцяжкія пакуты і хваробы, а што мы зра- білі або пазналі дзеля нашага выратаваныя?

Як магчыма часцей хадзі да Храму на Боскую службу, асаб- ліва намагайся як магчыма часцей быць у часе літургіі.

Але нядзельныя і съяточныя дні абавязкова прысьвячай справам набожнасці; заўсёды, калі знаходзішся ў храме, уяўляй, што ты знаходзішся ў прысутнасці Бога, Анёлаў і ўсіх святых, рэшту часу дня пасыля літургіі прысьвячай набожнаму чытанью

і іншым справам набожнасьці і любові.

Дзень твайго нараджэнья асабліва прысьвяці справам набожнасьці.

Кожны год і кожны месяц рабі жорсткае выпрабаваньне ўласнаму сумленню.

Спавядайся і прычашчайся Святых Таямніц часьцей. Да прычасьця Святых Таямніц прыступай заўсёды з шчырым голадам і прайдзівай спрагай душы, з пакутлівым сэрцам, зъ набожнасьцю, пакорай, верай, надзеяй, любоўю.

Як магчыма часьцей раздумвай аб пакутах і съмерці Ісуса Хрыста, просячы Яго рызай Сваіх заслуг пакрыць усе твае грахі і прыняць цябе ў Свае Царства. Імя Ісуса заўсёды май на вуснах і сэрцы.

Як магчыма часьцей раздумвай аб вялікай любові Госпада да цябе, каб і табе самому палюбіць Яго ўсім сваім сэрцам, усёй сваёй душой, і ўсёй сілай сваёй і такім чынам правядзеш мірнае жыццё на гэтай зямлі і дабрашчаснае на нябёсах на вякі вякоў здабудзеш.

Дабрыня Госпада нашага Ісуса Христа няхай будзе з табой.

УЗМАЦНЯЙЦЕ СВАЕ РЭЛГІЙНАЕ ЖЫЦЬЦЁ¹

Прат. М. Аўчарэнка.

1. Мета жыцьця чалавека.

Якая мэта жыцьця чалавека? Гэта пытаньне найбольш важнае, бо ад адказу на яго залежыць і ўдасканаленъне кожнага чалавека. Розныя людзі даюць розныя адказы, але праз тое, што людзі недасканалыя і яшчэ вельмі шмат чаго не ведаюць, то і адказы іх “ад сябе”, на ўзоруні чалавечага розуму, не могуць прэтэндаваць на ісціну.

Толькі Хрысьціянства дае правільны адказ, бо гэта адказ не ад чалавека, а ад Бога. Хрыстос гаворыць: “Дык вось, будзьце

¹ “Вірі й культура”, нумар 4 (136), году 1965 б.б. 9-12, тэкст перакладзены паводле публікацыі <http://uaoc.net/?p=1637>

дасканалыя, як дасканалы Айцец ваш Нябесны.” (Мц. 5:48), — значыцца, мэта жыцьця чалавека — удасканаленъне (у шырокім і глыбокім разуменъні гэтага слова) аж да абагаўленъні. Удасканаленъні чалавека пачынаецца тут, на зямлі, і будзе працягвацца ў іншым Вечным Жыцьці. Яно ніколі не скончыцца, бо чалавек, бясконца набліжаючыся да Бога, не можа сам зрабіцца Богам. Удасканаленъне немагчыма разглядаць як турботу чалавека толькі за сябе самога.



“Бог ёсьць любоў” (1 Ян 4:8). А гэта значыцца, што для чалавека любоў ёсьць найбольш важным зъ усяго (1 Кар. 13:13). Любоў чалавека, удасканальваючыся, павінна дасягнуць дасканалай любові да Бога, значыцца, каб любіць і ворагаў сваіх. Аб гэтым ясна сказана Хрыстом (Мц. 5:44-45, 48). Гэту найвышэйшую ступень любові чалавек набывае, удасканальваючы сябе ў любові да родных, да бліжэйшых, да свайго народу, на ўсяго чалавецтва.

Любоў да іншых людзей настолькі важна, што на Страшным Судзе Госпад будзе судзіць кожнага па ягонай любові, служэнью іншым: Ці накарміў галоднага? Ці апрануў голага? Ці паслужыў хворым? ды іншае. (Мц. 25:31-46)

Наш Свяцейшы Ўладыка Мітрапаліт Іларыён стала падкрэсльвае, што “Служыць народу – гэта служыць Богу!”. Удасканаленне сябе і служэнне іншым людзям так павязаны адно з адным, што падзяліць іх немагчыма. Чым больш дасканалы чалавек, тым больш ён можа паслужыць іншым.

Любоў, служэнне іншым людзям павінны ісьці ад шчырага сэрца, а не быць толькі фармальнымі. Праўдзівая любоў ёсьць толькі тады, калі чалавек не можа не любіць, не можа не служыць. Царква і розныя арганізацыі – гэта месца, дзе найбольш і найлепш выяўляеца служэнне іншым. Толькі трэба памятаўца, што Царква і сьвецкія арганізацыі – не ёсьць аднолькавымі

2. Царква і сьвецкія арганізацыі — розныя рэчы

Ёсьць розныя аб'яднаныні – арганізацыі людзей, кожнае з якіх скіравана да адной альбо іншай мэты. Але ўсе сьвецкія арганізацыі маюць на мэце толькі зямное жыццё чалавека. Ёсьць толькі адно аб'яднаныне, якое мае на мэце і зямное і нябеснае жыццё, значыцца Вечнае Жыццё чалавека. Гэта аб'яднаныне, утворанае Самім Хрыстом Богам, і носіць назуву Царква (Мц. 16:18). Вечным кірауніком Царквы ёсьць Сам Хрыстос, а Царква – цела Яго (Эф. 1:22-23).

Якая розніца паміж каапэрацыяй і целам? Ва ўсялякай каапэрацыі кожны жыве сваім жыццём і каапэрацыя, значыцца сумесная дзея зь іншымі, выгадна для дасягнення пэўнае мэты. У целе ж ёсьць арганічная залежнасць усіх чальцоў. Баліць рука – баліць і ўсё цела. Прыемна воку – прыемна і ўсяму цelu. У целе ёсьць розныя чальцы, але ўсе яны патрэбны. Калі захварэў нейкі чалец, то ўсё цела лечыць яго. У целе найслабейшы чалец не толькі раўнапраўны боль моцнаму, а нават важнейшы за яго, чаго пры каапэрацыі ў сьвецкіх арганізацыях няма. Гэта вельмі добра паказаў Святы Апостал Павал у 1-м Пасланні Карынфянаў (1 Кар. 13:12-27).

Для чаго людзі аб'ядноўваюцца ў Царкву? А для таго, каб у агульнай малітве славіць Бога, дзякаваць Яму за ўсе Яго даброты і прасіць у Яго дапамогі для далейшага жыцця.

Царква – гэта школа, дзе вернікі навучаюцца Закону Гасподняму, навучаюцца як ім жыць, дзе верныя ўдасканальваюцца ў сваіх маральных сілах. Царква – гэта месца дзе вернікі словам і

справай выяўляюць сваю любоў адзін да аднаго.

Усе людзі памыляюцца, усе людзі грашаць, а таму і ў Царкоўных Грамадах магчымы памылкі іх сяброў, магчымы непаразумення. Але злосыці, “прынцыпавай” непрыміримасыці адзін да аднаго не можа быць у Царкве. Калі чалавек кaeцца, яго патрэбна прабачаць, бо ў Царкве дзее Навука Хрыстова: “Бо калі вы будзеце дараваць людзям правіны іх, дык даруе і вам Айцец ваш Нябесны; а як ня будзеце дараваць людзям іх правінаў, дык і Айцец ваш не даруе вам правінаў ваших.” (Мц. 6:14-15) Калі ж няма пакаяння, а дзее злосная ўпартасць, то там справа іншая (Мц. 18:15-17).

Каб Царкоўная Грамада духоўна ўзрастала, удасканальвалася – за гэтым назірае духоўны кіраунік яе – Святар. Аб гэтым ясна напісана і ва ўсіх Парафіяльных Статутах нашай Царквы. Святар – духоўны айцец сяброў Царкоўнае Грамады. Ён мусіць праўдзівіна навучаць верных, мусіць змагацца са ўсялякімі праявамі антыхрысьціянскага ў Грамадах. А гэтыя праявы магчымы, бо мы жывем сярод іншавернага і нават атэістычнага атачэння. Святы Апостал Павал вучыў Япіскапаў і Святароў: “Прапаведуй слова, настаўляй у час і ня ў час, выкрывай, забараняй, умаўляй доўга з поўнай цярпілівасцю і настаўленнем. Бо будзе час, калі здаровага вучэння прымаць ня будуць, а паводле сваіх прыхамяў будуць выбіраць сабе настаўнікаў, лісьлівых слыху” (2 Цім. 4:2-3).

Становішча Святара ў Царкоўных Грамадах абсалютна іншае, чым любых кіраунікоў ці працаўнікоў у сьвецкіх арганізацыях, бо Святар атрымоўвае Дабрыню Боскую пры Рукапакладанні (у Святой Таямніцы Святарства). Гэта гаворыць, што жыццё Царкоўнае Грамады іншага харектару, чым сьвецкія арганізацыі, і розніца між імі істотная. Саборнапраўнасць і дэмакратыя не ёсьць тое ж самае. На жаль, часта блытаюць гэтыя паняцці.

Вельмі вялікую памылку (калі не казаць мацней) робяць тыя, хто разглядае Царкву, як адну з чалавечых арганізацый. А некаторыя ўпартыя вяжуць Царкву з палітыкай, блытаючы палітычнае і нацыянальнае, хоць гэта розныя паняцці. Так, Царква – нацыянальная, бо толькі праз нацыянальнае перакананьне чалавек найбольш адчувае Бога; Бог робіцца для яго сапраўдным Айцом (Мы ж молімся “Ойча наш...”), але Царква далёкая ад палітыкі.

Аб гэтым Хрыстос ясна сказаў: Ян. 18:36; Мц. 22:21 і інш. Ворагі Хрыстовы ўмешваюць палітыку ў Навуку Хрыста (Ян. 19:12), і фармальная падстава асуджэння Хрыста на съмерць Пілатам была палітычнага характару (Ян. 19:19-22; Мк. 15:26), хоць Хрыстос не мяшаўся ў палітыку.

Гэта не значыцца, што нельга займацца палітыкай, а толькі значыцца, што палітыку нельга ўносіць у Царкву.

Уладыка Мітрапаліт Іларыён (Агіенка) у сваёй кніжцы: “Як правіць Святую Літургію”, Вінніпег, 1952 г., у якой ён дае ўказаныні Святыарам, піша: “Царква і Святар не для палітыкі” (б. 16). Тыя, хто разглядае Царкву, як адну з чалавечых арганізацый, пазбаўляюць Царкву Святасыці, Дабрыні Боскай у ёй, і Боскую Ўстанову прыніжаюць да ўзору чалавечых устаноў. Гэтым яны шмат шкодзяць нармальнай незалежнае працы Царквы, і тармозяць духоўны рост Царкоўных Грамад, хоць матэрыйльна Грамады могуць і расці.

Святы Павал забараняе прыстасоўваць Царкву “да гэтага стагодзьдзя” (Рым. 12:2), бо Навука Хрыста – гэта абсолютна вечная Праўда. Але гэта не значыцца. Што патрэбна адарваць Царкву ад жыцьця. Царква шчыльна павязана з жыцьцём: яе заданыне – упłyваць на жыцьцё, пераўтвараць яго, рабіць людзей лепшымі. Вельмі важным ёсьць не блытаць Навукі Хрыста са звычаямі, якія ёсьць чалавечым стварэннем.

Каб жыцьцё Царкоўнае Грамады праходзіла нармальна, патрэбна, каб кожны сябра яе ўмёў адрозніваць Богаабвешчаныя Ісціны ад абрадаў, звычаяў. Богаабвешчаныя Ісціны, як Боскія, не могуць зменьвацца людзьмі. Таксама не магчыма “замоўчаць” адно альбо іншае зь Святога Пісьма толькі таму, што яно супярэчыць пэўным “нашым” поглядам. А справа тут у тым, што альбо “нашы” погляды няправильныя, альбо няправильна разумеецца Святое Пісьмо. Адносна абрадаў і звычаяў, дык іх ствараюць людзі, і яны могуць быць рознымі ў розных народах, і могуць людзьмі зменьвацца.

Колькі шкоды прыносяць Царкве тыя, хто змешвае ў адно і Боскія Абвяшчэння і звычай! Нават бывае. Што звычайі ставяцца вышэй Богам Абвешчаных Ісцін. Абавязкова патрэбна систэмная праца ў адкрыцці Навукі Хрыстовай. Нельга дапускаць, каб Праваслаўя пераўтваралася ва абрарадаслаўнасць, і гэтым зацям-

няўся б съветлы глыбокі зъмест Хрысьціянства.

Царква не можа адмаўляць съвецкае жыцьцё, съвецкія арганізацыі, бо чалавек мае матэрыйльнае цела, а адсюль і матэрыйльныя патрэбы, задавальненнем якіх і займаюцца съвецкія арганізацыі. Матэрыйльны съвет створаны Богам, і таму не можа быць нядобры сам па сябе, бо Бог нічога нядобра га не творыць. Але ж не трэба аж занадта пераацэньваць матэрыйльнае жыцьцё, бо тады занепадае жыцьцё духоўнае.

3. Святасыць Храму

Мы жывем сярод іншаверных, а то і атэістаў, і іх уплыў, часта незаўважаны, пазнаецца і ў тым, што ў некаторых зь верных памянаеца пачуцьцё Святасыці ў Царкве. Святасыці Святых Таямніц, асабліва Пакаянніе, Прычасыце і Святарства; Святасыці Храму ды інш. Мы спынімся толькі на адным – Святасыць Храму. Храм – гэта Дом Божы, гэта Святыня. А таму ў будынку Царквы нельга рабіць нічога, што ёсьць зънявагай Боскага Дому. Ва ўмовах жыцьця ў Канадзе, Царквы будуюць з памяшканынямі для правядзення ў іх нацыянальна-культурнай працы, як, напрыклад, школа, нацыянальныя імпрэзы ды інш., што ўзмацняе Царкоўную Грамаду ў рэлігійна-нацыянальным дусе. У гэтых памяшканынях магчымы і развагі для Грамады, толькі каб яны насілі хрысьціянска-культурныя характеристики.

Гэтыя памяшканыні ёсьць часткай Боскага. А наш украінскі народ лічыць Святасыці не толькі ўвесь будынак Царквы, а нават і агароджаны пляц вакол Царквы, не дазваляючы на ім паліць. Але нехта лічыць, што нам патрэбны гроши для выплаты пазык ці ўтрымання Царквы, і таму мы вымушаны рабіць у зялях пад Царквой нешто і неадпаведнае.

Такі погляд няправільны, не хрысьціянскі. Ніколі не трэба забывацца, што спосаб здабыцца грошаў для Царквы не мусіць выходзіць па-за межы хрысьціянска-культурнага характару. Богу не патрэбны падарункі, здабытые неадпаведным спосабам. Наш Т.Г. Шаўчэнка гэта вельмі добра разумеў і пісаў зь абурэннем: “А потым у дар Табе прыносім з пажару выкрадзены Пакроў” (“Каўказ”).

Спосабы здабыцца грошаў, праца, якая праводзіцца ў будынку Царквы, павінны быць такімі, каб не рабіць зънявагі Богу, не было зънявагі Святасыці Царквы. Не магчымы пагодзіцца з тым, што гэ-

та, гавораць, часовая зьява, бо ці раз зрабіць зънявагу Святыні, ці сто разоў – усё роўна гэта зънявага Святасыці! Грамада мусіць працаць плянава, тады не будзе непасільных даўгот. Плянавасыці ў працы навучаў нас Сам Хрыстос (Лк. 14:28-30)

4. Барацьба зь атэізмам.

Мы жывем у час пасільнага наступу атэізму. Праз прэсу, кіно, тэлебачаныне і інш., дзе вольна, а дзе прыхавана, але ён нясе зъняверу альбо хоць бы сумнеў у існаваныні Бога, у праўдзівасыць Святога Пісьма, нясе зънявагу Святасыці і б'е па духоўнаму кіраўніку – Святару, выклікаючы зънявагу да яго.

Барацьба з гэтым – абавязак кожнага вернага, абавязак усёй Царквы. Найлепш гэта рабіць праз царкоўны ворган. Нам патрэбна выданыне такіх рэлігійных часопісаў, заданыне якіх было бы раскрыцьцё непраўдзівасыці атэізму, і тлумачэныне Праваслаўнай Хрысьціянскай Навукі. Такія выданыні мусіць бы быць на адпаведным узроўні. У наш час навука пайшла далёка наперад, колькасць адукаваных людзей багата большая, а таму ўжо недастаткова толькі пачаткове тлумачэныне пытаньняў Рэлігіі. Прэса ж – вялікая сіла, надзвычайна вялікая сіла. Мы мусім мець выключна рэлігійны ворган зь аддзеламі для моладзі і дзяцей.

Узмоцнім жа сваю Царкву. Змагаемся са ўсім нэгатыўным, што намагаецца ўлезыці ў нашу Святую Царкву! Не зачыняем вачэй і на свае памылкі, не баймся вызнаць іх, бо толькі дзякуючы гэтаму магчымы пазбавіцца іх.

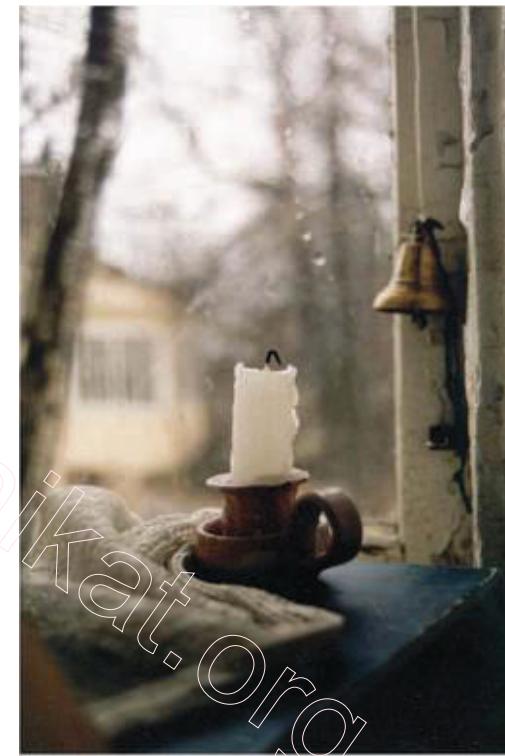
Зайсёды памятаем, што найбольш галоўнае, найбольш важнае для Царкоўных Грамад, для ўсёй Царквы – гэта рэлігійная праца праз нацыянальную съядомасыць, бо для гэтага і сама Царква існуе, а ўсё іншае – толькі прылады, толькі дапамога.

Што б мы не рабілі – зайсёды глядзім, а ці не супярэчыць гэта сутнасці Хрысьціянства, яго духу, ці не ёсьць перашкодай нашаму ўдасканаленіню, ці вядзе нас да мэты, якую ўказаў Хрыстос: “Будзьце дасканалыя, як дасканалы Айцец ваш Нябесны.” (Мц. 5:48).

Да съветлае мэты павінны і крочыць съветлым шляхам.

АБ ЖАХЛІВЫМ ГРАХУ САМАЗАБОЙСТВА¹

ерманах Агафадор



Любыя ў Хрысьці мае браты і сёстры! Сёньня я хачу паразмаўляць аб найбольш цяжкім граху – самазабойстве. Жыцьцё – вялікі падарунак Боскі. Дзеля жыцьця Гасподзь Сам зрабіўся Чалавекам, Сам пацярпеў пакуты і съмерць. Ён аддаў Сваё жыцьцё за выратаванне ўсіх людзей, за жыцьцё ўсяго сусвету. Таму і жыцьцё кожнага чалавека ёсьць найвялікшым падарункам, бо яно ацэніваецца коштам Крыві Хрыста. Але, на вялікі жаль, асабліва ў сёньняшнія часы шмат людзей забылі аб гэтае цане.

Шмат людзей жывуць так, як быццам ніколі не было Хрыста і няма. Яны адварнуліся ад Бога і занурыліся ў цемру скрухі. Для такіх людзей жыцьцё не мае анікага сэнсу, яны проста чакаюць канца, а некаторыя нават канчаюць жыцьцё самазабойствам. Што ж чакае такіх людзей за парогам съмерці. Яны вераць, што там будзе значна лепш і цікавей.

Вечная радасыць і вечная скруха – гэта два шляхі, якія чала-

¹ <http://uaoc.net/?p=2988>

век абірае яшчэ ў сваім зямным жыцьці. Тыя, хто кончыў жыцьцё самазабойствам, устаюць на іншы шлях, кідаючы ў твар Бога яго найбольыш каштоўны падарунак – чалавечас жыцьцё. Яны самі пазбаўляюць сябе таго, што ім падараў наш Творца, і, руйнуючы жыцьцё, абіраюць съмерць. Святая Царква паслья падобнага учынку ўжо не мае магчымасці дапамагчы чалавеку, бо такі чалавек памёр за яе межамі, пайшоў самавольна з жыцьця так і звярнуўшыся за дапамогай да царквы. Сваімі ўчынкамі самазабойцы толькі пацьвярджаюць тое, што ў жыцьці былі вельмі звязаныя з зямным, клапаціліся толькі аб зямных дабротах і заглушкилі ў сябе ўсё чалавечас. Таму хрысьціяне пакорліва просяць у сваіх малітвах Бога аб захаваныні ад самазабойства.

Не ўсім памёршым могуць быць карыснымі такія малітвы іх родзічаў і знаёмых, ды і не за ўсіх дазволена маліцца. Той, хто адыходзіць ад Святой Царквы жывучы на зямлі, і ў будучым жыцьці пазбаўляе сябе яе малітваў. Некаторыя грэшнікі самі адсякаюць сябе ад цела Царквы Хрыстовай нябачным судом Боскім, калі іх грахі і спакушэнны цалкам апаноўваюць іх, адварочваючы ад добрых спраў. Калі ў такім безнадзейным стане грэшнік памірае перадчаснаю съмерцю і без пакаяння, то Царква нічым дапамагчы не можа і забараняе за яго маліцца. Гэта стасуецца ўсіх памёршых, якія не пакаяліся; самазабойцы, якія самавольна скарацілі сябе жыцьцё, цалкам зняверыўшыся ў ім.

Малітва за такіх людзей будзе марнаю справай, апрача гэтага яна нават выкліча гнеў Божы. Такіх людзей стасующца слова, якія Госпад калісці прамовіў да прарока Ераміі: “не прасі за народ гэты і на ўзнось за іх малітвы і просьбы, і не хадайнічай перад Мною, бо Я не пачую цябе.” (Ер. 7:16) Але бываюць выпадкі, калі самазабойца зьдзяйсняе свой жахлівы крок не съядома, гэта значыцца не ў поўным разуме. За такіх дазвалеца маліцца і на богаслужбах. Для гэтага патрэбна звярнуцца да съвтара (духаўніка) за дазволам на малітву. Але каб гэты жахлівы грэх не адбыўся мы мусім пакаяцца.

Калі мы кепска думаем аб людзях, то гэта азначае, што злы дух жыве ў нас, менавіта ён падкідае нам злыя думкі аб іншых людзей. І калі хтосьці памірае і не пакаецца і не прабачыць сваіх ворагаў, то душа яго пойдзе туды, дзе жыве злой дух, які завалодав душой. Такі закон: калі мы прабачаем, то і Госпад праба-

чиць нам, а калі не прабачаем, то і грэх застаецца зь намі.

Госпад жадае, каб мы любілі блізага, калі мы думаем аб ім, то гэта азначае, што любоў Господа зь намі. Хто носіць у сябе Духа Святога, хоць бы крыху, той суму за ўвесі народ дзень і нач, і сэрца яго шкадуе ўсялякае стварэннне Боскага, асабліва людзей, якія не ведаюць Бога альбо ідуць супраць Яго. За такіх людзей патрэбна маліцца да Господа дзень і нач, больш чым за сябе, каб усе пакаяліся і пазналі Господа.

Вось таму, любыя мае, нагадваю Вам, што мы мусім думаць заўсёды аб сваіх учынках, бо ўсе яны прад вачамі Боскімі. Задумайцеся над гэтым жыцьцём. І я жадаю даць Вам рэцэпт супраць граху.

Адзін старац зайшоў да шпіталю і запытаў у лекара: “Ці маецце Вы лекі ад граху?” – Маєм! – адказаў лекар і выдаў наступны рэцэпт:

1. Патрэбна накапаць карані послуху,
2. зьбіраць кветкі душэўнае чысьціні,
3. нарвачь лісьця цярпеньня,
4. зьбіраць ягады некрывадушнасыці,
5. не напівацца віном пралюбадзейству,
6. высушыць ўсё постам вытрымкі,
7. пакласыці да казану добрая справы,
8. дадаць сълёзы пакаяння,
9. пасаліць сілай любові да братоў,
10. дадаць шчодрасыці міласэрнасыці,
11. да ўсяго гэтага пакласыці парашку пакоры і каленапрыхіленыня,
12. прымаць па 3 лыжкі на дзень страху Боскага,
13. апрануцца ў вопратку праведнасыці,
14. не ўпадаць у пустыя размовы, бо магчымы прастудзіцца і зноў захварэць грахом.

Вось таму, любыя мае, пакайцеся, бо пакаянне – гэта надзея, а надзея, зъянданая зь любоўю, не можа быць адкінутая Богам. Бог любіць грэшнікаў і чакае іх павяртаняня і пакаяння, але ненавідзіць грэх... Задумайцесь над гэтым, і захавай Вас Госпад. Амін.

СЛУЖЫЦЬ НАРОДУ – ГЭТА СЛУЖЫЦЬ БОГУ¹

Mітрапаліт Ларыён (Агіенка) УАПЦ



Святаайцоўская літаратура дае вялікую колькасць пераканаўчых доказаў, што Святыя Айцы спавядалі на справе вялікую і выратавальную навуку: Служыць народу – гэта служыць Богу. Але я падаю толькі частку зь іх, якую маю каля сябе. Яшчэ зь ранняга Хрысьціянства моцна пашырана была навука, што Богу лепш служыць самотай, у пустэльні, адкуль і пайшло хрысьціянскае пустэльнае жыцьцё. Але таксама зь даўняга часу пайшла і супрацьлеглая навука – што Богу больш прыемна служба

Яму ў съвеце, сярод жывых людзей, бо яны ўсе патрабуюць менавіта гэтай службы для сябе.

Я ўжо неаднойчы распавядаў, як на Запавет любові да блізкага глядзелі ў старажытнасці Святыя Айцы.

1. Прарок Майсей ўсё свае жыцьцё служыў свайму народу, і гэтую свою службу лічыў службай Богу. А “Вераю Майсей, у сталым веку, адмовіўся называцца сынам дачкі фараонавай, і лепей захацеў пакутаваць з народам Божым, чым мець часовую, грахоўную асалоду.” (Жыд. 11:24-25)

2. Таксама, па загаду Боскаму, служылі свайму народу ўсе Патрыярхі, Судзьдзі і ўсе Прарокі, і яны ўсе лічылі, што служачы народу, яны гэтым служаць Богу.

3. Калі прынеслі Дзіцё Ісуса да Ерусалімскага Храму, то там “быў у Ерусаліме чалавек, імем Сымон. Ён быў муж праведны і

пабожны, чакаў суцяшэння Ізраілевага”. (Лк. 2:25)

Прыглядзімся бліжэй да гэтага. Праведны Сымон жыў tym, што чакаў суцяшэння не для сябе самога, а для свайго роднага народу. Бо ён служыў свайму народу, і гэту службу лічыў службай Богу. А калі Сымон узяў Ісуса на свае старыя рукі, тады правомовіў хвалу Богу, а ў ёй ён сказаў: “Сёняня адпускаеш раба Твайго, Уладыка, паводле слова Твайго, зь мірам; бо бачылі вочы мае забавенне Тваё, якое Ты ўгатаваў перад ablіччам усіх народаў, съятло на асьвятленне язычнікаў, і славу народу Твайго Ізраіля.” (Лк. 2:29-32) І тут зноў праведны Сымон падкрэсліў, што настаем слава не для яго, а для яго народу, значыцца зноў свой народ ён ставіць на першае месца. Ды інакш і быць не магло, бо ён жа “чакаў суцяшэння для Ізраіля”, і толькі tym і жыў. І за гэта, што Сымон Верай і Праудай служыў свайму народу, жыў толькі ягонай доляй, мрояў толькі аб ягонай славе, а ўсё гэта лічыў службай Бог, Бог узнагародзіў яго за гэта, удастоўшы зрабіцца Баганосным.

4. Пры Ерусалімскім храме жыла і 84-ці гадовая Прарочыца Ганна, якая распавядала аб Дзіцяці Ісусе ўсім, хто “хто чакаў ратунку ў Ерусаліме” (Лк. 2:38). Ерусалім быў заняты тады чужынцамі, акупантамі, рымлянамі, а Ганна і іншыя чакалі яго вызвалення, бо любілі свой народ, служылі яму, любілі сваю сталіцу. Вось таму, і Праведны Сымон, і Праведная Ганна гарманічна зъядналі ў сябе любоў да Бога зь любоўю да свайго роднага народу, бо ж на гэтым, уласна, “увесь Закон і Прарокі стаяць” (Мц. 22:40). Яны служылі Богу службай народу.

5. Святы Мікалай Цудатворца ў маладыя гады ўступіў у манастыр, што зваўся Сіён. І жадаў цалкам аддацца на службу Богу, адарваўшыся ад народу. Але аднойчы на малітве пачуў ён голас: “Мікалай, калі ты жадаеш заслужыць ад Мяне вянец, то ідзі і служы для добра съвету. Не ў манастыры твая ніва – кроch у съвет!” І Мікалай пайшоў у съвет, і ўсё свае жыцьцё старана служыў народу, за што і зрабіўся найбольш сладкім сярод Святых.

6. Ёсьць добрая народная легенда аб Святых Мікалая і Касьяна, якая глыбока і зразумела тлумачыць, што служыць народу – гэта служыць Богу. Адзін раз паслаў Бог Святога Мікалая і Святога Касьяна на зямлю, каб пабачылі, што робіцца ў съвеце, і дапамаглі Яму. Ужо павяртаючыся, ідуць сябе Святыя па да-

¹ <http://uaoc.net/?p=1638>

розе, ды і бачаць, што нейкі вясковец патрапіў зь возам збожжа ў бруд, і анік не здольны выбрацца. Аж надрываецца вясковец ды і конік яго таксама, але воз не рушыць зь места. – Пойдзем, дапаможам беднаму, – адразу кінуўся Святы Мікалай. Але разважлівы Касьян запярэчыў: – Да што мы дапаможам? Да мы ж абодва ў съветлых рызах, – мы іх, барані Божа, забруднім!...

– Даўк ідзі сябе сам наперад, – кажа Святы Мікалай, – а я тут паспрабую, ці не дапамагу... І кінуўся Святы Мікалай да возу, добра ўзяліся разам зь вяскоўцам за яго, – і ўсё ж вышыянгнул на сухое... Вясковец і словаў не знаходзіў, каб падзякаўца за такую дапамогу... Але Святы Мікалай цалкам забрудніў свае съветлія Рызы ад верху і аж да долу, а да ўсяго яшчэ і падзёр іх... Нагнаў ён Святога Касьяна, а той і не пазнае яго... – Як жа мы цяпер да Бога пойдзем? – жахнуўся Касьян...

– Нічога, – кажа абыякава Святой Мікалай, – неяк яно будзе... – І вінавата абтрасае бруд зь сваіх Рызаў... І падышлі яны да брамы Раю, а там іх сустракае Святы Пётр з ключамі. І таксама не пазнае Святога Мікалая: – А дзе ж ты так забрудніўся? – пытае Апостал. Распавёў Святы Мікалай, пакорліва і вінавата, ўсё што адбылося зь возам, а твар Пятра аж зазъяў, – задаволены быў. І пайшоў Пётр да Бога, каб пераказаць ўсё, што ён пачаў, бо не пускаць жа такога забрудненага прад вачамі Бога... І павярнуўся Пётр, і абвясціў Богу прысуд: – Добра зрабіў ты, Мікалай!

– За праўдзівую службу блізкаму будуць людзі съятковаць табе двойчы на год... А табе, Касьян, хопіць і самых съветлых чистых Рызаў тваіх, а съятковаць табе будуць раз у чатыры гады (29 лютага высакоснага году)... І сапраўды – Свята Мікалая съяткуеца двойчы ў год: 9 (22) траўня і 6 (19) сінеглядня. Звычайна, гэта толькі народная легенда, але як яна вельмі добра даказвае, што службыца народу – гэта службыца Богу.

7. Звышгодны Макар Эгіпецкі (+390 г.) 60 гадоў знаходзіўся ў пустэльні, служачы Богу Малітвай, а не ў съвеце. Аднаго разу Госпад адчыніў Макару ва сyne, што ў недалёкім ад яго месцы жывуць дзіве жанчыны, якія больш дасканалыя чым ён у набожнасьці і лепш служаць Богу. Макар занепакоіўся, і пачаў шукаць гэтых жанчын, каб навучыцца ад іх, як лепш дагадзіць Богу. Ён лічыў, што яны робяць нейкія надзвычайнія малітўныя подзвігі. І Макар адшукаў гэтых жанчын, і выявілася, што яны вядуць ціхае, ся-

мейнае жыцьцё, звычайнае ў съвеце. Яны былі ў шлюбе за дзьвиома братамі ўжо 15 гадоў, і годна выконвалі свае шлюбныя і дамавыя абавязкі... І Макар маліў Господа, каб Ён дапамог яму жыць так набожна ў пустэльні, як і гэтыя жанчыны жылі ў “грэшным” съвеце, служачы сваім дзесятам і муж’ям: варылі і пралі...

8. Мучанік Зыміцер Салунскі (III-IV ст.ст.) верна служыў свайму народу, і гэтую службу сваю лічыў службай Богу. Калі на ягоны родны горад Салунь напалі ворагі, то ён мужна абараняў яго, а Госпада маліў: “Госпадзі, калі Ты пагубіш гэты горад, то і я зь імі (салунянамі) загіну, а калі выратуеш іх, то і я зь імі выратуюся.” Гэта вялікі ўзор нацыянальнага патрыятызму, і служэння свайму народу!

ІНШЫЯ ДОКАЗЫ

1. Знаходзячыся на гэтым съвеце, Ісус Хрыстос часта зваў Сябе Сынам Чалавечым, па-жыдоўскі Ben Adam, па нашаму Сын Чалавечы. Значыцца тым Сынам, што цалкам стаў на службу для іх. Зрабіўшыся такім, бо так было прадвызначана Богам яшчэ спрадвеку, і Сын Божы зрабіўся Сынам Чалавечым, і быў паслушны Свайму Айцу, і пакорліва служыў яму службай народу!

2. Святое Богазьяўленыне, калі Ісусу Хрыстос упершыню зъявіўся народу, каб службыца яму, съяткуеца боль чым велічна, бо Бог Айцец съведчыць аб сыне, а Дух Святы Галубкай сышоў на Яго. Гэта было прылюднае зъяўленыне Хрыста ў съвет, пачатак Яго службы народу, “каб паслужыць і аддаць душу Сваю як выкуп за многіх” (Мц. 20:28; Мк. 10:45). Службай народу Ісус служыў Свайму Айцу, Богу.

3. Сама назва для Духоўных “Пастыр” гаворыць аб службе народу. Бо пастыр не толькі ахоўвае свой статак, але найперш – службыца яму, працуе для яго. Бог – Пастыр Ізраіля (Дз. 76:20, 79:1), а праз гэта і нашага народу. Хрыстос быў заўсёды Добрый Пастырам, бо ўсё жыцьцё службыў народу. Удумайшэся глыбока ў наступныя слова Хрыста: “Я – Пастыр Добры: Пастыр Добры аддае жыцьцё сваё за авечкі” (Ян. 10:11), і наогул ва ўсю прамову Выратавальніка аб Добрым Пастыры (Ян. 10:1-18), – яна ясна съведчыць, што службыца народу – гэта службыца Богу.

4. Жыцьцё Ўкраінскае Праваслаўнае Царквы перапоўнена прыкладамі, што ў нас заўсёды адчувалася спрадвечная ўкраін-

кая ідэалёгія: Служыць народу, значыща служыць Богу. Цэрквы і манастыры нашы ад старажытнасці былі цесна павязаны зь народам, бо служылі яму. Напрыклад, яны ўтрымлівалі для ўсенароднае корысыці бібліятэкі, школы, шпіталі, друкарні, аптэкі і г.д. Кіева-Печорская Лаўра, яшчэ з часоў свайго заснаванья, заўсёды шчыра і аддана служыла свайму народу, лічачы гэта службай Богу. Вядома, што Звышгодны Феадосій не дабраслаўляў маладых манаҳаў на самотнасць, вымагаючы ад іх найперш працы для съвету, для народу.

Эвангельскую ідэю: Служыць народу – служыць Богу, глыбока ўжыў у свае жыцьцё наш слайны філёзаф Рыгор Скаварада (1722 – 1794), які меў магчымасць заняць высокое становішча ў Царкве, але гэтага не зрабіў, бо ўсё сваё жыцьцё глыбока разумеў, што найбольшая служба Богу – служба народу. І ўсе апошнія 30 гадоў свайго жыцьця Рыгор Скаварада цалкам прысьвяціў службе ўкраінскому народу, вандруючы па Ўкраіне і ўсюды вучачы найперш прости народ. І ў гэтай сваёй працы ўсё жыцьцё быў манаҳам – аскетам, хоць і пільна ўнікаў манастыроў.

Супрацьлеглага Скаварадзе ідэялягічнага кірунку быў слайны аскет, старац Паісій Велічкоўскі, равеснік Рыгора Скаварады (1722 – 15. XI.1794). Ён заклаў у нас інстытут “старцаў”, шмат працаў пры манастырах, быў пладавітым пісьменнікам, але ўся праца яго адбывалася ў манастырах, для невялікага кола абраных людзей. І ў гісторыі нашай бачым: Скаварада зрабіўся агульна прызнаным, а Паісій Велічкоўскі – малавядомы, але таксама шматплодным для развіцьця ідэалёгіі “старцаў”. Абодва служылі Богу рознымі шляхамі.

ВЯЛІКАЯ ТРАГЕДЫЯ НАШАГА ЧАСУ

Мы перажывам гістарычны час, калі людзі горача шукаюць нейкай вялікай галоўнае ідзі – і не знаходзяць яе. Душа наша прагне Святоі ідзі, такой ідзі, каб захапіла яе ўсю, каб захапіла яе на ўсё жыцьцё, каб была Божай Праўдай. Шукаюць, – і знахлдзяць дробныя “ідэйкі”, і ўспрымаюць іх па свайму выхаванью, па сваёй адукацыі, па свайму атачэнню. І ўспрымаюць гэта новае, як нейкую сапраўды Боскую Праўду, – шчыра аддаюцца яму і служаць яму.

Адны знайшлі яе ў іеговізме, іншыя ў съботніцтве, іншыя ў

іншым і ў сотнях падобных іншых “ідэях”. І служаць новастворанай ілжывай ідзі, як Богу. Аддаюць ёй усё, служаць да съмерці... Зь “ідэйкі” робяць Самога Бога, і жыцьцё сваё аддаюць ёй...

Але... за такім “ідэйным” служэннем не бачаць Чалавека. Жывога праўдзівага Чалавека. Забываюцца аб ім. Абясцэнваваюць яго да нулю... “Ідэйка” захіляе ім жывога Чалавека... А Чалавек пакутывая, мучыцца, перапрацоўвае, хварэе, робіцца калекай, галадае, трымціць ад страху прад гвалтам і г.д. — і гэтага ніхто не бачыць!

Людзі зь сваіх “ідэяў” стварылі сябе бажка—куміра — і пакланяюцца, і служаць яму нягледзячы на забарону Божу.

— Выратаванье ў перэрхосьце, — кричаць адны. І хватаюць хворага Чалавека, і робяць другі хрост. Перехрэшчываюць. А чалавек гэты проста перапрацаў і хоча... есць.

— Не, выратаванье ў самой Веры. Ідзіце да нас, і толькі верце. І вы ўжо выратаваны... — кричаць іншыя. — Не трэба адпаведных спраў да Веры!...

— Цалкам не так, — кричаць трэцы. — Выратаванье ў тым, каб съяткаваць суботу!... І ўсе забываюцца, што “субота для чалавека, а не чалавек для суботы” (Мк. 2:27). І не жадаюць зразумець, што ў цэнтры ўсяго – рэальны жывы Чалавек. І ў кожным зъ людзей – Бог, у кожным – Хрыстос. Ён – Чалавек!

І даўным-даўно ўжо і Запавет дадзены, як служыць Богу, дадзены Сямім Ісусам Хрыстом: “Прыйдзеце, дабраславёныя Айца Майго, прымече ў спадчыну Царства, угатаванае вам ад стварэння съвету: бо быў галодны Я, і вы далі Мне есці; быў сасьмяглы, і вы напайлі Мне; быў падарожны, і вы прынялі Мне; быў голы, і вы адзелі Мне; быў хворы, і вы адведалі Мне; у цымніцы быў, і вы прыйшлі да Мне.” (Мц. 25:34-36) Вось гэта рэальная служба Госпаду. І ў службе гэтай у цэнтры заўсёды адно – Чалавек. Чалавек галодны, прагнушы, голы, хворы, катаваны, цёмны – ёй паслужы, і гэтым паслужыш Самому Госпаду! (Мц. 25:40)

Чалавецтва ўжо забылася, што Сам Госпад Ісус Хрыстос даў ясны адказ, які Запавет першы ў Законе. Ён на гэта адказаў усяму сусьвету: — Першы Запавет: Любі Господа Бога свайго. А другі: Любі блізкага свайго, як самога сябе. І абодва гэтых Запавету – казаў Хрыстос – аднолькава роўныя. Тут не першы – другі, а адзіны непадзельны Запавет!

Чалавецтва з гэтага Запавету крыху запамятаўала пачатак яго: Любі Господа Бога свайго, а сканчэнне яе, другую палову яго: Любі блізкага свайго, як самога сябе – цалкам забыла. І даўно ўжо забыла! І моцна забыла... І адсюль сучасная трагедыя сьвету, адсюль трагедыя чалавецтва.... Адсюль рабства, адсюль войны, адсюль паншчыны.

Хоць яшчэ апостал Ян нагадваў чалавецтву аб гэтым забыцьці і перекручаныні: “Хто кажа: я люблю Бога, а брата свайго не-навідзіць, той ілжэ; бо хто ня любіць брата свайго, якога бачыць, як можа любіць Бога, Якога ня бачыць?” (1 Ян. 4:20)

Вось жа, у Святым Пісаныні загадваеща раней паказаць, што ты любіш брата, тады па гэтаму будзе бачна, ці любіш ты Бога. Любоў да брата, гэта служэнне брату альбо народу, Святое Пісьмо вуснамі ўлюблёнага Вучня Ісуса ставіць на першае месца, робіць першым Запаветам, ставіць умовай тваёй службы Господу. Таму: Служыць народу – гэта служыць Богу! І найбɒльшая трагедыя сучаснае гісторыі чалавецтва – забыцьцё менавіта гэтага першага – другога Запавету Божага.

І Чалавека, што створаны па Вобразу і Падабенству Боскаму, забылі, абясцэнілі яго... А ў нашы часы ўжо ніхто стомленаму і абцяжаранаму не дапаможа, бо праз служэнне “ідэйкам” зрабілася не бачна Чалавека, што живе ў пакутах, Іконы Боскай...

Хрысьціянства цяпер распадаеща на сотні сэкт, якія гатовыя праглынуць адна адну, і ў якіх ад праудзівага Хрыста мала што заспалося. Яны не бачаць бяздолънага Чалавека, яны ўсе забыліся, што любіць – гэта служыць, “жалаўаць”, што служыць Чалавеку – гэта служыць Богу. І ўсе сэкты адна адну завуць грэшнымі, і толькі сябе саму праведнаю... І ўсе забыліся, што Хрыстос “еў і піў з грэшнікамі”, што Хрыстос гас্তыяваў у доме мытніка Закхея.

І ўсе забыліся, што Хрыстос прабачыў нават блудніцы... І ўсе толькі сябе лічаць Праведнікамі, і як Праведныя, гатовыя першымі кінуць камень у іншых... (Ян. 8:7). За сваёй фальшивай верай усе забыліся аб найвышэйшым тварэнні Боскім – аб Чалавеку! За сваімі фальшивымі “ідэйкамі” цяпер цалкам забыліся, што Чалавек – гэта Вобраз і Падабенства Боскае! (Бц. 1:26)

Чалавек – Ікона Божа! І так нарадзілася вялікая трагедыя сучаснасці: Съвет згубіў Чалавека! Съвет абясцэніў Чалавека!

Дэвальвацыя Чалавека!....

ТЫМ ХТО ПРЫХОЎВАЕ СВАЕ ГРАХІ НА СПОВЕДЗІ¹



На няшчасце ёсьць людзі, якія прыходзяць свае грахі на споведзі. Так, адны праз памылковы страх, іншыя праз фальшывы сорам, трэці праз гонар, іншыя, зрэшты, проста праз няведанье прыходзяць свае беззаконнія праз споведзі ад съятара, а праз гэта не толькі не атрымліваюць праображенія ў сваіх грахах, але і падвойваюць іх, таму што няпраўду гавораць праз Самім Госпадам Ісусам Хрыстом, Які споведзь іх прымае. Каб на будучыню адварнуць такіх людзей ад згубнае звычкі ўтойваць грахі і навучыць Каянью адкрыцага, шырага і некрывадушнага, мы ўкажам ім на адзін выпадак таго, як калісьці каяліся ў сваіх грахах хрысьціяне ў старажытныя часы.

У адным месцы быў япіскап, які, па навучэнню злога, адзіна раз упаў у съмяротны грэх. Горка раскаяўшыся ў сваім падзеньні, япіскап для таго, каб атрымаць праображеніе, зрабіў аднаго разу так: калі ў царкву сабралася шмат народу, ён выйшаў на сядэздзіну храму і перад усімі адкрыта спавядаў свой грэх. Пасля гэтага, лічачы сябе, па свайму глыбокаму сумленню, нягодным сану съяціцеля, ён зьняў зь сябе амафор, паклаў яго на пасад і потым сказаў народу: “Пррабачце мяне, браты, цяпер я больш няздолны быць у вас япіскапам”.

Бачачы вялікую пакору і сум свайго пастыра, усе, хто быў у

¹ <http://uaoc.net/?p=2962>

царкве, з плачам выгукнулі: “Хай грэх твой на нас ляжа ойча, толькі не пазбаўляй нас свайго пастырства”. І доўга, доўга ўмольвалі япіскапа застаца зь імі. Паступаючыся, зь аднаго боку, маленьню свайго статку, а зь іншага; жадаючы нечым спакутваць свой грэх прад Богам, япіскап нарэшце выгукнуў: “Ну, калі ўжо неадменна жадаеце, каб я застаўся ў вас, то я зраблю гэта, але толькі пры адной умове, калі вы дасі мне слова без спрэчак выконваць тое, што я вам зараз загадаю”.

Усе далі слова. Тады япіскап загадаўшы зачыніць браму царквы, сказаў: “Ведайце ж цяпер, што той зъ вас не будзе мець часткі ў Бога, хто зараз не патопча мяне сваімі нагамі”. І з гэтымі словамі лёг на зямлю. Усе жахнуліся, але, не маю дзёрзкасці парушыць дадзенага слова і збаяўшыся пакараньня япіскапа пачалі праходзіць праз яго. І што ж? Калі пераступіў праз яго апошні чалавек з тых, хто стаяў у царкве, голас зь неба прамовіў: “Праз вялікую яго пакору Я прабачыў яго грэх!” Усе пачулі гэты голас і ўславілі Бога.

Ці ж бачыце цяпер вы, хто прыхоўвае на споведзі свае грахі, як каяліся калісьці, у старажытныя часы, хрысьціяне і як уласціва і цяпер, і заўсёды патрэбна каяцца ў грахах сваіх усялякаму сапраўднаму хрысьціяніну? Архірэй, які павінны быць бы прыкладам свайму статку, упаўшы, як чалавек, па навучэнню злога, у смяротны грэх, усё ж не прыхоўвае гэтага граху прад статкам, паддае сябе крайняму прыніжэнню, лічыць сябе прад усімі найбольшым з грэшнікаў, і пры гэтым цудоўным чынам прабачаецца і атрымоўвае незвычайнае памілаваньне ад Бога.

Ці ж вам паслья гэтага, дзеля ўласнай жа згубы, рабіцца непраўдзівымі прад Богам! Замест пакоры, калі яна асабліва патрэбна вам, задавальняць свой гонар і праз гэта зноў аддаваць сябе пад уладу злога і забываць – хто вы, Чai вы пасльядоўнікі і Каму з клятвай пры хросьце абяцалі служыць? Брэты, апамятайцесь, падумайце хто вы, Каго вы падманваецце, прыхоўваючы на споведзі свае грахі, каму дагаджаецце гэтым прыхоўваньнем і на якую смерць сваёй няпраўдай кідаецце свае душы?

Ды зразумейце ж, нарэште, што вы дзецы Божы, выкуплены Ўсячыстай Крывёй адзінароднага Сына Ягонага. Калі вы прыходзіце на споведзі свае грахі, тады падманвайце Адзінароднага Сына Боскага, Які цярпеў жахлівия пакуты дзеля вашага вы-

ратаваньня, і да згубы кідаецце свае душы вечнай, горкай, настолыкі горкай, што яна называецца другой смерцю, і, нарэшце, прыходзіць згубнім сваім грахам дагаджаецце ворагу вашага выратаваньня, што “як рыклівы леў, шукаючы каго праглынуць” (1 Петр. 5:8), і, звычайна, найперш праглынае непраўдзівых, як у гэтым пераконвае нас і Сам Выратавальнік, гаворачы аб іх: “Ваш бацька д'ябал, і вы хочаце выконваць прыхамаць бацькі вашага, а ён быў душагуб ад пачатку і ня ўстойіў у ісьціне, бо няма ў ім ісьціны; калі кажа ён няпраўду, кажа сваё, бо ён ашуканец і бацька няпраўды.” (Ян. 8:44).

Таму, брэты, хай жа не будзе паслья гэтага між вамі няпраўды ніколі, а тым больш на споведзі. Таму што вы цяпер ведаецце, як гэта няпраўда згубная для вас. Кайцеся ж так, як Давыд, якой усялякай ночы вымываў ложка сваё, як блудніца, якая вымыла съяззамі ногі Госпаду, і як Пётр, які горка плакаў за свой грэх, і тады толькі Госпад несумненна прабачыць вас і зробіць вас зъ дзяцей гневу съвятymі дзяцьмі дабраслаўлення.

ЦАРКОЎНЫ ГОД, РУХОМЫЯ И НЕРУХОМЫЯ СЬЯТА

Господ Бог у надпрыродным раю Царквы пасадзіў цудоўнае дрэва, вечна жывое і зялёнае, якое падае нам шчодрыя плады на вечнае жыццё. Гэтым дрэвам ёсьць наш царкоўны год. Ён нагадвае величную панараму, на якой іскравымі барвамі намалявана гісторыя збаўлення чалавечага роду. Назіраючы яе, маем нагоду задумашца і нанава перажыць съветлыя таямніцы з жыцця Ісуса Хрыста і Ўсясьвятой Багародзіцы. Тут паўстаюць прад намі герайчныя подзвігі і даброты шматлікіх съвятых, мучанікаў і праведнікаў. Тут мы перажываем дні духоўнае радасці і ўзыняцця, а таксама дні съвятога смутку, посту, плату за грахі і пакуты.



“Рука Яна Дамаскіна” – старажытны спосаб (VIII ст.) для вылічэння пасхаліі, і рухомых съвятаў гадавога кола Праваслаўнае Царквы.

Царкоўнага Году. Гэтая дата засталася ў нашай Царкве і да сёньня.

З Візантыі, ад якой Кіеўская Русь прыняла Святы Хрост, прыйшла традыцыя называць Новы год пачаткам індыкту. У перакладзе зь лаціны, “індыкт” – гэта “падатак”. У час імпэратара Канстанціна ў арміі служылі 15 гадоў. Калі тэрмін службы канчаўся, ваяры павярталіся да дому і жылі на дзяржаўную дапамогу, якая складалася з падатку (індыкту). Падатак зьбіралі першага верасьня, пасля сканчэння збору ўраджаю. Паколькі слова “індыкт” і 15 гадоў успрымаліся як павязаныя паміж сабой паняцці, індыктом пачалі называць кожны новы год пятнаццаці гадавага адрэзу часу і сама пятнаццацігодзьдзе.

Існуе думка, што рахунак 15-ці гадовыхім адрэзкамі быў уведзены імпэратарам Канстанцінам замест старажытнага, па-

У царкоўным годзе замыкаецца царкоўны каляндар, які дзесь сыходзіцца, а дзесь адразніваецца ад грамадзянскага каляндарнага году. Царкоўны год Праваслаўнай Царквы, у тым ліку і нашай Беларускай Царквы (БАПЦ), не пачынаецца адначасна зь цывільным годам, г.з. першага студзеня, а Царкоўным Новым Годам, які пачынаецца першага верасьня. Наш царкоўны літургічны год цягнецца ад першага верасьня да 31 жніўня. Айцы I Сусьветнага сабору ў Нікеі 325 года, вызначылі дзень першага верасьня як пачатак Новага Царкоўнага Году. Гэтая дата засталася ў нашай Царкве і да сёньня.

ганскага ліку алімпіядамі (яны былі скасованы Феадосіем Вялікім у 394 г.). Яшчэ існавала паняцце аб адрэзу часу ў 19 пятнаццацігадовых адрэзкаў, альбо 532 гады. Першыяд у 532 гады называецца Вялікім індыктом.

Справа ў тым, што праз кожныя 532 гады паўтараецца стан, калі колабег Сонца і Месяцу пачынаюцца разам. Дзеля хрысьціян гэта ёсьць істотным, бо менавіта такі астронамічны стан быў у той дзень, калі Хрыстос пачаў працаваць.

Калі юдэі съвяткавалі Рош-ха-шана (даслоўна – “галава году”, значыцца Новы год), выратавальнік прыйшоў у сінагогу ў Назарэц і прачытаў слова прарока Ісаі: “Дух Гасподні на Мне; бо Ён памазаў Мяне... абвяшчаць год Гасподняга спрыяньня” (Лк. 4:18-19). Тады Хрыстос упершыню засвідчыў аб тым, што выконваюцца прароцтвы Старога Запавету аб прыходзе Месіі, што прыйшоў канец Старому Запавету і пачаўся Новы. Таму лічыцца, што 1 верасьня – спрыяльны час для пачатку шляху духоўнага выратаваньня.

Царкоўны год складзены так, што ў яго цэнтры знаходзіцца наш Боскі Выратавальнік, Усячыстая Дзева Марыя, якая ў справе збаўлення займае першое месца пасля Хрыста, стаіць найболей блізка ад Яго. Вакол асобы Хрыста Господа і Яго Ўсясьвятай Маці мы бачым велич усладзенай Царквы, менавіта ўсіх съвятых Старога і Новага Запавету.

Святая Царква, як добрая маці, заўсёды памятае аб сваіх дзецях, што адышлі ў вечнасць, а таксама тых, якія зь волі Боскай пакутаваюць за свае грахі ў апраметнай. Таму яна вызначыла асаблівия дні, якія называюцца памінальнымі, на маленяня і службы па памёршым, а таксама адводзіць у царкоўным годзе пэўныя часы на свае духоўныя подзвігі, малітвы, пасты і пакуты. Такім чынам, наш царкоўны год гэта магутны гім гонару і славе Боскай, ён быццам барвістая вясёлка, што яднае зямлю зь небам, а нас саміх адуювае, асвячае і ўздымае да Бога.

Свята і памяці нашага царкоўнага году, на думку Царквы, не маюць быць для нас толькі звычайнімі ўспамінамі гістарычных падзей. Мы мусім іх кожны раз зноў і зноў перажыць у нашым сэрцы, значыцца, на праўду, непасрэдна браць у іх удзел, быццам быць жывымі съвекамі і ўдзельнікамі тых падзей, якія съвятым. Ісус Хрыстос не ёсьць мёртвай асобай, якая калісьці жыла, дзеяла і пе-

райшла ў гісторыю. Ісус Хрыстос вечна жывы і дзейны. Ён і сёньня навучае нас і нагадвае нам, асьвячае нас і прабачае нам, на нас ахвяруецца, нас выратоўвае. Святы Апостал Павал кажа: “Ісус Хрыстос учора і сёньня і навекі Той самы” (Жыд. 13:8).

Царкоўны год для нас не толькі жыватворчая крыніца любові да Ісуса Хрыста, але і крыніца глыбокага шанаваньня Яго Ўсясьвятай Маці. Ісус і Марыя непадзельныя і таму нельга любіць Хрыста і не любіць Багародзіцу. “Хто шануе Хрыста, – кажа святы Епіфан Кіпрыскі, – шануе таксама і Марыю: хто не шануе Марыю, не шануе Хрыста”. У адной грэцкае песні съпяваліца: “Тых, хто не цалуе Твой Святы абрэз, Багародзіца Дзева, лічы бязбожнікамі і перадай іх полымю апраметнай”. А мітрапаліт Кіеўская Царквы Георгій (1069 – 1072) у сваіх “Запаветах” кажа: “Хто не моліцца зь даверам да Святой Багародзіцы, хай будзе пракляты.”

Вялікую частку царкоўнага календара адгадзена памяці ўсялякіх Святых. Сваім жыццём Святыя пераканаўчы засвядчваюць: яны асьвяціліся таму, што пераймалі прыклад Ісуса Хрыста і Багародзіцы, жылі па навуцы, апісанай у Святым Евангельлі. Святыя ўласным прыкладам вучаць нас, што святыя ёсьць даступна для людзей усіх часоў і ўсякага чыну. Трэба толькі так любіць Бога, як любілі яны, і так ва ўсім жадаць падабацца Богу і выконваць Яго волю, як выконвалі яны. Рэлігійныя святыя, памяці заўсёды шмат значылі ў жыцці народаў, падаючы людзям су比亚шэнне, съветную радасць. Усе святыя царкоўнага году падзяляюцца на дзьве вялікія групы: на свята рухомыя і нерухомыя.

Два вялікіх свята займаюць асабліва пачэснае месца ў нашым царкоўным годзе: гэта свята Христовага Нараджэння і свята Христовага Ўваскрошанья, альбо Вялікдзень. Бо Христова Нараджэнне – гэта пачатак, а Вялікдзень – сканчэнне збаўлення чалавечага роду. І менавіта з гэтымі дзіўюма святамі шчыльна павязаны пэўныя святыя, нядзелі і асьвячоныя гадзіны.

У царкоўным годзе ёсьць свята, якія прыпадаюць на розныя числа году. Гэта тлумачыцца тым, што яны залежаць ад свята Пасхі, якое не мае сталай даты. Падобныя святыя, што не маюць сталай даты, называюцца рухомымі.

Ёсьць свята, якія кожны год адзначаюцца ў адзін і той жа дзень. Гэтыя святыя называюцца нерухомымі. Як свята ёсьць

асяродкам съвятаў рухомых, так і съвята Христовага Нараджэння ёсьць асяродкам съвятаў нерухомых, хоць не ўсе нерухомыя съвята ёсьць залежнымі ад гэтага съвята. Шэраг съвятаў, што залежны ад Христовага Нараджэння, утвараюць каляднае кола.

Свята Христовага Ўваскрошанья, які належыць да найбольшых съвятаў у гаду, характэрна надзвычайнай і доўгай падрыхтоўкай, а таксама трывалым съвяткаваньнем яго паслясвята, што ёсьць быццам працягам съвята Вялікадня. Пасхальны цыкл пачынаецца нядзеляй Мытара і Фарысэя за 10 тыдняў прад Вялікаднём, а скончваецца праз 8 тыдняў пасля Пасхі нядзеляй Усіх Святых. Ён падзяляецца на час прадпасхальны і пасляпасхальны.

Час прадпасхальны – гэта чатыры тыдня прад постам: нядзеля Мытара і Фарысэя, Блуднага Сына, Мясапусная і Сырапусная; Вялікі Пост, альбо Чатырохдзесятніца – ад нядзелі Сырапуснай да нядзелі Вербнай, ды ў канцы Пакутны Тыдзень, які звычайна залічаецца да Вялікага Посту.

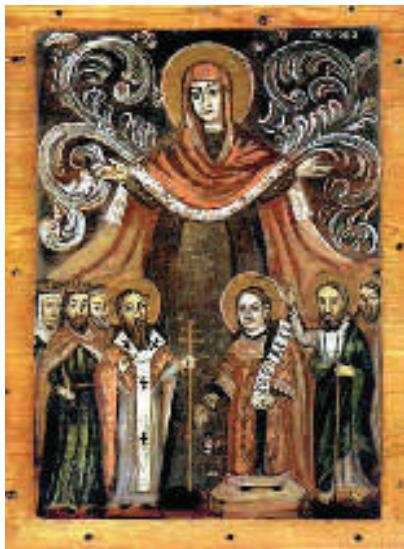
Час пасхальны доўжыцца 8 тыдняў. Яны ідуць у такім парадку: Нядзеля Тамаша, Міраносіц, Расслабленага, Самаранкі, Сылепанароджанага, нядзеля съв. Айцоў, нядзеля Пяцідзесятніцы, альбо Зыходу Святога Духа, і нядзеля Усіх Святых.

Пасля съвята Пасхі ідуць дванаццаць съвятаў Господа і Багародзіцы, якія называюцца дванадзесятымі. Адны зь іх рухомыя, іншыя – нерухомыя.

Нерухомых съвятаў дзесяць: Нараджэнне Ўсясьвятой Багародзіцы – 8 верасня; Уздыманье Годнага і Жыватворчага Крыжа Господа – 14 верасня; Увядзенне ў храм Усясьвятой Багародзіцы – 21 лістапада; Нараджэнне Хрыстова – 25 сінегня; Хрост Господа, альбо Богазъяўленне – 6 студзеня; сустрэча Ісуса Хрыста (Грамніцы) – 2 лютага; Дабравешчанье Ўсясьвятой Багародзіцы – 25 сакавіка; Зъмяненіе Господа – 6 жніўня; Спачын Маці Боскай (Усыпеньне) – 15 жніўня.

Рухомых съвятаў тры: Уваход Господа ў Ерусалім, Узьнясеньне Господа, Зыход Святога Духа на апосталаў альбо Тройца.

ПАКРЫЎ УСЯСЬВЯТОЙ БАГАРОДЗІЦЫ



У цараваньне Льва VI Філёзафа (886 – 911), у 910 годзе, у час нападу сарацынаў на Грэцкую імпэрыю, святы Андрэй Юродзівы і ягоны вучань Епіфан, знаходзячыся 1 кастрычніка ў Канстантынопальскім храме, дзе захоўвалася рыза Багародзіцы, у час усяночнага нядзельнага сыпеву пабачылі ў паветры дзіўнае зъяўленыне Ўсас্বятой Дзевы Багародзіцы ў атачэныні прарокаў, апосталаў і анёлаў. Уся ахінутая сонечным съявліем, яна малілася за грэшнікаў і накрываала хрысьціян сваім годным амафорам.

Пабачыўшы гэтае зъяўленыне, Андрэй спытуў свайго вучня Епіфана: “бачыш, браце, царыцу і Багіню ўсіх, якая моліца за ўвесь сусвет?” – “Бачу, святы ойча, і жахаюся”, – адказаў яму Епіфан. Зъяўленыня было праслаўлена адразу тымі, хто маліўся ў храме, а неўзабаве і ўсім Канстантынопалем.

Жыхары Канстантынопалю, пачуўшы аб гэтым зъяўленыні, узрадаваліся, што Бог малітвамі Абаронцы вызваліць усіх ад бяды, якую нарабілі ім ворагі, якія ўварваліся ў іх імпэрыю. И напраўду, неўзабаве пасля зъяўленыня Багародзіцы, ворагі Царквы былі пераможаны.

Гонар усталяваныя святыя Пакровы належыць Кіеўскай Царкве, якая зь самага пачатку верыла ў пакрыў Багародзіцы і асьвяціла дзень зъяўленыня яго ўрачыстым съяткаваньнем. Зъяўленыне адбылося 1 кастрычніка, і ў гэты дзень Царква ўсталявала святы Покрыва Ўсас্বятой Багародзіцы. Услыўляючы сваю нябесную Абаронцу, Царква съпявае: “Сёння мы, людзі праваслаўныя, радасна съяткуем, асьвячоныя Твайм, Боскай Маці,

зъяўленынем і, уздымаючы вочы да Твайго ўсячыстага вобразу, на каленях просім: пакрой нас годнай Тваёй покрывам і вызвалі нас ад усяго злога, молячы Сына Твайго, Хрыста Бога нашага, каб выратаваў душы нашы.”

“Узвялічаем Цябе, Усас্বятая Дзева, і шануем покрыву Тваю съявитую, бо Цябе бачыў святы Андрэй у царкве, як за нас Ты Хрысту малілася.”

Гэта съята вельмі вялікае, апрача Божай службы, Праваслаўная Царква служыць акафіст Божай Маці. У акафісьце часта паўтараюцца слова: “Радуйся, Радасьць Наша, пакрой нас аб усяго злога годным Твайм амафорам”. Амафорам называецца доўгая шырокая тканіна, упрыгожаная крыжам, якую носяць япіскапы ў часе богослужбы. Амафор аперазывае іх плечы і зывісае да зямлі. Амафор азначае сабой асаблівую мілату Боскую, якой абдараваны япіскап, і тое, што ён турбуеца аб усялякім чалавеку, які заблукаваў ці адстаў ад Царквы.

Покрыва Боскай Маці для Праваслаўнае Царквы съедчыць успаміны аб розных выпадкі добраі дапамозе Багародзіцы верујчым, якія былі ў Царкве.

Трапар съяята, тон 1

У гэты дзень мы, праваслаўныя людзі, / урачыста съяткуем, / асьвятым зъяўленыня Твайм, Багародзіца, прышэсцем, / і, пазіраючы на Тваю ўсячыстую выяву, са замілаваньнем заклікаем: / “Пакрой нас съяятым Твайм Покрывам / і пазбаў нас ад усякага зла, / умольваючы Сына Твайго, Хрыста Бога нашага, / выратаваць душы нашы”.

РАЗУМЕНЬНЕ СЪЯТА ПОКРЫВЫ ЎСЯСЬВЯТОЙ БАГАРОДЗІЦЫ¹

*Съята мучанік Васілій, (Літкіўскі)
Мітрапаліт Кіеўскі і ўсёй Украіны*



(гэта вонката япіскапаў, што апранаеца на плечы і азначае служэнне людзям), пакрываля ім людзей, якія маліліся, Сама шчыра малілася за людзей, а побач зь Ей стаялі і маліліся апосталы, прарокі, мучанікі і ўсе съятыя. Гэтае дзвіоснае бачанье падтрымала і суцешыла людзей, а Госпад дапамог ім прагнаць ворагаў.

Падзея гэта досьць навыбітная, я так казаў, бо ў працягу гісторыі шмат разоў і ў зямлі грэцкае, і ў расейскае, і ў іншых кра-

¹ <http://uaoc.net/?p=1523>

ях, і нават у нас ва Ўкраіне, напрыклад у Пачаеўскае Лаўре, цудоўная ахова Ўсіхсвятай Багародзіцы відавочна выратоўвала ад ворагаў. Таму і ў самім Канстантынопалі, дзе гэта дзвіосна аddyлося, яно зусім не съятыкалася. Але, вось у нас на Ўкраіне, Покрыва – гэта вялікае съята, вельмі багата храмаў у нас пабудавана ў гонар Покрывы Боскай Маці. У самім асяродку Ўкраінскага казацтва, у Запарожскас Січы, была пабудавана царква ў імя Покрывы Божай Маці. Зразумела, што ўкраінцы съятыкаюць у гэтае съята не гістарычную дапамогу Боскай Маці Канстантынопалю, а съятыкаюць нешта іншае, значна больш роднае і вартае для душы хрысьціяніна, больш агульнае, духоўнае.

Гэтым съятаам украінцы наогул адзначаюць веру праваслаўнага хрысьціяніна ў нябесную абарону Божай Маці, у яе Покрыву ўсяго хрысьціянскага съвету сваёй мацярынскас турботай. Покрыва Божай Маці – гэта ёсьць як бы адзнака прагнення нашага зямного жыцця да зъяднанья зь нябесным, з Божай Маці і ўсімі съятымі, гэта ёсьць уздым нашага марнага, нікчэмнага жыцця да вартасці вечнага, гэта ёсьць наша вера ў нябесную абарону, у нябеснае кіраўніцтва ўсім, што адбываецца ў нашым зямным жыцці і маленьне аб гэтай абароне і кіраўніцтве...

На сваіх руках Усіхсвятая Багародзіца трymала амафор, якім пакрываля людзей. Амафор, значыцца па нашаму наплечнік, гэта ёсьць такі ўбор, падобны да шырокага доўгага ручніку, які накладаюць япіскапу на плечы ў часы богаслужбы. Амафор – гэта адзнака пастырскага служэння людзям. Хрыстос называе сябе добрым пастырам, які вельмі турбуецца аб сваіх авечках – бярэ на ўласныя плечы і нясе тых авечак да статку, якія адблісця альбо заблукалі, альбо адышлі (Лк. 15:5). Таксама і Хрыстос усіх людзей свайго статку – царквы, як сваіх авечак, якія заблукалі альбо стамліся, нясе на плечах Сваёй сусветнай турботы да іх выратаванья і нябеснага царства, і гэтым амафорам – наплечнікам у япіскапаў, які ў часе богаслужбы ўяўляюць сабой вечнага Архірэя – Хрыста, адзначаеца вечная турбота Хрыста аб выратаваныні кожнае душы і ўсяго съвету.

Хрыстос, як першы і вечны Першасвятар, ёсьць першы слуга выратаванью людзей, які сам сказаў аб Сябе: “Сын Чалавечы не на тое прыйшоў, каб Яму служылі, а каб паслужыць і аддаць душу Сваю як выкуп за многіх.” (Мк., 10:45) Вось гэты свой амафор, зна-

чыцца турботу аб выратаваньні людзей, Хрыстос пераклаў і на сваіх найблізкіх слуг: апосталаў, свяціцеляў, мучанікаў і ўсіх святых, а прад усім на сваю Ўсячыстую Маці. Вось гэта служэнне Божай Маці выратаваньню людзей, яе Покрыву ўсяго хрысьціянскага съвету сваім нябесным амафорам, мы съяткуем у гэта съвята Покрывы. На боскіх плячах Хрыста Выратавальніка цяжкім амафорам павіслі ўсе людзі, усе народы, усе Ягоныя цэрквы; усім Ён служыць, усіх выратоўвае, выратоўвае тых, якія заблукалі, стаміліся, выносіць да Свайго нябеснага царства.

Такім чынам, гэты свой амафор, гэтыю долю служэння ўсім цэрквам, усім людзям, каб іх вызываць ад бяды і прыгод, Хрыстос паклаў і на Сваю Ўсячыстую Маці, якая ёсьць выратаваньнем і дапамогай непахіснай для ўсіх нас, для ўсяго съвету хрысьціянскага. Цяжкім амафорам павіслі на яе руках усе нашы беды і скрухі, – усе мы грэшныя, беспарадныя, – і Яна, як той “вытканы хітон”, пляце свае малітвы і ўсе апосталы, прарокі і ўсе съвятыя, таксама як амафорам, абцяжараны заступніцтвам за нас...

Вось гэтаі верай ва сусъветны нябесны амафор, у гэтае заступніцтва Божай Маці і ўсіх съвятых, заўсёды пранятыя былі і ўкраінцы, – пад гэты амафор прыхіляліся, але з гэтым нябесным амафорам прагнулі спалучыць і ўласны зямны амафор – сваё служэнне вызваленью і палягчэнню жыцця свайго народу. Паглядзіце на старажытны абраз Запарожскага Божае Маці. Як і зь якім пачуцьцём глядзелі на Ўсясьвяту Дзеву Марыю зь амафорам на руках Запарожцы – старшина з шаблямі за поясам! Якая ў іх вачах гатоўнасць і самім паслужыць для свайго народу, – узяць на сябе хоць частку, хоць кончык таго нябеснага амафору, каб па яму дабрацца да неба праз палёгку скрухі і бяды свайго абраражанага, паняволенага народу, і гэтым чынам зъяднацца зь небам!

За край гэтага нябеснага амафору павінны брацца і ўсе мы, на сябе яго накладаць палягчэннем цяжару жыцця адзін аднаго, як да гэтага заклікаў нас і апостал Павал: “Дзін аднаго цяжар насыце і выконвайце закон Хрыстовы”. У гэтым і ўсё заданьне царквы і царкоўнага жыцця, каб амафор служэння адзін аднаму, на выратаваньне съвету і палягчэнню гэтага жыцця, па часткам разабралі, паклалі на свае плечы і ўсе верныя, і зъяднаньнем гэтага зь нябесным амафорам надаць яму вагу вечнасці і магутнасці...

Гэтую вялікую ідэю – аб’яднаньня небе зь зямлёй пад адным сусъветным амафорам братэрскага яднаньня і служэння адзін аднаму і выратаваньне съвету – засланіла зямная звычка да панаваньня, прагі да зямной велічнасці, якая прайшла і ў царкоўнае жыццё і захапіла найбольш яго кіраўнікі. Вось, адзнакай гэтага панаваньня ў царкве і велічнасці зрабіўся і амафор кіраўнікі царквы. Бо што ўляўляе зь сябе цяпер амафор на плячох архірэя? Гэта не столькі адзнака служэння царкве япіскапа, колькі сымбаль панаваньня над ёй, кіраўніцтва ў ёй.

І накладаецца амафор цяпер у япіскапа па-над царскай вопраткі сакасу, якую наслілі візантыйскія цары, а потым далі права апранаць яе і патрыярхам, а неўзабаве і ўсім япіскапам, калі яны зрабіліся іх уплывовымі сябрамі ўраду. У сувязі з гэтым і самому амафору япіскапа надалі выгляд шыкоўнае стужкі, якую апраналі значныя царскія ўраднікі на ўрачыстых імпрэзах (вялікі амафор). І вось выява найбольшага цяжару Хрыстовага і Божай Маці ў турбоце аб выратаваньне съвету, адзнака братэрскага служэння людзям – амафор, зрабіўся ў сучасных япіскапаў адзнакай панаваньня ў царкве і паслуг ад людзей.

Браты! Наша Ўкраінская Праваслаўная Царква, народна-сауборнакіруемая, зьнішчыла ў сябе япіскапскае панаваньне над царквой, – вызнала япіскапаў толькі як першых слуг сваіх, па слову Хрыстоваму, і павярнула япіскапскому амафору ў сябе тое вызначэнне, якое ён меў яшчэ ў царкве першых стагодзьдзяў, калі ён апранаўся не на царскі сакас, а на прэсъвітэрскія рызы, што вызначалі “тканы хітон” Хрыста. Такім чынам, амафору сваіх япіскапаў наша царква павярнула першапачатковое вызначэнне – служэнне іх не таму, ці іншаму ўраду, а царкве, значыцца свайму роднаму народу і яднаньні зь вечным Першасвятарам – Хрыстом.

Але і ўесь наш украінскі народ, які складае родную царкву, прыняўшы прынцып усенароднага саборнага кіраваньня, узяў на сябе значную частку царкоўнага амафору, значыцца цяжару служэння, згодна Запаветам Хрыста, выратаваньню і палягчэнню жыцця нашага народу, мусіць яднацца зь нябесным амафорам, які на руках Усясьвятої Дзевы Багародзіцы, съвятых апосталаў і ўсіх съвятых, які ёсьць у іх адзнакай служэння ўсім цэрквам і народам, усяму съвету, і як такі накладаецца на плечы вечнага

Першасьвятара Хрыста, што ёсьць Агнец Боскі, што ўзяў на Сябе грахі сусвету.

Вось, браты, якое вялікае значэнне ўкладае наша царква ў гэтае свята Покрывы Ўсясьвятой Багародзіцы. Тут надаецца вялікая вартасьць, як заступніцтву Ўсясьвятой Багародзіцы і ўсіх святых за нас, так і пэўны адказ з боку царквы Хрыстовай, знацыцца ўсёй грамады верных – адказ сваёй працай, сапраўдным братэрствам, узаемнай дапамогай у палігчэнні жыцьця, у прагненны да выратаванья, да яднаньня з небам.

Наша Ўкраінская Праваслаўная Царква дала ўжо такі адказ – узъяднала свой братэрскі амрафор зь амрафарам Усясьвятой Дзевы тым, што менавіта на гэта свята Покрывы Багародзіцы ўтварыла свой Першы Ўсеўкраінскі Сабор, 1921 г., і вызвалілася з-пад улады маскоўскае царквы, каб жыць сваім вольным жыцьцём, – непасрэдна яднацца зь нябесным заступніцтвам Божай Маці.

Але багата, браты, яшчэ трэба нам перамагчы перашкод на шляху нашага вызваленяня і вольнага жыцьця; багата яшчэ перацярпець ад наогул варожых адносін да наша царквы, нават з боку іншых цэрквай. Будзем жа маліць Усясьвятыю Багародзіцу і ўсіх святых – сваім нябесным амрафарам пакрыць нас і дапамагчы ў гэтай барацьбе і цярпеньні. Але найбольш перашкод да вызваленяня нашай царквы, да яднаньня яе зь нябесным амрафарам, уяўляе не што іншае, як наша ўласная кволасьць, недасьведчанасть, наша абыякавасьць, разъяднанасьць, здрадлівасьць і ўсе тыя сумныя наступствы нашага векавога зньявленя, якія трymаюць нас, быццам закаваных у кайданы...

Вызваліцеся, яднайцеся, заклікаў калісці наш народ яшчэ Тарас Шаўчэнка. Але вызваліцеся самім, разарваць гэтыя кайданы на саміх сябе – гэта перабольшвае нашы сілы... О, Усячыстая Дзева Багародзіца! Дапамажы ж нам вызваліць царкву і народ наш ад усіх бед і нападаў, і самім вызваліцца ад уласнае няволі і нямогласыці годным Твайм амрафарам! Амін!

УЗЬНЯЦЬЦЯ ГОДНАГА І ЖЫВАТВОРЧАГА КРЫЖА ГОСПАДА

(14 верасьня)



Свята Ўзьняцьця ёсьць славная ўрачыстасць годнага і жыватворчага Крыжа Господа. Яно запачаткованае ў памяць дзівюх святых падзеяў у гісторыі Царквы Хрыстовай. Першай падзеяй ёсьць цудоўная зъяўленыне і знаходка Крыжа ў час цараванья Канстантына Вялікага. Канстантын не зъяўляўся хрысьціянінам, але, па загаду свайго бацькі, да хрысьціян ставіўся прыхільна.

Кесар Італіі Максэнты агласіў вайну Канстантыну, каб адпомыціць яму за съмерць свайго бацькі Максэміяна і ў асобе Канстантына зънішчыць моцнага абаронцу хрысьціян.

Святы Яўсевій апавядае, што войска Канстантына праігрывала варожаму войску ў колькасці і сіле. Ён адчуваў, што яму неабходна дапамога зь вышыні, і ён шукаў яе. Мудры цар ведаў, што шмат дзяржаўных дзеячаў зъвярталіся да розных багоў, але яны не дапамагалі. А яго бацька Канстантый усё сваё жыцьцё маліўся да адзінага Бога, які заўсёды дапамагаў. Канстантын пачаў маліцца да адзінага Бога і прасіць, каб Ён зъявіўся і дапамог яму.

Цар апавядае, што ў 312 годзе, 28 кастрычніка, калі сонца пачало садзіцца, ён пабачыў на небе выяву Крыжа Господа і надпіс зь зорак: “Гэтым пераможаш”. А ў наступную ноч ва сyne Канстантын пабачыў самога Ісуса Хрыста, які загадаў яму зрабіць на вайсковых сцягах крыж і апавясьці, што Канстантын пераможа ў гэтай бітве.

Канстантын зрабіў такі крыж з золата і каштоўнага каменя. Падобныя крыжы былі зроблены для ўсёй армii. І сапрауды, яго войска, сярод якога было шмат хрысьціян, у наступны дзень перамагло ў бітве і пераможна ўвайшло ў Рым. Сілай Боскай Канстантын зьнішчыў ворага, які, цікаючы, быў скінуты зь мосту ў рэчку Тыбр і патоплены. Пераможца ўрачыста ўвайшоў у горад, дзе яго сустракалі людзі зь вясёлымі тварамі і добрымі сэрцамі, зь дабраслаўленнямі і вялікае радасцю. Ён не хваліўся і не ганарыўся сваёй перамогай, а адразу ж прынёс падзяку Госпаду сваёй малітвой да Яго. У сваім выступе прад народам ён паказаў вялікую сілу выявы Крыжа Господа. Пасля гэтага ў горадзе была паставлена статуя цара з крыжам у правай руцэ. На ёй зроблены надпіс: “Гэты ратуючы крыж, ісціны съведка мужнасці, якім я выратаваў і вызваліў горад наш ад ярма мучыцеля і павярнуў рымскаму сэнату волю і бытую славу.”

І ў далейшым Канстантын і ягоныя ваяры неаднаразова пераконваліся ў вялікай сіле і дапамозе Крыжа. Калі ворагі бачылі съцяг з крыжам, то адразу ўцякалі. Съцяг ахоўвала пяцьдзесят моцных ваяроў. Сам цар распавядаў, што аднойчы адзін зь ахоўнікаў съцяга спужаўся і, перадаўши съцяг іншаму, пабег з полю бою. Але яго нагнала страла, уразіла яго ў жывот, і ён памёр. Гэта была яму кара за баязьлівасць і няверу. А той ахоўнік, што падхапіў съцяг, застаўся жывы. Сілай крыжа Канстантын перамог не толькі аднаго Максэнтия, але і Аўгуста Лікінія, скіфаў і сарматаў.

Крыж, які быў у язычнікаў прыладай съмяротнае кары, з часоў зъяўлення і дапамогі Канстантыну ў перамогах над ворагам, зрабіўся знакам перамогі хрысьціян над язычнікамі ў Рымскай імперыі.

Годнае і шляхетнае зъяўленье крыжу ўсяліла ў Канстантына Вялікага любоў да хрысьціянства. Ён адмяніў съмяротнае пакаранье на крыжы. Съцягі і зброю ўпрыгожыў выявай крыжа. Заўсёды зь сабой меў стала жыватворчы крыж, для якога паставіў асобны намёт у лягеры, дзе маліўся да Бога. Да таго ж, у горнай жыватворчага крыжа ён вырашыў пабудаваць храм у Ерусаліме на месцы пакут і ўваскрошанья Господа нашага Ісуса Хрыста. У выкананьні яго добрых намераў яму дапамагала яго набожная маці Алена.

У 326 годзе съвятая раўнаапостальная царыца Алена зь ліс-

том цара дасягнула Ерусаліму, каб адшукаць Крыж Господа нашага Ісуса Хрыста на Галгофе. У юдэяў быў звычай закопваць прыладу пакараньня съмерцю недалёка ад месца страты.

Не толькі юдэі, але і язычнікі, што зъмянілі юдэяў у нянявісьці да Хрыста і хрысьціян, прыклалі ўсе сілы, каб зьнішчыць Боскі помнік пакут, съмерці і ўваскрошанья Хрыста Выратавальніка. У 119 годзе язычнікі па загаду Андрыяна, які выгнаў юдэяў зь Ерусаліму, завалілі пячору зямлëй, замасцілі каменьнем і закрылі ідалскім капішчам. Царыца Алена знайшла месца пакут і съмерці Хрыста на Галгофе і арганізавала расчышчэнне яго. Пры раскопках было знайдзена тры крыжа і дошку зь надпісам: “Ісусу Назаранін – Цар Юдэйскі”. Гэты ж слова, як чытаем у Эвангельлі, па загаду Пілата – кірауніка Юдэі, былі над галавой Укрыжаванага Ісуса (Ян. 19:19). Аднак цяжка было адрозніць Крыж Господа ад іншых крыжоў, паколькі таблічка зь надпісам ляжала асобна. З гэтай падставы Боскае дрэва Крыжа Господа заставалася яшчэ невідомым і патрэбна было засьведчыць зь вышыні. Бог не дапусціў, каб хрысьціяне замест Крыжа Господа аддавалі пашану крыжу разбойніка. Таму адбылося выява цудатворнай сілы Жыватворчага Крыжа. Адбылося вылячэнне жанчыны ад цяжкай хваробы і ўваскressеньне памёршага, калі паклалі адзін з крыжоў на іх. Выратавальны Крыж, якой тады адшукалі, знаходзіцца ў Ерусаліме ў срэбраным каўчэгу, а частку адправіла свайму сыну Канстантыну.

Пры знаходы Крыжа, апрача царыцы Алены, былі прысутны Ерусалімскі патрыярх і шмат хрысьціян і няверуючых. Дабрашчасная Алена, патрыярх, усе людзі з радасцю і набожным ушанаваннем склілі свае галовы прад Жыватворчым Крыжам, пакланяючыся яму да зямлі, целуючы яго і съпяваючы: “Госпадзі, памілуй!”

Такім чынам, дзень адшуканья Крыжа зрабіўся пачаткам штогадовага съвяткаваньня Ўзняцця Крыжа і тых маленянь, пакланенія, цалаванія, якія захаваліся ў Праваслаўнае Царкве ад дня Ўзняцця Крыжа.

З таго часу пачалі будаваць храмы ў гонар яго. Такія храмы пабудавала і царыца Алена ў Ерусаліме на месцы адшуканья Крыжа і Канстантынам Вялікім у Рыме.

Пасля адкрыцця храму ў Ерусалім сыходзілася шмат веруючых. У V ст., у іх ліку была звышгодная Марыя Эгіпецкая, якая

пакланілася храму Господа. У VII ст., сьв. Андрэй Крыцкі ў каніні на Ўзняцца Крыжа казаў: “Крыж уздымаецца, і ўсе верныя сыходзяцца. Крыж узняўся, і горад радуецца, і народы съятуюць. Узняўся Крыж не толькі таму, што Хрыстос быў укрыжаваны на ім, але і таму, што Крыж быў знайдзены і выкryў вар’яцтва юдэяў. Таму і мы цяпер съяткуем, што ў сёньняшні дзень знайдзена съятynя, што гэты схаваны скарб быў выніты зь зямлі і зазвязаў як золата.”

У VII ст. зь съятам Узняцца Царква павязала ўспамін і аб іншай съятой падзеі, якая зноў уславіла Жыватворчы Крыж Господа. Гэта было слáунае вяртанье Жыватворчага Крыжа з Персіі.

У час цараванья грэцкага імпэратора Фокі (602-610) Хазрой II, цар персаў, агаласіў яму вайну пад прывадам помсты за съмерць Маўрыкія і яго дзяцей.

Пэрсы перайшлі Ярдан, апустошылі Палестыну і Ерусалім, забілі багата съятароў і хрысьціян, спалілі Ерусалімскі храм Уваскрошанья, парабаваўшы яго і захапіўшы дрэва Крыжа Господа. Патрыарх Захарыя і шмат людзей былі ўзяты ў палон. Съятynя чатырнаццаць гадоў знаходзілася ў руках язычнікаў. Ведаючы моц Крыжа, язычнікі не адважыліся датыкнунца да Крыжа і ківоту, у якім ён захоўваўся. Сын Хазроя заключоў мір з Грэцкім царом Іракліем і ў канцы 628 году павярнуў палонных і съяты Крыж.

Радуючыся і дзякуючы Богу за вялікую міласць да хрысьціян – вяртаныя съятynі, сам цар з патрыархам і народам з прыхільнасцю сустрэлі Крыж у Канстантынопалі і адсюль у 629 годзе перадалі яго ў Ерусалім. Дакрочыўшы да гары Эляёнскай, цар прыняў Крыж на свае плечы, каб унесці яго ў храм Уваскрошанья. Патрыарх Захарый, які суправаджаў Крыж, казаў цару, што Сын Божы нёс дрэва Крыжа на Галгофу не ў царскай вopратцы, а крочыў як пакорлівы раб.

Уражаны парадай съяціцеля, цар зняў царскую вopратку і абутик, басы ўнёс Жыватворчы Крыж у храм і паставіў на тое месца, дзе ён стаяў раней. Хрысьціяне з радасцю назіралі ўрачыстасць Крыжа Господа. У храме, згодна старажытнаму звычаю, Крыж быў зноў узняты рукамі патрыарха, і людзі, радуючыся. Сыпявалі “Госпадзі, памілуй!”

Адшуканыне і вяртанье Крыжа Господа ў Царкву зъянданы ў

адно съята Узняцца. Яно далучана да дванацсетых съятаў і аб’яднана з постам.

Далейшая доля дрэва Крыжа Господа наступная: ён знаходзіўся ў Ерусаліме ў час крыжовых паходаў ад 1099 па 1245 г., часта выносіўся да ваяроў у час баёў. Быў забраны ў Багдад мусульманамі, але неўзабаве быў павернуты ў Ерусалім.

Цяпер мы не можам пабачыць Крыж цэлым. Часткі ад яго раздаваліся для асьвячэння па ўсяму съвету. Частка Крыжа знаходзіцца ў Кіеўскім Сафійскім саборы, а таксама ў старажытнасці захоўвалася і ў Полацку. Такім чынам, Крыж Господа дастаўся ўсім часткам съвету, дзеля выратаванья якога Хрыстос быў укрыжаваны на Крыжы. Найбольшая частка Крыжа захоўваецца ў Ерусаліме, у храме Ўваскрошанья, у алтары саборнае царквы грэкаў у асаблівым каўчэгу.

Съятуючы Узняцца Крыжа, Царква ўслаўляе яго асаблівую Боскую сілу, як паруку яго перамогі і жыцця, называючы Крыж Жыватворчым. У VII ст. Андрэй, япіскап Крыцкі, у VIII – Кузьма Маіўскі, Феафан Канстантынопальскі – спавядальнік, сьв. Ян Дамаскін, у IX – Іосіф Студыт, Леў імпэратор мудры ды іншыя склалі ў гонар съята песні, якія і цяпер услáуляюць Годны Крыж.

Пры богаслужбах сілу Крыжа Царква назірае ў старазапаветных вобразах і прароцтвах (Быц. 22:10; Друг. 21:4; Вых. 15: 15:22–27; 16:1; Іс 60:11–16.) Па словах Царквы, Крыж ёсьць дрэва жыцця і выратаванья, дрэва несъмяротнасці, дрэва розуму, азначэнніе невымоўнае Тройцы.

На ўсяночным богаслужэнні Крыж упрыгожваюць кветкамі, як сымбал дрэва жыцця, і кладуць на съяты пасад, туды дзе ляжыць Эвангельля, кладуць на горнае месца. Прад Крыжам ставяць съяцільнік на ўсю ноч. Чытаецца Эвангельля паводле сьв. Яна (Ян. 12:28-35)

Пасыля вялікага славаслоўя съятар ва ўсім аблачэнні, тройчы кадзіць пасад, на якім ляжыць крыж, сипяваючы “Съяты Божа”, далей узносіць съяты Крыж на галаву і ў суправаджэнні съвечканосцаў і пад гук звона выносіць яго на сярэдзіну храму да вернікаў для пакланення і цалаванья.

Статутам усталяваны вялікі чын Узняцца Крыжа праводзіцца на чатыры бакі і двойчы на ўсход. Пасыля трохразовага дабраслаўлення вернікаў, Крыж уздымаецца і апускаецца. Пры

пакланеніні съпяваецца “Госпадзі, памілуй!” восемдзесят разоў і пры ўзыняцьці столькі ж, уздымаючы і зыніжаючы голас.

Вернікі пакланяюцца яму і цалуюць пры съпеве “Крыжу Твайму пакланяемся, Уладыка, і съятое Ўваскрощанье Тваё ўслайлам”. У Эвангельлі Царква ўзгадвае аб судзе Пілата і аб укрыжаваньні Хрыста (Ян. 19:7-24).

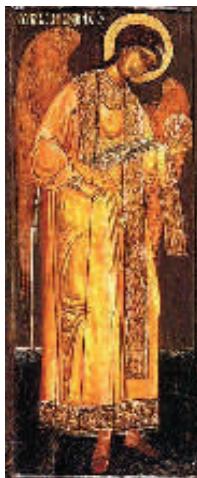
У дзень адданьня съята Ўзыняцьця 21 верасьня Крыж, пасъля каджэнъя прад ім, урачыста ўздымаеца зь аналою на галаву съятара і адносіцца на пасад.

Трапар съята, тои 1

Збад, Госпадзі, людзей Тваіх / і дабраславі спадчыну Тваю, / перамогі верным над непрыяцелямі даруючы / і Крыжам Твайм захоўваючы Твой народ.

САБОР АРХАНЁЛА МІХАЛА І ЎСІХ НЯБЕСНЫХ АНЁЛЬСКІХ СІЛАЎ

(8 лістапада)



Гэта ёсьць галоўнае съята ў гонар съв. Анёлаў. Яно прысьвечана съв. Арханёлу Міхалу, кірауніку войска нябеснага. Па старажытным пераказам, сатана, калісці съятлейшы больш усіх духаў нябесных і таму названы Люцыфэрам, упаў у самалюбства, гонар і злосць ды спакусіў шмат іншых духаў. Арханёл Міхал сабраў войска набожных Анёлаў. Міхал і ягоныя Анёлы абвясцілі зъмею вайну. І зъмей ваяваў са сваімі анёламі, але не вытрымалі. І ўжо не знайшлося ім месца на небе. І спынены быў зъмей вялікі, цмок старажытны, які завецца злы і сатана, што зънішчае сусьвет, і скінуты быў на зямлю, а зь ім і ягоныя анёлы былі скінутыя (Адкр. 10:7-9)ю Анёлы ўслайлі ўсясьвяты Тройцу съпевам “Съят, Съят, Съят, Госпад Саваоф! Поўна неба і зямля славы Тваёй!”

Анёлы сочать за кожным чалавекам. Аб гэтым съведчыць

Святое Пісаньне. Патрыярх Якаў бачыў Бога і Анёлаў (Быц. 28:12-15). Дабраслаўляючы сваіх унукаў, Израіль прамовіў: “Анёл, які ратуе мяне ад усякага ліха, каб дабраславіць хлопчыкаў гэтых” (Быц. 48:16). Анёл Боскі ахоўваў палкі сыноў ізраільскіх у час іх выхаду зь Эгіпту (Вых. 14:19). У Псалтыме 90 гаворыцца: “Ліха цябе не спаткае, і пошасць жытла твайго не зачэпіць; бо анёлам Сваім наказвае пра цябе – ахоўваць цябе на ўсіх дарогах тваіх, і на руках цябе панясуць, каб не спатыкнуўся ты аб камень нагою тваёю” (Пс. 90:10-12).

Апостал Павал у пасланні да жыдоў гаворыць: “Ці ж ня ўсе яны службовыя духі, пасыланыя на служэнне тым, якія маюць успадкаваць збавеньне?” (Жыд. 1:14)

І Сам Ісус Хрыстос прамовіў пакорлівым веруючым: “Глядзеце, не пагарджайце ніводным з малых гэтых; бо кажу вам, што анёлы іх на нябесах заўсёды бачаць ablічча Айца Майго Нябеснага.” (Мц. 18:10)

Святы Дыянісій, вучань апостала Паўла, навучае нас, што ўсе анёлы падзяляюцца на тры герархіі, а кожная герархія, у сваю чаргу – на тры чыны. У першай найвышэйшай герархіі стаяць чыны, найболыш блізкія да Ўсясьвятої Тройцы: сэрафімы, хэрувімы і пасады. Сэрафімы – анёлы падобныя на полымя – атачаюць Пасад Боскі і съпяваюць Господа дзень і ноч, як гэта было адкрыта съятому прароку Ісаі ў бачаньні “Вакол Яго стаялі сэрафімы; у кожнага зь іх па шэсць крылаў: двумя засланяў кожны ablічча сваё, і двумя засланяў ногі свае, і двумя лётаў. І клікалі адзін аднаму і казалі: Святы, Святы, Святы Гасподзь Саваоф! уся зямля поўная славы Ягонай!” (Іс. 6:2-3) Яны палаюць любою да Бога і гэтую любою запальваюць у сэрцах людзей. Хэрувімы звязаюць съявлом і веданьнем Бога, разуменiem таямніц Боскіх і адукуюць людзей. Пасады служаць правасудзьдзю Боскаму і сілу гэтага правасудзьдзя надаюць зямным пасадам, значыцца царам і ўладарам зямлі.

У другой герархіі таксама стаяць тры чыны: ўладары, сілы і ўлады. Анёлы-ўладары называюцца так паколькі яны ўладараць над ніжэйшымі чынамі, уладараць любоўна, з жаданьнем і радасцю, служачы Госпаду і Ягоным слугам. Яны надаюць сілы зямной уладзе і ўзмацняюць душы тых людзей, якія змагаюцца з злымі запаламі і спакусамі. Анёлы сілы напоўнены Боскай мо-

цы, па волі Господа робяць вялікія цуды на славу Боскую, яны надаюць цудатворнае сілы святым дагаджальнікам і дапамагаюць кожнаму чалавеку цярпець бяду і слабасць. Анёлы ўлады маюць асаблівую ўладу над злымі духамі: яны адганяюць варожую сілу, якая намагаецца спакусіць святых падзвіжнікаў, і дапамагаюць людзям у барацьбе са злымі духамі.

На ніжэйшай ступені нябеснае герархіі таксама тры чына: кірауніцтва, архангелы і анёлы. Анёлы кірауніцтва стаяць над ніжэйшымі анёламі. Ім Госпад даручае кіраваць дзяржавамі, уладаньнямі і гарадамі. Яна стаяць у съвеце кіраунікоў і дапамагаюць ім выконваць іх абавязкі на дабро людзей і на славу Боскую. Архангелы – гэта вялікія дабравесьнікі, якія абвяшчаюць людзям таямніцы Боскія. Напрыклад, архангел Гаўрыл абвясьціў Дзеве Марыі аб нараджэнні ад Яе Хрыста Выратавальніка. Найніжэйшы чын – гэта проста анёлы, яны найбольш блізкія да людзей. Між імі ёсьць і анёлы-ахоўнікі. Такі анёл даецца кожнаму хрысьціяніну пры святым хрышчэнні. Ён абараняе нас ад усялякага зла і навучае нас праўдзіваму хрысьціянскому жыццю і вечнаму выратаванню. Такім чынам, мы павінны дбаць аб tym, каб анёл-ахоўнік заўсёды знаходзіўся пры нас і не пакідаў нас. А дзеля гэтага мы мусім часьцей звязватацца да яго зь малітвой і жыць так, каб не абражалаць яго сваімі брыдкімі ўчынкамі і паганымі словамі, бо ў калі мы сябе кепска паводзім – ён, як істота святая і бязгрешная, пакідае нас, а пасля гэтага можа напасці на нас вораг, наш злы спакуснік.

8 лістапада Праваслаўная Царква кожны год съвяткуе сьв. Арханёла Міхала, які ахоўвае Царкву і ўслайліе Бога, і ўсіх сіл нябесных, безцялесных, услайліюочы веліч Усясьвятой Тройцы. Арханёл Міхал ёсьць першы ахоўнік людзей.

На службе Божай съпываюць: “Узвялічаем цябе, съвяты арханёл Міхал, і ўсіх вас, анёльскія сілы нябесныя, што ва ўсялякі час услайліеце Госпада”.

Усталяваныне царкоўнага сабору ў гонар нябеснага сабору адносіцца да старажытных часоў хрысьціянства. Ужо ў IV ст. у гонар Арханёла Міхала былі пабудаваны храмы. У V ст. Анатоль – Патрыярх Канстантынопалія, у VIII ст. Ян Дамаскін, у IX Рыгор Ніканідыйскі, Студыт, Візантый, а таксама Арсеній Канстантынопальскі, Кіпрыян і Яфрэм Карыйскія напісалі шмат съвятых

съпеваў на дзень сабору ў гонар Арханёла Міхала і ўсіх сіл нябесных, безцялесных.

Трапар съвята

Нябесных сіл арханёлы, / заўсёды молім мы вас, нягодныя, / каб вашымі малітвамі ахоўвалі і покрываем вашай славы нябеснай / абаранялі вы нас, якія зь любоўю прыпадаюць да вас і клічуць: / Ад бед выратоўвайце нас, як кіраунікі сіл нябесных.

КАЛЯДНЫ ПОСТ

Глядзіце ж за сабою, каб сэрцы ваши не абіяжарваліся аблежорствам і п'янствам і клюпатам будным, і каб дзень той не застаў вас зынянцуку
(Лк. 21:34)



Калядны пост папярэднічае вялікую падзею – увасабленне Выратавальніка на зямлі. Усталяваныне Каляднага посту адносіцца да першых стагодзьдзяў хрысьціянства. Ужо з чацвёртага стагодзьдзя съв. Амурасій Мэдзіяланскій, Філястрый, вялебны Аўгустын згадваюць у сваіх працах Калядны пост. У пятym стагодзьдзі аб старажытнасці Каляднага паста пісаў сьв. Леў Вялікі. Першапачаткова Калядны пост доўжыўся сем дзён. На саборы 1166 году, які адбыўся пры Канстантынопальскім Патрыярху Луке і візантыйскім імпэратары Мануіле, усім хрысьціянам пакладзена было захоўваць пост перад вялікім съвятам Нараджэння Хрыстовага на працягу сарака дзён.

Калядны пост пачынаецца 15 (28 па новым стылі) лістапада і працягваецца да 25 сьнежня (7 студзеня па новым стылі). Ён доўжыцца сорак дзён і таму завецца ў Царкоўным Статуте Четырохдзесятніцай, гэтак жа як і Вялікі пост. Бо запусткі на пост прыходзіцца на памяць сьв. апостала Піліпа (14 лістапада па стaryм стылі), то гэты пост таксама завецца Піліпавым.

Навошта ўсталяваны Калядны пост?

Калядны пост асьвячае апошнюю частку году і служыць нам для падрыхтоўкі да сьвяткаваньня Нараджэння Хрыстовага. Ён усталяваны для таго, каб мы з чыстым сэрцам і душой маглі поўныя глыбокай пашаны сустрэць зъявіўшагася ў съвет Сына Боскага. Дні паства вырываюць чалавека зь мітусыні будняў, патрабуюць ад яго чыстага жыцця для Бога.

Посыцьчы целам, у той жа час неабходна нам пасыціца і духоўна. Свіц. Васіль Вялікі кажа: “Ты посыціш? Нагадуй галодных, напаі прагных, наведай хворых, не забудзься зьняволеных у вязыніцы, пашкадуй змучаных, суцеш скарбутных і тых, што плачуць; будзь літасцівы, рахманы, добры, ціхі, спачувальны, незлапомны, набожны, каб Бог прыняў пост твой і ў багацьці дараў плод пакаянья. Посыцьчы такім чынам, паставом спрыяльнім, выдаляючыся ад усякага граху, мы выконваем набожны ававязак праваслаўнага хрысьціяніна”.

Пост цела без посту духоўнага нічога не прыносіць для выратаваньня душы, нават наадварот, можа быць і духоўна шкодным, калі чалавек, устрымліваючыся ад ежы, пранікаецца прытомнасцю уласнай перавагі.

Праўдзівы пост звязаны зь малітвай, пакаяннем, устрыманьнем ад злых спраў, выкараненем запалу і заган, прарабачэннем крыўды, выключэннем брудных спраў. Пост цела не мэта, а сродак зымірыць сваё цела і ачысьціцца ад грахоў. Без малітвы і пакаянні пост становіцца усяго толькі дыетай.

Статут аб пасыце

Статут Царквы загадвае устрымлівацца падчас паствоў: “Усё набожна трymаючыя пост строга павінны выконваць статуты аб якасці ежы, гэта значыць устрымлівацца ў пасыце ад некаторых страў не як ад кепскіх (ды не будзе гэтага), а як ад непрыстой-

ных у час посту і забароненых Царквой. Стравы, ад якіх павінны устрымлівацца ў пост, гэта: мяса, сыр, каровін алей, малако, яйкі, а часам і рыба, гледзячы па адрозненню съвятых паствоў”.



Правілы устрыманьня, загаданыя Царквой у Калядны пост, не гэтак строгія, як у Вялікі і Успенскі, і супадаюць з патрабаваннямі Пятровага посту. У аўторак, чацвер, суботу і нядзелью дазволена прымачь ежу з расылінным алеем. Рыба падчас Каляднага паства дазваляецца ў суботнія, нядзельныя дні і вялікія съвяты, напрыклад, у съвята Увядзенія ў храм Усясьвятой Багародзіцы, у храмавыя съвяты і ў дні памяці вялікіх съвятых, калі гэтыя дні прыходзіцца на аўторак або чацвер. Калі жа съвята прыходзіцца на сераду або пятніцу, то дазвол паства пакладзены толькі на віно і ялей. З 20 па 24 сьнежня (2 – 6 студзеня новага стылю) пост узмацняецца, і ў гэтыя дні нават у суботу і нядзельлю рыба не дабраслаўляецца. Паміж tym, менавіта на гэтыя дні прыходзіцца съвяткаваньне грамадзянскага Новага году. І нам, праваслаўным хрысьціянам, варта быць асоба уважлівымі і сабранымі, каб радасцю, піятствам і ужываньнем смачных страў не разбурыць пост.

Посыцьчым неабходна памятаць, што устрыманьне ад ежы кожны павінен сувымераць зь уласнымі сіламі і здароўем, са ступенем сваёй падрыхтоўкі да паству. Кожны сам павінен вызначыць, колькі яму патрабуеца ў суткі ежы і напояў, а затым патроху памяншаць колькасць ужывальнай ежы. Жадаючыя пасыціца павінны папытаць дабраслаўленне ў духоўніка, агававішы зь ім строгасць і меру посту.

АБ КАЛЯДНЫМ ПАСЬЦЕ

Антоній, мітрапаліт Суражскі



У гэтыя дні паста, якія прывядуць нас да урачыстасці Увасаблення Господа, Царква, словамі Самога Хрыста, сурова і ясна нас перасъцерагае. У сёньняшній прыпавесыці аб багатым вар'яще Хрыстос кажа аб перапоўненых съвірнах матэрыяльных выгод; але мы усё багатыя вельмі па-рознаму, і не ававязкоў ў першую чаргу матэрыяльна. Як мы цьвёрда спадзяємся на узаемаадносіны нашы з Богам, якую надзеиную апору знаходзім у эвангельскіх словаах, словаах Самога Хрыста, вучэньні апосталаў, нашай Праваслаўнай веры! І чым дайжэй мы жывем, тым больш назапашваем думак, ведаў, і самі сэрцы нашы становяцца багацей і багацей пачуцьцямі ў адказ на прыгажосьць Боскага слова. Але ратуе нас не гэта; ратуе нас сіла Боская, дабрыня Боская, якая паступова вучыць нас і можа ачысьціць і зъмяніць нас. Але хоць Бог падае нам Сваю дабрыню неабмежавана, мы-та апынаемся здольныя прыняць дарункі Боскія толькі ў вельмі малой меры. Мы амаль няздольныя адчыніць ёй сваё сэрца; ращучасць здраджвае нам; у нас бракуе адварі крочыць тым жа шляхам, які мы самі абрали, таму што ён такі выдатны і жыватворчы.

Апостал Павел дае нам выява: мы падобныя зьніклым галінкам, прышчэпленым, рана да раны, на жыватворчае дрэва, якое ёсьць Хрыстос. Так, мы прышчэпленыя, - але колькі жыватворчых сокаў зможа пракрасыціся ў судзіны галінкі? Колькі жыцьця будзе дадзена і прынята? Гэта залежыць ад таго, наколькі адчынены судзіны галінкі і колькі сокаў зможа цечы ў іх вольна, - гэта залежыць ад нас.

Цяпер надыходзіць час паста і сабранасці, якое прывядзе нас і паставіць тварам да твару перад Богам, прыйшоўшым у целе, каб выратаваць нас. Але Яго прыход - таксама і суд, таму што нельга сустрэць Бога і не апынуцца перад судом. І вось, ці знай-

дзецца ў нас штосьці агульнае, якое радніць нас зь Сынам Боскім, Які па ахвярнай, крыжовай любові аддае Сябе ў нашы руکі? Або прыйдзецца нам устаць перад Ім і сказаць: я атрымаў усе Твае падарункі, але не прынёс плёну, - як чалавек з прыпавесыці, які атрымаў талент і схаваў, закапаўшы ў зямлю? Ці будзем мы, як запрошаныя на шлюбны баль царскага сына, якія адмовіліся прыйсці: адзін - таму што купіў поле; ён жадаў стаць землеўладальнікам, але зямля заняволіла яго; або іншы, у якога было справа на зямлі, і яму некалі было адцягнуцца ад сваіх заняткаў дзеля Богу, дзеля таго, каб пабыць зь Ім. Або як той, які знайшоў сабе жонку па сэрцы, і ў яго сэрца не засталося месца, каб падзяліць радасць царскага жаніха?

Прыпавесыць гэтая будзе чытацца ў канцы каляднага посту, перад самым прыходам Выратавальніка, і як мы да яе падрыхтуемся? Будзем зьбіраць далей і далей, не прыносячы плёну?

Пост не азначае, што трэба яшчэ настойлівей, чым звычайна, прасіць у Бога; пост не азначае, што трэба прыходзіць да Прычасыцца больш звычайнага. Пост гэты час, калі мы павінны устаць перад тварам суду Боскага, услухацца ў голас свайго сумлення - і устрымашца ад Прычасыцца, калі мы не можам прылучыцца годна. А прылучыцца годна азначае, што перад кожным Прычашчэннем мы павінны памірыцца з тымі, з кім мы ў разладзе; мы павінны спыніцца на думках нашага разуму і сэрца, выкрываючых нас у здрадзе Богу і нявернасці людзям - і зрабіць нешта ў гэтым кірунку; мы павінны пагадніцца з Богам Жывым, каб не апынулася, што Ён паміраў за нас дарма. Таму задача наша цяпер складаецца ў тым, каб глыбока задумацца аб сабе саміх, падвергнуць сябе бязлігаснаму, строгаму суду і падысьці да Прылучэння праз споведź, праз пакаяньне, праз дбайнае выпрабаваныне уласнага жыцця, так, каб не апынуцца асуђанымі, прыступіўшы нядбайна да Святой Трапэзы.

А гэта прадугледжвае некалькі простых, але неабходных рэчай: нельга прыступаць да Прычасыцца, спазніўшыся да пачатку літургіі; нельга прыступаць да Прычасыцца, не прыгатаваўшы сябе, на працягу усяго папярэдняга тыдня, малітвой, выпрабаваньнем сумлення, Правілам перад Прычашчэннем. Калі Правіла занадта доўга, каб прачытаць яго ў суботу увечар пасля усяночнай, малітвы яго можна падзяліць на уесь тыдзень, далучаючы

іх да правіла вячэрніх і ранішніх малітваў. Ва усякім разе дысцыпліна, якая патрабуеца ад нас заўсёды, павінна выконвацца ў гэтыя дні яшчэ больш строга. І Праваслаўная Царква вучыць, што жадаочыя прыступіць да Дзеепрыметніка павінны прысутнічаць на усяночнай у суботу вечарам, так, каб падрыхтавацца да сустрэчы з Госпадам у дзень Яго Уваскрошання.

Гэта усё – не проста фармальныя дысцыплінарныя “правілы”; гэта заклікі, якія вядуць нас за руку ў глыбіні духоўнага жыцця, да больш годнай – або, хоць бы, меней нягоднай сустрэчы Господа.

Уступім таму цяпер у Калядны пост і прыгатуем сябе строгай дысцыплінай разуму, уважліва выпрабоўваючы рухі сэрца: як мы ставімся да іншых, да сабе і да Бога, як мы вучымся ў Царквы малітве, глыбокай пашане і паслухмянству Боскім запаведзям?

І паставімся таксама больш уважліва, чым мы гэта робім звычайна, да захаванья фізычных правіл паста. Яны разылічаныя на то, каб дапамагчы нам атре́сці расслабленасць і патоля сваім слабасцям, абудзіць у нас чуласць і бадзёрасць, не даць нам закасцянець у нашай прызямлёнасці, якая мяшае нам узыняцца да Бога.

Выконвайце гэтыя правілы, рыхтуюцеся уважліва праз уесь Калядны пост, чакаючы прышэсця Господа, але не пасіўна, а ў тым стане сабранага няспанья, зь якім гадзіннікавай на варце чакае прыбыцці свайго Цара. Будзем памятаць, што знаходзіцца ў прысутнасці Боскім – найвялікшы гонар, самае съвятое, што зъ намі можа здарыцца; гэта не “права” наша, а найвялікшы гонар, якой Бог нам аказвае, і будзем трymаць сябе адпаведна. Амін!

УВЯДЗЕНЬНЯ Ў ХРАМ УСЯСЬВЯТОЙ БАГАРОДЗІЦЫ

21 лістапада

Бацькі Дзевы Марыі, праведныя Якім і Ганна, што нямелі дзяцей, сумавалі і не аднойчы, горка плача, малілі Бога, каб Ён даў ім дзіця, і пры гэтым склалі абязцанку, што аддадуць гэтае дзіця ў храм Ерусалімскі на службу Богу. Таму паглядзеў Госпад на гора праведнікаў, даў ім дачку, і назвалі Яе

Марыяй. Не пасьпелі бацькі нарадавацца сваім дзіцём, як мінула дзяўчынцы тры гады і трэба было выконваць дадзеную

Богу абязцанку – адвесыці Яе ў храм Ерусалімскі.

Урачыстым і прыгожым быў той паход. Якім і Ганна склікалі ў Назарэт сваіх родзічаў, запрасілі шмат дзяўчатак. Апранутыя ў найлепшыя сукенкі, зь съвечкамі ў руках, дарослыя дзяўчаты павольна крочылі наперадзе і съпявалі набожныя песні. Зь імі крочыла трохгадовая дзяўчынка Марыя, а за ёй ужо крочылі бацькі, родзічы і шмат іншых людзей. Пер-

шасцьвятару Захарыю было дадзена ведаць ад Духа Святога, што ў храм мусіць прыйсці будучая Маці Боская, і ён разам зь съвятарамі ў пышным убраньні ўжо чакаў Дзеву на ганку, да якога вялі пятнаццаць прыступак. На кожнае з гэтых прыступак съпявалі адну псальму. На першы прыступак бацькі паставілі маленъкую Марыю, а далей Яна пайшла прама да першасвятара Захарыя. Архірэй узяў Юначку за руку і, натхнёны Духам Святым, правёў Яе да галоўнай часткі храму, у так званае Святое Святых, куды ў



старожытныя часы ўносілі зь духоўнай радасцю Ківот Боскі. Туды па закону было дазволена ўваходзіць толькі аднаму архірэю адзін раз на год, пры гэтым зь ахвярнай крывёй, якую ён прыносиў за сябе і за чалавечыя правіны (Жыд. 9:7).

Дзіваваліся ўсе, хто быў там прысутны, а ў царкоўных сыпевах сказана, што нават анёлы дзіваваліся, як Дзева ўвайшла ў Святое Святых.

Усясьвятая Дзева не толькі адзін раз увайшла ў Святое Святых на ўвядзеніні, але і ў часе знаходжаньня Свайго ў храме Яна заўсёды ўваходзіла туды, што было забаронена, і нават пад страхам съмерці, першас্বятару.

Дзева Марыя заставалася пры храме, дзе неўзабаве пад апекай першас্বятара і съвятароў здабыла досьць высокую адукацыю і добрае набожнае выхаванье і навучалася розным ручным працам.

Усясьвятая Дзева Марыя пражыла ў храме Ерусалімскім амаль дванаццаць гадоў.

Надышоў час, калі Марыя мусіла пакінуць храм і, як іншыя дзяўчата, узяць шлюб. Яна патлумачыла першас্বятару і съвятарам, што Яна ад зачацьця Свайго прысьвеченая бацькамі адзінаму Богу і Сама дала абяцанку захоўваць вечна сваё дзявоцтва, і таму не можа ўзяць шлюб.

Таму для нятленнага захаваньня дзявоцтва пад чынам шлюбу Святая Дзева ў 15 гадоў Свайго жыцця, па парадзе і згодзе Свяцейшага Сабору, была заручана зь сваім родзічам праведным старцем Іосіфам, які даў абяцанку захоўваць дзявочную годнасць Марыі, лічачы сябе ўяўным Яе мужам і ўяўным бацькам Ісуса Хрыста. Такім чынам Яна перасялілася з храму ў Назарэт, у дом праведнага Іосіфа.

На ўспамін аб Увядзеніні Ўсясьвятой Багародзіцы ў храм Ерусалімскі, 21 лістапада Царквой уведзена съвята. Згадку аб гэтым съвяце магчыма адшукать ў апавяданьнях Палестынскіх хрысьціян IV ст., дзе гаворыцца, што царыцай Аленай быў пабудаваны храм Увядзенія Багародзіцы.

На прыкладзе Богабацькоў Якіма і Ганны, якія прысьвяцілі сваю дачку зь малых гадоў Богу, мы бачым, што хрысьціянскім бацькам патрэбна зь малых гадоў выхоўваць дзяцей набожнымі.

Увядзеніня ў храм Багародзіцы ёсьць вялікае, сусветнае дванадзесятае ствята.

Трапар съвята

У гэты дзень – прадвесьце Боскага дабраваленія / і выратаваньня людзей прадвесьце: / у храме Боскім Дзева вольна зъяўляеца / і Хрыста усім прадвесьціць. / Ёй і мы голасна заспяваем: / “Радуйся, наканаванага Стваральнікам выкананьне!”

АБ ПАКАЯНЬНІ

Свяціцель Ігнацій Брянчанінаў



Пакайцеся і вे-
руйце ў Дабравесь-
це! пакайцеся, бо
наблізілася Царс-
тва Небеснае¹. Та-
кія былі першыя
слова пропаведзі
Богачалавека. Гэ-
тыя ж слова дагэ-
туль прамаўляе Ён
нам праз Эванге-
льля.

Калі грэх най-
болей узмацніўся
у съвеце, —
прыйшоў усёма-

¹ Мк, 1:15. Мц. 4:17.

гутны Лекар у съвет. Ён прыйшоў у краіну выгнаныя, у краіну зьнямог і пакут нашых, папярэдніх вечнай пакуце ў апраметнай, дабравесціць збавенъне, уцеху, вылячэнъне усім людзям, без усякай выняткі. Пакайцеся!

Сіла пакаянъня заснаваная на сіле Боскай: Лекар усямагутны, — і лячэнъне, дадзенае Ім, усямагутна.

Тады — падчас пропаведзі Сваёй на зямлі — Госпад заклікаў да вылячэнъня усіх хворых грахом, не прызнаў невылечным ніякага граху. И зараз Ён працягвае заклікаць усіх, абяшае і даруе прабачэнъне усякага граху, вылячэнъне усякай грахоўнай хваробы.

О, вандроўцы зямныя! о, вы усё, што імкнущца або крочаць па шырокім шляху, пры няўціхлым шуме зямных клопатаў, забавак і забаў, па кветках, перамяшаным з калючым цёрнам, што съпяшающца па гэтым шляху да канца, усім вядомаму і усім забытаму — да змрочнай дамавіны, да яшчэ больш змрочнай і страшнай вечнасці, спыніцеся! Атрасіце абаянъне съвету, стала утрымліваючаму вас у палоне! Прислушайцеся да таго, што ўзвышчае вам Выратавальнік, зъвернече належную увагу на слова Ягоныя! *Пакайцеся і веруйце ў Дабравесцце!* Кажа Ён вам, *пакайцеся, бо наблізлася Царства Нябеснае.*

Вельмі трэба вам, зямныя вандроўцы, зъвярнуць поўную увагу на гэта істотна карыснае, выратавальны покліч: інакш вы дасягніце дамавіны, дасягнече прыступку і брамы вечнасці, не прыдбаўши ніякага правільнага паняцця ні аб вечнасці, ні аб ававязках уступаючага ў яе, прыгатаваўши сабе ў ёй адны спрапядлівия пакараньні съмерцию за вашы грахі. Найцяжкі з грахоў — няўвага да слоў Выратавальніка, грэбаванъне Выратавальнікам. *Пакайцеся!*

Лісльівы, зманлівы шлях зямнога жыцця: для пачаткоўцаў ён уяўляецца бясконцай нівай, напоўненым рэчаіснасці; для зьдзяйсняйшых яго — шляхам самым кароткім, абстаўленым пустымі снамі. *Пакайцеся!*

І славу, і багацьце, і усе іншыя тленныя набыцці і перавагі, на набыццё якіх ужывае усё зямное жыццё, усе сілы душы і целы, асьлеплены грэшнік, ён павінен пакінуць у тыя хвіліны, у якія гвалтоўна здымаетца з душы адзежа яе — цела, калі душа вядзеца няўмольнымі анёламі на суд праведнага Бога, ёй невядомага, занядбанага ёй. *Пакайцеся!*

Працууюць, съпяшающца людзі узбагаціць сябе спазнанынямі, але толькі спазнанынямі малаважнымі, прыдатнымі толькі для часу, спрыяльныя для задавальненъня патрэбам, выгодам і жадункам зямнога жыцця. Спазнанъне і справа, істотна патрэбныя, для якіх адзіна падараваная нам зямное жыццё — спазнанъне Бога і прымірэнъне зь Ім пры пасярэдніцтве Збавіцеля — мы суцэль пагарджаны. *Пакайцеся!*

Браты! Прыгледзімся з боку, пры съвяtle Эвангельлі, у зямное жыццё наша. Яно нікчэмнае! усё выгоды яго адымаютца съмерцию, а часта і значна раней съмерці рознымі нечаканымі акалічнасцямі. Нявартыя гэтыя тленныя, так хутка зынікаючыя выгоды, звацца выгодамі! Хутчэй, яны — падманы, сеткі. Папаўшыя у гэтыя сеткі, і зъявлөненія імі, пазбаўляюцца праўдзівых, вечных, нябесных, духоўных выгод, што даставаюцца вераю ў Хрыста і перайманью крокаў Ягоных па таямнічым шляху жыцтва эвангельскага. *Пакайцеся!*

У якім мы страшным асьляпленыні! Як відавочна даказваеца гэтым асьляпленнем наша падзеньне! Мы бачым съмерць нашых братоў; мы ведаем, што і нам ававязкова і, можа быць, вельмі хутка належыць яна, таму што ніхто зь людзей не застаўся назаўжды на зямлі; мы бачым, што шматлікім, і перш съмерці, здраджае зямны дабрабыт, што ператвараецца ён часта ў зло, падобнае на штодзённае смакаванье съмерці. Не гледзячы на гэтае, гэтулькі відавочнае съведчанье самога досьведу, мы ганяемся за аднымі часавымі выгодамі, як бы за сталымі, за вечнымі. На іх адных зъвернутая ўся наша увага! забыты Бог! забытая велична і разам грозная вечнасць! *Пакайцеся!*

Здраджае, брація, ававязкова здраджае нам усе тленныя выгоды: багатым здраджае іх багацьце, хвалебным іх слава, юным іх юнацкасць, мудрацам іх мудрасць. Толькі адно вечнае, істотнае дабро можа прыдбаць чалавек падчас вандроўкі зямной: праўдзівае Богапазнанъне, прымірэнъне і злучэнъне з Богам, што даруе Хрыстос. Але для атрыманьня гэтых вярхоўных выгод, трэба і пакінуць жыццё грахоўную, трэба зъненавідзець яе. *Пакайцеся!*

Пакайцеся! Што значыць павініцца? значыць: прызнацца, расказацца ў грахах сваіх, пакінуць грахі свае — адказваў нейкі вялікі съвяты Айцец на такое пытанъне — і ўжо больш не вярдзяцца.

тацца да іх¹. Такім чынам шматлікія грэшнікі ператварыліся ў святых, шматлікія беззаконныя ў праведнікаў.



Пакайцеся! адкідайце ад сябе не толькі відавочныя грахі — забойства, рабаўніцтва, блуд, паклён, хлусьню, але і згубныя забаўкі, і асалоды цялесныя, і летуценыні злачынныя, і думкі беззаконныя — усё, усё, забароненае Эвангельлем. Ранейшае і грахоўнае жыцьцё аблійце съяззамі шчырага раскаянья.

Не скажы сам сабе ў засмучэнні і расслабленні душэўным: “я упаў у цяжкія грахі; я прыдбай доўгім грахоўным жыцьцём грахоўныя навыкі: яны зрабіліся ад часу як бы ў прыродныя уласцівасці, зрабілі для мяне пакаянне немагчымым”². Гэтыя змрочныя думкі выклікае ў табе вораг твой, яшчэ не заўважаны і не разумеем табою³: ён ведае магутнасць пакаяння, ён і баіцца, каб пакаянне не вызваліла цябе зь яго улады, — і імкнецца адцягнуць цябе ад пакаяння, прыпісваючы Боскай ўсемагутнасці і вылечванню немач.

¹ Пімен Вялікі. Пацярык Скітскі.

² Звышгодны Макар Вялікі, Слова 7, гл. 2.

³ Звышгодны Макар Вялікі, Слова 7, гл. 2.

Устаноўшчык пакаяння — Творца твой, стварыўшы цябе зь нічога. Тым лягчэй Ён можа узнавіць цябе, ператварыць тваё сэрца: зрабіць сэрца Багалюбіве зь сэрца грэхалюбівага, зрабіць сэрца чыстае, духоўнае, святое, зь сэрца пачуцьцёвага, цялеснага, зламыснага, юрлівага.

Браты! спазнаем невыказную любоў Боскую да заняпалага чалавечага роду. Госпад зрабіўся чалавекам, каб праз ачалавечаньне зрабіць для Сябе магчымым прыніцце на Сябе пакараньня ѿ съмерцю, заслужаных чалавекамі, і пакараньнем съмерцю Ўсясьвятога вызваліць вінаватых ад пакараньня съмерцю. Што прыцягнула Яго да нас сюды, на зямлю, у краіну нашага выгнанья? Ці праўды нашы? Не! Яго прыцягнула да нас той бядотны стан, у якой увяла нас наша грэшнасць.

Грэшнікі! падбадзёрымся. Для нас, менавіта для нас, Госпад зьдзейсніў вялікую справу свайго ачалавечанья; на нашы хваробы паглядзеў Ён зь неспасціжнаю міласцю. Спынім ваганьні! спынім маркоціца і сумнявацца! Напоўненая верай, стараннасцю і падзякай прыступім да пакаяння: праз яго прымірымся з Богам. *I беззаконнік, калі адвернецца ад усіх грахоў сваіх, якія рабіў, і будзе трывмацца ўсіх пастановаў Maix i паводзіцца законна і праведна, жывы будзе, не памрэ. Усе злачынствы ягония, якія рабіў ён, не патомніцца яму; у праўдзе сваёй, якую будзе рабіць, ён жывы будзе*¹. Такое абяцаныне дае Бог грэшніку, вуснамі Свайго вялікага прарока.

Будзем адпавядцаць, па нашых слабых сілах, вялікай любові да нас Господа, як могуць адпавядцаць любові Стваральніка Яго стварэння, і стварэнні заняпалыя: павінімся! Павінімся не аднымі вуснамі; засведчым наша пакаянне не аднымі нешматлікімі, кароткачасовымі съяззамі, не аднымі вонкавымі удзелам у царкоўным Богаслужэнні, у выкананыні царкоўных абрадаў, чым здавольваліся фарысэі. Прынясем разам са съяззамі, зь вонкавым набожнасцю, і плод годны пакаянні: зъменім жыцьцё грахоўнае на жыцьцё эвангельскае.

*I навошта вам паміраць, доме Izraileў?*² Навошта вы гінече,.. хрысьціяне, ад грахоў ваших вечнаю съмерцю? навошта напаў-

¹ Езэк. 18:21-22.

² Езэк. 18:31.

няеца вамі пекла, як бы не было усталявана ў царкве Хрыстовай усемагутнага пакаянья? Дадзены гэты бясконца добры падарунак dome ізраілеў — хрысьціянам — і якой бы ні быў час жыцьця, якія бы ні былі грахі, ён дзейнічае зь аднолькаю сілаю: чысьціць усякі грэх, ратуе усякага, хто зьвяртаецца да Бога, хоць бы то было ў апошнія, перадсъмяротныя хвіліны.

I навошта вам паміраць, доме Ізраілеў? Ад таго канчаткова гінуць хрысьціяне вечнаю съмерцю, што ва увесь час жыцьця зямной займаюцца адным парушэннем клятваў хросту, адным служэннем граху, яны гінуць ад таго, што не надаюць ні найменшай увагі Слову Боскаму, што абвяшчае ім аб пакаянні. У самыя перадсъмяротныя хвіліны яны не умеюць скарыстацца усемагутнаю сілаю пакаяння! Не умеюць скарыстацца, таму што не атрымалі аб хрысьціянстве нікага паняцця, альбо атрымалі паняцьце самае недастатковое і блытанае, якое мусіць быць названа хутчэй поўным няведаньнем, чым якім-небудзь спазнаньнем.

Жыву Я, кажа Гасподзь Бог: — як бы прымушаны ўзмацніць ўпэўніваньня прад няверуючымі, і абудзіць увагу ў няўажных — жыву Я, кажа Гасподзь Бог: не хачу съмерці грэшніка, а каб грэшнік адварнуўся ад шляху свайго і жывы быў.¹ ... I навошта вам паміраць, доме Ізраілеў?

Ведаў Бог немач людзей, ведаў, што яны і па хросту будуць упадаць у грахі: па гэтым чынніку Ён усталяваў у Царкве сваёй таяминіцу пакаяння, якой чысьціцца грахі, зробленыя пасыля хросту. Пакаянне павінна спадарожнічаць веры ў Хрыста, папярэднічаць хросту ў Хрыста; а пасыля хросту яно выпраўляе парушэнне абавязкай паверыўшага ў Хрыста і хрысьціўшагася ў Хрыста.

Калі шматлікія зь Ерусаліма і усёй Юдэі сыходзіліся да Яна, прапаведніка пакаяння, на Ярдан для хросту: то вызнавалі яму грахі свае, — вызнавалі не таму, заўважае адзін съвяты Пісъменнік², каб съвяты Хрысьціцель меў патрэбу ведаць грахі прыходзіўшых да яго, але таму, што для трываласыці іх пакаяння трэба было злучыць з пачуцьцямі шкадаваньня аб упадзеніні ў грахі спавяданье грахоў.

¹ Езэк. 33:11.

² Съвяты Ян Лесьвічнік. Слова 4.

Душа, ведаючая, што яна абавязаная паспавядаць грахі свае — кажа той жа съвяты Айцец, — гэтаю самай думкай, як бы аброцыю, утрымліваеца ад паўтору ранейшых грахоў; насупраць гэтаму грахі, у якіх не спавядаўся, як бы зробленыя ў цемры зручна паўтараюца.

Спавяданьнем грахоў касуеца сяброўства з грахамі. Нянаўсіць да грахоў — прыкмета праудзівага пакаяння, — рацуясьць весьці жыцьцё дабрадзеянае.

Калі ты атрымаў звычку да граху, то вучыся спавядаць іх, — і неўзабаве вызвалісься з палону грахоўнага, лёгка і радасна будзе пераймаць Госпаду Ісусу Хрысту.

Хто стала здраджвае сяброў сваіх, таму сябры робяцца ворагамі, выдаляюцца ад яго, як ад здрадніка, які шукае іх дакладнай пагібелі: хто вызнае грахі свае, ад таго адыходзяць яны, таму што грахі засноўваюцца і мацуюцца на гонары заняпалай існасьці, не выгрымліваюць вызнаньня і ганьбы.

Хто ў надзеі на пакаянне дазваляе сабе грашыць адвольна і наўмысна: той паступае ў стаўленыні да Бога падступна. Таго, хто грашыць адвольна і наўмысна, у надзеі на пакаянне, насыцігае нечакана съмерць, і не даецца яму часу, якой ён меркаваў прысьвяціць дабрадзеянасьці¹.

Таямніцай споведзі рацууча чысьціцца усе грахі, нарэбленія словам, справай, думкай. Для таго, каб згладзіць зь сэруца навыкі грахоўнія, закаранелыя ў ім за доўгі час, трэба час, трэба сталае знаходжаньне ў пакаянні. Сталае пакаянне складаеца ў сталым зьнішчэнні духу, у змаганьні зь намерамі і адчуваньнямі, якімі выяўляе сябе прыхаваны ў сэруца грахоўны запал, ва утаймаваньні пачуцьцяў цела і страуніка, у пакорлівай малітве, у частай споведзі.

Браты! Мы згубілі вольным грахом съвятую нявіннасць; недатыкальную ня только справе грахоўнай, але і познаньню зла, — нявіннасць, у духоўным звязаньні якой мы прыйшли ў съвет з рук Стваральніка. Мы згубілі і тую нявіннасць, якую атрымалі пры аднаўленні хростам; мы заплямілі на шляху жыцьця рознымі грахамі нашу вопратку, ачышчаную да звязочай беласыці Збаўцам. Засталася нам яшчэ адна вада для ўмыванья — вада па-

¹ Ісаак Сірскій. Слова 90.

каянъня. Што будзе зь намі, калі мы пагрэбуем і гэтым ачышчэннем? Прыйдзеца нам стаць прад Богам зь душамі, зынявечанымі грахом, – і грозна паглядзіць Ён на душу апаганеную, асудзіць яе ў вагонь апраметнай.

Абмыйцеся, кажа Бог грэшнікам: ачысьцісся; *адвядзеце ліхія учынкі вашыя ад вачэй Maix; перастаньце рабіць зло; навучэцесь рабіць добро; шукайце праўды; ратуйце прыгнечанага; абарарайце сірату; заступайцесь за ўдачу*. Чым жа скончацца гэты суд Боскі, суд пакаянъня, на які Бог няспынна кліча грэшніка, у час ягонага зямнога жыцця? Калі чалавек асэнсоўвае грахі свае, рашаецца на шчырае пакаянъне і выпраўленъня: тады вырашае Бог суд Свой з чалавекам наступным рашэннем: *Калі будуць грахі вашыя, як барвовае, – як сънег адбялю; калі будуць чырвонае, як пурпур, – як воўну адбялю*¹.

Калі ж хрысьціянін пагрэбует гэтым апошнім, шмат міласыцівым пакліканьнем Боскім: то абвяшчаецца яму ад Бога канчатковая згуба. *Даброць Божая, кажа Апостал, вядзе цябе да пакаянъня*². Бог бачыць твае правіны: Ён доўга і цярпіва глядзіць на правіны, зьдзейсненныя тобой пад поглядам Ягоным, на ланцуг грахоў, зь якіх склалася ўсё жыццё тваё; Ён чакае твайго пакаянъня, і разам з тым дае тваёй вольнай волі абрањанье выпратаванья альбо згубы сваёй. И міласыцю і цярпеньне Боскім ты злоўжывеш! Няма ў цябе выпраўленъня! Нежаданъня тваё ўзмацняеца! Узмацняеца ў цябе зынявага і да Богу і да твайго асабістага, вечнага лёсу! Ты дбаеш толькі аб памнажэнні грахоў тваіх, дадаеш да ранейшых грахоў грахі новыя і асабістыя! *Але, зь упартасці тваёй і нераскайнага сэрца ты сам сабе зьбіраеш гнеў на дзенъ гневу і авбиячэння праведнага суду ад Бога, на каторым даеща кожнаму аддасыць паводле дзеяў ягоных; тым, якія ўвесь час ў добрых дзеях шукаюць славы, гонару і бесъсъмяротнасці, – жыцьцё вечнае; а тым, якія ўпарціца і супрацівіцца ісцініе, ды аддаюцца няпраўдзе, – лютасыць і гнеў*. Смутак і скруха ўсякай души чалавека, які чыніць ліхое³. Амін.

¹ Исаи 1:16-18.

² Рым. 2:4-9.

³ Рым. 2:4-9.

НЕПАМЫЛЬНАСЦЬ ПРАВАСЛАЎЯ. КРЫТЭРЫ ПАДМУРКА І АДЗІНСТВА¹

Панайоціс I. Буміс, прафэсар
Афінскага ўніверсітэту

1. УВЯДЗЕНЬНЕ



яго крытычным і што прымушае нас бачыць яго такім? Які крытэр, якая мера адзнакі нашых меркаваньняў, нашых рашэнняў, нашых учынкаў, нашага часу?

Шматлікія сыцвярджаюць, што крытэрам зьяўляеца само па сабе наша меркаваньне, наша уменьне лягічна думаць, наш

¹ Пераклад зьдзейснены па выданьню: Παναγιώτου I. Μπούμη. Τό ἀλάθητο Ορθοδοξίας. Κριτήριο καί βάση της ἐνότητος. Αθηναι, 1996.

“мозг”. Але як наша меркаваньне будзе ацэньваць нашы ж погляды, каб скласыці аб іх правільнасці або хібнасці? І як нам пазнаць, ці правільна дзейнічае наша меркаваньне? І хто закладзеца за гэта раз і назаўжды? Акрамя таго, ці правільна, каб судзьдзя адначасова быў крытэрам? Ці належыць судзьдзі быць у той жа час і заканадаўцам? І, нават калі часам так і адбываецца, ці сапраўды судзьдзя будзе аб'ектыўным заканадаўцам? Ці не будзе ён падганяць законы пад свае будучыя рашэнні? І ёсьць небяспека, што такім чынам, сіставінай супраць сваёй волі, ён будзе ператварацца ў дыктатара, таталітарыстага. Выкажам здагду, што ён пераадолее гэтую спакусу, але як упэўніца яму ў tym, што ён думae і усталёўвае законы правільна?

Гэтыя і ім падобныя пытаныні узынікаюць, павінны узынікаць, у кожнага чалавека. Ва усякім разе з такімі пытанынямі мы нярэдка сутыкаліся ў разнастайных дыскусіях са студэнтамі і маладымі навукоўцамі. Таму мы дашлі да высновы, што варта адшукаць бясхібнага судзьдзю, а таксама бясхібны крытэр, пры дапамозе якіх мы дакладна вырашым нашы меркаваньні, слова, нашы учынкі, падзеі, часы і г.д.

Але сярод людзей, мы перакананыя, немагчыма адшукаць бясхібнага судзьдзю. Чаму? Таму, першым чынам, што чалавек не ўсямудры і не ўсяісны і не ведае усіх тварэнняў (істот і падзей). Ён не ведае іх усіх, таму што не зьяўляеца іх Творцам і не здольны быць “усюды існым”.

Акрамя таго ён запляміў сваім грахом выяву Боскую, свой розум, думкі, жаданьне і волю. Да таго ж чалавека зводзяць, або хоць бы ўзьдзейнічаюць на яго, яго цягі, яго асяродзьдзе, яго сувязі і г.д. Гэтыя неспрыяльныя перадумовы маюць гэтак жа неспрыяльныя наступствы: чалавек не можа Заўсёды судзіць аб'ектыўна, правільна і справядліва. І вядома ж, не можа усталёўваць правільныя законы.

Па гэтым чынніку чалавечыя законы і не зьяўляюцца вечнымі і няпераходзячымі, бо яны недасканалыя, няпоўныя і недастатковыя. Таму гэтыя законы і змяняюцца увесь час. Таму людзі імкнуцца знайсці усе больш дасканалыя і правільныя законы. Па чынніку сваёй недасканаласці законы уводзяцца дзяржавай прымусова. Вось чаму людзі часта іх не прымаюць і не ухваляюць. А не ухваляюць таму, што судзяць аб іх на падставе сваёй лёгік і

знаходзяць іх няправільнымі, з прычыны чаго людзі пратэстуюць і процідзейнічаюць прыніцыю гэтых законаў.

2. НЕПАМЫЛЬНЫ ЗАКАНАДАЎЦА

Такім чынам, толькі той, хто зьяўляеца Творцам усяго, усяго сусвету, толькі той, хто зьяўляеца усёведающим і усюдысным, хто валодае поўным агульным і прыватным веданьнем рэчаў прайшоўших, сапраўдных і будучых, толькі той, хто нязменны, незалежны і бесстаронні, можа быць бясхібным заканадаўцам або судзьдзём. Для хрысьціян такім зьяўляеца Бог.

Такім чынам, толькі тады мы можам быць упэўненымі ў tym, што атрымалі адказ правільны, бясхібны, праўдзівы, калі запытваем Бога, а Той нам адказвае, калі “сыходзіць” Бог на зямлю.

Але узынікае іншае пытаныне: калі і як нам упэўніцца, што Бог сапраўды даў нам адказы на нашы пытаныні, г.з. “сышоў” на зямлю? Для нас, праваслаўных хрысьціян, гэтыя праблемы, на шчасціца, знаходзяцца ў спарадкаваным стане. Адзінае, што ад нас патрабуеца, гэта выявіць цікавасць да гэтых праблем і зрабіць іх вядомымі, даступнымі і усвядомленымі “для саміх сябе і адзін для аднога”. І па-першое, мы павінны ведаць, што Бог час-та як казаў, так і перадаваў свае зарокі, запаведзі, законы і суды праз Майсея, прарокаў і іншых боганатхнёных мужоў Старога запавету. Тут мы можам успомніць адказ Аўраама (а праз яго і Бога) у прыпавесці аб багатым і жабраку Лазару: “У іх ёсьць Майсей і прарокі; хай іх слухаюць” (Лк. 16:29). Аўраам кажа так таму, што слова Боскае, якое вымаўлялі і Майсей, і прарокі, ёсьць ісціна. “Слова Тваё ёсьць ісціна”, – пацвярджае Ісус Хрыстос (Ян. 17:17). І гэтую ісціну, гэтую каштоўнасць Старога запавету успрыняла і захавала пасыля Царква Хрыстова.

Па-другое, нам належыць таксама ведаць, што Сам Бог “сышоў” і зьявіўся на зямлі, прыйшло Слова Боскае – Ісус Хрыстос, “прыняўшы вобраз раба” (Філ. 2:7), і прынесла нам ісціну, ужо дададзеную, скончаную і абноўленую, так як Ён Сам ёсьць “шлях і ісціна і жыццё” (Ян. 14:6). Таму Хрыстос, жадаючы паказаць на чалавече неразумену, кажа: “А цяпер шукаецце забіць Мяне, Чалавека, сказаўшага вам ісціну, якую чуў ад Бога” (Ян.. 8:40). Менавіта гэтую ісціну Ён перадаў апосталам, а тыя сваім наступнікам, япіскапам, усёй Царкве (Апостальскае Паданье).

Далей, пасъля Узынясенья Господа Бог пасылае Царкве Су-
щашальніка, “Духа ісьціны” (Ян. 14:16-17), Які “наставіць вас на
ўсякую прауду” (Ян. 16:13) саброў яе.

І так, ісьціна знаходзіцца ў Царкве: у гэтым няма сумневу. Гэ-
та нам пацвярджае і боганатхнёны ап. Павел, калі кажа, што
Царква зьяўляецца “стоўп і аснова ісьціны” (1 Цім. 3:15) – Гэта
тым больш натуральна, што Царква – гэта Цела Хрыстова (гл.
Эф. 5:23 і Кал. 1:18). Гэта значыцца, што цела, гэты арганізм
Царквы, мае сваёй галавой Хрыста. А калі Хрыстос, як Бог, зьяў-
ляецца непамыльным, то вынікае, што і Царква, як адзінае цэлае,
валодае непамыльнасцю, зьяўляецца непамыльной.

Такім чынам, сёньня на зямлі, ва усім сусьвеце непамыльным
заканадаўцам, настаўнікам і судзьдзей зьяўляецца Царква, гэты
богачалавечы арганізм Адзінай, Святоі, Саборнай і Апостальс-
кай Царквы. Такім чынам, калі Царква выказваеца як адно цэ-
лае, выказваеца непамыльна.

Тут узынікае наступнае важнае пытанье: калі Царква выказ-
ваеца як адно цэлае? Адказ просты і вядомы: калі яна выказваеца
і прымае рашэнні “на Сусьеветным Саборы”. Гэты просты
і, верагодна, вядомы адказ не такі уже і просты ў сваім усьве-
дамленыні і, асабліва, у сваім увасабленыні. Якім чынам Сусьевет-
ны Сабор (зразумела, пасъля таго як ён будзе прызнаны Сусьевет-
ным) выяўляе поўнасць Цэрквы, і чаму уяўляе усю Царкву?
Чым гэта дасягаеца? Вось гэтым немалаважным пытаннем мы
і паспрабуем цяпер заніцца.

Па-першае, Сусьеветны Сабор складаеца зь усіх кіруючых ге-
пархаў Царквы. Яны ў сваю чаргу уяўляюць усіх жывых хрыс-
ціян сваіх япархій, а усе разам яны уяўляюць поўнасць
“вяйунічай і змагарнай” Царквы на зямлі, г.з. бачную Царкву.

Аднак, каб скласці Сусьеветны Сабор і уяўляць усю Царкву,
герархі павінны уяўляць не толькі жывых хрысціян, але і спа-
чылых. Іншымі словамі, яны павінны уяўляць і “на нябесах пера-
можную” Царкву. Але як гэта магчыма? Гэта абавязкова выкон-
ваеца, калі япіскапы выяўляюць меркаваньне нябожчыкаў.
Лепш сказаць: калі яны ўзгодніцца зь меркаваньнем спачылых,
калі яны згодны зь меркаваньнем Царквы пераможнай, нябач-
най. А гэтае меркаваньне пераможнай Царквы, можна сказаць
сувэрэннасцю, выяўленае ізноў такі на Сусьеветных Саборах.

Маецца на увазе, на папярэdnіх Саборах.

Такім чынам, меркаванье Сусьеветнага Сабора толькі тады
можа зьяўляцца меркаваньнем усёй Царквы, калі яно ўзгодніцца
з рашэннямі папярэdnіх Сусьеветных Сабораў. Гэтае меркаванье
не павінна супярэчыць рашэнням іншых Сабораў, калі сап-
рауды яно жадае уяўляць усю Царкву, пераможную і вяйунічую.

Варта яшчэ раз асоба падкрэсліць, што кожны наступны Са-
бор павінен абавязкова узгадняцца з папярэdnімі. Мы не можам
патрабаваць іншага праста таму, што яно не зможа дасягнуць
мэты. Пераможная Царква ужо сышла з гэтага жыцця на зямлі.
Усё, што было павінна ёй сказаць, было ёю сказанае, і меркава-
нне яе ужо нязменна. Такім чынам, вяйунічая Царква, г.з. усякі
новы Сусьеветны Сабор, абавязаны спалучацца і узгадняцца з ра-
шэннямі папярэdnіх Сусьеветных Сабораў.

Іншымі словамі можна было бы сказаць, што скліканы Сабор
толькі тады зьяўляеца Сусьеветным і, такім чынам, непамыль-
ным, калі мае дзівее асаблівасці: а) кафалічнасць (саборнасць)
углыб, па вэртыкал, або “у часе”; і б) кафалічнасць (сабор-
насць) ушыркі, па гарызанталі, інакш кажучы, “у прасторы”.
Першае азначае, што гэты Сабор павінен уяўляць усіх хрысці-
ян, якія жылі і дзейнічалі на працягу мінулых стагодзьдзяў ва-
улоныні Царкве, і уяўляць іх так, як гэта адлюстравана ў рашэн-
нях папярэdnіх Сусьеветных Сабораў.

Другая асаблівасць азначае, што скліканы Сабор павінен уяў-
ляць сучасную Царкву ва ўсёй яе поўнасці, якая існуе на ўсёй прас-
торы зямлі. Таму мы і гаворым: уяўляць гарызантальна, у прасторы.

Але і гэтага не досыць. Скліканаму Сусьеветнаму Сабору на-
лежыць быць прызнаным Сусьеветным таксама і поўнасцю вяй-
унічай Царквы. Рашэнні Сусьеветнага Сабора павінны быць пры-
нятая як непамыльныя, хоць бы маўкліва, усёй Царквой, якая
жыве на зямлі¹. Такі вынік будзе гэтым больш надзейным, калі

¹ Тут мае сэнс згадаць меркаваньні двух выбітных грэцкіх багасловаў: прафэса-
ры А. Алівізатоса і акадэміка І. Карміріса. Першы пісаў: “Над Сусьеветным Са-
борам, гэтым арганічным прыступкам улады, больш таго, найвысокай уладай у
кіраваньні Праваслаўнай Царквой, спрападная царкоўная сіўядомасць мае сі-
лу канчатковага рашэння аб ім сусьеветным аўтарытэце, хоць, адначасова, гэ-
тая прытомнасць Царквы не уяўляе сабой які-небудзь арганічнага пачатку
улады, прыўзыходзячай Сусьеветны Сабор” (Сіўядомасць Царквы // Навуковы

наступны Сусьеветны Сабор, пацвердзіўшы правільнасць прынятых рашэнняў і засвядчыўшы іх паўсюднае і аднадушнае прыняцце съядомасцю Царквы, зацвердзіць гэтыя рашэнны. Такім чынам Сусьеветны Сабор бывае непамыльным заканадаўцам, аўтарытэтным судзьдзёй.

3. САПРАЎДНЫЯ “СЪВЕДЧАНЬНІ”

Аднак уся складанасць складаецца ў тым, што гэты непамыльны “судзьдзя” не можа склікацца, зьбірацца і выказвацца стала, кожны дзень. Але нават калі ён і засядаў бы бесъперапынна, для яго было бы немагчымым разглядаць усе тэмы і адказваць на усе прыватныя пытаныні сяброў Царквы.

Хто-небудзь, можа быць, і скажа зь сумам і засмучэннем: што жа рабіць нам у такім разе? Дзе мы будзем пазнаваць праўдзівы адказ на кожнае пытаныне, якое нас займае? Дзе нам пазнаць у кожным выпадку, ці крочым мы па правільнym шляху? – Але і ў гэтым выпадку нам трэба захоўваць спакой. Менавіта дзеля гэтага сама Царква даручыла нам непамыльны правілы Сусьеветных Сабораў, правілы веры і жыцця, съветапогляды і дзеі, ісціні і любові. Царква па-матчынаму перадала нам гэтыя непамыльныя крытэрыі, з тым каб мы мелі іх пад рукой, з тым каб мы судносіліся зь імі, калі таго пажадаем, калі будзем выпрабоўваць у іх патрэбу.

Гэтымі непамыльнымі крытэрамі зьяўляюцца, першым чынам, канон Святога Пісаньня (Старога і Новага Запавету) і рашэнны (веравызначэнны і правілы) Сусьеветных Сабораў, загаданыя і зацверджаныя імі.

Адносна гэтага палажэнні, а таксама адносна рашэнняў Сусьеветных Сабораў нам жадалася бы апярэдзіць пярэчаныне шматлікіх хрысьціян, сярод якіх ёсьць і вернікі Праваслаўнай Царквы. Яны кажуць: мы ахвотна прымем дагматычныя веравызначэнні, сымбал веры як праўдзівія, але не можам прыняць за праўдзівія правілы Царквы. Гэтыя правілы, па іх съць-

штогоднік Багаслоўскага факультэту Афінскага ўніверсітэту. Т. 9, 1953 – 1954. б. 58–59). Другі казаў: “Сусьеветныя характеристы Сабораў ававязаны не узделу ў іх усіх япіскапаў хрысьціянскага съвету, але згодзе прысутных япіскапаў, зьяўляючых адсутных япіскапаў альбо іншых сяброў Царквы, а таксама наступнай ухвале прынятых рашэнняў іншымі япіскапамі і наогул усёй Царквой як праўдзіва кіруючым словам ісціні” (Дагматыка. Ч. 5. Афіны, 1973. б. 674)

варджэнню, не валодаюць той пэўнасцю і абсолютным значэннем, што і дагматычныя веравызначэнні.

На гэтае пярэчаныне мы маглі бы даць наступны адказ:

а) Па-першае, слова “веравызначэнне” (ороі) і “правіла” (χανόνες) вельмі часта заменяюць адзін адно ў рашэннях Сусьеветных Сабораў. Такім чынам, у нас няма дастатковай падставы для дакладнага адрозненія паміж орасамі (веравызначэннімі) і канонамі (правіламі).

б) Неразумным было б дапусціць, каб адно рашэнне – дагматычнае веравызначэнне – зьяўлялася непамыльным, а іншае рашэнне – правіла жыцця – не было б такім, у то час як абодва гэтыя рашэнні вынікаюць ад адной і той жа крыніцы, г.з. аднаго і таго ж Сусьеветнага Сабору.

в) Самі Сусьеветныя Саборы даводзяць да нашай звесткі і запэўняюць нас у тым, што іх каноны боскія, што яны вызначаныя “ад азарэння Святога Духа”. Таму Сусьеветныя Саборы загадваюць няўхільна тримацца поўнага зъместу канонаў і забараняюць любое іх скажэнне або зъмену¹.

Такім чынам, гэтыя непамыльныя крытэрыі ва ўсёй іх поўнасці і складаюць сапраўднае і праўдзівае царкоўнае Паданыне. Можна сказаць, што гэтыя крытэрыі толькі і складаюць сапраўды царкоўнае Паданыне. Мы падкрэсліваем гэтае таму, што гэтае Паданыне ёсьць Паданыне Царквы ва ўсёй яе поўнасці, а не які-небудзь яе часткі. Усе іншыя паданыні не маюць правы звацца царкоўным Паданынем, прынамсі, датуль, пакуль не будуць ухваленыя і зацверджаныя усёй Царквой.

Па гэтым жа чынніку канонамі Царквы, сапраўднымі канонамі, канонамі ў літаральным сэнсе слова, якія пазначаюць нам прамы кірунак², зьяўляюцца толькі усталяваныя або зацверджа-

¹ Гл. 1-е правіла IV Сусьеветнага Сабору, 2-е правіла V-VI Сусьеветнага Сабору і 1-е правіла VII Сусьеветнага Сабору. Больш дакладную інфармацыю, а таксама адпаведную бібліографію па дадзенай тэмэ магчыма адшукаць у маёй працы “Аўтарытэт і моц съвятых канонаў”. Выд. 4, Афіны, 1989. б. 12.

² Слова “канон”, па-першае, азначае кіёк, лінейку, якія выкарыстоўваюць для правядзення прамой лініі альбо, наадварот, дзеля зверкі праматы вызначанай рысы; мэтафорычна “канонам” завуць любое азначэнне або закон, наогул усё тое, што можа служыць мадэльлю або кіруніцтвам для правільнага выканання вызначанай задачы, меркай для праверкі правільнасці гэтай задачы.

ныя Сусьветным Саборам, г.з. усёй Царквой. Усе іншыя кананічныя пасланыні або пастановы, выдадзеныя памеснымі Саборам або якой-небудзь асобнай царкоўнай асобай, не могуць звацца канонамі Царквы, паколькі яны не атрымалі вышэйпаказанага царкоўнага съцвярджэння.

Такім чынам, гэтае царкоўнае Паданьне, сапраўдане і пэўнае царкоўнае Паданьне складае аснову Праваслаўя, ісьціны і любові, праўдзівай веры і праўдзівага дзеяньня, праўдзівага жыцця. Гэтае Паданьне складае царкоўную “акрывію” (“дакладнасць”). Мы абавязаныя ведаць гэтае Паданьне, верыць яго догматам, супадносіць зь яго канонамі і, наогул, жыць па гэтай ісьціні. Іншымі словамі, мы павінны выконваць гэтую акрывію, захоўваць яе і ужывалаць яе ў жыцці.

Гэтая акрывія і ёсьць той крытэр, на падставе якога кожны можа ацэньваць погляды, паданыні, слова і справы, дзейнасць і выяву жыцця як свайго, так і чужога, калі ён жадае быць як мага больш праваслаўным, як мага больш аб'ектыўным. У адваротным выпадку чалавек рыхыкуе зваліца ў памылку, несправядлівасць, суб'ектыўізм, “неразважліва надзімаючыся плоцкім сваім разумам” (Кал. 2:18). І калі мы кажам, што на падставе гэтых канонаў варт ацэньваць слова і справы іншых, мы маем у выглядзе слова і справы не толькі радавых хрысціян, але і клірыкаў, і герархаў, і патрыярхаў, і святакіраўніцтва. Любога з жывых і нябожчыкаў.

4. АДЗІН ДАДАТАК І ЎДАКЛАДНЕНЬНЕ

Зразумела, тут нам неабходна зрабіць наступнае удакладненне: калі мы кажам, што вызначаныя тэксты, крытэры, “съведчаныні”¹ зьяўляюцца сапраўднымі і дакладнымі і што яны складаюць праўдзівае Паданьне і царкоўную акрывію, гэта не азначае, што усё астатніе памылкова. Тым больш не варт лічыць усе іншыя дзеі або тварэнні Айцоў Царквы, япіскапаў, аскетаў, багасловаў і простых хрысціян бескарыснымі. Яны мо-

гуць утрымоўваць памылкі, але не зъяўляюцца памылковымі ў цэлым. Больш того, яны могуць быць і без памылак, але мы не можам у гэтым быць упэўненыя. Іншымі словамі, у нас няма пачверджання іх непамыльнасці Сусьветным Саборам, гэтымі аўтарытэтнымі вуснамі Царквы.

Калі жа заявіць, што усё меркаваны і рашэнны вялікіх Айцоў Царквы непамыльныя, то мы падвяргаемся небяспекі прылучыцца да перакананыні папізму і, самі таго не разумеючы, прадстаўляем новыя довады ў карысць бязгрэшнасці Папы. Паколькі ў гэтым выпадку любы рыма-каталік зможа запярэчыць нам, прытым вельмі лягічна: чаму, прызнаючы бязгрэшнасць меркаваныні асобных Айцоў, мы не прызнаем бязгрэшнасць Папы Рымскага?

Значыць, Айцы і іншыя царкоўныя аўтары ў сваіх меркаваніях здольны на памылку, г.з.маглі памыляцца, але з гэтага зусім не вынікае, што іх слова і тварэнні былі цалкам памылковымі. Прыйкладам такіх тварэнніні могуць служыць тлумачэнні на Святое Пісаныне, даследаваныні догмату веры, камэнтары святых канонаў, а таксама выклады асабістых досьведаў царкоўнага і падзвіжніцкага жыцця ў Хрысціце. Усё гэта, вядома, складае паданыні, але не зъяўляеца пэўным Паданьнем Царквы, паколькі яно не узаконена усёй Царквой.

Такога роду паданіямі могуць лічыцца таксама меркаваныні нашых духоўнікаў, навучаныні і пастановы нашага япіскапа або Святога Сыноду. Як жа нам паступаць у такім разе? Прыслушацца да іх, прыняць іх, ці ужываць іх у жыцці? Ці зъяўляюцца яны абавязковымі? Або мы можам імі занядбаць? – Яны, вядома, абавязковыя настолькі, наколькі не ідуць насуперак са Святым Пісанынем альбо рашэнніні Сусьветных Сабораў, г.з. з пэўным царкоўным Паданьнем. Яны абавязковыя і тады, калі мы не ведаєм, ці супярэчыць яны царкоўнаму Паданню. “Слухайцесь настаўнікаў ваших і будзьце пакорлівыя, бо яны нядрэмна руপіцца за вашыя душы, як абавязаныя даць адказ”, – кажа апостол Павал. (Жыд. 13:17)

Аднак калі мы упэўненыя ў супярэчлівасці гэтых меркаваній і навучаныні па адношаньню да Паданьня Царквы, то мы абавязаныя, захоўваючы усю прыстойнасць і павагу, зъяўнуць увагу наших царкоўных і духоўных кіраўнікоў на хібнасць іх

¹ Слова пазычана зь Св. Пісаныня. Гл. Пс. 118:14. 138:14. “На шляху Тваіх съведчаныні ў радуюся, як у кожным багацці.”. “Дзівосныя дзеі Твае, і душа мая ўсьведамляе гэта”. “Праўда съведчаныні Тваіх вечна”. Гл.. 1-е правіла VII Сусьветнага Сабору.

пазыцый, на іх супярэчнасць праваслаўнаму Паданью, а значыць, і на немагчымасць зь нашага боку выконваць памылковыя чалавечыя загады і кіравацца падобным навучаньнем. Прыйкладам у гэтым могуць служыць для нас святыя Апосталы, якія сказали: “Трэба слухацца болей Бога, чым людзей” (Дзеі. 5:29).

Аднак існуе адзін адмысловы выпадак, у якім, нават калі навучаныні, загады і рашэнны кампэтэнтных царкоўных ворганаў не ўзгодняцца зь самім царкоўным Паданнем, мы усёроўна абавязаныя іх выконваць альбо, прынамсі, зымірыцца зь імі і не асуджаць іх. Гэта той выпадак, калі кампэтэнтны царкоўны ворган адхіляецца ад кананічнага Падання Царквы ў недагматычных пытаннях дзеля выратаваныні аднаго зь сяброў Царквы, нейкай яе часткі або жа чалавечай супольнасці. У гэтым выпадку адбываецца выкарыстаныне і ужываныне царкоўнай ікономіі, праява ласкі і падатлівасці. Царква не патрабуе поўнага захавання акрыўі ў тым выпадку, калі нейкай яе частка або нават адзін яе сябра слабы ў веры і дысцыпліне, хворы душэўна або целам, або жа прыносяць горкае раскаянье за зроблены грэх. Царква не патрабуе дакладнасці (акрыўі) у захаваныні запаведзяў і канонаў, але выяўляе чалавекалюбства і паблажлівасць, каб папярэдзіць большае зло і вярнуць на правы шлях “авечку заблукаваную”.

Далей, варта зрабіць невялікі дадатак зь нагоды выпадкова узынікаючых пытанняў, на якія Царква не дала афіцыйнага адказу, а ў духоўных і царкоўных кіраўнікоў няма адзінага погляду. Што рабіць у такім разе? – На гэта можна адказаць наступнае: па-першое, няма неабходнасці уступаць у спрэчкі і згады. Досыць таго, што мы будзем абмяркоўваць гэтыя пытаныні і малітвай і пакорлівай мудрасцю падрыхтуем глебу для таго, каб Бог падараў асьвету аднаму зь сяброў Царквы і затым сама Царква змагла вынесці па іх аўтарытэтнае рашэнне.

У гэтым выпадку становіцца зразумелым, наколькі вялікая значнасць усёй іншай царкоўнай пісьменнасці, меркаваныяй Айцоў, камэнтарыяў багасловіаў, жыццёвага досьведу аскетаў і іншых хрысьціян. Бо ў гэтих тэкстах могуць хавацца адказы на тое або іншае пытаныне, і зьявітаючыся да гэтих тэкстаў, Царква можа вырашыць самыя розныя праблемы.

Але да той пары, пакуль не будзе знайдзена рашэнне, выявім цярпеньне. Будзем стараны ў пошуках адказу, але ня будзем падда-

вацца роспачы: “Цярпеньнем вашым ратуйце душы вашыя.” – кажа Госпад (Лк. 21:19). Не будзем раскідвацца на розныя прыватныя меркаваныні царкоўных асобаў, часта супярэчлівия адно аднаму. Няма неабходнасці: як ўпадаць у маладушнасць, так і кідацца з боку ў бок, таму што, як вядома, дзе няма закону, няма і беззаконія, няма злачынства і граху. Згадаем слова апостала Паўла: “грэх не залічаецца, калі няма закона” (Рым. 5:13) і “я ня інакш спазнаў грэх, як праз закон … бо без закона грэх мёртвы.” (Рым. 7:7–8) У пытаннях, неабмежаваных нейкім законам, мы вольныя рабіць у згодзе зь нашым сумленнем (гл. Рым. 2:14–15) і парадамі яшчэ двух – трох съядомых хрысьціян. Параўнай: “Дзе двое альбо троє сабраныя ў імя Маё, там Я сярод іх.” (Мц. 18:20) і “Хіба ня ведаецце, што святыя будуць судзіць съвет?” (1 Кар. 6:2).

5. НЕКАТОРЫЯ НЕАБХОДНЫЯ ТЛУМАЧЭНЬНІ І ВЫНІКОВЫЯ ЗАЎВАГІ

Тут варта дадаць да вышэйсказанага, што наяўнасць царкоўнага закона, съятога канону або запаведзі Съятога Пісаньня зусім не касуе волю. Наадварот, запаведзі Съятога Пісаньня, царкоўныя каноны, як ужо было сказане, ёсць непамыльныя боскія съведчаныні. Такім чынам, яны складаюць частку ісціны, зъяўляюцца ісцінай. А зъяўляючыся ісцінай, яны, вядома, садзейнічаюць волі чалавека. У гэтым нас запэўнівае і Госпад, калі кажа: “І спазнаеце праўду, і праўда зробіць вас свабоднымі.” (Ян. 8:32) Параўнай таксама зь выслоўем апостала Яакава: “Закон дасканалы, закон свабоды” (Як. 1:25).

На самай справе, пэўныя царкоўныя запаведзі, ужывальныя ў Царкве зь дапамогай Боскай ахоўваюць нас ад памылкі і вядуць нас да ісцінны, да дасканаласці, да съятасці, да абагаўленыня. Неабходна падкрэсліць, што наколькі чалавек удавасканальваецца і прылучаецца съятасці, наколькі мае посыпех у падпарадкаваныні цела і чалавечага запалу, настолькі узвышаецца над матэрыйяльнай прыродай і яе законамі. Чым больш адухаўляеца, больш духоўным становіцца чалавек, тым хутчэй ён становіцца гаспадаром матэрыйяльнай прыроды і, такім чынам, набывае тым вялікую волю. Таму апостал Павел кажа: “Гасподзь ёсць Дух; а дзе Дух Гасподні, там свабода.” (2 Кар. 3:17)

Але перш чым зачыніць дадзеную тэму, зыходзячы зь вышэй-сказанага, мабыць, варта зрабіць некаторыя неабходныя удакладненіні, і адразу сфармуляваць адпаведныя прапановы. Часта мы кажам: гэты кансэрватар, той традыцыяналіст, трэці заўшне прагрэсіўны, чацвёрты свабодалюбны, пяты наватар і г.д. Узьнікае пытаныне: ці дакладна мы ужываем гэтыя тэрміны або жа дапускаем некаторую блытаніну ў іх ужываныні? Напрыклад, завуць кансэрватарам захавальніка Паданьня. Але, можа быць, лепш яго характарызуе назва традыцыяналіст?

Этак жа часта традыцыяналістам завуць таго, хто жадае выканці і захаваць усе паданыні, захаваныя ў Царкве, як пэўнае царкоўнае Паданьне, так і розныя іншыя паданыні, не атрымаўшыя афіцыйнага прызнаныня. Ці правільна казаць, што ён – традыцыяналіст, або, можа быць, лепш называць яго проста¹ кансэрватарам?

Зь іншага боку, мы лічым свабодалюбным таго, хто не імкнецца захоўваць Паданьне, прычым пэўнае Паданьне, або таго, хто жадае выконваць толькі некаторыя паданыні і адпрэчвае іншыя. Тут дарэчна спытаць сябе: ці не правільнай лічыць свабодалюбным традыцыяналістам, які застаецца верным сапраўднай царкоўнай традыцыі, г.зн. ісціне, якая і даруе праўдзівую волю? Ва усякім разе, мы прытырмліваемся такога меркаваньня, што тыя, хто адпрэчвае пэўнае Паданьне, тыя, хто ухіляецца ад правільнага шляху, ад ісціны і пераймае чалавечым паданыням і запаветам, не скіраванымі да наўбыцца сапраўднай ісціны і не спрыяючым дасягненіню праўдзівой волі, не ў праве звацца свабодалюбнымі.

¹ Вядома, дадзенае “проста” зусім не выяўляе асуджэніні ў адрас кансэрватара. Кансэрватары, як мы бачылі, гэта тыя, хто ахоўвае усё існыя і жывучыя ў Царкве паданьня. Але варта быць уважлівым да дадзенай схільнасці, таму што яна утрымоўвае два супярэчлівых элемэнта. Адзін добры, а іншы небяспечны. Добра тое, што ахоўваюцца усё паданыні, пісаныя і няпісаныя, дзякуючы якім Царква можа ў патрэбны момант альбо адшукаць рашэніне для вызначанай проблемы, альбо знайсці падставу для такога рашэння. А дрэнна тое, што ёсць небяспека змарыць чалавека, паколькі гэтая тэндэнцыя патрабуе захаваныні усяго цяжару гэтых неад'яртэтных паданьняў. Больш таго, паколькі часта здараецца бачыць узаемную супярэчлівасць гэтых паданьняў, шматлікія хрысьціяне адчуваюць нават спакусу. Давайце не будзем съцвярджаць, што патрабуеца няўхільнае прытырмліваныне гэтым паданыням з боку усіх без выключэння хрысьціян: бо так “з'вязваюць цяжары важкія і непасільныя і ўскладаюць на плечы людзям” (Мц. 23:4)

Акрамя таго мы лічым, што традыцыяналісты могуць быць названыя і наватарамі. У той меры, у які яны на падставе Паданьня адважваюцца адрозніваць рэчы дакладныя і няслушныя і адпрэчваць памылковыя чалавечыя меркаваныні, якія жывуць у Царкве, якія скажаюць і гоняць ісціну, яны справядліва могуць прэтэндаваць на званыне наватараў. Но праз скасаваныне гэтых чалавечых паданьняў і дасягаеца праява “новага” першапачатковай прыгажосці, несказанаі ісціны. Па гэтым жа чынніку традыцыяналісты могуць быць названыя і прагрэсістамі, паколькі акрамя адхілення чалавечага перанясеньня яны на падставе усё таго ж Паданьня могуць запазычаць зь найноўшых навуковых пошукаў усё тое, што садзейнічае лепшаму і найпоўнаму тлумачэнню і разуменію гэтай ісціны.

Наадварот, нельга менаваць прагрэсістамі тых, хто нараўне з чалавечымі паданьнямі адпрэчвае і царкоўнае Паданьне, тых, хто шукае верны шлях без правадыра і аб'ектыўных крытэраў, без непамыльных пачатак. Вельмі сумніўна, каб гэтыя людзі прасоваліся наперад, а такім чынам, што іх варта зваць прагрэсістамі.

Такім вось способам кожны можа абдумаць, ацаніць і вызначыць, у якім выпадку ён будзе ужываць адно зь вышэйпоказаных або падобных ім паняццяў. І яшчэ: у той меры, у які мы як праваслаўная згаджаемся і прымаєм прыведзеныя вышэй палажэнні, мы можам ужыць іх і ў нашых адносінах зь неправаслаўным съветам. Напрыклад, гэтыя палажэнні могуць зьявіцца падмуркам для разгляду вучэння розных царкоўных і нецаркоўных спавяданьняў і жыцця розных хрысьціянскіх і нехрысьціянскіх грамад.

І першым чынам мы маем справу з Рыма-Каталіцкай Царквой. У каталікоў, як вядома, у якасці догмату уведзена вучэныне аб съходжаньні Святога Духу “і ад Сына” (Filioque). Аднак гэты догмат супярэчыць ясным словам Святога Пісання: “Дух праўды, Які ад Айца зыходзіць” (Ян. 15:26), а таксама рашэнням Сусъветных Сабораў. Такім чынам, мусіць быць зразумелым, што Праваслаўная Царква не можа прыніць гэта дагматычнае вучэныне.

Рыма-каталікі таксама прызнаюць, прынамсі, тэарэтычна, непамыльнасць япіскапа Рымскага – Папы, іншымі словамі, непамыльнасць аднаго чалавека. Але лягічна немагчыма (як мы паказалі ў пачатку гэтай працы) прыніць непамыльнасць аднаго нейкага чалавека, тым больш што ні адно з рашэнняў Сусъвет-

ных Сабораў не пацвярджае гэтага дагмату. Таму ні адзін праваслаўны, па праваслаўнаму думаючы хрысьціянін не стане ухваляць таго вучэння, што не знаходзіць пацверджаньні ў пэўным царкоўным Паданьні.

Аднак акрамя Рыма–Каталіцкай Царквы існуе вялікую колькасць пратэстанцкіх канфесій, якія прызнаюць меркаваныне, бачаныне і загады сваіх сучасных багасловаў як дакладныя, не прымаючы пры гэтым царкоўнага Паданьня. Адгэтуль пытаньне: якім непамыльнім крытэріям кіруюцца яны для прыняцця і ухвалы аднаго і адмаўленыні іншага. Ці не уваходзяць яны такім чынам проста ў вобласць нейкага бязъмежнага суб'ектывізму? І ці не тут крыецца праўдзівы чынънік шматлікасці пратэстанцкіх адгалінаваньняў? І тады ў якім зь іх можна знайсці аб'ектуўна дакладны кірунак? І якое зь іх утрымлівае ісціну?

Нямала гэтых пратэстанцкіх рэлігійных груп дапускаюць яшчэ наступную лягічную памылку: прымаючы і абапіраючыся, па іх сцвярдженням, на Святое Пісаныне для аргументаванья сваіх вучэнняў, яны ў той жа час адпрэчваюць царкоўнае Паданьне. Але няўжо не Царква захавала і перадала нам Святое Пісаныне? Ці не Царква аддзяліла кнігі Св. Пісаныня ад мноства іншых падробленых і апакрыфічных кніг і перадала нам іх як боскія і пэўныя? Ці не яна склала канон Святога Пісаныня? Такім чынам, уяўляеца крыху непасълядоўным і неразумным, прымаючы кнігі Святога Пісаныня, не прымаць самога дакладнага царкоўнае Паданьне, якое і дало нам гэтыя кнігі. Примаючы плод, адпрэчваць дрэва, якое прынесла гэты плод.

6. ЭПІЛЁГ – ПАЖАДАНЬНЯ

Першым паставіць крапку, жадал бы выказаць адну заўвагу і пажаданьне. Вышэй было сказанае, што дакладнае царкоўнае Паданьне, акрывія, як яно было названа ў гэтай працы, можа служыць асновай для разгляду розных праваслаўных і інасладзенных пазыцый. Да гэтага жадалася б дадаць, што сёньня само Праваслаўе можа стаць асновай паразуменія паміж сябрамі нашай Царквы і аўяднаныя розных частак падзеленага яшчэ хрысьціянства. Асновай праўдзівага адзінства Эўропы і усяго чалавецтва. Будзем маліцца, каб Бог дабраславіў гэтае адзінства.

ПАВУЧАНЬНЕ АБ БЯЗМОЎ¹

Звышгодны Яфрэм Сірын

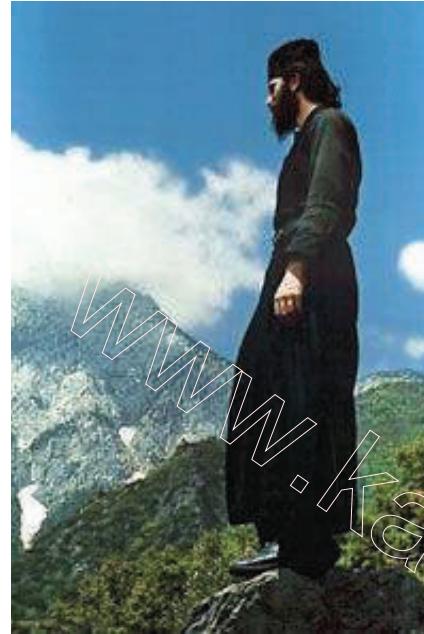


– люстэрка грахоў, што паказвае чалавеку граху яго! О, бязмоўе, не утрымліваюча сльёз! О, бязмоўе, якое нараджаюча пакорнасць! О, бязмоўе, што жыве разам зь мудрасцю пакоры! О, бязмоўе, якое уводзіць чалавека ў мірны стан! О, бязмоўе, спалучае зь страхам Боскім! О, бязмоўе – асьвятленыне разуму! О, бязмоўе – выпрабавальнік намераў! О, бязмоўе – супрацоўнік разуму! О, бязмоўе, якое спараджае усё добрае! О, бязмоўе – сцвярдженыне паста! О, бязмоўе – перашкода дагаджаньня чрэву! О, бязмоўе – практиканье ў малітве і чытаныні! О, бязмоўе – цішыня намераў! О бязмоўе – спакойная прыстань! О, бязмоўе – су-

¹ Святой Ефрем Сирин. Творения. Т.3. М., 1994. 6. 208-210.

пакой души! О, бязмоўе – раздасыць душы і сэрцы! О, бязмоўе – зынішчэнне неразважлівасыці! О, бязмоўе – вораг бессаромнасыці! О, бязмоўе – маци глыбокай павагі! О, бязмоўе – вязыніца запалу! О, бязмоўе – дапамога ва усякай дабрадзейнасыці! О, бязмоўе, якое прыводзіць да ня прагнення да грошаў! О, бязмоўе – добрая няволя і лёгкі цяжар, спакоўваючае носячых цябе! О, бязмоўе – поле Хрыстова, пладаноснае добрымі пладамі! О, бязмоўе, спалучанае зь страхам Боскім, – сыцяна і агароджа жадаючым жыць дзеля Царства нябеснага!

Так, брат, набудзь себе добрую частку, якую абрала Марыя “якая не адымецца ў яе” (Лк. 10:42). Ці бачыш, брат, якое бязмоўе? Сам Госпад хваліць таго, хто набыў гэтае. Набудзь себе бязмоўе, умілаваны брат мой, “Суцяшайся Госпадам” Тваім (Пс. 36:4), седзячы пры нагах Яго, і прыляпіўшыся да Яго Адзінага, каб і ты мог сказаць зь адвагай: “Душа мая да Цябе прыляпілася; правіца Твая трymае мяне” Праз гэта “як лоем і алеем душа мая насычаецца” (Пс. 62:9,6). Так, брат мой, набудзь себе бязмоўе, больш салодкае чым мёд. Бо лепш кавалак хлеба зь сольлю ў бязмоўі і супакоі, чым прапанова дарагіх страў сярод спакус і клопатаў. Паслухай Таго, Хто кажа: “Прыйдзеце да Мяне, усе струджсаныя і прыгнечаныя, і Я супакою вас”(Мц. 11:28). Госпад жадае супакоіцца цябе ад апек, ад раздражняльнасыці, ад спакус і жалоб стагодзьдзя гэтага; Ён жадае, каб спакойны ты быў эгітэцкім плінфаробленнем; жадае весыці цябе ў пустэльню, гэта значыць, у бязмоўе, каб асьвятляць шляхі твае слупам хмарным, каб нагадаваць цябе маннаю, разумею жа хлеб бязмоўя і супакою, і каб успадкоўваў ты зямлю зароку. Так, умілаваны, набудзь себе бязмоўе, палюбі яго, ды асалоду атрымаеш, бо “ежу дае тым, хто баіцца Яго”(Пс.110:4). Так, брат,



набудзь бязмоўе разам зь страхам Боскім, і Бог сусьвету будзе з табою. Яму слава на вякі вякоў! Амін.



Умольваю вас, брація умілаваныя Госпадам, паспрабуйце штодзённа мець гэтае ў памяці, разумею жа веру, любоў, пакору, падмацаванье сябе заўсёднымі малітвамі да Бога, заўсёдным павучаньнем у Боскіх Пісаньнях і бязмоўем. Калі усё гэта ёсьць і прысутнае багата ў вас, то не будзеце нядзейнымі і бясплённымі ў спазнаньні Господа нашага Ісуса Христа. Манаҳ, які не набыў гэтага і думае аб сваім выратаванні, ёсьць зачыняючы вочы съляпы, які забыўся ранейшыя свае грахі, і “*здарaeцца зь імі як у той праўдзівай прымаўцы: сабака вяртаeцца на ваніты свае, і: памятая съвіння ідзе качацца ў балоце.*” (2 Пят. 2:22). “*Бо, калі, унікнуўши нечысьці съвету праз спазнаньне Господа і Збаўцы нашага Ісуса Христа, зноў заблытаўшца ў іх і перамагаўшца імі, дык апошніе для такіх бывае горш за першае. Лепей бы ім не спазнаць дарогі праўды, чым, спазнаўши, вярнуўшца назад ад перададзенай ім святої запаведзі.*” (2 Пят. 2:20-21)

Такім чынам, умілаваныя і дакладныя слугі, абраныя ваяры Хрыстовы, манаҳі, пачуем сказанае сэрцам сваім ва усёй зброі, кожны дзень без апушчэння утрымліваючы гэтае ў памяці, каб у стане нам быць, подзвігам добрым адзначыцца і растаптаць усю сілу ворага, і пазбавіцца ад гневу, чакаючага на сыноў непакорлівых, здабыць жа літасьць і мілату ў страшны дзень прад Судзьдзёй Праведным, падаючаму кожнаму па справах яго. Яму слава ў ва усе стагодзьдзі! Амін.

АГІЯГРАФІЯ

ЗВЫШГОДНЫ МУЧАНІК АФАНАСІЙ БЕРАСЬЦЕЙСКІ

Памяць 5 верасьня



Звышгодны Афанасій, беларус, нарадзіўся ў 1957 г., у Брэсце. Ягоная шляхетная сям'я ад старажытнасці належала да Берасьцейскага Праваслаўнага брацтва. Зь юнацтва ён атрымаў добрую адукцыю, ведаў шмат моў – польскую, грэцкую, лацінскую і, зразумела, родную беларускую. Ад маладосьці працеваў прыватным настаўнікам ў маёнтках буйной шляхты, а таксама быў і на дзяржаваўнае службе.

У 30-ці гадовым узроўніце, скарыўшыся манаскаму пакліканню, што існавала ў яго ад дзядзінства, Афанасій у 1627 г. прымае пострыг у Віленскім Святадухаўскім манастыры. Пасля ён праходзіў послух у Куцеінскім манастыры пад Воршай, у Міжтірскім манастыры пад Кіевам, у Дубоўскім манастыры пад Пінскам, зь якога яго перавялі ў Купятыцкі манастыр недалёка ад Менску.

Купятыцкі манастыр меў слáуную і старажытную гісторыю. Ён быў заснаваны на месцы зьяўлення 15 лістапада 1182 г. цудатворнай Купятыцкай іконы Боскай Маці, але прастаяў нядоўга – у 1240 годзе манастыр спалілі татары і цудатворны абраз больш 250 год праляжаў у попелу. У XV ст. ікона была зноў знайдзена, а манастыр адноўлены. У 1655 г. манастыр гвалтам захопліваюць уніяты, але праваслаўныя манахі выратоўваюць цудатворны абраз Багародзіцы ад зьнявагі і прыносяць яго ў Кі-

еў, дзе ён быў з пашанай усталяваны ў Сафійскім саборы.

Неўзабаве пасля пераводу ў Купятыцкі манастыр, Афанасій быў прызначаны манастырскім зборшчыкам і выпраўлены братамі ў Москву за міласцінай. Шлях да Москвы быў цяжкі, як з побытавага, так і з маральнага боку. Але звг. Афанасій выканаў даручэння і павярнуўся з багатай міласцінай. Пасля вяртання ў Беларусь, у 1640 г., ён быў абрани ігуменам берасьцейскага Сімяёнаўскага манастыра.

У наступны год ігумен Афанасій адпраўляецца ў Варшаву і там выпрасіў у караля Ўладзіслава грамату, што пацвердзіла ўсе прывілеі Берасьцейскага брацтва і абяцаўшая поўную свабоду Праваслаўнай Царкве. Але ў зацвярджэнні яе каралеўскія чыноўнікі адмовілі. “Зрабіцеся ўсе ўніятамі, – адказаў звг. Афанасію, – так мы і дарам усё зацвярдзім!”

“О Божа правы! – піша ў сваім дзённіку ўражаны скрухай звг. Афанасій. – вагі беззаконья ўпалі да самага краю, ужо не турбууюцца аб праваслаўнае веры, аб съцверджаныні славы Боскай, усе быццам сарамацяцца…”

Аднойчы ў гэтыя цяжкія дні, калі звышгодны чытаў акафіст прад Купятыцкай іконай Боскай Маці, ён ясна пачуў ад Яе голас: “Афанасій! Падавай скаргу цяпер на сэйме пры дапамозе абраца Майго Купятыцкага, у крыжы выяўленым, прад польскім каралём і дзяржавай, пагражаючы справядлівым гневам Боскім, які вось-вось наступіць, калі не апамятаюцца! Хай раней за ўсё на заўсёды асуздзяць унію – у гэтым самая вялікая патрэба, – і ім яшчэ можа быць добра!”

Скарыйшыся волі Багародзіцы, звышгодны раздаў сябрам сэйму абраzek Купятыцкай Боскай Маці зь “надпісам”, утрымліваючым у сябе пагрозу гневу і суду Боскага за дабрадзеяства уніі і ўціск Праваслаўя, а таксама прамовіў у абарону Праваслаўя моцную прамову ў прысутнасці караля. Звышгодны Афанасій падаў каралю прашэнне, у якім казаў: “Калі вы абараніце Ўсходнюю Праваслаўную Царкву, тады пражывеце гады вашы ў шчасці. Калі ж не абараніце і не зьнішчыце зь твару зямнога ўніі – пазнаеце гнеў Боскі. Абрауз Маці Боскай ды будзе вам трубой і прадвеснікам”.

За падобную дзёрзкасць у абароне Праваслаўя прад каралём Рэчы Паспалітай звышгоднаму прышлося шмат перанесьці. Ён быў аbwешчаны “вар’ятам”, вытрымаў шматлікія допыты, кінуты

ў вязыніцу. Варшаўскія праваслаўныя сьвятары, запалоханыя каралеўскімі чыноўнікамі, каталікамі і ўніятамі, спужаліся і, пазбавіўшы звг. Афанасія съвятарства, адправілі яго на суд да мітрапаліта Кіеўскага Пятра (Магілы). У Кіеве варшаўскае рашэнне было прызнана незаконным, а звг. Афанасій быў цалкам апраўданы. Калі ён распавядаў мітрапаліту, як яго вадзілі ад адной духоўнае асобы да іншай, знакаміты прапаведнік, архімандрит Інакенцій Гізель адзначыў: “Як ад Ганны да Каяфы!”.

Змучаны перажытым, звг. Афанасій павярнуўся ў свой манастыр. Ён шукаў толькі спакою і малітвы. Але зноў ён ясна пачуў голас ад Купятыцкай іконы Багародзіцы: “Афанасій! Прасі яшчэ, зь дапамогай Майго абрата, на будучым сёyme прад каралём і дэпутатамі Рэчы Паспалітай аб поўным зынішчэнні праклятай уніі. Добра будзе, калі паслушаюцца і зынішчаць яе: пражывуць яшчэ шчасльіва будучыя гады!”

Звышгодны так спужаўся, што пяць дзён нічога не еў і ня піў, і не ведаў, што рабіць. Неўзабаве ён вырашыў выкананць волю Багародзіцы. Але ў лістападзе яго арыштавалі і адправілі ў Варшаву, бо ўніяты, спрабуючы спыніць дзеянісць звг. Афанасія па абароне Праваслаўя, выкарысталі ягоную вандроўку ў Москву як падставу для абвінавачанья ў дзяржаўнае здрады. Але нават зь вязыніцы звг. Афанасій напісаў прашэнне каралю, апісваючы ганеніні на Праваслаўную Царкву, і нагадваючы абыянінне, дадзенае каралём пры ўзыходжанні на пасад, абараніць праваслаўную Царкву. Другое прашэнне, больш кароткае, нехта кінуў у карэту карала пры ягоным прыезьдзе. Кароль загадаў вызваліць звг. Афанасія, але пры ўмове, што мітрапаліт Кіеўскі возьме яго да сябе.

Такім чынам, да самой съмерці мітрапаліта Пятра (Магілы) у 1647 г., звг. Афанасій жыў у Пячорскае лаўры. Але пасля вяртання яго ў Берасьце вясной 1647 г. выbuchнуў бунт Багдана Хмельніцкага, які для задавальненія ўласных мэтаў пачаў выкарыстоўваць праваслаўную рыторыку. Гэта адбілася на лёссе праваслаўнага насельніцтва Беларусі і Ўкраіны, якое, нягледзячы на патрыятызм і супраціў бунтуючым бандытам, агулам было абвінавачана каталікамі ў падтрымцы бунту.

Падобнае становішча выкарысталі ўніяты, якія даўно жадалі прыпыніць дзеянісць звг. Афанасія. Першага ліпеня 1648 г. у манастыр зъявілася каталіцкая і ўніяцкая шляхта каб арыштаваць ігу-

мена па абвінавачанью яго ў тым, што ён пасылаў бунтаўшчыкамі порах. Аніякага пораху не знайшлі, але даношчык не вытрымаў і пры ўсіх зласьліва сказаў салдатам: “Чamu ж вы не падкінулі мяшочка з порахам і не даклалі, што знайшлі яго тут у манахаў?” Самі судзьдзі пераканаліся ў ілжывасці абвінавачаньяў, але пачалі пытаць іншае: “Але ж ты съвятую ўнію абвінавачваў і ганіў!” Звышгодны перакрыжаваўся і пачвэрдзіў усе свае ранейшыя слова. Яго закавалі ў кайданы і кінулі ў мясцовую вязыніцу.

У ноч на пятнаццаціверасення зь яго зьнялі кайданы і перавезлі ў “абоз”, гэта значыцца ва ўмацаваны лягер, за горад. Прад тым да яго прыходзілі айцы езуіты ўгаворваць яго пакінуць Праваслаўе, але сышлі, нічога не дасягнуўшы, і паслалі да яго аднаго зь сваіх вучняў ўгаворваць яго апошні раз. Але звг. Афанасій адказваў яму так: “Хай езуіты ведаюць, што як ім прыемна перабываць у асалодзе съвету гэтага, так і мне прыемна пайсьці на съмерць!” Кіраўнік абозу адмовіўся прыняць яго, кажучы езуітам: “Ён цяпер у ваших руках, рабіце зь ім што жадаецце!”

Тады яго аднялі ў лясок каля абозу і пыталі вагнём, і чутна было, як звышгодны грозна казаў нешта сваім катам. Потым гукнулі гайдуку, каб ён зарадзіў ружжо, і загадалі падрыхтаваць яму. У апошні раз патрабавалі ад звышгоднага, каб ён адмовіўся ад Праваслаўя. Але ён зразумела адказаў: “Што казаў, з тым і памру!”. Гайдук, знаёмы яму, устаў на калені, просіячы прабачэння і дабраслаўлення і, атрымаўшы іх, выстраліў. Звышгодны працягваў стаяць, прыхіліўшыся да сасны. Тады загадалі кінуць яго ў яму. Ён скіраваў твар на неба, склаў рукі крыжам і выцягнуў ногі, і яго закапалі жывым. Потым так і знайшлі яго.

У горадзе ніхто ў гэту ноч не спаў. “У ноч, калі закатавалі спачу́шага, вялікае трапітаныне напала на нас і на ўсіх мяшчан ад гэтых спраў, – пішуць складальнікі гэтай журботнай повесыці, паслушнікі Берасьцейскага манастыра, вучні звг. Афанасія, назіраўшыя, схаваўшыся ў кустах, за апошнімі мінутамі зямнога жыцця свайго настаўніка. – Ноч была ясная, не бачна ніводнага воблака, а маланка была жахлівая і разлівалася па ўсюм небу...”

Толькі першага траўня наступнага году, па ўказанню аднаго юнака, было знайдзена цела звышгоднага. Адкапалі яго наччу і другі дзень пахавалі ў манастыры ў Сімяёнаўскім храме. Тленне не датыкнулася яго, но на целе былі бачны съяды катаўань-

няў і пуль. Язык усох паміж зубамі. “Лічым, што паходзілі яго яшчэ жывога, і гэта зрабілася зь ім ад вялікага съмяротнага цяжару. Бог дабрынёй Сваёй ды замацоўвае нас у набожнасці і пашле нам цярпеньне імям Яго дзеля съвятога.” – так канчаюць апавяданье аб пакутах съвятога звышгоднага мучаніка Афанасія Берасцейскага яго верныя вучні.

Ужо ў 1658 г. звышгодны мучанік Афанасій быў прызнаны мясцова шануемым съвятым Кіеўскай Царквы, а ў 1666 г. пабачыў съвет яго жыццяпісі лацінкай на беларускай мове. Жыццяпісі быў складзены па дзеяньнікам і ўспамінам яго паслушнікаў беларускімі студэнтамі Кіева-Брацкай школы.

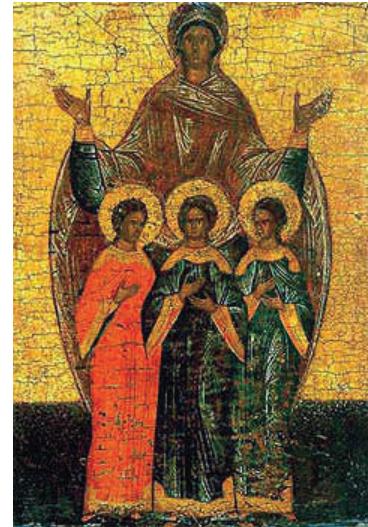
Трапар Афанасію Берасцейскаму

*Дабрашчасны ёсьць, ойча наш Афанасій, / бо праудзіва жыў ты,
стаячы непарушна за веру Святу Праваслаўную, / зъ
замілаваньнем заўсёды съпяваючы гімн Багародзіцы, / запавет
усім даўши аб захаваньні Святої Праваслаўнае веры,
пацярпеў за съведчаньне ісъціна нават да съмерці. / Мы же,
шануючу съятасьць тваю, / зъ дзёрзкасцю съпяваём табе: /
ойча наш, звышгодны мучанік Афанасій, / пахвала і
ўпрыгожсанье наша і ўсяго народу беларускага.*

СЪВЯТЫЯ МУЧАНІЦЫ ВЕРА, НАДЗЕЯ, ЛЮБОЎ І МАЦІ IX САФІЯ.

(17 верасня)

У II ст. у час цараванья імпэратора Андрыяна жыла ў Рыме ўдава-хрысціянска, па імю Сафія. У яе было трох дачкі, якіх яна назвала імёнамі трох хрысціянскіх дабрадзеяўстваў: Веры, Надзеі і Любові. Яна выхоўвала іх у страсі Божым, навучаала іх чытаць Эвангельля і ўсяляла ў іх цвёрдасць духу і веру ў Господа нашага Ісуса Хрыста. Да імпэратора дайшлі чуткі аб tym, што ўдава – хрысціянка. Ён паклікаў яе да сябе. Даведаўшыся ад самой Сафіі, што яна і яе дзеці хрысціянне, – ён даручыў наглядаць за імі жанчыне-язычніці і праз трох дні выклікаў Сафію на суд.



Гэтая трох дні Сафія правела ў малітве і ў размовах зь дзяцьмі. У той час кепская злая доля чакала хрысціян, іх жорстка прасльедавалі за тое, што яны не вызнавалі багоў язычнікаў.

У прызначаны дзень Сафія зь дзяцьмі прыйшла да Андрыяна. Пабачыўшы трох дзяўчатак-юначак (Веры было 12 гадоў, Надзеі – 10, а Любові – 9), імпэратор пачаў угаворваць іх пакланіца ідалам. Ён абяцаў нават удачарыць іх, калі яны выканаюць яго просьбу. Але сёстры былі непахіснымі, яны цвёрда стаялі на tym, што ў іх адзін айцец – Бог, і яны з радасцю гатовы пачярпець і памерці за Хрыста.

Тады імпэратор загадаў аддаць на жорсткае катаванье старэйшую сястру. Яна пазнала жахлівія пакуты, але прасіла маці і сёстраў маліцца і быць вернымі Богу да канца. Вытрымавшы жахлівія катаваньні, заставалася цэлай і здаровай, але, па загаду мучыцеля, паклала галаву на плаху. Кат асек ёй галаву. Сёстры пераймалі яе прыклад. Маліліся, цярпелі пакуты і славілі ў малітвах адзінага Бога. Абедзвюм адсеклі галовы.

Сафію не катавалі. Андрыян вырашыў, што хопіць зь яго, што яна бачыла муکі і съмерць сваіх дачок. Ён пераканаўся, што аніякія катаваньні не пахіснуць яе веры, таму адпусціў яе і дазволіў забраць целы закатаваных дачок. Яна паходзіла іх, а на трэці дзень сама памерла на іх магіле. Веруючыя паходзілі яе цела на tym жа месцы. Мошчы съвятых мучанікаў спачываюць у Эльзасе, у царкве Эша.

Трапар съвята

*Съвяткуе Царква першародных / і весяліца маці
примаючы вестку аб дзецих радуючыхся, / яна ж як ўёзка
мудрасці / траістай багаслоўскай набожнасці нарадзіла*

роўны лік. / Яны зь мудрымі дзевамі бачаць палац шлюбны Жаніха Бога Слова, / зь ёй і мы духоўна ў памяць іх вяселімся, прамаўляючы: / Тройцы верныя служсанцы: / Вера, Любоў і Надзея / у веры, любові і надзеі съцьвярджайце нас.

СПАЧЫН СЪВЯТОГА АПОСТАЛА І ЭВАНГЕЛІСТА ЯНА БАГАСЛОВА

26 верасня



Святы апостал і эвангеліст Ян Багаслоў быў сынам Зевядэя і Саламіі - дачцы святога Іосіфа Заручанага. Адначасова са сваім старэйшым братам Якавам ён быў закліканы Госпадам нашым Ісусам Хрыстом у лік Сваіх вучняў на Генісарэцкам возеры. Пакінуўшы свайго айца, абодва брата рушылі усьлед за Госпадам.

Апостал Ян быў асабліва любімы Выратавальнікам за ахвярную любоў і цнатлівую чысьціню. Пасьля свайго прызначэння апостол не раставаўся з Госпадам і быў адным з трох вучняў, якіх ён асабліва наблізіў да Сабе. Святы Ян Багаслоў прысутнічаў пры уваскращэнні Госпадам дачкі Іяра і быў съведкай Ператварэнні Господа на Фаворы. Падчас Таенай Вячэры ён ляжаў побач з Госпадам і па знаку апостала Пятра, прытуліўшыся да грудзей Выратавальніка, спытаў імя зрадніка. Апостал Ян крочыў за Госпадам, калі Яго, звязанага, загадай з Гэфсыманскага саду на суд беззаконных першасвятароў Ганны і Каяфы, ён жа знаходзіўся ў двары архірэйскім пры допытах свайго Боскага Настаўніка і

неадступна ішоў за Ім па Хросным шляху, смуткуючы усім сэрцам. У падножжа Крыжа ён плакаў разам з Боскай Маці і пачуў зъвернутыя да Яе зь вышыні Крыжа слова Укрыжаванага Господа: “Жанчына, гэта сын Твой” і да яго: “Гэта Маці твая” (Ян. 19:26-27). З гэтага часу апостал Ян, як любячы сын, клапаціўся аб Усясьвятой Дзеве Марыі і служыў Ёй да Яе Успення, нікуды не адлучаючыся зь Ерусаліму. Пасьля Успення Боскай Маці апостал Ян, па выпаўшаму яму жэрабю, накіраваўся ў Эфэс і іншыя Малаазійскія гарады для пропаведзі Эвангельля, узяўшы зь сабой свайго вучня Прохара. Яны адправіліся ў шлях на караблі, які патануў падчас моцнай буры. Усе вандроўцы былі выкінутыя на сушу, толькі апостал Ян застаўся ў марской бездані. Прохар горка рыдаў, пазбавіўшыся свайго духоўнага айца і настаўніка, і пайшоў у Эфэс адзін. На чатырнаццаты дзень шляху ён стаяў на беразе мора і убачыў, што хваля выкінула на бераг чалавека. Падышоўшы да яго, ён пазнаў апостала Яна, якога Господ захоўваў жывым чатырнаццаць дзён у марской глыбіні. Настаўнік і вучань адправіліся ў Эфэс, дзе апостал Ян няспынна пропаведаваў язычнікам аб Хрысьці. Яго пропаведзь суправаджалася шматлікім і вялікімі цудамі, так што лік паверыўшых павялічвалася з кожным днём. У гэты час пачалося ганенне на хрысьціян імпэратара Нэрона (56 - 68). Апостала Яна адвялі на суд у Рым. За спавяданье веры ў Господа Ісуса Хрыста апостал Ян быў прысуджаны да съмерці, але Господ захаваў Свайго выбранніка. Апостал выпіў прапанаваную яму чару са съмяротным ядам і застаўся жывым, затым выйшаў цэлым з катла з кіпячым алеем, у які быў кінуты па загадзе ката. Пасьля гэтага апостала Яна паслалі ў зньяволенне на высупу Патмас, дзе ён пражыў шмат гадоў. Па шляху да месца ссылкі апостал Ян зьдзейсьніў шмат цудаў. На высьпе Патмас пропаведзь, якая суправаджалася цудамі, прыцягнула да яго усіх жыхароў выспы, якіх апостол Ян адукаваў съвятым Эвангельлем. Ён выгнаў шматлікіх нячысьцікаў з паганскіх капішчаў і вылечыў вялікае мнóstva хворых. Вяшчуны рознымі злымі насланьнямі аказвалі вялікі супраціў пропаведзі съвятога апостала. Асабліва запалохваў усіх напышлівы вяшчун Кінапс, хваліўшыся тым, што давядзе да згубы апостала. Але вялікі Ян – Сын Грамоў, як называў яго Сам Господ, сілай дзейснай праз яго мілаты Боскай разбурыў усе хітрыкі

злога, на якія спадзяваўся Кінапс, і ганарлівы вяшчун ганебна за-
гінуў у марской бездані.

Апостал Ян адышоў са сваім вучнем Прохарам на пустынную
гару, дзе наклаў на сябе трохдзённы пост. Падчас малітвы апостала
гара завагалася, загрымеў гром. Прохар у страху зваліўся на зямлю.
Апостал Ян падняў яго і загадаў запісваць тое, што ён будзе казаць.
“Я ёсьць Альфа і Амэга, пачатак і канец, кажа Гасподзь, Які ёсьць, і
быў, і прыйдзе, Усеўладны.” (Адкр. 1:8) – абвішчаў Дух Божы праз
святога апостала. Так каля 67 году была напісаная Кніга Адкрыцця
(Апакаліпсіс) святога апостала Яна Багаслова. У гэтай кнізе
расчыненая таямніцы лёсу Царквы і канца сьвету.

Пасля доўгай спасылкі апостал Ян атрымаў волю і вярнуўся
ў Эфэс, дзе працягваў сваю дзейнасць, павучаючи хрысьціян
съцерагчыся ілжэнастаўнікаў і іх ілжэвучэннія. Каля 95 гады
апостал Ян напісаў у Эфэсе Эвангельле. Ён заклікаў усіх хрысь-
ціян любіць Госпада і адзін аднаго і гэтым выкананць запаведзі
Христовы. Апосталам любові заве Царква святога Яна, бо ён
стала вучыў, што без любові чалавек не можа наблізіцца да Бога.
У трох Пасланьнях, напісаных апосталам Янам, гаворыцца аб
значэнні любові да Бога і блізкіх. Ужо ў глыбокай старасці,
пазнаўшы аб юнаку, сышоўшым з шляху праўдзівага і зрабіўша-
гася правадыром хеўры разбойнікаў, апостал Ян пайшоў шукаць
яго ў пустэльню. Убачыўши святога старца, вінаваты стаў ха-
вацца, але апостал пабег за ім і умольваў яго спыніцца, абяцаю-
чи грэх юнака уязць на сябе, абы той павініўся і не губіў сваёй
душы. Крануты цеплынёй любові святога старца, юнак сапраў-
ды павініўся і выправіў сваё жыццё.

Святы апостал Ян спачыў у веку ста зь лішнім гадоў. Ён наш-
мат перажыў усіх астатніх відавочнікаў Госпада, доўга застаючыся
адзінным жывым съведкам зямных шляху Выратавальніка.

Калі надышло час адыходу апостала Яна да Бога, ён адышоў
за межы Эфэсу зь сямю сваімі вучнямі і загадаў прыгатаваць для
сябе ў зямлі крыжападобную магілу, у якую лёг, сказаўшы вуч-
ням, каб яны засыпалі яго зямлём. Вучні з плачам цалавалі свай-
го любімага настаўніка, але, не рашыўшыся непаслухацца, выка-
налі яго наказ. Яны накрылі твар святога палатном і закапалі
магілу. Пазнаўшы аб гэтым, іншыя вучні апостала дашлі да мес-
ца яго пахаванья і раскапалі магілу, але нічога ў ёй не знайшлі.

Кожны год зь магілы съвятога апостала Яна 8-га траўня выс-
ступаў тонкі прах, які вернікі збиралі і вылечваліся ім ад хвароб.
Таму Царква съвяткуе памяць съвятога апостала Яна Багаслова
яшчэ і 8 траўня.

Госпад даў свайму каханаму вучню Яну і яго брату імя
“сыноў грому” – весніка страшнага ў сваёй ачышчальнай сіле
нібеснага вагню. Гэтым самым Выратавальнік паказваў на палы-
мяны, вагністы, ахвярны харктар хрысьціянскай любові, прапа-
веднікам якой быў апостал Ян Багаслой. Арол – знак высокага
лунаньня Багаслойскай думкі – іконаграфічны знак эвангеліста
Яна Багаслова. Найменьне Багаслова Святая Царква дала зь
вучняў Христовых толькі съвятому Яну, тайнаму назіральніку
Лёсаў Божых.

Трапар съвятому эвангелісту і апосталу Яну Багаслову, тон 2

*Апостал, Хрысту Богу палюбіўшыся / паспяшы вызваліць
людзей, што апраўдацца няздолныя; / малітвы твае прыме
Той, Хто цябе прыняў, / калі ты прыпаў на грудзі Яго. / Маліся
Яму, Багаслой, / каб зьнішчыў хмару варожую, што наганяе нас,
/ і падаў нам спакой і вялікую міласць.*

Кандак, тон 2

*Хто здольны распавесці аб велічы тваёй, цнота чистая,
бо творыши чуды і падаеш вылячэння, / і моліш за душы нашы,
як Багаслой і сябра Христовы*

ЗВЫШГОДНЫ ХАРЫТОН СПАВЯДАЛЬНІК

(Дзень памяці 28 верасьня)

Звышгодны Харытон Спавядальнік пацярпеў у Іконіі ў час адна-
го зь ганенняў на хрысьціян пры імпэратары Галэрыі (305 – 311),
Максіміяне (305 – 313) альбо Лікіні (311 – 324). У подзвігу спавя-
даньня яго ўмацоўваў добры набожнасцю прыклад съвятой



першамучаніцы Фёклы (памяць 24 верасьня), народжанай у яго родным горадзе, памяць якой ён асабліва глыбока шанаваў. Святы Харытон мужна выкryваў язычніцкіх багоў і цьвёрда спавядалі веру ў Адзінага Праўдзівага Бога – Хрыста Выратавальніка. Святы спавядальнік пацярпеў жорсткія пакуты, але, па Задуму Боскаму, застаяўся жывы.

Калі ганенъні съцілі, святы быў вызвалены зь зньяволенъня і усё сваё жыццё прысьвяці служэнью Госпаду. Накіроўваючыся ў Ерусалім на глыбокую пашану съвятым месцам, ён патрапіў у руکі разбойнікаў. Яны звязалі яго і кінулі ў пячору, намерваючыся затым забіць, а самі пасыпшаліся за новай здабычай.

У чаканъні съмерці съвятой горача маліўся, дзякаваў Бога і прасіў Яго стварыць з ім па волі Сваёй. У гэты час у пячору запаўзла зъмея і стала піць віно зь стаяўшай тамака чары, атруцила яе сваім съмяротным ядам. Вярнуўшыся ў пячору, разбойнікі напіліся атручанага віна і ўсё да аднаго загінулі. Звышгодны Харытон узынёшы падзяку Богу, пачаў жыць на месцы свайго цудоўнага ўратаванъня. Нарабаванае разбойнікамі золата ён раздаў жабракам і ў манастыры, а ў разбойніцкай пячоры задаволіў царкву, вакол якой са часам утварыўся манастыр – знакамітая ў Палесціне Фаранская Лаўра. Звышгодны Харытон сам склаў жорсткі ўстаў для свайго манастыра. Імкнучыся да адзіноты, звышгодны сышоў далей у пустэльню, але і там не адпрэчыў тых, хто патрабаваў яго духоўнага кіраўніцтва, і заснаваў яшчэ два манастыры – Іерыхонскі і Сукійскі, які мае назуву “Старой Лаўры”.

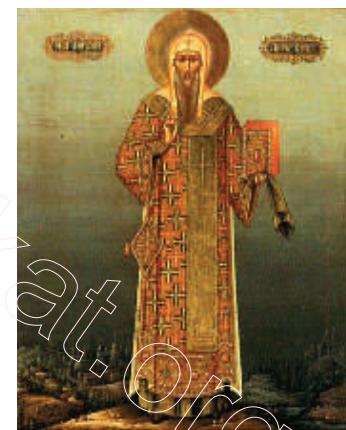
У канцы жыцця звышгодны Харытон жыў у пячоры на нары, каля Сукійскага манастыра, але не пакідаў кіраванъня братамі ўсіх трох заснаваных ім манастыроў. Па паданъню, звышгодны Харытон Спавядальнік склаў чын манаскага пострыгу. Спачыў звышгодны Харытон ў глыбокай старасці і быў пахаваны, па яго запавету, у Фанарскам манастыры, у царкве, пабудаванай на месцы пячоры разбойнікаў.

Трапар Харытону Спавядальніку, тон 8:

Сылёз тваіх струменяmi, пустэльню бясплодную апрацаваў ты / і з глыбіні подыхам, у ста разоў ад працы падала яна, / і быў ты съвяцільнікам сусветным, / зъязочы сілай чудаў, ойча наш Харытон, / таму малі Хрыста Бога, каб выратавацца душам нашым.

СЪВЯЦІЦЕЛЬ МІХАЛ, МІТРАПАЛІТ КІЕЎСКІ.

Верасень 30 (Перанясенъне мошчаў)



Съвяціцель Міхась, першы мітрапаліт Кіеўскі, па Якімаўскай летапісі, родам сірыец, па іншых летапісных паведамленнях – баўгары або сэрб. У 989 годзе ён прыбыў з Корсуню разам з іншымі съвятарамі да Кіеўскага князя Уладзіміра, незадоўга да гэтага (у 988 г.) прыняўшага Хрост.

На дзель першага мітрапаліта Кіеўскай Царквы выпала нялёгкае, але дабрадатнае служэнье. Ён дбайніца абыходзіў Кіеўскую зямлю, прапаведуючы Святое Эвангельле, хрысьціячы і павучаючы прыняўшых хрост людзей, засноваючы першыя храмы і духоўныя школы. У Раствове ён заснаваў першую драўляную царкву ў гонар Успенія Усісвятай Багародзіцы і паставіў тамака япіскапам Хвядора Грэка. Съвяціцель Міхась быў мудрым і ціхім, хоць і строгім герархам. Кіеўская Царква захавала памяць аб заслугах першасвяціцеля: у синодзіках Наўгародзкага і Кіеўскага Сафійскіх сабораў ён па праве завещца першым кіраўніком Кіеўскай Царквы.

Спачыў съвяціцель Міхась у 992 г. і быў пахаваны ў Дзесяцінае царкве Ўсісвятай Багародзіцы ў Кіеве. Каля 1103 г. пры съвятым ігумене Феактысце, ягоныя мошчы былі перанесеныя

ў Антоніеву пячору, а 1 кастрычніка 1730 г. у Вялікую Пячорскую Царкву (храм Усьпення). У сувязі з гэтым памяць ягоная ўсталяваная на 30 верасьня, а таксама на 15 чэрвеня – дзень спачыну. Раней памяць яго сівятавалася і 2 верасьня, разам зь звышгоднымі Антонием і Хвядосам Пячорскімі. Пацверджаньне гэтаму ўтрымлівае служба яму: у 2-1 вершыры на “Хваліце” аб сівяціцелю Міхасю гаворыцца так: Першы Новага году пачынаючы абыход, як найпершаму табе, дабрашчасны, і кіруючаму Кіеўская зямлі архірэю, першыя песьні ў паshanу прыносім”.

СІВЯТАМУЧАНІК ДЗІЯНІСІЙ АРЭАПАГІТ

Памяць: 4 студзеня (70 ап.), 3 кастрычніка



Сівятаамучанікі Дзіянісій Арэапагіт, япіскап Афінскі, прэсвітэр Русыцік і дыякан Елеўфэрый забітая ў Гальскай Лютэцыі (стараражытны назоў Парыжу) у 96 годзе (па іншых дадзеных – у 110 годзе), падчас ганенъня пры імпэратору Даміцыяне (81 - 96). Сівяты Дзіянісій жыў у горадзе Афіны. Тамака ж выхоўваўся і атрымаў клясычную элінскую адукцыю. Затым адправіўся ў Эгіпет, дзе ў горадзе Іліаполе вывучаў астрономію. Разам зь сябрам Апалафонам ён быў сіведкай сонечнага зацьмення ў момант распяцця на Крыжы Госпада Ісуса Хрыста. “Гэта або Бог, Стваральнік усяго сусьвету, пакутаваў, або гэты сівёт бачны канчаецца”, – сказаў тады Дзіянісій. У Афінах, куды ён вярнуўся зь Эгіпту, яго абраўся сябрам арэапагу

солнечнага зацьмення ў момант распяцця на Крыжы Госпада Ісуса Хрыста. “Гэта або Бог, Стваральнік усяго сусьвету, пакутаваў, або гэты сівёт бачны канчаецца”, – сказаў тады Дзіянісій. У Афінах, куды ён вярнуўся зь Эгіпту, яго абраўся сябрам арэапагу

(вярхоўнага афінскага суду).

Калі сівяты апостал Павел прапаведаваў у афінскім арэапагу (Дз. 17:16 - 34), Дзіянісій прыняў гэта выратавальнае дабравесьце і стаў хрысціянінам. На працягу трох гадоў Дзіянісій быў паплечнікам сівятога апостала Паўла ў пропаведзі Слова Боскага. Паслья апостал Павел паставіў яго япіскапам горада Афін. У 57 годзе сівяты Дзіянісій прысутнічаў пры пахаваньні Усясьвятой Багародзіцы.

Яшчэ пры жыцці Маці Боскай Дзіянісій Арэапагіт, адмыслова прыяжджаючы ў Ерусалім з Афін, каб убачыць Багародзіцу, пісаў свайму настаўніку апосталу Паўлу: “Съведчуся Богам, што, акрамя Самога Бога, німа нічога ў сусьвеце, у такой меры напоўненага Боскай сілы і мілаты. Ніхто зь людзей не можа спасцігнуць сваім розумам тое, што я бачыў. Вызнаю прад Богам: калі я Янам, зъязчым сярод апосталаў, як сонца на небе, быў прыведзены прад твар Усясьвятой Дзевы, я перажыў невымоўнае пачуццё. Прад мною забліскала нейкае Боскае зъянъне. Яно асьвяціла мой дух. Я адчуваў духмянасць неапісальных водараў і быў поўны такога захаплення, што ні цела маё нямоглае, ні дух не маглі перанесці гэтых знакаў і пачаткаў вечнай асалоды і Нябеснай славы. Ад Яе мілаты зънемаглося маё сэрца, зънямогся мой дух. Калі бы ў мяне не былі ў памяці твае навучаньні, я бы лічыў Яе праўдзівым Богам. Нельга сабе і прадставіць большай асалоды, чым то, якое я тады адчуў”.

Паслья спачыну апостала Паўла, жадаочы працягнуць яго справу, сівяціцель Дзіянісій адправіўся з пропаведзьдзю ў заходнія краіны, разам з прэсвітэрам Русыцікам і дыяканам Елеўфэрыям. Шматлікіх ён звярнуў да Христа ў Рыме, а затым у Німеччыне, Іспаніі. У Галії, падчас перасылду хрысціян паганскамі уладамі, усе тро спавяданьніка былі схоплены і кінутыя ў вязніцу. Уначы сівяты Дзіянісій зьдзейсніў Боскую літургію ў саслужэнні Анёлаў Боскіх. Раніцой мучанікі былі абезгалоўленыя. Сівяты Дзіянісій узяў сваю галаву, прайшоў зь ёй да храма і толькі тамака упаў мёртвы. Набожная жанчына Катула пахавала рэшткі мучаніка.

Вялікае значэнне для Праваслаўнай Царквы маюць тварэнні сівятога Дзіянісія Арэапагіта. Да нашага часу зь іх захаваліся чатыры кнігі: “Аб Нябеснай герархіі”, “Аб царкоўнай герархіі”, “Аб Імёнах Боскіх”, “Аб містычным багаслоўі”, а таксама дзесяць пасланьняў да розных асоб.

Кніга “Аб нябеснай герархii” напісаная, верагодна, у адной з краін Заходняй Еўропы, дзе прапаведаваў сьвяты Дзіянісій. У ёй выкладаецца хрысьціянскае вучэньне аб сьвеце анёльскім. Анёльская (або нябесная) герархія складаецца зь дзевяці анёльскіх чыноў: Серафімы, Хэрувімы, Пасады, Панаваньні, Сілы, Улады, Пачаткі, Архангелы, Анёлы.

Мэта Богазаснаванай анёльскай герархii – узыходжанье да Богападабенства праз ачышчэнне, асьвету і удасканаленне. Вышэйшыя ablіччы становяцца носьбітамі і крыніцамі Боскага Святла і Боскага жыцця для ablіччаў падпарадкованых. Не толькі разумныя, бесъязлесныя сілы уключаны ў сьвятланосныя духоўныя герархii, але і род чалавечы, адноўлены і асьвячаемы ў Царкве Хрыстовай.

Кніга сьвяціцеля Дзіянісія “Аб царкоўнай герархii” зьяўляецца працягам яго кнігі “Аб нябеснай герархii”. Царква Хрыстова ў яе сусьветным служэнні трymаецца, як і анёльскія ablіччы, на Богазаснаваным сьвятакраўніцтве.

У сьвеце зямным, да дзяцей царкоўных, Боская мілата сышодзіць прыкравенна – у сьвятых царкоўных таемніцах, духоўных па істоце, але пачуццёвых па выяве. Толькі нешматлікія сьвятыя падзвіжнікі становіліся бачыўшымі зямнымі вачамі вогневобрасную прыроду Святых Таемніц Боскіх. Але па-за царкоўнымі таемніцамі, па-за Хростам і Еўхарыстыяй, няма для чалавека сьвятланоснай ратавальнай дабрыні Боскай, няма Богапазнання, няма абагаўлення.

Кніга “Аб імёнах Боскіх” выкладае шляхі Богапазнання праз Лесьвіцу Боскіх імёнаў.

Кніга сьвяціцеля Дзіянісія “Аб містычным Багаслоўi” таксама выкладае вучэньне аб Богапазнанні. Багаслоўe Праваслаўнай Царквы усё заснавана на дасьведчаным Богапазнанні. Каб спазнаць Бога – трэба да Яго наблізіцца, дасягнуць стану Богазносінаў і абагаўлення. Гэта больш усяго дасягаецца малітвой. Не тады, што малітва мы набліжаем да сабе Неспасціжнага Бога, але таму, што чыстая сардечная малітва нас набліжае да Бога.

Тварэнні сьвятога Дзіянісія Арэапагіта (іх завуць “Арэапагітыкі”) маюць выключнае значэнніе ў Багаслоўi Праваслаўнай Царквы. На працягу амаль чатырох стагодзьдзяў, да пачатку VI стагодзьдзя, тварэнні сьвятога айца захоўваліся то-

лькі ў таемным паданыні, пераважна багасловамі Александрыскай Царквы. Яны былі вядомыя Клемэнту Александрыскому, Арыгэну, Дзіянісію Вялікаму, пераемна узначальваўчым вучэльнія пакліканых у Александры, і сьвятому Рыгору Багаслову. Святы Дзіянісій Александрыскі пісаў сьвяціцелю Рыгору Багаслову тлумачэння на “Арэапагітыкі”. Агульнацаркоўнае прызнаныне тварэнні сьвятога Дзіянісія Арэапагіта атрымалі ў VI – VII ст.ст. Адмысловую вядомасць маюць камэнтары да іх, напісаныя звышгодным Максымам Спавяданынікам (+ 662).

У Кіеўскай Праваслаўнай Царкве вучэньне сьвятога Дзіянісія аб духоўных сьвятакраўніцтвах і абагаўленні чалавечай прыроды было вядома спачатку па “Багаслоўi” звышгоднага Яна Дамаскіна. Першы славянскі пераклад саміх “Арэапагітык” быў зроблены на Афоне каля 1371 гаду манахам Ісаій. Сыпсы яго былі шырока распаўсюджаны ў Кіеўскай Русі (сучаснай Украіне і Беларусі). Шматлікія зь іх дагэтуль берагуцца ў кнігасховішчах Украіны, Беларусі і Расеi – у тым ліку пэраграмэнтны рукапіс “Тварэнні сьвятога Дзіянісія Арэапагіта”, якая належала сьвяціцелю Кіпрыяну, мітрапаліту Кіеўскаму (+ 1406) і напісана ягонай рукой.

Трапар Дзіянісію Арэапагіту, яп. Афінскаму

Набожнасці навучыўшыся і цвярозасці ва ўсім, / добрым сумленнем сьвятатрыгожса апрануўся, / веды атрымаў ад сасуду абраниага невымоўна / і веру захаваў, добрае жыццё зьдзейсніў ты, / сьвятамучанік Дзіянісій, / цяпер каля пасаду сьвятога малі Хрыста Бога, / каб выратавацца душам нашым.

ПАМЯЦЬ СВЯТОГА АПОСТАЛА I ЭВАНГЕЛІСТА ЛУКІ

(18 кастрычніка)

Святы Апостал і Эвангеліст Лука нарадзіўся ў Антыёхіі. Ягоныя бацькі былі язычнікамі. Зь старожытных апавяданьняў вядома, што ён быў адукаваным чалавекам, па спэцыяльнасці лекар, яшчэ займаўся жывапісам і някепска ведаў юрыдычныя навукі. Знаходзячыся ў Ерусаліме, ён пачуў казань Господа Ісуса



Хрыста. Ён увераваў у Господа, зрабіўся Яго пасыльдоўнікам і быў запічаны да ліку сямідзесяці Апосталаў, а бараныні якіх ён так распавёў у сваім Эвангельлі: “*Пасля гэтага выбраў Гасподзь і іншых вучняў, і паслаў іх па двое перад абліччам Сваім у кожны горад і мясыціну, куды Сам хацеў ісьці, і сказаў ім: жніва многа, а работнікаў мала; дык вось малице Гаспадара жніва, каб паслаў работнікаў на жніво Сваё. Ідзец! Я пасылаю вас, як ягнят сярод ваўкоў. Не бярэце ні мяха, ні торбы, ні абутку, і нікога на дарозе ня вітайце. У які дом увойдзеце, съпяриша кажэце: “мір дому гэтаму!” і калі будзе там сын міру, дык спачыне на ім мір ваш; а калі не, дык да вас вернеца; а ў доме тым заставайцесь, ежыце і пейце, што ў іх ёсьць: бо працаўнік варты ўзнагароды за працу сваю, не пераходзьце з дому ў дом. І калі прыйдзеце ў які горад, і прымуць вас, ежыце, што вам дадуць; і ацаляйце ў ім хворых, і кажэце ім: “наблізілася да вас Царства Божае”. А як прыйдзеце ў які горад, і ня прымуць вас, дык, выйшаўши на вуліцу, скажэце: 11. “і тыл, прылітлы да нас ад вашага горада, абцярушим вам; аднак жса ведайце, што наблізілася да вас Царства Божае”. Кажу вам, што Садоме ў дзень той будзе радасней, чым гораду тату. Гора табе, Харазіне! гора табе, Віфсаіда! бо, калі б у Тыры і Сідоне зявіліся сілы, яўленыя ў вас, дык даўно б яны, седзячы ў вярэце і ў попеле, пакаяліся; але і Тыру і Сідону радасней будзе на судзе, чым вам. І ты, Капернауме, што да неба ўзвысіся, да пекла зрынешся. Хто слухае вас, Мяне слухае, і хто вас цураеца, Мяне цураеца; а хто цураеца Мяне, цураеца Таго, хто паслаў Мяне.” (Лк. 10:1-16) Яго амаль забіла страта Ісуса Хрыста. Але яму дапамог сам Ісус, які зявіўся яму ў Кляопі. Пераканаўшыся ў tym, што Ісус Хрыстос уваскрас, съвяты Лука пасыль ўзынясеньня Господа пачаў прапаведаваць Яго дзеля іншых. У Ангіёхію часта прыяжджаў Апостол Павал. Съв. Лука палюбіў гэтага*

Апостала і разам зь ім наварочваў людзей да веры ў Ісуса Хрыста. Яны неаднаразова наведвалі Малую Азію і Грэцыю, знаходзіліся ў Ерусаліме і Рыме. Съв. Лука не разлучаўся зь апосталам Паўлам да самай ягонай смерці. Гэта апісана ў Дзеях Апосталаў. Каля 90 г. пасыль Нараджэння Хрыстовага, съв. Апостал Лука быў ужо старшага веку. Цар Даміцыян чыніў ганеніня на хрысьціян. Съв. Лука ў сваім Эвангельлі даводзіць, што хрысьціяне не ворагі дзяржаве. Бо, адзначыў ён, сам Пілат, пераканаўся, што Ісус не меў за сабой ніводнай правіны.

Ягонае Эвангельля больш зъмястоўна і дакладней, чым папярэдняе. Сам съв. Лука лічыў сябе найперш гісторыкам. У сваёй працы ён жыцьцё Ісуса Хрыста павязаў з гісторыяй Рымскага імпэрыі і надаў шэраг храналягічных дат. Съвяты Лука, па просьбе апостала Паўла, напісаў кнігу Дзеяў Святых Апосталаў. У ёй, па словам съв. Яна Залатавуснага, шмат увагі дадзена апосталу Паўлу, які найбольш зрабіў для пашырэння веры Христовай. Съв. апостал лука прапаведаваў веру Хрыста ў Грэцыі. У Салуні ён быў паставлены япіскапам г. Македонія. Рукапакладзены ён быў апосталам Паўлам. Съв. апостал Павал называе яго лекарам, у сваім пасланні ён піша: “Вітае вас Лукаш, лекар любасны...” (Кал. 4:14). Апостал Лука маляваў абрэзы. Ім напісаны іконы Боскай Маці, а таксама абрэзы Съв. апостала Пятра і Паўла. Адзін зь абрэзоў напісаны апосталам Лукой быў падараваны патрыярхам Канстантынопалю съвятоі маці нашай Еўфрасініі Полацкай і захоўваўся ў Полацку.

З пераказаў вядома, што за веру Христову ворагі хрысьціянства павесілі съвяту апостала Луку на аліўкавым дрэве ў горадзе Ахай на 84 годзе ягонага жыцьця. Цела яго пры імпэратары Канстантыне ў 390 годзе было перанесена зь Ахай ў Канстантынопаль, у царкву Пятра і Паўла разам зь мошчамі апосталаў Андрэя і Цімафея. Філасторгій съведчыць, што калі перанасілі мошчы Святога Апостала, да працэсіі далучыўся хворы эўнух Анатоль і дапамог несыці цела съв. апостала Луки. У час перанясеньня ён выздаравеў.

Ёсьць съведчаныні, што съвяткаваць памяць ап. Луки пачалі ў IV ст. У V ст. Анатоль Канстантынопальскі і Леў Магістар напісалі песні ў гонар Эвангеліста Луки, якія і зараз съпявае съв. Царква, усладуляючы съв. апостала Луку як Эвангеліста, аўтара Дзеяў Апосталаў і як лекара.

На “Хваліце” съпяаем: “Ты навучыўся, Лука, прыдабраишася, больш навуцы лекаванья душаў, чым целаў, і, натхнёны Божай мудрасцю, да ўсяго здатным паказаў сябе, лікующы і душы, і целы. Ты заўсёды заклікаеш людзей да ведаў, узносіш да жаданьня Бога, на неба прыводзіш і маленьні за ўсіх, славячых цябе, узносіш”.

Трапар съята

Апостал съяты і Эвангеліст Лука,/ маліся да міласъцівага Бога,/ каб пррабачэння грахоў падаў Ён душам нашым

ВЕЛІКАМУЧАНІК АРЦЕМІЙ

Памяць 20 каstryчніка



Съяты велікамучанік Арцемій быў адным зь выбітных вайскоўцаў у кіраваньне роўнаапостальнага цара Канстантына Вялікага (306 – 337), а затым – яго сына і пераемніка, Канстанцыя (337 – 361). Арцемій, меў шмат узнагарод за выдатную службу і адвагу, быў паставлены намесьнікам Егіпет. У гэтай пасадзе ён шмат зрабіў для распаўсюджванья і умацаваньня хрысьціянства ў Эгіпце. Імпэратара Канстанцыя на пасадзе зъмяніў Юльян (361 – 363). Імпэратарападступнік, жадаючы вярнуць паганства, вёў неприміримыя дужаньне з хрысьціянствам, адпраўляючы на съмерць сотні хрысьціян. У Антыёхіі ён загадаў катаўцаў двух япіскапаў, не якія жадалі зрачыся ад Хрыстовай веры. У гэты час у горад прыйшоў съяты Арцемій і усенародна выкрыў Юльяна ў нягоднасці. Угневаны Адрачэнец падвергнуў съяту жорсткім катаўаньням. Пасьля гэтага велікамучаніка кінулі ў вязніцу. Падчас малітвы, якую съяты узносіў да Господа, яму зьявіўся Сам Хрыстос у асяродзьдзі Анёлаў і

сказаў: “Набірай мужнасці, Арцемій! Я з тобой і пазбаўлю цябе ад усякага болю, якую прычынілі табе каты, і ужо рыхтую табе вянок славы. Бо як ты паспавядаш Мяне прад людзьмі, на зямлі, так і Я вызнаю цябе прад Айцом Маім Нябесным. Такім чынам, будзь мужнім і радуйся – ты будзеш са Мною ў Маім Царстве”. Пачуўшы гэта ад Самога Господа, велікамучанік узрадаваўся і стаў горача дзякаваць і усхваляць Яго.

На наступны дзень Юльян запатрабаваў, каб велікамучанік Арцемій прызнаў паганскіх богаў. Сустрэўшы рашучую адмову, імпэратарападступнік зъяўрнуўся да катаўаньня. Падзвіжнік пераносіў усё без адзінага стогну. Съяты прадрок Юльяну, што хутка той атрымае справядлівую адплату за зло, прычыненую ім хрысьціянам. Адрачэнец разьюшыўся і зъяўрнуўся да яшчэ больш лютага катаўаньням, але яны не зламалі волю велікамучаніка, і тады съяты Арцемій быў абезгалоўлены (+ 362).

Яго цела было пахаванае хрысьціянамі.

Пасьля съмерці съяту велікамучаніка Арцемія збылося ягонае прапроцтва аб хуткае съмерці Юльяна Адступніка.

Юльян са сваім войскам вышаў з Антыёхіі для бітвы з пэрсамі. Каля пэрсыдзкага горада Ктэзыфону яму сустрэўся стары пэрс. Ён абяцаў здрадзіць суайчыннікаў і быць правадыром войску Юльяна. Стары абдурыў Адступніка і завёў яго войска ў Карманыцкую пустэльню, у непраходныя месцы, дзе не было ні воды, ні ежы. Стомленае голадам і смагай грэка-рымскага войска Юльяна было змушанае уступіць у бой са съежымі сіламі пэрсаў.

Боская адплата нагнала тут і самога Адступніка. Падчас бітвы ён быў съмяротна параваны нябачнаю рукою, нябачнай зброяй. Юльян цяжка застагнай і, паміраючы, вымавіў: “Ты перамог, Галіянін!”. Пасьля згубы імпэратарападступніка мошчы съяту велікамучаніка Арцемія былі з ушанаваньнямі перанесеныя з Антыёхіі ў Канстантынопаль.

Трапар съяту велікамучаніку Арцемію

*Праўдзівай Хрыстовой верай съцвердзіўшыся, велікамучанік, /
мучыцеля, злога цара / і ідалашанаваньнем, перамог ты. /
Гэтым ад Цара Вялікага, вечна царствуючага, / прасветлым
вянком пераможца ўзнагароджсаны быў, / усіх заклікаючых цябе*

вылечваі, Арцемій вялікі, / малі Хрыста Бога, / каб выратаваліся душы нашы.

ЗВЫШГОДНЫ ІЛАРЫЁН ВЯЛІКІ

Памяць 21 каstryчніка



Звышгодны Іларыён Вялікі нарадзіўся ў 291 годзе ў палестынскім паселішчы Тавафа. Яго паслалі для вывучэння навук у Александрыю, дзе ён пазнаёміўся з хрысьціянамі і прыняў святы Хрост. Пачуўшы аб анёльскім жыцці звышгоднага Антонія Вялікага, Іларыён адправіўся да яго, каб навучыцца дагаджаць Богу. Неўзабаве Іларыён вярнуўся на радзіму. Бацькі яго ужо памерлі. Раздаўшы маёмасьць сваякам і жабракам, Іларыён пасяліўся ў пустэльні каля горада Маіўма. Звышгодны узмоцнена змагаўся зь нячыстымі намерамі, спакушаўшымі разум і запаляючымі цела, перамагаючы іх цяжкай працай, пастом і руплівай малітвой. Злы запалохваў святога зданямі і прывідамі. Падчас малітвы святы Іларыён чуў плач дзяцей, рыданыне жанчын, румз львоў і іншых звяроў. Звышгодны разумеў, што гэтая жахі наводзяць нячысьцікі, каб прагнаць яго з пустэльні, таму перасільваў страх зь дапамогай стараннай малітвы.

Аднойчы на звышгоднага Іларыёна напалі разбойнікі, і ён сілай свайго слова пераканаў іх пакінуць злачыннае жыццё. Хутка аб святым падзвіжніку пазнала уся Палестына. Госпад дараў звышгоднаму Іларыёну уладу выганяць нячыстых духаў. Гэтым дабрадатным дарам ён вызваліў ад кайданоў злога шмат ня-

дужых. Хворыя прыходзілі для вылечэння, і звышгодны лячыў хваробы бясплатна, кажучы, што мілата Бская не прадаецца. Праз нюх святой пазнаваў, якім запалам хворы той або іншы чалавек. Прыйходзілі да звышгоднага Іларыёна і жадаючыя ратаўаць сваю душу пад яго кіраўніцтвам. Зь дабраслаўлення звышгоднага па ўсёй Палестыне пачалі узініцаць манастыры. Перадходзячи зь адной мясцовасці ў іншую, ён сцвярджаў у іх строгі падзвіжніцкі лад жыцця. За сем гадоў да съмерці († 371-372) звышгодны Іларыён пасяліўся на Кіпры, дзе жыў у пустынным месцы, пакуль Госпад не заклікаў яго да Сабе.

Трапар Іларыёну Вялікаму

Бруямі сълёз тваіх бясподнасць пустэльні абрabiў ты / і з глыбіні подыхам у працы ў сотні разоў боль пладоў атрымаў, / і зъяўляўся ты сапраўдным свяцільнікам сусвету, / звязочы цудамі, ойча наш Іларыён, / малі Хрыста Бога, каб выратавацца душам нашым.

СВЯТЫ РАЎНААПОСТАЛЬНЫ АВЕРКІЙ, ЯПІСКАП ІЭРАПОЛЬСКІЙ

Памяць 22 каstryчніка

Святы роўнаапостальны Аверкій, япіскап Іэрапольскій, цудатворац, уславіўся ў II стагодзьдзі ў Фрыгіі. Горад Іэраполь тыя часы засялялі, у асноўным, язычнікі. Свяціцель маліўся Госпаду аб выратаванні іх душаў і звароце да Праўдзівага Святла. Зъявіўшыся Анёл загадаў святому Аверкію зынішчыць ідалаў у паганскім капішчы. З рэўнасцю выканаў святы наказ Боскі. Пачуўшы, што ідалапаклоннікі жадаюць забіць яго, свяціцель прыйшоў на месца народных збораў і адкрыта выкryў памылкі язычнікаў. Язычнікі спрабавалі скончыць свяціцеля. У гэты час у натоўпе закрычалі троі ашалелых юнака. Народ прыйшоў у замашаныне, свяціцель жа малітвой выгнаў з іх нячысьцікі. Бачачы юнакоў здаровымі, іэрапольцы папрасілі свяціцеля Аверкія научыць іх хрысьціянскай веры, а потым прынялі святы Хрост. Пасля гэтага свяціцель адправіўся па суседніх гарадох і сёлах, вылечваючы хворых і дабравесця аб Царстве Боскім. З пропа-

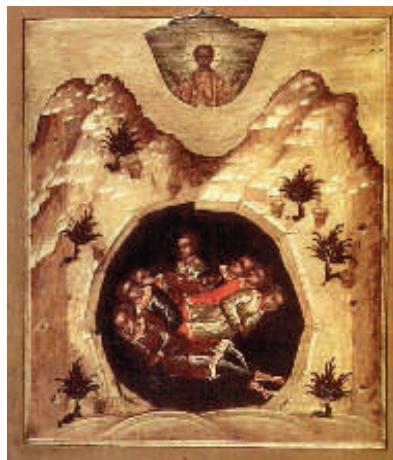
ведзьдзю ён абышоў Сірыю, Кілікію, Мэсапатамію, наведаў Рым і усюды навяртаў да Хрыста мноства людзей. Свяціцель Аверкій за свае вялікія працы названы роўнаапостальным. Шмат гадоў ён абараняў Царкву ад ерэтыкоў, сцьвярджаў хрысьціян у веры, выводзіў заблукавашых на прайдзівы шлях, вылечваў хвоях і распаўсюджваў славу Хрыстову.

Трапар Аверкію, яп. Іэрапольскаму, цудатворцы.

Ісьціны пратаведнікам і цудатворцам дзівосным паказаў сябе, / сірот бацька і жабракоў абаронца, / бадзёры пастыр славеснага статку. Жах нячысьцікаў, / ты ад усіх нападаў абарані заклікаючых цябе: / Аверкій ойча наш, / малі Хрыста Бога, / каб выратаваліся душы нашы.

СЯМІ ЭФЭСКІХ ЮНАКОЎ

Памяць 4 жніўня і 22 кастрычніка,



бажкам; непакорлівых жа чакалі пакуты і съмяротнае пакаранье. Па даносе шукаўшых добра га стаўленія імпэратара да адказу былі закліканы і сем эфескіх юнакоў. Паўстаўшы перад імпэраторам, святыя хлопцы спавядалі свою веру ў Хрыста. Зь іх неадкладна былі знятыя знакі воінскага адрозненія — паясы

Сем Эфескіх юнакоў: Максіміян, Іамвлю, Мартініян, Ян, Дыянісій, Эксакустадзіян (Кастус) і Антанін, жылі ў III стагодзьдзі. Святы Максіміян быў сынам эфескага кіраўніка горада, астатнія шэсць юнакоў — сынамі іншых шляхетных эфескіх грамадзян. Юнакі былі сябрамі зь дзяцінства, і усё былі на ваеннай службе. Калі імпэратор Дзекій (249–251) прыйшёў у Эфэс, ён загадаў усім грамадзянам зьявіцца для прынесення ахвяры паганскім

войскоўцаў. Аднак Дзекій адпусціў іх на волю, спадзеючыся, што яны зьменяць рашэнне за то час, пакуль ён знаходзіцца ў паходзе. Юнакі сышлі з гораду і схаваліся ў пячоры гары Ахлон, дзе праводзілі час у малітвах, рыхтуючыся да пакутніцкага подзвігу. Самы малодшы з іх — святы Іамвлю, апранаючыся ў жабрацкую вопратку, хадзіў у горад і купляў хлеб. У адзін з таких выхадаў у горад ён пачуў, што імпэратор вярнуўся і іх шукаюць, каб прадставіць на суд. Святы Максіміян натхніў сяброў выйсьці з пячоры і добрахвотна зъявіцца на суд. Пазнаўшы, дзе хаваюцца хлопцы, імпэратор загадаў закласці уваход у пячору камяніямі. каб хлопцы памерлі ў ёй ад голаду і смагі. Двое зь саноўнікаў, прысутных пры замуроўванні уваходу ў пячору, былі таемнымі хрысьціянамі. Жадаючы захаваць памяць аб святых, яны уклалі сярод камянёў запячатаны каўчэг, у якім знаходзіліся дзяўце алавяныя дошчакі. На іх былі напісаныя імёны сямі юнакоў і гісторыя іх пакут і съмерці.

Але Госпад навёў на хлопцаў цудоўны сон, які доўжыўся амаль два стагодзьдзя. Да таго часу ганеныні на хрысьціян спыніліся, хоць пры святым верным цару Хвядосе Малодшым (408–450) зявіліся ерэтыкі, якія адпрэчвалі уваскрэсеньне мёртвых у Другое прышэсьце Госпада нашага Ісуса Хрыста. Адны з іх казалі: “Як можа быць уваскрэсеньне мёртвых, калі не будзе ні душы, ні целы, бо яны зьнішчаны?” Іншыя сцьвярджалі: “Толькі адны душы будуць мець адплату, бо немагчыма целам паўстаць і ажыць пасля тысячи гадоў, калі не застанецца ад іх і праху”. Тады Госпад і адкрыў таямніцу чаканага уваскрэсеньня мёртвых і будучага жыцця праз Сваіх сямі юнакоў.

Уладальнік участку зямлі, на якой знаходзілася гара Ахлан, распачаў будаўніцтва каменнай пабудовы, і працоўныя разабралі уваход у пячору. Госпад ажывіў хлопцаў, і яны прачнуліся нібы ад звычайнага сну, не падазраючы, што мінула амаль 200 гадоў. Целы іх і адзежа былі цалкам нятленныя. Рыхтуючыся прыняць пакуты, хлопцы даручылі святыму Іамвліху яшчэ раз купіць ім хлеба ў горадзе для падмацавання сіл. Падышоўшы да горада, юнак уразіўся, убачыўшы на варотах святы крыж. Пачуўшы вольна прамаўляемае Імя Ісуса Хрыста, ён стаў сумнявацца, што прыйшоў у свой горад. Разрахоўваючыся за хлеб, святы юнак падаў гандляру манэту зь малюнкам імпэратора Дзекія і быў зат-

рыманы, як скрыўшы скарб старадаўніх манэт. Святога Іамвіля прывялі да кіраўніка горада, у якога ў то час знаходзіўся Эфескій япіскап. Слухаючы зьдзіўленыя адказы юнака, япіскап зразумеў, што Бог адчыніе праз яго нейкую таямніцу, і сам адправіўся разам зь народам да пячоры. У уваходу ў пячору япіскап выняў з груды камянёў запічатаны каўчэг і адкрыў яго. Ён прачытаў на алавяных дошчачках імёны сямі хлопцаў і акалічнасьці замуроўванья пячоры па наказе імпэратора Дзекія. Увойдучы ў пячору і убачыўшы ў ёй жывых юнакоў, усё узрадаваліся і зразумелі, што Госпад, праз абдужэнне іх ад доўгага сыну, адчыніе Царкве таямніцу уваскрэсеньня мёртвых. Неўзабаве сам імпэратор прыйшоў у Эфес і гутарыў зь юнакамі ў пячоры. Тады жа святая юнакі на вачах у усіх схілі галовы на зямлю і ізноў заснулі, гэтым разам да усеагульнага уваскрэсеньня. Імпэратор жадаў кожнага з юнакоў пакласыці ў каштоўную раку, але, зъявіўшыся яму ў сыне, святая юнакі сказалі, каб целы іх былі пакінутыя ў пячоры на зямлі. У XII стагодзьдзі паломнік зь Кіеўскае зямлі ігумен Даніл бачыў у пячоры гэтыя святая мошчы сямі юнакоў.

Згодна старажытнай грэцкай мінеi, юнакі першы раз заснулі 4 жніўня, а пракінуліся ад сну 22 кастрычніка. У гэтыя два дні і святкуюцца іх памяць. Святая юнакі згадваюцца таксама і ў службе царкоўнага новага году – 1 верасьня.

ДЗЕНЬ ПАМЯЦІ СВЯТОГА ВЕЛІКАМУЧАНІКА ЗЬМІЦЕРА САЛУНСКАГА

(26 кастрычніка)

Святая Царква ад першых стагодзьдзяў хрысьціянства высока ценіць заслугі мучанікаў, іх шануе, ставіць нам як узор герайчнае любові да Бога і вызнаныя святой веры. Некаторыя зь іх, якія асаблівы вызначыліся сваёй рэўнасцю і мужнасцю ў вызнаныні святой веры і цудамі, якімі іх Госпад Бог пасъяла съмерці ўславіў, маюць у царкоўным годзе ўрачыстыя святыя. Да іх належыць святая мучанік Зьміцер, якому святая Царква дала тытул велікамучаніка і міроцечнага.



Святы Зьміцер жыў у другой палове III ст. у горадзе Салуні, дзе яго бацька быў высокім службоўцам імпэратора. Пасъяла съмерці бацька імпэратор Максіміліян зрабіў яго салунскім пра-консулам. Зь дзяцінства сьв. Зьміцер выхоўваўся ў хрысьціянске веры, якую неўзабаве з рэўнасцю прапаведаваў. За апостальскую дзейнасць імпэратор Максіміліян кінуў яго ў вязніцу. Знаходзячыся ў вязніцы, ён дабраславіў святога Нестара на бой зь непераможным імпэраторскім глядзітарам Ліям. Святы Нестар выступіў супраць Лія з крыжам у руках і перамог яго. Імпэратор, даведаўшыся, што Зьміцер дабраславіў Нестара на змаганье зь Ліям, паслаў сваіх салдат, і яны пракалолі яго дзідамі. Гэта было ў 306 г. пасъяла Нараджэння Хрыстовага. Памяць святога Нестара Царква адзначае ў наступны дзень пасъяла памяці святога Зьміцера.

Вялікую веру святога Зьміцера ўславіў Госпад Бог не толькі рознымі цудамі пасъяла ягонай съмерці, але таксама няяленнасцю цела і міроцечнасцю. Амаль праз сто гадоў пасъяла ягонай съмерці адчынілі труну – яго цела засталося няяленным, а зь яго костак цягло водарнае міро – алея, якая вылечвала хворых.

Дарам цудаў, няяленнасцю цела і міроцечнасцю робяцца крыніцай вялікага і шырокага шанаваньня святога Зьміцера. Да яго труны штогод ідуць сотні і тысячи пілігрымаў. У V ст. над ягонай труной пабудавалі велічны храм. А на Балканах ёсьць больш двухсот цэркваў у гонар святога Зьміцера.

Культ святога Зьміцера прыйшоў з хрысьціянске верай і на землі Кіеўскае Русі. Пачалося ўсё зь атакэння Канстантынопалія кіеўскім князем Алегам. Калі кіеўскія войскі перамаглі сілы грэкаў, то грэкі казалі, што гэта не Алег, а святы Зьміцер пасланы на іх Богам. А неўзабаве, калі хрысьціянства пашырылася на землях Кіеўскае Русі, князі, а таксама ўсе верныя аддалі сябе пад апеку сьв. Зьміцера.

Князь Ізяслаў Зьміцер Яраславіч пабудаваў у Кіеве ў 1057 г. манастыр у гонар сьв. Зьміцера. У 1197 г. вялікі князь Усевалад Зьміцер Юр'евіч атрымаў у падарунак зь Салуні дошку з труны і

кашулю сьв. Зыміцера. Зь дошкі цякло міро, якое вылечвала хворых. У гонар сьв. Зыміцера гэты князь пабудаваў храм ва Ўладзіміры, перадаўшы туды ўзгаданыя падарункі. На землях Кіеўскай Русі было пабудавана шмат храмаў у гонар сьв. Зыміцера.

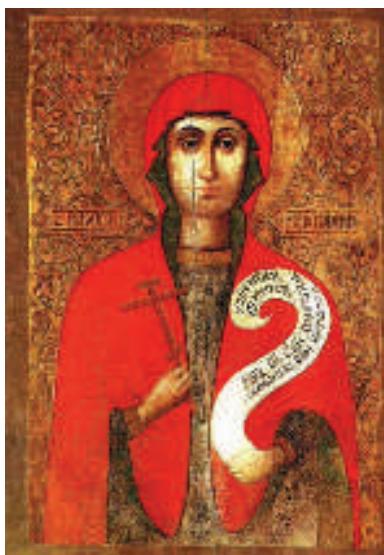
Святая Царква ўслайле сьв. Зыміцера як мужнага воіна Христовага і спавядальніка, як чудатворцу, які вылечвае хваробы душы і цела, дапамагае людзям у цяжкія хвіліны.

Трапар свята

Вялікага ў бедах абаронцу набыў увесль сусьевет у табе, / пераможцы ворагаў. / Таму, як гонар Лія зняважыў ты / і на подзвіг натхніў съмеласць Нестара, / так, святы Зыміцер, маліся Хрысту Богу, / каб падаў нам вялікую міласць

ПАМЯТЬ СВЯТОЙ ВЕЛІКАМУЧАНЦЫ ПАРАСКЕВЫ ПЯТНІЦЫ

(28 кастрычніка)



Святая велікамучаніца Параскева названа Пятніцай. Бабацкі яе, іканійская хрысьціяне, зь асаблівае павагай ставіліся да дня пакут Госпада – пятніцы, а таму, калі ім Госпад Бог паслаў дачку, назвалі яе Пятніцай (па грэцку – Параскева). Захоўваючы памяць пакут Христовых ва ўласным імені, яна захавала іх у сваім сэрцы і зрэшты сала далучылася да пакут Христовых сваім пакутамі. Паслья съмерці бабацкоў атрымаўшы багатую спадчыну, Святая Дзева раздала сваё багацця бедным

хрысьціянам, прысьвяціла дзявоцтва Хрысту і, няспынна згадваючы Господа, усладуляла Яго паміж язычнікамі ў Іконії. За пропаведзь веры Христа святую Дзеву кінулі ў вязніцу, а потым аддалі на пякельнае катаваньне. Гэта адбылося ў часе царавання Дыаклетыяна (257 – 304).

Страшнымі былі пакуты, які выпала выщерпець Параксеве. Але ў яе ўсялілася вялікая дабрыня, якая узмацніла Параксеву. У цымніцы да яе зявіўся Анёл, які прынёс крыж пакут Христовых, і адбыўся цуд – усе раны яе вылечыліся, і яна зрабілася здаровай. Новы цуд адбыўся, калі вялі съвятую ў капішча іадальскае – па яе загаду ўсе іадалы ў капішчы пападалі і пераутварыліся на попел. Параксеву пачалі паліць съвечкамі, але полымя павярталася да яе катоў, і шматлікія зь іх абліліся. Тады ёй адсеклі мячом галаву.

Трапар свята

Прамудрая і ўсяхвальная мучаніца Хрыстова Параксева, / цвёрдасць мужчынскую атрымаўши, а немач адпрэчышы, / злога перамагла і мучыцеляў пасарамаціла, / абвяшаючы і заклікаючы: / Прыйдзіце, рубіце цела мае і ў вагне спаліце, / а я, радуючыся, іду да Христа, Жаніха майго. / Малітвамі мучаніцы Праксевы, Хрыстос Бог, выратуй душы наши

СВЯЩІЦЕЛЬ ЯН МІЛАСЬЦІВЫ

Памяць 12 лістапада

Свяціцель Ян Міласьцівы, Патрыярх Александрыйскі, нарадзіўся на Кіпры ў VII стагодзьдзі ў сям'і шляхетнага вяльможы Епіфанія. Па волі бацькоў уступіў у шлюб і меў дзяцей. Калі жонка і дзеці съвятога памерлі, ён стаў манаҳам: строгім посынкам, малітоўнікам і браталюбчым.

Яго духоўныя подзвігі прыдбалі яму вядомасць, і, калі заўдаўела патрыяршная катэдра ў Александрыі, імпэратор Іраклій і усё духовенства упрасілі съвятога Яна заніць патрыяршы пасад.

Свяціцель годна нёс архіпастырскае служэнье, клапоцячыся аб маральнім і дагматычным выхаваньні даверанага яму статку. Падчас свайго патрыяршства ён выкрыў і выгнаў зь



Александрыі ерась монахеліта-антыхійца Фулона.

Але галоўнай сваёй справай свяціцель лічыў міласыціну і дабрадзеянасьць усім жывучым у нястачы. У пачатку свайго патрыяршага служэння ён загадаў весыці улік жабракоў і убогіх у Александрыі, якіх апнулася звыш сямі тысяч чалавек. Усім гэтым няшчасным свяціцель даваў штодзённы бясплатны пражытак. Два разу ў тыдзень, у сераду і пятніцу, ён выходзіў да дзвіярэй патрыяршага сабору і, седзячы на дзядзінцы, прымаў усіх жывучых у нястачы: разьбіраў звады, дапамагаў пакрыўданым, раздаваў міласыціну. Тры разу ў тыдзень ён наведваў лякарні, аказваючи дапамогу пакутнікам. У гэты час імператар Іраклій вёў цяжкую вайну з персыдзкім царом Хозроем II. Персы разрабавалі і спалілі Ерусалім, захапіўшы мноства палонных. Святы Патрыярх Ян аддаў вялікую частку царкоўнай казны для іх выкупу.

Свяціцель ніколі не адмаўляў просячым. Аднойчы па дарозе ў лякарню ён сустрэў жабрака і загадаў даць яму 6 срэбранікаў. Жабрак, зъмяніўшы адзежу, абагнаў Патрыярха і зноў стаў прасіць міласыціну. Ян зноў даў яму 6 срэбранікаў. Калі жа жабрак у трэці раз папытаў міласыці і служкі сталі турыць назойлівага прососьбіта, Патрыярх загадаў даць яму 12 срэбранікаў, сказаўшы: “Ці не Хрыстос спакушае мяне?” Два разы свяціцель даваў грошы купцу, пацярпейшаму караблекрушэнні, а на трэці раз даў яму належны Патрыярхіі карабель, напоўнены пшаніцай, на якім купец зьдзейсніў шчаснае вандраванье і вярнуў пазычанае.

Святы Ян Міласыціў быў вядомы сваім рахманым стаўленнем да людзей. Аднойчы свяціцель змушаны быў за нейкую правіннасць адлучыць ад Царквы аднаго клірыка. Правініўшыся узлаваўся на Патрыярха. Свяціцель жадаў заклікаць яго для гутаркі і забыўся аб гэтым. Падчас зьдзяйснення Боскай літургіі святы успомніў слова Эвангельлі: калі прыносіш свой дарунак на алтар і успомніш, што брат твой мае штосыці супраць цябе, – пакінь дарунак свой і перш зъмірыся з братам тваім (Мц.

5:23–24). Свяціцель выйшаў зь алтара, заклікаў да сабе вінавата гараджанін абрэзіў Георгія, пляменьніка Патрыярха. Георгій прасіў святога адпомыці крыўдніку. Свяціцель абяцаў так ушанаваць крыўдніка, што зьдзівіцца уся Александрыя. Гэта супакоіла Георгія, і святы Ян стаў павучаць яго, кажучы аб неабходнасці пакорнасці і пакоры, а затым, заклікаўшы крыўдніка, абвясціў, што вызваляе яго ад выплаты царкоўнай даніны за зямлю. Александрыя сапраўды была зьдзіўленая такі “помстай”, а Георгій зразумеў урок свайго дзядзькі.

Святы Ян, строгі аскет і малітоўнік, заўсёды меў у души памяць съмяротную. Ён замовіў для сябе дамавіну, але не загадаў майстрам дарабляць яго да канца, папрасіўшы кожны съвяточны дзень прыходзіць да яго і пытаць, не ці час завяршыць працу.

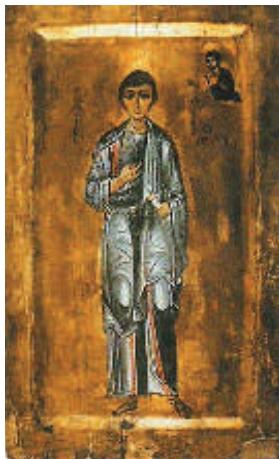
Незадоўга да скону святы Ян змушаны быў па хваробе пакінуць сваю катэдру і паехаць на востраў Кіпр. Падчас шляху на караблі хворому свяціцелю было знак: у сонным бачаньні яму зъявіўся прамяністы муж і сказаў: “Цар цароў кліча цябе да Сабе”. Гэтае бачаньне прадказала хуткі скон Патрыярха. Прыйшы ў Кіпр, у родны горад Амафунт, свяціцель зь мірам адышоў да Госпада (616 – 620).

Трапар Яну Міласыціваму, патрыярху Александрыйскаму

У цярпеньні тваім атрымаў плату тваю, ойча звышгодны, / у малітвах няспынных знаходзячыся, / жабракоў палюбіў і им дапамагаў, / але маліся Хрысту Богу, Ян Міласыціў, добрачесны, / каб выратавацца душам нашым.

АПОСТАЛ ПІЛІП

Памяць 14 лістапада



Святы апостал Піліп, выхадзец горада Віфсаіды (Галілея), быў глыбокім знаўцам Святога Пісаньня і, правільна разумеючы сэнс старазапаветных прароцтваў, чакаў прыходу Месіі. Па закліку Выратавальніка (Ян. 1:43) ён пайшоў за Ім. Аб апостале Піліпе некалькі разоў гаворыцца ў Святым Эвангельлі: ён прывёў да Хрыста апостала Нафанаіла (Ян. 1:46); яго Госпад спытаў, колькі трэба грошай для куплі хлеба 5-ці тысячам чалавек (Ян. 6:7); ён прывёў элінаў, якія жадалі убачыць Хрыста (Ян. 12:21–22); нарэшце, ён падчас Таенай Вячэры пытаў Хрыста аб Богу Айцы (Ян. 14:8).

Пасыля Ушэсьця Господа апостал Піліп прапаведаваў Слова Боскае ў Галілею, суправаджаючы пропаведзь цудамі. Так, ён уваскрэсіў немаўля, памерлага на руках у маці. З Галілеі ён накіраваўся ў Грэцыю і пропаведаваў сярод перасяліўшыхся туды юдэяў. Некаторыя зь іх паведамілі ў Ерусалім аб пропаведзі апостала, і тады зь Ерусаліму ў Эладу прыбылку кніжнікі на чале з першасвятыаром для абвінавачвання апостала Піліпа. Апостал Піліп выкрыў хлусьню першасвятыара, гаварыўшага, што вучні Христовы выкрадлі і схавалі цела Господа, распавёшы, як фарысэі падкупілі ваяроў варты, распаўсюдзіўшы гэтую чутку. Калі жа юдзейскі першасвятыар і яго спадарожнікі сталі ганіць Господа і накінуліся на апостала Піліпа, яны раптам асьлеплі. Па малітве апостала усё празерэлі, і, бачачы гэты цуд, шматлікія паверылі ў Хрыста. Апостал Піліп паставіў ім япіскапа, імем Наркіс (далучаны да ліку 70 апосталаў).

Зь Элады апостал Піліп адправіўся ў Парфы, а затым у горад Азот, дзе вылечыў хворыя вочы дачкі мясцовага жыхара Нікаліда, які прыняў яго ў свой дом і затым прыняўшага хрост са ўсім сямействам.

Зь Азоту апостал Піліп адправіўся ў Іярапаль Сірыйскі, дзе, падбухторваны фарысэямі, юдэі падпалі дому Іра, які прыняў да сабе апостала Піліпа, а апостала жадалі забіць. Але, бачачы цуды, зробленыя апосталам: вылячэнне высмаглай рукі начальніка горада Арыстарха, які хацеў стукнуць апостала, а таксама уваскрашэнне памерлага хлопца, – расказаўшы і шматлікія прынялі святы Хрост. Паставіўшы Іра япіскапам у Іяраполь, апостал мінуў Сірюю, Малую Азію, Лідзію, Місію, усюды пропаведуючы Эвангельле і пераносячы пакуты. Яго і яго спадарожніцу – сястру Марыамну пабівалі камянімі, зынявольвалі ў вязніцы, выганялі з паселішчаў.

Затым апостал прыбыў у Фрыгію, у горад Іераполь Фрыгійскі, дзе было шмат паганскіх храмаў, у тым ліку храм, прысьвечаны зъмеям, дзе жыла велізарная яхідна. Апостал Піліп сілай малітвы забіў яхідну і вылечыў шматлікіх укушаных зъмеямі. У ліку вылечаных была жонка кіраўніка горада Анфіпата, якая прыняла хрысьціянства. Пазнаўшы аб гэтым, кіраўнік Анфіпат загадаў схапіць Піліпа, яго сястру і прыйшоўшага зь імі апостала Варфаламея. Па нагавору жрацоў храма яхідны Анфіпат загадаў укрыжаваць святых апосталаў Піліпа і Варфаламея. У гэты час пачаўся землятрус, і усіх прысутных на судзе засыпала зямлём. Вісеўшы на крыжы ў храма яхідны апостол Піліп маліўся аб выратаванні ўкрыжаваўшых яго ад наступства землятрусу. Бачачы адбыўшаеся, народ павертыў у Хрыста і стаў патрабаваць здымання з крыжа апосталаў. Апостал Варфаламей, зынты з крыжа, быў яшчэ жывы і, атрымаўшы вызваленне, хрысьціў усіх павертыўшых і паставіў ім япіскапа.

Апостал Піліп, малітвамі якога усё, акрамя Анфіпата і жрацоў, засталіся жывыя, памёр на крыжы.

Сястра яго Марыамна пахавала яго цела і разам з апосталам Варфаламеем накіравалася з пропаведзьдзю ў Армэнію, дзе апостол Варфаламей быў укрыжаваны, Марыамна ж пропаведавала да свайго скону ў Лікаоніі.

СВЯТАЯ ВЕЛІКАМУЧАНІЦА КАЦЯРЫНА

Памяць 24 лістапада



Святая Велікамучаніца Кацярына зь Александрыі меле 17 гадоў ад нараджэння. Была вельмі прыгожая, высокаадукаванай і багата. У 304 годзе яна прыняла хрысціянства і ад гэтага часу пропаведавала Ісуса Хрыста. Па загаду імпэратора Максіміліяна, які прасльедаваў хрысціян, была закатавана за веру Хрыстову. Пасля трывалых угавораў адмовіцца ад Хрыста і перайсці да паганцаў, каты распранулі яе і секлі валовымі жыламі дзъве гадзіны па плячох і жывату.

Яе дзяячае цела зрабілася суцэльнай ранай. Кроў мучаніцы баграніцай, нібы з крыніцы, сцякала на зямлю. Яе кінулі ў вязніцу, дзе Кацярыну трымалі без ежы і вады, але каты на гэтым не супакоіліся. Яны прыдумалі новыя катаўаныні — паклалі дзяўчыну паміж чатырох колаў зь вострымі зубцамі і, паварочваючы колы два ў правы бок, а два — ў левы, началі шматаваць яе цела. Але Анёл Господа сышоў зь неба і зрабіў так, што велікамучаніца засталася цэлай і непашкоджанай, а колы разваліліся на шматкі. Тады каты адсеклі ёй галаву мячом.

Вялікія пакуты святой Кацярыны навярнулі шматлікіх паганцаў да веры Хрыстовай. Сярод іх — царыцу Аўгусціну, жонку Максіміліяна, Парфірыя Страцілата і 200 ваяроў, якія бачылі яе жахлівую пакуту.

Месца страты Велікамучаніцы Кацярыны і сёньня паказваюць у Александрыі паломнікам. Жыхары Александрыі, якія вेрылі ва ўкрыжаванага Господа, усталяваюць мармуровую калёну, на якой высеклі галаву святой Велікамучаніцы Кацярыны. Гэтая калёна і сёньня стаіць у храме св. Савы.

Як сведчаць пераказы, сув. мошчы Велікамучаніцы былі даўёка на Сінайскай гары. У песнях съпявальца: *Радуйся, усяслаў-*

ная Велікамучаніца Кацярына, бо на гары Сінай, дзе бачыў Майсей цярновы куст неспалімы. Сам Хрыстос захоўвае годнае цела твае аж да другога прыходу Свайго.

На высокую гару Сінай мошчымаглі перакласці толькі Анёлы. У храме на гары знаходзяцца мошчы галавы і левай рукі св. Кацярыны. Невялікая мармуровая рака стаіць у храме з правага боку пасаду. Святую галаву нявесты Хрыста пакрывае цяпер залаты вянец, а яе рука ўпрыгожана каштоўнымі пярсыцёнкамі.

У IX ст. Феафан Нікейскі і невядомы манах Вавіль напісалі шмат песні ў гонар Велікамучаніцы Кацярыны, якія і сёньня съпявальца Праваслаўнай Царквой у дзень яе памяці.

Трапар святы

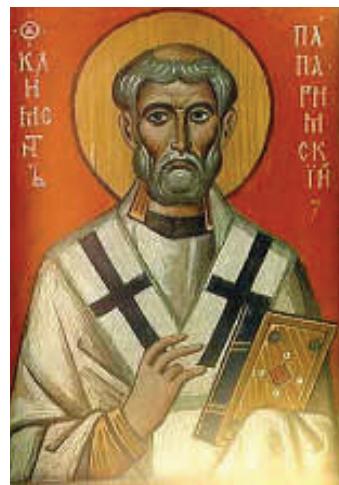
*Цябе, жсаніх мой, люблю і, / Цябе жсадаочы, пакуты цярплю і
крыжсую сябе з Табой / і паҳавана з Табой у хросьце Твайм. /
Пакуту цярплю за Цябе, каб цараваць з Табой, / і паміраю за
Цябе, каб жыць з Табой. / Але, як ахвяру чыстую, / што зь
любою прынесла Табе, прымі мяне. / Па малітвам
Велікамучаніцы, міласэрны Госпад, / выратуй душы нашы.*

СВЯТАМУЧАНІК КЛІМЭНТ, ПАПА РЫМСКІ

Памяць 25 лістапада

Святамучанік Клімэнт — Апостал ад 70-ці, чацьвёрты япіскап (папа) Рыму нарадзіўся ў вельмі шляхетнай сям'і, якая была ў свяцтве з імпэраторскім родам. Будучы разлучаны ў маленстве з бацькамі і братамі, ён вырас сярод чужых людзей. Як і усе шляхетныя рымскія юнакі, Клімэнт атрымаў добрую адукацыю, але съвецкія наўкукі яго не захаплялі. Ледзь зрабіўшыся паўнолетнім, ён пакідае Рым. У Святую Зямлю, у Палестыну, дзе жыл і пакутаваў Хрыстос і пропаведаў яго Апосталы — вось куды цягне юнага Клімэнта.

Прыехаўшы ў Александрыю, ён слухае пропаведзі адукаванага дабравесніка Варнавы і становіцца гарачым прыхільнікам новага вучэння. Па сканчэнні некаторага часу Клімэнт у сваіх вандроў-



ках сустракае апостала Пятра, прымое ад яго сьвяты хрост, робіцца адным з яго найблізкіх вучняў (Піліп 4:3). Эвангельская пропаведзь дапамагла Клімэнту цудоўным чынам адшукаць сваю сям'ю, якую ён лічыў загінуўшай: сярод вучняў першага сярод апосталаў апынуліся два яго брата—блізнюка, крыху пазней ён знаходзіць бацькоў. Ці трэба казаць, што сям'я пасъля гэтага прыняла хрысціянства і стала прапаведаваць выратавальнае вучэнье.

Незадоўга да свайго пакутніцкага скону апостал Пётр рукапакладае Клімента ў япіскапа. Пасъля съмерці сьв. Пятра, сьв. Ліна і сьв. Анаклета, з 92 па 101 год Рымскім япіскапам зьяўляецца апостал Клімэнт. Дабрадзеяне жыцьцё і подзвіг съвяціцеля Клімэнта уяўлялі дабратворны прыклад для ганарлівых рымскіх грамадзян, шматлікі з якіх сталі пасълядоўнікамі Хрыста. Жыцьцё съвятамучаніка, захавала нам прыклад таго, як аднойчы на съвята Вялікадня пасъля пропаведзі апостала хрысціліся адразу 424 чалавека, сярод якіх былі прадстаўнікі усіх рымскіх саслоўяў — ад рабоў да сябrou імпэраторскай сям'і.

Занепакоеная посыпехамі хрысціянскага герарха, язычнікі да неслі аб ім імпэратору Траяну, абвінаваціўшы съвяціцеля ў непавазе да рымскіх багоў. Угневаны імпэратор загадвае выгнаць Клімента з сталіцы, прысудзіўшы яго да высылцы. Шматлікі з вучняў апостала рушылі усьлед за ім у Інкерманскія каменяломні, зъмешчаныя недалёка ад Херсанэса Таўрычнага, аддаючы перавагу добраахвотную выгнаныню прад разлучэннем з духоўным айцом.

Інкерманскія каменяломні былі традыцыйным месцам высылцы хрысціян. Нялёгкае жыцьцё падзвіжнікаў была асабліва цяжкая з-за адсутнасці пітнай вады. Па малітве съвяціцеля Клімэнта, Анёл Господа, які зъявіўся ў выглядзе Агнца, паказвае месца крыніцы. Гэты цуд прыцягнуў да съвяціцеля Клімэнта мноства людзей. Слухаючы дбайнага пропаведніка, сотні язычнікаў зъвярталіся да Хрыста. Кожны дзень хрысціліся па пяцістах і больш чалавек. Та-

мака ж у каменяломнях быў высечаны храм, у якім ён пропаведаў. У 101 году съвятамучанік Клімэнт быў забіты па загадзе імпэратора; яго утапілі, кінуўшы ў моры з грузам на шыі. Клімэнт уславіўся шматлікімі цудамі, ваўчкі якіх не спынілася і пасъля яго скону. Па малітвах яго верных вучняў — Карнэлія і Фівы і усяго хрысціянскага насельніцтва Херсонесу мора адышло, і яны знайшлі на дні, у нерукатворнай “Анёльскай” царкве нятленнае цела свайго настаўніка. Пасъля гэтага, кожны год у дзень пакутніцкай съмерці Клімэнта мора адыходзіла і на працягу сямі дзён людзі маліліся каля мошчаў праведніка.

Так было да пачатку IX стагодзьдзя. У гэты час мошчы зрабіліся недаступныя, моры не адыходзіла. У пачатку 60-х гадоў IX стагодзьдзя мошчы цудоўным чынам зъявіліся на паверхні мора, гэтamu папярэднічала саборная малітва Херсанескага духавенства і прыйшоўшых у горад навукоўцу пропаведнікаў — Канстанціна-філосафа і яго брата Мяфодзія. Канстанцін—філёзаф лічыў, што съвятамучанік Клімэнт абараняе яго ў місіянэрскай дзейнасці і справе адукациі славянскіх народаў. Як паказаў час, гэта сапраўды было так. Калі праз некалькі гадоў браты прынеслі да папскага пасаду перакладзенія на славянскую мову і напісаныя славянскімі пісьмёнамі богаслужбовыя кнігі, насустроч ім выйшаў сам папа Адрывян, пазнаўшы аб tym, што яны прынеслі ў Рым мошчы іх съвятога суайчынніка — апостала Клімэнта. Шмат у чым дзякуючы прынесеным мошчам місія мараўскіх братоў скончылася удала: славянскія кнігі былі асьвячоныя папай і ў съвятым горадзе упершыню на богаслужэнні нарауне з латынню загучала славянская малітва. Гэта было раўнасільна цуду! У Заходній царкве ў тыя часы была распаўсюджаная так званая “трохмоўная” ерась, калі толькі тры мовы лічыліся богаслужбовымі: арамейская, грэцкая і латын. Канстантын, прыйшоўшы ў Рым, паstryгся ў манахі, прыняўшы імя Кірылы, і неўзабаве памёр. Памятаючы аб заслугах асьветніка перад пасадам Св. Пятра, яго па патрабаваньні папы Адрывяна хаваюць у царкве Св. Клімэнта.

Прыняўшы хрост у Херсонесе, Кіеўскі князь Уладзімір прынёс частку мошчаў съвятамучаніка Клімэнта (галаву) і мошчы сьв. Фівы, ягонага вучня, у Кіеў, паклаўшы іх у Дзесяцінай царкве ў прыдзеле ў імя сьв. Клімэнта. Такім чынам, мошчы сьв. Клімэнта былі першай хрысціянскай съвятыніяй Кіеўскай Русі.

Трапар Клімэнту, папе Рымскаму

Твае ад Бога чуды / усяслаўна зьдзівілі ўсе канцы сусьвету, /
святы пакутнік, / надпрыродна воды марскія падзялішы / у
гонар памяці тваёй, / для заўсёды прыходзячых старана ў
Богаствораную царкву тваю / да чудоўных мошчаў тваіх. / I
пасыя ўсенароднага пакланення / мора зноў адзіным дзіўным
чынам творачы, / Клімэнт прыдзіўны, / малі Хрыста Бога, каб
выратаваліся душы нашы.

СВЯТАМУЧАНІК ПЁТР, АРХІЯПІСКАП АЛЕКСАНДРЫЙСКІ

Памяць 25 лістапада



Святы святамучанік Пётр, архіяпіскап Александрыйскі, нарадзіўся і вырас у Александрыі. Быў высокаадукаваны, займаў пасаду начальніка Александрыйской школы. У 300 годзе ён уступіў у кіраваныне Александрыйскай Царквой, стаўшы пераемнікам свайго настаўніка і духоўнага настаўніка, вялебнага ўладыкі Фяёны.

Выгнаны з горада падчас перасьледу хрысьціян пры імпэратарах Дыёклетыяне і Максіміліяне, святы Пётр, пабываўшы ў шматлікіх абласцях імпэрыі, ізноў вярнуўся ў свой родны горад, каб у гэты небясьпечны час зноў асабіста узначалиць Александрыскую Царкву. Свяціцель таемна наведваў зыняволеных у вязыніцы хрысьціян, падтрымліваючы ў іх цвёрдасць у веры, дапамагаў удовам і сіротам, прапаведаваў Слова Боскае, няспынна маліўся і зьдзяйсьняў Богаслужэнні. І Госпад захоўваў яго ад рук ганіцеляў.

У гэты смутны час на Царкву Хрыстову паўстаў настаўнік нягодны Арый, які адмаўляў Бажаство Ісуса Хрыста. Святы Пётр выступіў супраць яго, скляў ерэтыка і адлучыў яго ад Царквы. І нават тады, калі Арый праз вучняў свяціцеля упрошваў улады-

ку Пятра зъняць зь яго адлучэньяне, сцвярджаючы, што ён раскайваецца і адмаўляецца ад свайго ілжэвучэння, свяціцель, кіраваны Духам Святым, прадбачыў ілжывасць і падступства ад рабчэнні Арыя і загадываў сваёй пастве не верыць Арыю і не прымачь яго ў царкоўныя зносіны.

Пад мудрым амафорам святога Пятра Александрыйская Царква, нягледзячы на ганеніні, дужэла і памнажалася. Але вось, па загадзе імпэратара Максіміліяна (305-311), свяціцель быўсхоплены і асуджаны на съмяротнае пакараныне. Мноства людзей сабралася каля уваходу ў вязыніцу, выяўляючы сваю абуранасць. Жадаючы пазбегнуць народнага мяцяжу і кровапраліцця, свяціцель накіраваў уладам ліст, у якім прапаноўваў разобраць заднюю сыяну вязыніцы з тым, каб яго змаглі таемна ад народа вывесыці на пакараныне смерцю. Цёмнай ноччу святы Пётр сам выйшаў науснестрач катам, якія выявілі яго за гарадzkія сыцены і абезгаловілі на тым жа самім месцы, дзе некалі быў пакараны святы апостол Марк, а голас зь неба, які чула адна святая дзева ў гэтую ноч, узвясяці: “Пётр – пачатак Апосталаў, Пётр – канец александрыйскіх мучанікаў”. Гэта адбылося ў 311 годзе.

Раніцай, пазнаўшы аб смерці свайго япіскапа, натоўпы людзей накіраваліся да месца пакараныня смерцю, узялі цела і галяву мучаніка, прынеслы ў царкву і, апрануўшы ў архірэйскія рызы, пасадзілі на час адпіванання на горнае месца. Пры жыцці святы Пётр садзіўся толькі на падножжа яго, таму што, па словах свяціцеля, бачыў Боскае съятло, навокал горнага месца, і не адважваўся, па пакоры, усходзіць на яго. Святы Пётр, вялікі змагар Праваслаўя, вядомы і як глыбокі Багаслоў. Вытрымкі зь яго кнігі “Аб Боскасці” зачытваліся на Эфэскім і Халкідонскім Саборах. Зь яго прац найболей вядомыя і высока шанующа Царквой “Правілы”.

Трапар Пятру, архіяпіскапу Александрыйскаму

Ад вышэйшага суду Хрыстовага пастыр статку, / на жыццьцё
набожным паслаў усіудныя твае догматы, / адагнаўши Арыя,
як волка злога, / увайшоўшага ў верных бязбожнымі вучэннямі.
/ Таксама і душу тваю паклаў за іх, / пастырам назваўшыся, як
кажса Госпад, герарх Пястро звышгодны, / малі Хрыста Бога
прабачэння грахоў падаць / шануючых зь любоўю святую
памяць тваю.

ПУБЛІЦЫСТЫКА

КАМПРАМІС ПА-ГРЭЦКІ¹

архіяпіскап Уманські Ян, кіраунік багаслоўска-кананічнай камісіі ЎАПЦ.



“Эладская мадэль”, значыцца мадэль кананічнай арганізацыі, што сёньня існуе ў Грэцыі зьявілася як кампрамісная пасыль ўваходжаньня да складу грэцкае дзяржавы ў выніку балканскіх войнаў 1912 – 1913 г.г. так званых новых, альбо паўночных, тэрыторый. Вынікала кананічная проблема: да часу ўваходжаньня да складу Грэцыі на гэтай вялікай тэрыторыі існавала кананічная ўлада Сусьеветнага Патрыярха. Адначасна, адпаведна Томасу аб аўтакефаліі, выдадзенага ў 1850

г. Канстантынопальскай Патрыярхіі, кананічная ўлада Эладскае Царквы распаўсюджвалася на тэрыторыі, што ўваходзяць да складу Грэцыі. У ліпні 1928 г. грэцкі ўрад выдаў закон, адпаведна якому япархіі новых тэрыторый далучаліся да Эладскае Царквы. Аднак канчаткова доля япархій была вырашана толькі ў верасьні таго ж году, калі Сусьеветны Патрыярх выдаў акт, адпаведна якому япархіі новых тэрыторый перайшлі ў кіраваньне Эладскае Царквы, адначасна захоўваючы сваю еднасць з Сусьеветным Патрыярхатам.

Такім чынам складася так, што каля палавіны япархій Праваслаўнай Царквы ў Грэцыі апынуліся ў стане двайнога кананічнага падпарадкованьня. Зь аднаго боку, права ўпраўлення япар-

хіямі былі перададзены Сабору япіскапаў Эладскае Царквы (у склад якой дз-факта ўвайшлі і япархіі новых тэрыторый). Зь іншага – за Сусьеветным Патрыярхам было захавана шэраг кананічных правоў адносна новых тэрыторый, напрыклад Патрыярх утрымліваў за сабой права зацвярджаць кандыдатаў на катэдры. Такім чынам, Сусьеветнаму Патрыярху і Эладскае Царкве ўдалося на падставе кампрамісу выпрацаўваць такі функцыянальны мэханізм кананічнага ладу Праваслаўнае царквы ў Грэцыі, які задавальняў ўсе зацікаўленыя бакі, менавіта абедзівye памесныя царкви і грэцкую дзяржаву.

Ці актуальная падобная мадэль вырашэння царкоўнае проблемы для Ўкраіны? Зь аднаго боку, мы мусім звярнуць увагу на шэраг адрозненій паміж украінскай сітуацыяй і грэцкай. Па-першае, прад Праваслаўнай царквой у Грэцыі стаяла заданыне не вылячэння расколу, а дасягненне эфектуўнага узаемадзеяння паміж двума кананічнымі юрысдыкцыямі. Па – другое, у адрозненіі ад УПЦ, Эладская царква мае статус аўтакефальнай, а таму была здольная выступаць як самастойная адзінка, укладаючы дамоўленасць з Канстантынопалем. Зрэшты, пасыль выданьня Томасу аб аўтакефаліі Эладскае царквы (1850) паміж Эладскаю царквой і Сусьеветным Патрыярхам усталяваліся крыху іншы тып адносінаў, чым сучасныя адносіны УПЦ і Канстантынопаля. Бо не сакрэт, што для любога грэка, належнага да любой праваслаўнай юрысдыкцыі, Сусьеветны Патрыярх ёсьць ня толькі першым па годнасці праваслаўным герархам, а і духоўным лідэрам элінізму.

Зь іншага боку, нам падаецца, што перабольшанье значэння гэтых адметнасцяў – няправільна. Тыя, хто апінуўся ў кананічнае ізаляцыі, сёньня вельмі шчыра прагнуть аднавіць царкоўную еднасць. Кананічны статус УПЦ, хоць і прадбачвае пэўную залежнасць ад кіруючай герархіі Маскоўскага патрыярхату, усё ж такі дастатковы для ўдзелу ў перамоўным працэсе па пытанню аднаўлення царкоўнае еднасці. Апрача гэтага, сёньня кірауніком Расейскае царквы зьяўляеца асабістасць, яка, безумоўна, увойдзе ў гісторыю гэтай Памеснае царквы як адзін зь найбольш дзейных і стратэгічна думаючых кіраунікоў за ўсю яе гісторыю. Таму, узяўшы пад увагу заявы патрыярха Кірылы аб tym, што пераадолення расколу ва Ўкраіне – адна з прыярытэтных мэтай яго патрыяршага служэння, мы спадзяємся, што Яго Свя-

¹ Паводле сайту: <http://uaoc.net/2009/10/31/kompromis-po-hretsky/>

тасць не адмовіцца ад сваіх слоў і актыўна будзе спрыяць вылячэнню расколу ва Ўкраінске царкве. Зрэшты, калі паміж Маскоўскім патрыярхам і Канстантынопалем і ёсьць пэўныя проблемы ў адносінах, то гэта пытанье, якія вырашаюцца. І супраца ў вылячэнні расколу ва Ўкраіне была б найлепшым спосабам аптымізацыі адносін паміж патрыярхамі.

Украіна мусіць быць не тэрыторый разладу, а тэрыторый супрацы. Вырашэнне ўкраінскага пытання мусіць і павінна не раскалоць праваслаўны съвет, а, наадварот, замацаваць новы эфектыўны спосаб узаемадзеяння паміж двума найбольш упływowымі памеснымі цэрквамі праваслаўнага съвету.

“Эладскую мадэль” нельга мэханічна перанесьці на ўкраінскую глебу. Аднак менавіта гэтая мадэль можа дапамагчы ўкраінскуму праваслаўю ў набыцці еднасці.

Досьвед кананічнай арганізацыі Грэцыі сьведчыць, што царкоўная еднасць краіны не абавязкова прадбачыць еднасць юрысдыкцыі. Там існуе дзіве юрысдыкцыі – Эладскае Царквы і Канстантынопальскага патрыярхату. Але гэта не перашкаджае япіскапам гэтых двух юрысдыкцый як магчыма больш шчыльна супрацоўнічаць, фактычна зьяўляючыся адным царкоўным целам. Гэта ж мадэль у той альбо іншай форме можа быць рэалізавана і ва Украіне.

Як вядома, 26 жніўня 2009 г., япіскапат УАПЦ аднаголосна падаў на імя Свяцейшага Патрыярха Варфаламея просьбу аб прыняцці нашае Царквы ў склад Сусьеветнага Патрыярхату на правах аўтаноміі. Адначасна УАПЦ не жадала б, каб задавальне-ння гэтай просьбы выклікала крызу ў адносінах паміж Москвой і Канстантынопалем. Не жадаем мы таксама, каб уваходжанье УАПЦ у склад Сусьеветнага Патрыярхату затармазіла працэс пас-ступовага збліжэння УАПЦ і УПЦ (МП). Наадварот, мы шчыра прагнем, каб гэтае збліжэнне ўвянчалася сваім лягічным канцом – усталяваньнем паміж нашымі цэрквамі поўнага супрыча-сця, калі б вернікі УАПЦ і УПЦ (МП) маглі без усялякіх пераш-код мець зносіны ў малітвах і таямніцах.

Шлях да такога збліжэння дзеля праваслаўных верных Украіны можа адчыніць толькі адказнае супрацоўніцтва ў вырашэнні ўкраінскіх проблем Канстантынопала, Кіеву і Москвы. Канстантынопальскі патрыярх, япіскапат УПЦ і Свяцейшы Патры-

ярх Кірыла павінны сумеснымі намаганьнямі вызначыць, якім чынам вылечыць раскол і надаць адзінакроўным братам магчы-масць агульнай малітвы і прычасця ад адзінай Чары.

Уваходжанье УАПЦ да складу Канстантынопальскага патрыярхату мусіць адбыцца не супраць волі Расейскай Царквы, а, наадварот, зь яе добрай волі. Безумоўна, з такім падыходам такая юрыс-дыкцыя магла б мець не абсолютны харктар. Пэўную колькасць кананічных юрысдыкцыйных правоў Канстантынопаль мог бы пе-редаць агульнаму сабору кананічных праваслаўных япіскапаў Украіны пад кіраўніцтвам Свяцейшага мітрапаліта Ўладзіміра.

Бо становішча здаецца невырашальным толькі ў тым выпадку, калі мы бачым сябе царкоўную юрысдыкцыю як нешта абсолютнае, быццам бы той ці іншы патрыярхат – гэта асобная абсолютна сувэрэнная дзяржава зь сваёй мовай, валютай і старана ўмацаваны-мі “кананічнымі межамі”. З багаслоўскай кропкі гледжаньня, усё цалкам інакш. Маскоўскі і Канстантынопальскі патрыярхаты – гэта не дзіве “сувэрэнныя дзяржавы” і нават не дзіве “сувэрэнныя” за-чыненныя ў сябе цэрквы. Гэта адна і тая ж Праваслаўная царква, дзъ-ве памесныя праявы адной і той жа саборнай, кафалічнае царквы. І калі для рэальнага вылячэння расколу ва Ўкраіне сённяня неабход-на іх шчыльнае супрацоўніцтва, то абодва старажытных і ўплыво-вых у съвеце патрыярхата павінны знайсці ў сябе жаданьне і маг-чымасць для плённага супрацоўніцтва.

УАПЦ гатовая для ўхваленьня рашэння на падставе кансэн-сусу. Мы не прагнем, каб легалізацыя нашага кананічнага стату-су прывяла да жорсткага перафарматавання канфэсійнае мапы Украіны. Мы не жадаем, каб ва Украіне ўзынялася новая хвала пякельней барацьбы за храмы і маёмысць. УАПЦ дастаткова ўласных магчымасцяў у звязысці з царкоўнай місіі. Мы ве-рым, што колькасць нашай паствы павялічыцца не за рахунак адыходу веруючых ад УПЦ (МП), а дзякуючы нашае місіянер-скае працы, дзякуючы эвангелізацыі тых мільёнаў украінцаў, якія сённяня не прыналежаць ні да адной з хрысьціянскіх канфэсій.

Такога ж адкрытага і ахвярнага ўдзелу ў вылячэнні расколу мы чакаем ад Маскоўскага і Канстантынопальскага патрыярхатаў. Дваццаць гадоў існаваньня ва Украіне аўтакефальнага руху засъ-ведчылі: вырашыць проблему сілавымі сродкамі немагчыма. УПЦ пад амафорам Свяцейшага мітрапаліта Ўладзіміра не мо-

жа паглынуць пастваў ЎПЦ КП альбо ЎАПЦ. Кіеўскі Патрыярхат не можа паглынуць УПЦ (МП) і нават меныш колькасную ЎАПЦ. Не ўвянчаліся посьпехам і намаганыні палітыкаў, якія падштурхоўвалі Канстантынопаль паглынуць украінскае праваслаўе альбо нават украінскі аўтакефальны рух ў асобе ЎПЦ КП і ЎАПЦ. Таму мы мусім зразумець, што лёгіка паглынання сябе не апраўдае. Патрэбна адмовіцца ад ідзі паглынання і спрабаваць адбудаваць мадэль кананічнай арганізацыі Праваслаўнай царквы ва Украіне такім чынам, каб у ёй былі ўлічаны інтэрэсы ўсіх цэрквяў, і найперш “інтэрэс Божы”, а менавіта неадкладнае вылячэнне расколу.

“Эладская мадэль” – толькі адна зь магчымых мадэлей вылячэння расколу ва Украіне. Зразумела, што яна патрабуе сёньня не так прапаганды, як разважлівага і незалежнага аналізу. Аднак гэты аналіз не павінны зводзіцца да патрыятычных дэкларацый, калі рашэнне на падставе кансэнсу разглядаецца “канфесійнымі патрыётамі” як зрада інтэрэсаў “нацыі / царквы”. Час “канфесійнага шавінізму” мінуй. Мы павінны ўсьвядоміць, што наша галоўнае грамадзянства – не тыя альбо іншыя замныя краіны, а вышэйшы, Нябесны Ерусалім.

АРХІЯПІСКАП ЯН АБ “КІЕЎСКАЕ МАДЭЛІ”

Гэтымі днямі карэспандэнт інтэрнэт – выдання “Рэлігія ва Украіне” сустрэўся зь Старшынёй Багаслоўска-кананічнае Камісіі ЎАПЦ, Архіяпіскапам Уманскім Янам (Мадзалеўскім), зь якім было запісаны вялікае інтэрв'ю, якое выйшла ў расейскім варыянце пад назвай “Правобразам сучаснае “элінскае мадэль” была “мадэль кіеўская”. Сёньня ж “Украінская Аўтакефалія” пропануе вашай узве поўны ўкраінскі варыянт згаданага дыялёгу (Зь якога і ўроблены дадзены пераклад – БА¹).

Карэспандэнт: Уладыка, распавядзіце, якая, зь Вашае кропкі зору, ідэнтычнасць УАПЦ сёньня? Гэта царква Заходній Украіны, усёй Украіны ці гэта родная Царква для

¹ Паводле сайту: <http://uaoc.net/2009/11/13/pro-kyjivsku-model/>

ўкраінцаў усяго свету? Ці не перажыла яна за апошнія гады нейкую эвалюцыю?

Архіяпіскап Ян: Усім вядома, што нашы тры найбольшыя япархіі – Івана-Франкоўская, Львоўская і Тэрнопальская – разьмешчаны на Заходній Украіне, нягледзячы на гэта, УАПЦ бачыць сябе Царквой універсальнай, у якой маглі знайсці сябе месца любяя людзі – і ўкраінцы, і неўкраінцы, зъ заходу і зъ усходу.

Безумоўна, УАПЦ эвалюцыянуе і гэта бачна па матэрыялах наших Архірэйскіх сабораў за апошнія некалькі гадоў.

Карэспандэнт: Ці не здаецца Вам, што ў Аўтакефальнае Царкве не было прыпісанага ёй крытыкамі вельмі відавочнага этнафілетызму?

Архіяпіскап Ян: Трэба заўважыць, што наша Царква ніколі не была этнафілетычнаю, але паколькі адмоўная пазыцыя ў стаўленыні да этнафілетызму была адназначна пазначана толькі ў апошні час, гэта дазволіла эксперту казаць аб зьмене вузкай нацыянальнай парадыгмы ў УАПЦ і вяртаныне яе да праваслаўнае эклезіялёгіі. Былі ў нас асобныя архірэі, заражаныя ерасцю этнафілетызму, якія зараз, слава Богу, не зь намі. Сярод іх, напрыклад, архіяпіскап Ігар (Ісічэнка); безумоўна, ён быў іскральным прадстаўніком ідэалёгіі этнафілетызму і асабіста мне было цяжка мець зъ ім справу.

Дазвольце яшчэ некалькі словаў аб ідэнтычнасці. УАПЦ цяпер пазыцыянуе сябе як “маленьня Царква”, як неаднаразова паўтараў наш кіраунік, Свяцейшы мітрапаліт Мяфодзій, але мы ведаем, што часам “маласьць” бывае больш значнаю, чым “вялікасць” вялікіх юрысдыкцый. Маленькая вага можа ў стане, які склаўся, схіліць чашу вагаў у той альбо іншы бок.

І ЎПЦ МП, і ЎПЦ КП зацікаўлены ў том, каб УАПЦ была на іхнім баку, адпаведна, УАПЦ можа адгуляць вырашальную ролю, нягледзячы на тое, што не валодае вялікай колькасцю парафій. Існуе пашыраная думка, што ЎАПЦ губляе свае парафіі, – гэта не адпавядае рэчаіснасці. Колькасць нашых грамад трymаеца на ўзроўні каля тысячи, як і было раней. Проста за рахунак таго, што існуе сталы дрэйф парафій зъ адной юрысдыкцыі ў іншую, прычым як у бок УАПЦ, так і ў супрацьлеглым напрамку, колькасць ёсьць наогул стабільнай.

Карэспандэнт: Тысяча парафій – гэта досыць багата!

Розныя “дабрадзеі” звычайна прыпісваюць вам не больш шасьцістам парафій.

Архіяпіскап Ян: Так, калі тысячы. Гэтая колькасць крыху хістаецца зважаючы на нестабільнасць рэлігійнага становішча, што нараджае пераходы грамад і сьвятароў зь адной юрысдыкцыі ў іншую. Часьцей за ўсё зменьваецца толькі падпарадкованьне япіскапу, якое не цягне за сабой юрыдычную перарэгістрацыю статутаў грамад, што, у сваю чаргу, стварае пэўную блытаніну ў статыстычных дадзеных. Вось, нядыўна надышла інфармацыя аб тым, што пяць парапій аднаго зь дэканатаў у Тэрнопальскай вобласці перашлі ад Філірэта да Уладзіміра Мяфодзія.

Так альбо інакш, міграцыя парапій адбываецца рэгулярна.

Карэспандэнт: *Гэтая тысяча – гэта такая “магутная купа”. І, як Вы кажаце, і УПЦ, і УПЦ КП жадалі б залучыць гэтую магутную тысячу да сябе. Як Вам здаецца, хто за апошнія гады зрабіў больш кроکаў насустрач УАПЦ – Кіеўскі патрыярхат альбо УПЦ пад кірауніцтвам Свяцейшага мітрапаліта Уладзіміра?*

Архіяпіскап Ян: Безумоўна, тыя намаганьні, якія рабіліся Украінскім Праваслаўнем Царквой пад амафорам мітрапаліта Уладзіміра, былі больш значнымі і сур'ёзнымі. Я маю на ўвазе не толькі апошнія заявы, але і перамовы 2006-га года, якія адбываліся пасля трывалага адзінаццяцігадовага перапынку. Цівярозасць падыходу, бачаныне існуючых проблемаў і прага да іх пераадолення ўсялялі надзею.

Наадварот, перамовы з Кіеўскім патрыярхатам заўсёды заходзілі ў глухі кут, не гледзячы на шматлікія спробы.

Карэспандэнт: *Калі не памыляюся, апошні раз гэта было ў 2005-м годзе?*

Архіяпіскап Ян: Так, у самым канцы 2005-га году. Прычым, штораз перамовы заходзілі ў глухі кут разъбіваючыся аб адзін і той жа камень спатыкання – праблему кірауніцтва ва УПЦ КП. Тут аніякія кампрамісы іх кіраунікам не ўспрымаюцца. Свяцейшы мітрапаліт Мяфодзій неаднаразова заклікаў главу Кіеўскага патрыярхату пайсьці з кіруючых пасад разам, даўшы тым самым магчымасць аб'яднальному сабору абраць іншую асабу для кіравання агульнай юрысдыкцыяй. Гэта катэгарычна адкідалася

дзеючым главой УПЦ КП, перамовы прыпыняліся і ўсе далейшыя спробы адшукаць кампрамісны варыянт выяўляліся пазбаўленымі сэнсу.

Карэспандэнт: *Наколькі я ведаю, ва Ўкраіне ёсьць пэўны досьвед рэалізацыі рознымі юрысдыкцыямі агульных цэркоўна-культурніцкіх праектаў. Ці не здаецца Вам, што было б лягічна, што Аўтакефальная царква разам з іншымі цэрквамі Украіны яшчэ да пошуку юрыдычных шляхоў яднання мела б нейкія агульныя справы. Як вядома, нават у сьвецкае сферы нішто так не яднае, як агульная справа і праца над нейчым агульным. Ці не здаецца Вам, што менавіта цяпер настаяў такі момант.*

Мяне заўсёды зьдзіўляла, што, нягледзячы на ўзаемную падобнасць Кіеўскага патрыярхату і УАПЦ, менавіта асабісты момант перашкаджает рэалізацыі шматлікіх праектаў. Ці магчыма, насуперак гэтаму асабістаму моманту, зьдзяйсьненне пэўных агульных праектаў, напрыклад, зь Маскоўскім патрыярхатам, які намагаеца дэмантраваць сваю ўкраінскасць.

Архіяпіскап Ян: З Кіеўскім патрыярхатам у нас існуе агульныя лякальныя праекты, у якіх бяруць удзел некаторыя дэканы, сьвятары і міране. На роўні архірэяў гэта практычна немагчыма праз амбітнасць главы УПЦ КП, аб якой ужо казалася.

Што стасуеца УПЦ, то тут усё наадварот. Можа нам і жадалася б пачаць зь нейкіх лякальных праектаў, але не заўсёды сустракаецца разуменне на ўзроўні сьвятароў. Больш мабільным, адукаваным і “падкаваным” у разуменія магчымых шляхоў супрацоўніцтва выяўляеца Свяцейшы мітрапаліт Уладзімір і ягоная каманда, чым прадстаўнікі УПЦ на месцах. Нейкія агульнацаркоўных агульных праектаў мы сёньня дазволіць сябе не можам, а нешта меней маштабнае не выходзіць зь аб'ектыўных прычын, хоць дамоўленасці ёсьць, і перамоўныя камісіі стала абмяркоўваць гэтыя пытанні. Магчыма, пасля чарговага раунда перамоў, зьявіцца нейкая агульная справа, напрыклад, гэта маглі быць агульная пераклады і рэдакцыя богаслужбовай літаратуры, абмеркаваньне актуальных багаслоўскіх праблемаў. Жадаеца спадзявацца, гэта пытаньне будзе вырашана ў найблізкай будучыне.

Карэспандэнт: *Можа, варта было б пачаць ствараць нейкія інтелектуальныя пляцоўкі? Значыцца не толькі*

праводзіць нейкія “круглыя сталы”, але і выдаваць часопісы, рабіць інтэрнэт-праекты, прысьвечаныя тэме яднання, і зьбіраць вакол гэтага людзей як зынізу, так і зверху? Магчыма, з гэтай мэтай варта заснаваць нейкае брацтва альбо грамадзянскія ініцыятывы?

Архіяпіскап Ян: Ва ЎАПЦ як юрысдыкцыі, якая мае багаты досьвед працы з праваслаўнымі брацтвамі, ёсьць пэўныя асьцярогі, што яны могуць адыгрываць не цалкам станоўчую ролю не толькі ў працэсе яднання, а і ў працэсе жыццяздейнасці самой царкоўнай арганізацыі. Аднак, пытаныне агульных праектаў, у тым ліку інтэлектуальных, зь залучэннем інтэрнэт – рэсурсаў і іншых СМІ, безумоўна, ёсьць актуальным і, будзем спадзявацца, што па выніках наступнай сэрыі перамоў мы будзем мець з гэтага пэўны вынік.

Карэспандэнт: *Калі брацтвы непакояць, магчыма, тым, што зынізу прыходзяць розныя анархічныя элемэнты, то, магчыма, ёсьць сэнс у стварэнні навукова-багаслоўскіх калектываў, такіх своеасаблівых брацтваў для выкладчыкаў і экспертаў розных канфесій, якія маюць послух сваім герархам, і не былі б такімі анархічнымі, як некаторыя братчыкі?*

Архіяпіскап Ян: Безумоўна! Была нават думка аб тым, каб даць магчымасць выкладчыкам сэмінарый УАПЦ праслушоўваць курсы лекций у Кіеўскіх духоўных школах для ўздыманья свайго багаслоўскага ўзору. Гэта абміркоўвалася, але наша апошняя працоўная сустрэча была так даўно, што гэтае пытанье засталося ў стадыі распрацоўкі.

Карэспандэнт: *Лічу, што такой агульнай справай магло бы зрабіцца выданыне ўкраінскіх сэрый багаслоўскіх кніг. Сёньня выпускам багаслоўскіх кніг украінскае мовай займаюцца сьвецкія выдаўцы, такія як, напрыклад, “Дух і Літара”. Нешта выдаюць грэка-каталікі. Нядавна ЎПЦ МП выдала ва ўкраінскім перакладзе кнігі архіяпіскапа Гларыёна (Алфеева) “Таямніца веры”, выдадзена кніга аб Рамане Салодкасцянявака ўкраінскай мовай, “Слова Пастыра. Бяседы аб праваслаўнае веры” патрыярха Кірылы. Магчыма, варта зрабіць крокі на-сустрач, зрабіўши агульны праект? Магчыма, і ўкраінская дзяржава выявіць да гэтага інтарэс?*

Архіяпіскап Ян: Гэта было б вельмі добра. Я думаю, што мы

будзем спрабаваць дамовіща аб гэтым на наступных перамовах. Спадзяюся, што іх чарговая фаза выявіцца больш актыўнай і не будзе настолькі трывалых перапынкаў у нашых сустрэчах. Калі мы доўга не сустракаемся, то забываєм, аб чым размаўлялі ў апошні раз. Думаю, першыя некалькі гадзін нам давядзецца цалкам прысьвяціць аднаўленню нашых папярэдніх дамоўленасцяў. Добра, што з боку ЎПЦ мы маєм цяпер адэкватную перамоўную камісію, склад якой зазнаў пасля апошняга Сыноду значныя зьмены і папоўніўся тымі людзьмі, зь якімі сапраўды магчыма весьці сур’ёзны і трывалы дыялёг.

Карэспандэнт: *Некаторыя аналітыкі ацанілі склад гэтай камісіі як дэманстрацыю з боку ЎПЦ адкрытасці адносна Аўтакефальнай Царквы. І таму вынікае думка: калі нават гэты склад не здолее дамовіца, каб УАПЦ увайшла як аўтаномная царква ў ЎПЦ МП, то гэта немагчыма наогул. Наколькі, пры спрыяльных абставінах і пры адпаведным багаслоўскім абрэгунтаваныні, магчыма знаходжаныне ЎАПЦ у складзе ЎПЦ Маскоўскага патрыярхату, без парываныня апошняй кананічных сувязяў з Масквой? Ці гэта прынцыпова немагчыма?*

Архіяпіскап Ян: Для пераважнае большасці нашых сьвятароў і міран пераход у Маскоўскі патрыярхат будзе відавочнай здрадай ідэі аўтакефаліі, і таму ўваходжаныне непасрэдна пад амафор Свяцейшага мітрапаліта Ўладзіміра мы не можам сябе дазволіць. Наўбываючы такім чынам кананічную еднасць, мы гублем парафіяльную еднасць, еднасць вернікаў, якія складаюць цела УАПЦ.

Але разумеючы неабходнасць набыцця кананічнае еднасці і еўхарыстычных зносін зь сусветным Праваслаўем, мы разглядаем мадэлі, якія задаволілі б як УПЦ, так і ЎАПЦ. Мы намагаемся адшукаць кампромісны варыянт, які прадбачыў б наяўнасць зынешняга гаранта самабытнасці нашай юрысдыкцыі. Ім мог бы зрабіцца Константынопальскі патрыярхат, які гістарычна мае права на існаваныня ва Ўкраіне, калі згадаць усе кананічныя нюансы гісторыі прыяднаныя Кіеўскай мітраполіі да Маскоўскага патрыярхату ў XVII ст.

Мы спадзяємся, што Сусветны патрыярх возьме на сябе функцыю незалежнага арбітра і гаранта таго, што ЎАПЦ, адшучкайшы кананічную еднасць зь сусветным Праваслаўем ва ўлонні іншай юрысдыкцыі, тым на меней, захаваем самаідэнтыч-

насьць. Як гэта будзе адбывацца, мы пакуль не ведаем, але менавіта такая схема дазволіла б нам не згубіць паству, і нават пэўным чынам паслужыць узмацненню пазыцыі УПЦ, якая здолела б адрадзіць свае трэйсі і практычна згубленыя япархіі: Львоўскую, дзе ў яе мала парафія, Івана-Франкоўскую, дзе іх ня вельмі багата, і Тэрнопальскую. Гэта быў бы, на мой погляд, значны посыпех УПЦ ў справе пацверджання і ўзмацнення свайго аўтаномнага статусу, які пасъяля візыту Свяцейшага патрыярха Кірылы ва Украіну гэтым летам пагражай апынуцца пад пытаньнем ў некаторых сваіх аспектах.

Карэспандэнт: Гэта вельмі цікавы варыянт, аб якім Вы распавялі. Выходзіць, што насупраць думкі аналітыкаў, якія праводзяць аналёгію паміж умовамі ўваходжання ЎАПЦ у склад УПЦ з тымі, на якіх Руская замежная Царква ўвайшла да яднання з РПЦ, такая аналёгія, зь Вашай кропкі зору тут не працуе. У такім выпадку, неабходна нейкае больш складанае раешынне, зь залучэннем у якасці арбітра Канстантынопальскага патрыярха. Але ці магчымы іншыя варыянты вырашэння долі Аўтакефальнае Царквы, напрыклад, прамое падпрадкаваныне Канстантынопалю.

Мы ведаем, што Москва вельмі рауніва ставіцца да гэтага, пагражсаючы расколам сусьеветнага Праваслаўя, які магчымы ў тым выпадку, калі Канстантынопальскі патрыярх возьмем украйскіх аўтакефалістаў у свою юрысдыкцыю. Але, паколькі ЎАПЦ “маленькая Царква”, магчыма, Москва магла б гэту тысячу парафій у складзе Канстантынопальскага патрыярхату выцерпець і не пайсьці на глябальны разрыв з рэштай Праваслаўя.

Архіяпіскап Ян: Магчыма і здолела б выцерпець. Але мы разумеем, чым абумоўлена палітыка маскоўскага патрыярха, як і тое, што Москва абсалютова не зацікаўлена пускаць ва Украіну Канстантынопальскі патрыярхат, справядліва бачачы ў гэтым пагрозу для сябе. Мне здаецца, што расколу сусьеветнага Праваслаўя не адбудзеца, хутчэй за ўсё, сама Москва можа пайсьці ў раскол ад сусьеветнага Праваслаўя, калі Сусьеветны патрыярх увайдзе на тэрыторыю Украіны. Занадта мала сатэлітаў засталося ў РПЦ ў праваслаўным съвеце. Так альбо інакш, разумеючы зацікаўленасць у захаваныні агульнацаркоўнага съвету і непажа-

данасць падобных дзеяй з боку Москвы, жадалася б, перш за ўсё, працаваць над тым варыянтам, які будзе найменыш для ўсіх.

Безумоўна, магчыма ўявіць сябе часовае ўваходжаньне ЎАПЦ на правах аўтаноміі ў склад Канстантынопальскага патрыярхату, прычым, не на год і нават не на дзесяць гадоў. Але існуе небяспека, што такі варыянт кананічна легітымізацыі герархіі ЎАПЦ мог бы прывесці да істотнага завастрэння канфрантацыі паміж праваслаўнымі юрысдыкцыямі ва Украіне. Цяпер магчымы размаўляць аб наяўнасці толькі адной кананічна юрысдыкцыі, што мае зношэнні з сусьеветным Праваслаўем – УПЦ, але становішча зьменіцца ў выпадку прыёму ЎАПЦ у Канстантынопальскі патрыярхат, што падцепліць паміжюрысдыкцыйную напружанасць. Таму, перш за ўсё, мы намагаемся працаваць над мяккім варыянтам, які дастатковай мерай адпавядаў бы інтэрэсам як УАПЦ, так і УПЦ пад аммофорам мітрапаліта Ўладзіміра.

Такім чынам, звычайна, ідэальнага раешыння ўсё адно няма, хтосьці застанецца ў большым плюсе, хтосьці – у меншым, але, так альбо інакш, раешынне ўкраінскай царкоўнае проблемы мусіць зьдзяйсніцца ў фармаце, які б адпавядаў інтэрэсам не той ці іншай юрысдыкцыі, а Праваслаўнае Царкве ва Украіне цалкам. Калі мы адмовімся ад дыялёгу з УПЦ і будзем весьці перамовы выключна з Канстантынопалем, то гэта будзе выгодна толькі Канстантынопалю і ЎАПЦ, але прывядзе да завастрэння канфэсійнага становішча ва Украіне, што анік ня ёсьць нашай мэтай. Наадварот, мы жадаем спрыяць прывядзенню жыцця праваслаўных цэркваў ва Украіне да агульнаправаслаўнай нормы. Безумоўна, важна, каб гэты варыянт быў прыняты таксама і Москвой, пры тым, што ва Украіне шмат хто ўжо разумее яго актуальнасць.

Мне здаецца, наша лёгіка зразумелая прадстаўнікам Канстантынопальскага патрыярхату, але мы яшчэ не ведаем думкі вышэйшага кіраўніцтва РПЦ. А мы павіны быць рэалістамі, разумеючы, што дыялёг аб будучыні Праваслаўнай Царквы ва Украіне мае адбывацца і зь улікам думкі Москвы – недацэнтаваць уплыў РПЦ на агульнаправаслаўнія працэсы было б наіўна. Свяцейшы патрыярх Кірыла – герарх, які валодае стратэгічным бачаньнем будучага Праваслаўя. І мы павінны намагацца вытлумачыць яму і сваю лёгіку, і тое, як мы разумеем інтэрэсы ЎАПЦ і Праваслаўя ва Украіне цалкам. Мы павінны зразумець –

каб прыйсьці да рэальнага і канструктыўнага рашэння, неабходна ўзаемаразуменне, неабходна, каб усе зацікаўленыя бакі былі гатовыя ахвяраваць сваімі юрысдыкцыйнымі інтэрэсамі дзеля інтэрэсаў Царквы.

Карэспандэнт: У чым жа палягае Ваша прапанова? Мова ідзе аб прыяднаныне ЎАПЦ да ЎПЦ пры ўдзеле Сусъветнага Патрыярха?

Архіяпіскап Ян: Калі мы жадаем прыйсьці да рэальнага вырашэння царкоўнае праблемы ва Ўкраіне, то павінны навучыцца мысліць царкоўнымі, кананічнымі, а не палітычнымі катэгорыямі. Прыйднаныне – гэта сынонім канфэсійнага паражэння. І зь меркаванняў паstryрскага характару, каб захаваць сваю паству, УАПЦ адкідае падобныя варыянты вырашэння праблемы. Але мы гатовы размаўляць аб “аднаўленні царкоўнае еднасці” Украінскай Праваслаўнай Царквы. Цяпер аб нашай прапанове. Не так даўно быў апублікованы мой артыкул, дзея зъвярнуўся да досьведу Элінскае Царквы, у якой царкоўная еднасць мае, так бы мовіць, складной характар падпарадкованья. Элінская Царква мае ўсе адзнакі адзінае Памеснае Царквы, у рамках якой існуе цэнтралізаванае кананічнае кіраванье.

У Элінскае Царкве існуюць такія кананічныя ворганы як Кіраўнік і Архірэйскі Сабор (у Грэцыі ён называецца Сынодам). Разам з тым, гэта Памесная Царква як бы складаецца зь двух юрысдыкцый – уласна грэцкай і юрысдыкцый Сусъветнага Патрыярха. Больш паловы япархій Элінскае Царквы знаходзяцца на тэрыторыі так званых “новых зямель”, які былі ўключаны да складу грэцкае дзяржавы пасля балканскіх войнаў. Гістарычна гэтыя япархіі заўсёды належалі Канстантынопальскому патрыярхату.

Аднак, адпаведна Томасу аб аўтакефаліі Грэцкае Царквы, яе кананічнае тэрыторыя была вызначана тэрыторый грэцкай дзяржавы. Вынікла калізія. Грэцкая дзяржава і грамадзтва былі зацікаўлены ў тым, каб Царква ў Грэцыі была адзінай. Зь іншага боку, было абсалютна зразумела, што ў аднабаковым парадку, толькі намаганьнямі дзяржавы і Элінскае Царквы гэтае пытанье вырашыць немагчыма. Зрабілася зразумелым, што выратаваць становішча можа толькі кампраміс. І гэты кампраміс быў знайдзены. Канстантынопаль не адмовіўся цалкам ад сваіх юрысдыкцыйных правоў на “новыя тэрыторыі”. Але ён пагадзіўся дзеля

еднасці Царквы ў Грэцыі дэлегаваць частку гэтых правоў Сабору япіскапаў Элінскае Царквы пад старшынствам архіяпіскапа Афінскага. Такім чынам, вынікла адзіная цэнтралізаваная царкоўная структура, якая складаецца з двух юрысдыкцый.

Карэспандэнт: Вы лічыце, што Элінская мадэль магла бы выявіцца карыснай і для Украіны?

Архіяпіскап Ян: Менавіта гэта я і напісаў ва згаданым артыкуле, які, да рэчы, быў апублікованы на Вашым сайце ў аўтарскім варыянце. Мы павінны зразумець дзіве рэчы. Першае. Стварэныне ва Ўкраіне паўнавартаснай юрысдыкцыі Канстантынопалія без узгадненьня зь УПЦ прывядзе да канфлікту, і істотна адцягне час легітымізацыі ЎАПЦ. І другое. Ні паства ЎАПЦ, ані паства любой іншай царкоўнае структуры, што прэзэнтуе аўтакефальны рух, ніколі не пагадзіцца на тое, каб “растварыцца” ва УПЦ. Перайсьці на такіх умовах можа толькі групка клірыкаў, але не паства. І калі ЎПЦ не гатовая сёняня да зъмены свайго кананічнага статусу, то адзінай мадэльлю аднаўленнія царкоўнае еднасці ва Ўкраіне сёняня можа быць “Элінская” мадэль, якая прадбачвае, па–першае, удзел у працэсе аб’яднаныя Канстантынопальскага патрыярха, а па – другое, кананічныя, малітоўныя зносіны япіскапату і кліру ЎАПЦ з патрыярхам Варфаламеем.

Карэспандэнт: Але якія гістарычна –кананічныя прадумоўкі да такой мадэлі вылячэння расколу існуюць сёняня?

Архіяпіскап Ян: Галоўная перавага гэтай мадэлі ў тым, што яна можа быць задзейнічаная ўжо зараз, у той час, калі для рэалізацыі іншых кананічных мадэлей неабходны час, прычым, я не выключаю, што мы гаворым аб дзесяцігодзьдзях. Калі ж Вы гаворыце аб канкрэтных гістарычных і кананічных прадумовах, то яны відавочныя. Дастаткова толькі правесці ўважны кананічны аналіз сэрыі Патрыяршых і Сынадальных грамат 1686 г. Такі аналіз – тэма асобнага кананічнага даследаваньня. Але я згадаю найважнейшае – адной з умоў прыяднаныя Кіеўскага Мітраполія да Маскоўскага Патрыярхату, згодна гэтых грамат, была малітоўная еднасць з Канстантынопалем.

Так, у Сынадальнае грамаце Канстантынопальскага Патрыярхату (значыцца граматы Архірэйскага сабору) да маскоўскага цара згадваецца, што Кіеўскі мітрапаліт павінны і пасля ўваходжаньня ў склад Маскоўскага патрыярхату захоўваць памінаньня

імя Сусьветнага патрыярха. Імя Сусьветнага Патрыярха павінна было згадвацца на першым месцы, а патрыярха Маскоўскага – на другім, і дзеля хіратоніі, якую Кіеўскі мітрапаліт атрымлівае ад (патрыярха) Маскоўскага. Іншымі словамі, пры бліжэйшым разглядзе выходзіць, што правобразам сучаснай “элінскай мадэлі” была мадэль “кіеўская”, значыцца мадэль кананічнага ладу, які быў вызначаны для Кіеўскай мітраполіі граматамі 1686 г.

Карэспандэнт: Гэта вельмі знакавае, важнае съцверджанье. Але ці готова ўАПЦ навукова аргументаваць Вашу думку?

Архіяпіскап Ян: Я лічу, што гэта справа не толькі самой УАПЦ, але ўсіх праваслаўных навукоўцаў. Звычайна ж, РПЦ раней не была зацікаўлена ў tym, каб гэтая праблема атрымала належнае навуковае асьвятленне, была аб'ектыўна і навукова дасылавана. Але час зъмяніўся, і я лічу, што цяпер неабходны сапраўды навуковы аналіз. Зь свайго боку Багаслоўска-Кананічная камісія, звычайна ж, правядзе адпаведную навуковую працу. Але неабходна, каб у дасылаванію працу ўключыліся і багасловы іншых Памесных Цэркваў, якія ня ўдзельнічаюць у царкоўным канфлікце ва Украіне.

Карэспандэнт: Вы кажаце аб кампрамісным варыянце. Але калі кампраміс зь Москвой усё ж не будзе знайдзены, як падзеі будуць разыўвацца ў такім выпадку? Ці лічыце Вы, што Канстантынопаль пойдзе на стварэнне сваёй паўнавартаснай юрысдыкцыі ва Украіне ў найблізкія гады.

Архіяпіскап Ян: Украіна сёняня ёсьць закладнікам адносін паміж Канстантынопалем і Москвой. Усё залежыць ад того, як яны складуцца. Калі Канстантынопаль будзе зацікаўлены ў агтыўным супрацоўніцтве з РПЦ, то, натуральна, стварэнне юрысдыкцыі Канстантынопала на Украіне будзе адкладацца.

Карэспандэнт: Але ці мае гэты праект наогул шансы на ажыццяўленне?

Архіяпіскап Ян: Я ні сэкунды не сумніваюся ў tym, што калі нам не ўдастца дасягнуць кампрамісу з УПЦ сёняня, то такая юрысдыкцыя абавязкова будзе створана. Архірэі ўАПЦ – адказныя людзі. І калі мы падпісалі просьбу аб уваходжанні да складу Канстантынопальскага патрыярхату, то абсолютна зразумела, што гэта будзе зроблена пасля ўважнага і ўзважанага аналізу становішча. Таму я абсолютна ўпэўнены ў tym, што “Элінская мадэль” – адзі-

ная альтэрнатыва стварэнню паўнавартаснай юрысдыкцыі.

“Кропка невяртаньня” для ўАПЦ ўжо пройдзена. Мы скіравалі адпаведную просьбу ў Канстантынопаль, і цяпер будзем спакойна, мірна чакаць адказу Сусьветнага патрыярха. Чакаць на яго нават у tym выпадку, калі ён прыйдзе не сёньня і не заўтра. Аднак, я ўпэўнены, што ад такога адкладання рашэння праблемы ўрэшце згубяць усе – і РПЦ, і ўАПЦ, і Канстантынопаль, і Праваслаўе цалкам. Царква не павінна разыўвацца ў канфрантацийным рэчышчы. Скрозь, дзе гэта магчыма, неабходна шукаць кампрамісныя рашэнні, значыцца рашэнні на базе кансэнсусу.

ЗВАРОТ СЪВЯЦЕЙШАГА СЫНОДУ ДА ВЕРНЫХ УПЦ АД 24.11.2009 КАМЭНТУЕ АРХІЯПІСКАП УМАНСКІ ЯН (МАДЗАЛЕЎСКІ), СТАРШЫНЯ БАГАСЛОЎСКА-КАНАНІЧНАЕ КАМІСІИ УАПЦ¹

Як магчыма зразумець ужо зь самай назвы дакумэнту, Зварот адрасавана не епіскапату УПЦ КП або УАПЦ, а пастве УПЦ. Менавіта ў гэтым ключы і варта разглядаць дадзены дакумэнт, у якім кіраўніцтва УПЦ съведчыць, што “падрыхтоўка дыялёг зь УПЦ КП” сёньня не азначае “падрыхтоўку да аб'яднаньня” паміж УПЦ і КП заўтра.

З кантэксту дакумэнта становіцца зразумела, што гаворка ідзе галоўным чынам аб дыялёг паміж УПЦ і УПЦ КП. Наша Царква ужо даўно вядзе дыялёг зь УПЦ, і трэба адзначыць, што гэты дыялёг ніколі не выклікаў адмысловай зъянтэжанасці ў асяроддзі УПЦ.

Што жа дакранаеца дыялёг УПЦ з КП, то ён сапраўды звязаны з шэрагам аб'ектыўных цяжкасцяў, галоўней зь якіх зьяўляецца кананічны статут главы УПЦ КП патрыярха Філярэта.

Пазыцыя, засвядчаная ў Звароце Сыноду УПЦ, традыцый-

¹ Паводле сайту: <http://www.religion.in.ua/main/daycomment/2659-komentar-narishennya-sinodu-upc.html>

ная для гэтай Царквы: акцэнт робіцца на тым, што асновай для аб'яднаныя павінна стаць кананічна прызнаная сусьеветным праваслаўем УПЦ, а герархі “некананічных царкоўных супольнасьцяў” павінны далучыцца да яе праз пакаяньне.

Першае съцвярджэнне я готаў прыняць. Сапраўды, датуль, пакуль УАПЦ або КП не атрымаюць кананічнага прызнаныя, вестці гаворку аб аб'яднаныні на роўных не апраўданае. Іншымі словамі, датуль, пакуль УПЦ застаецца найбольш шматлікай і адзінай кананічнай прызнанай ва Украіне праваслаўнай юрысдыкцыяй, то менавіта яе і неабходна разглядаць як базавую царкоўную структуру для аб'яднаныя.

Што жа дакранаеца патрабаваныні пакаяньня ў расколе, то мне здаецца, што тут трэба шукаць кампраміснае рашэнне. Мы гатовыя прызнаць свае кананічныя памылкі, гатовыя павініцца ў іх, паколькі мы бачым, што менавіта яны прывялі нашу Царкву ў стан штучнай ізоляцыі ад сусьеветнага праваслаўя. Але мы не гатовыя прызнаць сваю царкоўную структуру “расколам”. Мы не раскольнікі ні па сваёй эклезіялётічнаму або кананічнай съядомасці, ні па сваёй выяве царкоўнага жыцця. Трэба правесці адрозненіне паміж расколам і царкоўным падзелам. Раскол – гэты рух, накіраванае на разбурэнне, на адасабленіне ад царкоўнай поўнасці, на парыў любові і зносіны. Як пісаў выдатны рускі патроліг а. Георгій Флароўскій, “Раскол, наадварот, ёсьць адзіната, адасабленыне, згуба і адмаўленыне саборнасці. Дух расколу ёсьць прамая супрацьлегласць царкоўнасці...” Але непрадузяты багаслоўскі погляд не убачыць у нашай Царкве таго, памкненія. Ва УАПЦ не пануе “дух расколу”, мы накіраваныя не да адасабленыя, а, наадварот, да царкоўнай поўнасці, да большай інтэграцыі ў агульнацаркоўнае жыццё. І варта адзначыць, што наша Царква, яе Свяцейшы кіраўнік і япіскапат робяць усё ад яе якое залежыць, каб адзінства царкоўнага жыцця ва Украіне было адноўлена.

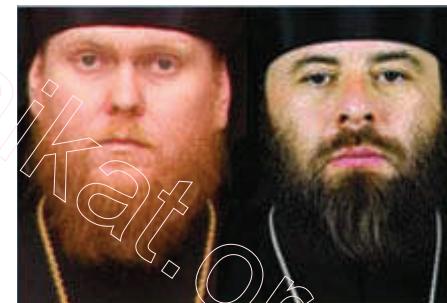
У царкоўным паданыні існуюць два падыходу да адзяліўшыся. Адзін зь іх дэманструе сьв. Кіпрыян Карфагенскі, які лічыў любое царкоўнае грамадзтв, не ёсьць ў бачных зносінах са сусьеветнай Царквой, бяздабрадзейным. Іншы падыход засведчаны дабрашчасным Аўгустынам, які лічыў, што Боская дабрыня прысутнічае і дзеянічае і ў абышчынах, што знаходзяцца па-за бачны-

мі зносінамі. Па гэтым чынніку існуе выдатны артыкул а. Георгія Флароўскага “Аб межах Царкве”, і я рэкамэндую яго усім, хто цікавіцца дадзенай проблематыкай.

Такім чынам, вельмі шмат залежыць ад таго, ці будзе ў япіскапата нашых Цэркваў жаданыне аднавіць царкоўнае адзінства. Калі узнаўленыне адзінства сапраўды зробіцца для кожнага з нас надзённай жыццёвой задачай, то мы абавязкова прыйдзем да кансенсусу і знайдзем узаемапрымальныя слова і фармулёўкі. Бо справа не ў словах, а ў тым, што за імі стаіць, гэта значыць у самой выяве жыцця.

УПЦ КП: АДСТУПАЦЬ НЯМА КУДЫ, ЗЗАДУ МАСКВА¹

Мікалай Катрыч, “Украінская Аўтакефалія ”



24 лістапада гэтага году адбылася паседжаныне Свяцейшага Сыноду ЎПЦ, па выніках якога быў ухвалены адпаведны зварот да Ўкраінскае Царквы і верных. Знакавым “асаблівасцямі” гэтага звароту ёсьць характэрныя тэзы, якія ў працягу часу ўсёй навейшай гісторыі незалежнай Украіны неаднаразова гучалі зь вуснаў кіраўнікоў УПЦ, і ўжо зрабіліся традыцыйнымі для гэтай спадкаемніцы і “плоці ад плоці” Расейскай царквы ва Украіне. Гэта рыторыка вядома ўжо даўно і ўсім, хто назірае за міжканфесійнымі адносінамі ва ўкраінскім Праваслаўі. Слава аб адкрытасці да діялёгу і турботу аб доле Царквы пры дэталёвым разглядзе пачынаюць гучаць як “як старая песня аб галоўным”, маўляў, падставай расколу былі асобныя людзі, якія съядома аддаліліся ад Царквы–Маці выключна праз гонар, жаданыне ўлады, этнафілетыскія настроі, у прыватнасці.

¹ <http://uaoc.net/2009/11/27/pozadu-moskva/#comments>

Што раскол украінскага Праваслаўя – боль усёй Праваслаўнай Царквы. Што “маці” – РПЦ, і яе “дачка” – УПЦ, ёсьць недзялімаю, але вельмі ўжо незалежная ў кіраваньні частка, па старым малітвам Свяцейшага патрыярха Кірылы, намагающа ўсяляк вылечыць раны расколу ўсімі магчымымі способамі.

І адзіным тут рэцэптом для выздараўлення цела Царквы, маўляў, ёсьць выключна шчырае пакаяньне расколльнікаў. А калі некаму перашкодаю ёсьць цяперашні статус “адзінай кананічнае” Царквы ва Ўкраіне, які ва ЎПЦ чамусыці лічаць аптымальным, то і тут чуем звычныя слова, што перагляд існуючага статусу ЎПЦ ёсьць некарысным для царкоўнага жышця і несвоесловым. Да ўсяго сказанага дадаецца яшчэ і засыцеражэнне: зачаткі цяперашняга падрыхтоўчага працэсу да магчымага (!) дыялёгу аж анік не могуць служыць як апраўданье альбо вызнаньне царкоўнай годнасці расколльнікаў, і што яны ёсьць партнэрамі ў перамовах “паколькі – пастолькі”

Як важны чыннік, што ёсьць каменем спатыканья ў хадзе далейших перамоў, згадваючца мясцовыя эксцэсы па міграцыі асобных парафій зь адной царквы ў іншую. Гучыць гэта амаль ультыматыўным тонам, які, пры гэтым, магчыма па патрэбе павярнуць і ў адкрыту прыладу своеасаблівага шантажу.

Што ж, тут варта ўзгадаць скептыцызм тых, хто не верыў у эфектыўнасць перамоўных спробаў УПЦ КП і ЎПЦ.

Такім чынам, пацвярджаеца думка, што ўся гэта “падрыхтоўка да дыялёгу”, якая мела аўральны характер (прынамсі, падобнае ўражанье складалася з боку), была толькі адцігваючым увагу манэўрам, каб перашкодзіць “экспансіі” Канстантынопальскага Патрыярхату ва Ўкраіну, зь далейшым прыніццем пад свой амафор УАПЦ.

Жадаецца паспачуваць нашым братам з Кіеўскага Патрыярхату, якія нарэшце было паверылі ў шчырасць намераў “маскоўскае царквы”, і ва ўласнай наіўнасці не здолелі пабачыць сапраўдных плянаў партнэраў па перамоўнаму працэсу. Калі ж ва ЎПЦ КП ішлі на гэта съядома, (што не кажыце, а кіраўніцтва ЎПЦ КП намагаецца пралічыць уласную стратэгію наперад), то зноў напрошваеца вынік аб пэўнай змове ЎПЦ/РПЦ і ЎПЦ КП зь мэтай загладзіць станоўчую дынаміку падзеяў і перашкодзіць рэалістычным плянам вырашэння царкоўных проблемаў УАПЦ і

Канстантынопальскім Патрыярхатам.

Хоць, варта заўважыць, што ўжо цяпер пэўныя ноткі пэсымізму адносна пэрспэктыў узгаданага міжцаркоўнага дыялёгу зь УПЦ гучаць у япіскапа Яўстратія: “У адрозненіі ад Маскоўскага Патрыярхату, Канстантынопальскі не пабойваецца ні дыялёгу зь УПЦ Кіеўскага Патрыярхату, ні сустреч і перамоў зь нашым Патрыярхам. Калі падрыхтоўка дыялёгу зь УПЦ (МП) зойдзе ў глухі кут – магчыма адчыненне ў Кіеве прадстаўніцтва Канстантынопальскага Патрыярхату дасьць новы імпульс у практице аб’яднання Украінскай Царквы?”

Жадаецца запытаць кіраўніцтва ЎПЦ КП: дзе вы былі тры месяцы таму; на што спадзяваліся; чаму адкінулі добрую волю паслоў з Канстантынопала? Відавочна, адказ на гэта, цалкам рытарычнае пытанье, ведае патрыярх Філарэт, аднак, як дасьведчаны палітык, маўчыць, бо разумее, што ў пэўныя моманты “лепиш жаваць, чым размаўляць”.

Сённяшні стан Царквы ва Украіне вельмі складаны. Падобна, што ўсе праваслаўныя юрыдыкцыі, апрача ЎАПЦ ён задавальнае. Адны называюць сябе “кананічнай і памеснай Царквой”; Іншыя таксама, называюць сябе памеснаю і аўтакефальнай Царквой, пры гэтым, не супраць пэўных зъменаў: у Кіеўскім Патрыярхате мараць аб вызнанні іх Сусьеветным Праваслаўем у якасці адной з роўных Цэркваў-Сёстраў, аднак на перашкодзе іх плянам ёсьць жорсткая перашкода – упартася нежаданье патрыяраха Філарэта ісъці на любяя саступкі. Патрыярх Філарэт не жадае прыяднання, ён вымагае аб’яднання зь адначасным вызнаннем УПЦ КП.

Іншымі словамі, толькі съляпы, спакойна гледзячы на цяперашні стан царкоўных спраў, можа заяўвіць, што ўсё добра. Гаворачы мовай мэдыцыны, тут яўная пагроза гангрэні з далейшай съмерцю ўсяго царкоўна-дзяржаўнага арганізму Украіны. Нас жа пераконваюць, што гніеньне і запаленьне асобных ворганаў ёсьць нармальным працэсам, а калі нешта “не так”, то, быццам, у гэтым вінаватыя самі ж хворыя ворганы, якім ужо лепш адпасці, чым каб увесці арганізм намагаўся іх выратаваць. Гэта падобна на бяздумнасць альбо гарачку. “Пацыент” лечыцца не жадае. “Санітары” (дзяржаўныя ворганы) наглядаюць з боку.

А тут патрэбна адно зь двух: альбо далейшая “ампутацыя” хворых ворганаў, альбо моцны “антыйбіётык”, якім на нашу дум-

ку павінна выступіць Сусьветнае Праваслаёу ў асобе Сусьветнага Патрыярхату. Такім чынам, у выздараўленні арганізму нашай Царквы найбольшую надзею вартага мець толькі на мудрасьць і майстэрства “Лекара” – Госпада Бога, апрача Якога тут не дапаможа ніхто

КАР'ЕРИСТКА ПА ХРЫСЬЦІЯНСКІ¹



Нядайна ў Германіі звольнілі з тэлеканалу вядучую за тое, што яна крытыкаўала фэмінізм і заклікала немак да сямейнага жыцця на супрацьвагу кар'еры. Ці сапраўды жаночы кар'ерызм такі небяспечны для сям'і? Для тых, хто сядзіць дома зь дзяцьмі, для

тых, хто матаемца па камандзіроўкам і для ўсіх іншых аб гэтым распавядае магістар багаслоўя, супрацоўнік прэс – службы Патрыярхіі ЎАПЦ і галоўны рэдактар інтэрнэт – сайту “Украінская Аўтакефалія” пратаярэй Яўген Заплётнюк.

– На якія жыццёвывяя каштоўнасці павінна раўняцца хрысьціянка, у тым ліку і ў прафесійнае сферы.

– Відавочна, што для хрысьціянкі ўвесь съветапогляд павінны фармаваць у першую чаргу хрысьціянскія каштоўнасці. Ну, а як съледзтва гэтага – усе іншыя сферы шматграннага жыцця чалавека будуть ужо пабудаваны на такім моцным і стабільным падмурку. Хрысьціянства не дae канкрэтных ці тым больш прымусовых “парадаў” адносна жыцця. Але яно паказвае на нешта найбольш багатае і важнае: як падрыхтавацца да сустрэчы з Богам. Ну, і ўласна, здаровая дзейнасць можа ў гэтым мець пэўную ролю. Для адных прафесійная дзейнасць прыносіць дабро, для іншых, відавочна – толькі спакусы і, як съледзтва, пакуты.

– Значыцца німа такога, што гэта прафесія лепш для

¹ <http://uaoc.net/2009/11/23/karjera/#more-607>

хрысьціянкі, а іншая горшая? Што афіцыянтка, што дзелавая жанчына, што гандлярка – усе роўныя?

– Здаецца, што гэта “съвет” прыдумаў рэйтынгі прафесій, дзе вызначаюцца якая больш “аўтарытэтная”, “запатрабаваная” ці проста больш аплачваюцца. Думаю, што для чалавека найбольш лягічна ставіць пытаныне – дзеля чаго яна наогул ходзіць штодня на працу. У псыхалёгіі ёсьць вельмі добрае слова аб якім вартага ўзгадаць – “матывацыя”. Вось і для Бога вельмі важна не тое, куды ходзіць жанчына і які касыцюм яна носіць, а тое, што менавіта прымушае яе штодня ранкам уставаць зь ложка, каб пачаць свой новы працоўны дзень. У нас у сярэдзіне ёсьць такое месца, называем яго сэрца. Так вось там, па съведчанью святых айцоў, у нас і адбываецца галоўная “праца”. И больш таго – у нейкага там нават і барацьба, ці сапраўдная вайна за ўзгаданыя вамі каштоўнасці.

– А калі прафесія прадугледжвае камандзіроўкі, працу па выходным, забірае час, які магчыма прысьвяціць сям'і, дзесятам?

– Гэта ўжо, напэўна, залежыць ад кожнага канкрэтнага чалавека. Магчыма губляць час на працы, як бы “дзеля развагі” (пагадзіцесь, ёсьць і сапраўды цікавыя прафесіі), але магчыма проста такі ахвяраваць жыццё, нясучы цяжар не толькі за сябе, але і за ўсю сваю сям'ю. Тут прыгадаю, што славянскія слова “супругъ” раней азначала пару валоў, які запражнія разам, для агульнае працы. Так вось, калі чалавек ахвяруе працай на супрацьвагу сям'і, трэба ўздымаць пытаныне вось аб той узгаданай намі матываціі. Што ёй кіруе: патрэба развагі і ўніканье адказнасці прад сям'ёй, ці сапраўды штодзённае ахвяраванье сабой дзеля дзяцей, мужа і іх агульнае будучыні. У першым выпадку такая праца, звычайна, ёсьць грахоўна.

– Штодзённае ахвяраванье сабой дзеля дзяцей, мужа і агульной будучыні гэта як? Гэта калі сям'я памерла б, калі адзін зь яе катарэнса не працаваў бы? Што Вы маеце на ўвазе?

– Ну людзі не толькі духоўныя істоты, але духоўна-фізычныя. І часам складаюцца розныя выпадкі, калі скажам, асноўны цяжар па фінансаваму забесьпячэнню чалавека лажынца (у сілу самых розных абставін) на аднаго зь сям'і. И тут у прынцыпе не так ужо і важна хто гэта: муж альбо жонка. И вось на плячах гэтага чалавека фактычна ляжыць уся будучыня сям'і: ці яны памруць з голаду, ці будуть ламаць галаву на які востраў паедуць

адпачываць у гэтым годзе. Так вось, на праўду геройскае жыцьцё праводзяць тыя людзі, якія бяруць на сябе адказнасць забесьпячэнню сям'і фінансава. Разам з тым, не ў апошнюю чаргу варта згадаць і тых, якія прыносяць сябе ў ахвяру ўласным абставінам: маюць і церпяць мужоў – алкаголікаў, беспрацоўных, бунтароў ці нават праста інвалідаў, ці з пэўнымі фізычнымі недахопамі. І заўважым, пры гэтым, не намагаюцца пазбавіцца гэтага цяжару пры першым – лепшым выпадку. Вось гэта і ёсьць сапраўдны крыж, і сучаснае пакутніцтва.

– Калі муж працуе вечарам, жонка працуе вечарам, дзеци з бабуліямі, нянямі, бачаць бацькоў толькі ў выходныя і то не вусе, што пагражае такой сям'і?

– Не трэба быць прарокам, каб пабачыць: сям'я, у якой людзі не працаюць над сабой (маецца на ўвазе духоўная праца), можа быць прырэчнай на крах нават з першых дзён шлюбу. Нават царкоўны шлюб і ўсе пышныя абраады не даюць людзям аніякай гарантніі, што іх жыцьцё зробіцца шчаслівым аўтаматычна. Добры шлюб – гэта плод сталай працы абодвух партнэраў. И вось дзень за днём нас адносінамі трэба працаваць. Гэта складаны шлях, і шмат хто не ў сілах супрацьстаяць цяжару такой працы. Людзі, якія маюць унітарныя псыхалягічныя альбо духоўныя проблемы і не жадаюць працай іх ліквідаваць, падобныя на зъмяю, што пажырае ўласны хвост. Проблемы патрэбна вырашаць, а не ігнараваць, ці праста пры першае нагодзе капітуляваць. Калі здарaeцца так, што людзі замест галоўных прыярытэтаў (царква, сям'я, сябры) абіраюць памылковыя каштоўнасці – гроши, кар'еру і г.д., то немінуча прыходзіць момант, калі пачынаюць лавіць сябе на думцы, што рэальнае сям'і ў іх ужо няма...

– Калі сям'я патрапляе ў падобнае становічча, якія ёсьць практычныя Богажаданыя крокі да выхаду зь яго?

– Не проста як тэарэтык багаслоўя, але як святар з пэўным стажам духоўніка, жадаю тут сказаць рэч, якая шмат каму не спадабаецца: практычных і ўніверсальных парад, якія б падашлі адначасна ўсім і ўсюды няма, і ў прынцыпе не можа быць, як няма і абсолютна аднолькавых людзей. Разам з тым, магу толькі падказаць просты выхад: намагайцеся больш маліцца за вырашэньне гэтае проблемы, абмяркоўвайце яе ў коле сваёй сям'і, і асноўнае – заўсёды райцеся зь вашым святаром. У кожнага нар-

мальнага чалавека ёсьць “свой” лекар альбо цырульнік. Чаму б вам не падумаць аб сяброўстве з праваслаўным святаром? Лічу, гэта не толькі цікава, але і рэальная карысна.

Размаўляю журналіст Уладзімір Торбіч

МОЙ СЯБРА – ЯПІСКАМ АЛЯКСАНДР¹

Прат. Яўген Заплетнік, святар УАПЦ

Божым Задумам мне пашчасціла ў першыя гады свайго святарскага жыцьця пазнаёміцца зь унікальным чалавекам. Адзін зь найбольш вядомых у свой час “замежных” герархаў і сапраўдным місіянэрам выявіўся на маё зьдзіўленыне даступным, добрым і чуйным чалавекам. Што тут казаць – мы не звыклі бачыць архірэяў без асаблівых прэтэнзій на выключную ўладу ў чужых лёсах. Зь ўладыкай Аляксандрам я пазнаёміўся (як і з шматлікімі іншымі недасягальными “вочна” людзьмі) у... інтэрнэце.



Тады мне і сапраўды было дзіўна, як такі паважны і вядомы

¹ <http://uaoc.net/?p=2955>

чалавек знаходзіць час на такую працу: уладыка сам асабіста стварыў свой першы, а неўзабаве і другі сайт, і праз яго распавядаў людзям аб Богу. На той час я ж толькі ствараў свой першыя царкоўныя вэб-бачыны, і менавіта гэты аспект дзейнасьці япіскапа быў мне асабліва цікавым. Але яшчэ больш уладыка Аляксандр мяне зьдзівіў тады, калі распавёў аб tym, што апрача царкоўнага служэньня ён працуе яшчэ і ў нацыянальным касьмічным упраўленыні ЗША (NASA), і займаецца будаўніцтвам касьмічных караблЁў... Для мяне гэта было чуць фантастычна!

Япіскап Аляксандр (у съвеце Аляксандр Васільевіч Мілеант), Буэнос-Айроскі і Паўднёва-Амэрыканскі Расейскай Праваслаўнай Царквы Замежжа (РПЦЗ). Незвычайны, няўтомны, легендарны, падзвіжнік на ніве Хрыстовай. Навуковец, які пасыпхова працаў у съвеце, унікальна яднаў турботу аб сям'і і сваю съвецкую працу зь царкоўнае дзейнасьцю. Уладыка нарадзіўся ў 1938 г. ва Ўкраіне, у горадзе Адэсе, але вымушана эмігрыраваў з родзічамі за мяжу. Пасля вайны яго сям'я жыла ў Празе, Рыме і Буэнос-Айрое. Тут ён навучаўся, і ўступіў ва Буэнос-Айроскі універсітэт.

У 1967 г. скончыў сэмінарый ў Свята-Траецкім манастыры (ЗША). Рукапакладзены ў святара і накіраваны ў Царкву Покрыва Ўсясьвятой Багародзіцы (Пакроўскі прыход) у Лос-Анжэлес настаяцелям, дзе праслужыў 31 год. Быў настаяцелям і дырэктарам царкоўна-парафіяльнае школы.

Кіруючы сваёй парошы, айцец Аляксандр працягнуў сваю навукова-тэхнічную адукцыю, атрымаўшы ступень бакаляўра зь электроніцы, потым магістра і ў 1983 г. ступень інжынэру ва Ўніверсітэце Паўднёвой Каліфорніі (University of Southern California). Па гэтай спэцыяльнасьці працаўаў у адным зь аддзялau NASA (NASA). Выконваючы ўсе свае абязязкі ў Царкве, ён працягваў працаўаць амаль да самай сваёй съмерці.

Адчуўшы, што ёсьць патрэба ў пачатковай духоўнае літаратуры, архімандрит, а неўзабаве і ўжо ўладыка, Аляксандр пачаў складаць і пісаць духоўныя брашуры, якія называліся “Місія-нэрскімі лісткамі”. У гэтым яму дапамагала ягоная маці. Усё гэта ён рабіў на свае асабістыя грошы. Брашуры ён рассылаў па парошы. Паступова пачаў іх перакладаць на ангельскую, іспансскую і партугальскую мовы. Калі зьявілася новая тэхналёгія – інтэрнэт, то ён выклала ўсе свае брашуры на ўласным сайце

fatheralexander.org.

З 1985 па 2005 гады, ім было надрукавана 763 брашуры, 300 зь якіх – расейскай мовай, 192 – ангельскай, 168 – іспанскай і 103 – партугальскай. Ягоны сайт і брашуры карысталіся вялікім посьпехам ва ўсіх рускамоўных блога Савецкага Саюзу, якія тады толькі ўставалі на шлях духоўнага адраджэння. У Рәсей і Ўкраіне шмат прац было перавыдадзена брашурамі, кнігамі альбо змешчана на іншых сайтах. Ды і да цяпер гэта адзіны вузел альбо месца ў съвеце, у якім магчыма атрымаць ўсе пачатковыя веды па Закону Боскаму, чатырма мовамі, абсалютна бясплатна.

Запоўнішы патрэбу ў пачатковай духоўнай літаратуры ён пераходзіць на падручнікі для сэмінары. Айцец Аляксандр арганізуе ўнікальны сайт для завочнага навучання сэмінарскіх предметаў “Свята-Траецкая праваслаўная школа” holylevitymission.org. На ім змешчаны поўны камплект сэмінарскіх падручнікаў на расейскай, ангельскай і іспанскай мовах. Трэба сказаць, што і гэты вузел у наш час, адзіны ў сваім родзе ва ўсім съвеце.

У 1995 г. ён прымае манаскі пострыг, а ў 1998 г. быў узведзены ва япіскапа Буэнос –Айрэскага і Паўднёва-Амэрыканскага, слу́жыць у Свята – Траецкай Царкве ў Аксандры, Каліфорнія, а таксама працягвае служыць на сваёй съвецкай тэхнічнае працы.

Напэўна да канца жыцця я буду памятаваць ягоную просьбу аб малітве. Я не прыхоўваў, што належу да Ўкраінскай Царквы, кананічны статус якой пакуль яшчэ канчаткова не вырашаны. На гэта ўладыка мудра і па-бацькоўскі шчыра адказаў: “*маліцеся за мяне, Ойча Яўген*”. Гэта вельмі моцна кантаставала зь стаўленнем да майго выбару большасці тагачасных расійскіх манахаў, якія прынцыпова за “расколінікаў” не моляцца. Тым больш – не дазволілі б маліцца за сябе. Уладыка Аляксандр ж трывала прасіў іншых аб малітве. Напэўна неяк па прарочаму ён адчуваў, што яму будуць патрэбны сілы для апошняй цяжкай барацьбы з жахлівай хваробай.

Тады я не ведаў, што вельмі хутка на мае лісты ўладыка больш ніколі не адкажа, а маліцца я буду толькі за спачын... Пасля зьнясільваючай і трывалай хваробы на 68-м годзе жыцця, Прысвяты ўладыка Аляксандр адышоў да Господа 12 верасьня 2005 г. Рак – жахлівая хварoba перамагла ягоне цела, але не зламала ягонай веруючай і вялікай душы. І сёння глядзячы на цар-

коўны месяца слоў як ніколі добра бачыш Задум Божы у нашым жыцці. Я атрымаў вялікі падарунак з неба – быў вельмі малы час знаёмы з праведнікам. З праведнікам, якога Госпрад паклікаў да Сябе менавіта ў дзень святога Аляксандра – у дзень малітоўнай памяці свайго нябеснага заступніка. Тады гэта не быў дзень смутку, але духоўнае радасцьці і ўрачыстасці.

Уладыка Аляксандр ўсёй душой служыў Госпаду, Богу, Царкве і людзям, і хай будзе ён нам усім прыкладам, як багата з Боскай дапамогай можа зрабіць пры жаданьні адзін чалавек.

Вечная памяць доброй памяці ўладыку Аляксандру!

ЯК СТВАРАЮЦЦА ЕРАСІ, АЛЬБО ШТО ТАКОЕ “ЭТНАФІЛЕТЫЗМ”¹



У рэдакцыю нашага сайту вельмі часта прыходзяць лісты ад чытачоў. Бывае нас свараць, бывае нам пагражсаць, часам бывае што і дзякуюць за цікавы і арыгінальны сайт. А бывае нас проста аб нейчым пытаяць. Некаторыя тыповыя адказы аб

нашым сайце вы можаце прачытаць у раздзеле *FAQ*. Бывае так, што адказ мы не публікуем, а дасылаем на паштовую скрыню аўтара пытання, а бывае і наадварот – лічым разумным апублікаваць іх на сайце для публічнага доступу і фрагменты зь нашае прыватнае перапіскі, калі гэта можа прынесці нейкаму карысць. Сёняня ў нас менавіта такі выпадак. Пратаярэй Яўген Заплетнюк, рэдактар “Украінскай Аўтакефаліі” дзеліцца сваімі думкамі па пытанням быцьця Украінскага Праваслаўя, і УАПЦ канкрэтна.

¹ <http://uaoc.net/2009/11/27/etnofiletyzm/>

– *Ойча Яўген, УАПЦ ва Украіне заўсёды афіцыйна дэкляравала сябе як “Памесная Украінская Царква”, а не “Царква украінскай нацыі”. Сябрамі царкоўных грамад былі людзі розных нацыянальнасцяў. У чым жа выражваецца этнафілетызм да сёньняшняга часу? І ў чым выражваецца цяпер адыход ад яго?*

Перш за ёсё, жадаў бы падзякаўаць Вам за вельмі актуальнае пытаньне, адказ на якое па сваёй сутнасці вельмі важны, хоць бы асабіста на мой погляд, для съветапогляду кожнага праваслаўнага ўкраінца. Чаму ўкраінца? Перш за ёсё таму, што той трагічны, ці нават трагікамічны стан менавіта ўкраінскай Царквы (і не толькі УАПЦ) які мы маєм зараз, да канца магчыма зразумець (ці тым больш зъмяніць) толькі праз спробу разумен’я больш глубокіх працэсаў, якія адбываюцца ў царкоўным жыцці Праваслаўя не толькі ў нас, а і па ўсяму съвету, і не толькі цяпер, а і ў мінульым.

Разъясняючу над існуючымі царкоўнымі проблемамі на перш за ёсё трэба дамовіцца, што мы пагаджаемся вызнаць, ці хоць будзем намагацца слухаць аб сябе пэўныя непрыемныя рэчы, будзем размаўляць аб іх, шукаць спробы іх ліквідацыі і выключэння. Калі мы наперад будзем прадузята ставіцца да нейчага ці нейчых пазыцый, шансаў зъмяніць нешта ў нас аніякіх не будзе. Вось як украінскі праваслаўны съвятар я маю некалькі заўваг да “традыцыйнага” тлумачэння гісторыі нашае Царквы. Мне здаецца, што сумленную і ўзважаную пазыцыю ў інтэрэсах Украінскай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы сярод безылічных прачытаных мной тэкстаў, артыкулаў, дасылаваньняў і нават цэлых кніг я сустракаў, напэўна, найменей.

Вакол нашага існаванья, здаецца, існуе ўжо цэлая гісторыса-фічная систэма, якую апрыёры лічаць непамыльнаю і адзінай вернай. У той жа час, дзеля тысяч і мільёнаў праваслаўных украінцаў варта было б ведаць і іншае цалкам альтэрнатыўнае бачаньня гэтых пытанняў, паколькі іх важнасць выходзіць далёка за рамкі выключна царкоўнага жыцця, але і датычыцца пытанняў нацыянальной самадэнтычнасці, уласных геапалітычных інтэрэсаў, і нават пытанняў міжнароднага права і міждзяржаўных адносін.

Вось Вы згадалі аб этнафілетызме. Пагадзіцесь, вельмі цікавы і жахлівы тэрмін. Так як прадстаўляюць яго для веруючых, быць этнафілетыстам – значыцца быць ерэтыкам. Цудоўна. Але ў мяне адразу тут вынікае некалькі заўваг, якія спадзяюся, цяпер зъ

мной падзеліце і Вы.

Пачнём зь найбольш галоўнага. Прэрагатыва вырашэнья пытаньня аб тым, што для праваслаўных ёсьць ерасью, а што не ёсьць, належыць выключна да кампэтэнцыі Сусъветнага сабору. Аніакая Памесная Царква, дзеючы ў дусе хрысціянскае любові і павагі да іншых Аўтакефальных Цэрквай, сёньня не можа выступаць як адзіны і агульнаабавязковы дзеля ўсіх заканадаўчы ворган. Да таго часу, пакуль ключавой адзнакаю Праваслаўнае Царквы ёсьць “Саборнасць”, вырашэнне такіх глябальных пытаньняў ніводная зь Цэрквой не можа браць на сябе. Менавіта тamu, напрыклад, нават каталіцкіх сьвятараў мы прымаем ў Праваслаўе ў існым сане, хоць і першакурсніку сэмінарысту сёньня зразумела, што каталікі – гэта яўныя ерэтыкі. Зразумела то яно зразумела. Але паколькі няма Сусъветнага сабору які б канчаткова замацаваў гэты факт, то “на не, і суда не”. Папісты па форме застаюцца хрысціянамі, а па зьместу ж – усялякі каталік – ерэтык, а значыцца – не хрысціянін, антыхрист.

Таксама з таўром Расейская Праваслаўнае Царквы, што зьявіўся ў выніку яе супрацоўніцтва і злыцьця з бязбожным рэжымам. “Ерась Сергіянства”. Сусъветнае Праваслаўе не ведае такой ерасі. У той жа час для веруючага царкоўнага гісторыка аманальнасць супрацоўніцтва тут відавочная. Але паколькі Сусъветная Царква не мела магчымасці абмеркаваць гэты рэчы афіцыйна і на агульным узроўні – Маскоўская Патрыярхія і да сёньня ёсьць часткай Сусъветнага Праваслаўя.

А яшчэ адна “навамодная ерась” у якую часта адпраўляюць ворагі і Маскоўскую Патрыярхію і Канстантынопальскі Патрыярхат – гэта ерась “Экумэнізму”. Сапраўды, супрацоўніцтва на ўзроўні богаслужэнья любога сьвятара альбо міраніна зь неправаслаўнымі грамадамі, арганізацыямі якія дзейнічаюць па-за царкоўнымі агароджамі і іх саміх выводзіць па-за межы Царквы Хрыстовай. Да рэчы, аб гэтым ёсьць канкрэтнае ўказаныне ў Святым Паданыні. У той жа час, найбольшыя і найаўтарытэтнай ў праваслаўным съвеце Цэркви не перапыняюць прыймаць уздел у падобнага тыпу “богаслужбах без Хрыста”. Яны ерэтыкі? Не! Пакуль гэтага не сказаў Сусъветны сабор, называць ерэтыкамі такіх людзей мы афіцыйна не можам.

Чаму ж вынікаюць гэтыя, і падобныя таўраваныні і абвінавача-

нья? На вялікі жаль, мы жывем у “апошнія часы” як вучыць Святое Пісмо. Любоў нават паміж хрысціянамі значна зьменшылася, няма шчырасці і празрыстасці ў нашых адносінах ні з бліzkімі, ні з Самім Богам, ні з Царквой. І гэта, заўважце, адносіцца бліzkіх і родных нам. А што ўжо казаць, калі мы будзем згадваць аб шматлікіх ворагаў! Чаму б людзям не прыдумаць нейкі спосаб, якім мы фармальна здолеем абвінаваціць кагосьці ў найбольшым у съвеце граху – бogaадступніцтве. Сказаны – зроблена!

Падобным чынам праз надуманыя псеўдатэалігічныя аргументы сёньня намагаюцца зьвесыці рахункі і зь намі, зь украінцамі. Нагадаю, што сама паняцьце “этнафілетызм” з'явілася ў праваслаўным грэкамоўным асяродку праз рух за царкоўную незалежнасць Балгарыі на падмурку яе нацыянальнае адметнасці. Калі Балгарская Царква спрэядліва вымагала для сябе Аўтакефаліі, яе імкненыя былі традыцыйна таўраваны. У 1872 годзе Памесны сабор Канстантынопальскага патрыярхату асуздзіў такое прагненыне як “схізматычнае”. Але, з часам, Балгарская царква ўсё ж атрымала кананічную незалежнасць, і аб гэтай агульнацаркоўной балгарской ерасі на нейкі час забыліся. І так яскрава згадалі толькі ў звязку зь “украінскім пытанынем”.

Асабіста на маё перакананыня, думка аб тым, што любоў да свайго народу ёсьць грахоўнай можа вынікнуць толькі ў такім унікальным царкоўным асяродку як Канстантынопальскі патрыярхат. Гэтай думцы цяпер, як і калісьці ў XIX стагодзьдзі, менавіта там няма ніводнай альтэрнатывы. Звычайна, гэта ў першую чаргу выклікана тымі зьнешне–палітычнымі ўмовамі, у якіх апнуўся Стамбул сёньня. Тэрыторыя Турцыі ўжо даўно не праваслаўная зямля, і хутчэй за ўсё – такой больш ніколі не будзе. Таму ім прывязваць свою царкоўную ідэалёгію да палітычнае географіі было б абсурдна. Канстантынопаль складаюць туркі і грэкі. Прычым – туркі ж цяпер пераважна мусульмане, а грэкі маюць уласную “Элінскую Царкву”.

У той жа час – напрыклад у Москве, менавіта геапалітычны фактар можа быць досьць істотнай падставай для съзверджання векавечнай мроі расейцаў аб “Трэцім Рыме”. У гэтых абставінах, найбольш лягічна лічыцца менавіта Расейскую Праваслаўную Царкву эпохі патрыярха Кірылы Гундзяева такай грамадай, у якой гэтая “ерась Этнафілетызму”, аб якой мы вядзем гутар-

ку, адчыніеца ў поўнай меры. Аднак, “Quod licet Jovi non licet bovi” – што дазволена папу, не дазволена д’яку! Тое чым магчыма таўраўаць маленкую Балгарью, ці падзеленую Ўкраіну, цалкам не лічыць нават згадваць пры істотна мацнейшым палітычным канкурэнце – Рasei, і яе дзяржаўна–афіцыйнае Царкве

Ці была Ўкраінская Царква ў ерасі этнафілетызму? І так і не. Так была, але роўна настолькі, наколькі ў кожнае Памеснае Праваслаўнае Царкве захоўваюцца, і старана шануюцца свой уласны нацыянальны элемэнт, нацыянальны калярыт, традыцыі і звычай. Тое “сваё”, з чым людзі прыйшлі да храма Боскага. У нас выпрацавана ўласная ўнікальная архітэктура, іканапіс, съпевы (таны), асаблівасці царкоўнага статуту і г.д. Усё гэта мы вельмі цэнім і перадаём сваім нашчадкам як свой бясцэнны скарб, і скарб сваіх бацькоў. Але ўсё гэта разам узятае мы не любім больш чым Бога! Наадварот – гэта ёсьць уся наша сутнасць, наша мэнтальнасць, якую мы прыносім штодзённа на Алтар свайму Творцы. Гэта наш падарунак Выратавальніку як малая праца нашых рук! Якая ў гэтым можа быць ерась?

Але ў іншым сэнсе наша Царква ніколі не была ў ерасі этнафілетызму. Наколькі гэты элемэнт робіцца грахом толькі тады, калі любоў да свайго народу пераважае над любоўю да Хрыста, а любоў да зямной айчыны пераважае над любоўю да айчыны нябеснай. У звязку з гэтым вельмі карысна дадаць у “скарбонку” каталікам і ерась перакручанага етнафілетызму. Іх лятэральна на ўзроўні падсвядомасці вучаць любіць Ватыкан незалежна ад рэальнага месца знаходжаньня. Для нас жа любоў да Хрыста не была меншай чым да найбольшых нацыянальных і палітычных герояў. Таму навошта нам прыпісваць тое, што нам не ўласціва? Навошта весьці гульню падвойных стандартоў? У нашай Царкве ніколі не кананізаваліся палітычныя героі, адміралы і цары. А ці магчыма так сказаць, напрыклад, Маскоўская Патрыярхія? Думаю, што не. Усе нашы падзвіжнікі і духоўныя аўтарытэты – гэта людзі аскеты, манахі, праваслаўныя съветачы, людзі духоўнага жыцця.

Гэта прыблізны мінімум того, што мы павінны ведаць чуючы тэрмін “этнафілетызм”.

Калі ж мы гаворым, што Ўкраінская Аўтакефальная Праваслаўная Царква стала на шлях асуджэння этнафілетызму, гэта га-

ворыць сапраўды аб іншай грані нашага царкоўнага быцця. Сталася так, што сама жыцьцё паказала нам, што красамоўнае выслоёе добрае памяці Патрыярха Мсыціслава: “вызнайце самі сябе, і тады съвет вас вызнае” не спрацаваў. Больш таго. Ужо амаль дваццаць гадоў ён ёсьць цяжарам над намі, пакрываючы ўесь наш народ хмарай нявызначанасці. Так, зь намі не будуць лічыцца калі мы будзем слабымі. Але зь намі тым больш не будуць лічыцца і тады, калі мы будзем моцнымі, але пажадаем жыць па ўласным правілам, і будзем ціснуць імі на іншых. У Праваслаўнае Царкве гэта недапушчальна, ды і наўрадцы такі варыянт наогул можа спрацаваць.

Слава Богу, што Кіраўнік нашае Царквы, Свяцейшы мітрапаліт Мяфодзій здолеў своечасова выявіць і зразумець гэтую праблему, ды цяпер усялякімі способамі намагаеца яе вырашыць. Тут я маю нагоду яшчэ раз падзякаўаць Богу і за спрыяльнія для гэтага абставіны: цяпер і Кіраўнік УПЦ (МП) Свяцейшы мітрапаліт Уладзімір займае канструктыўную і сапраўды бацькоўскую пазыцыю. Згодна пасады Яго Святасць мог бы быць яшчэ адной перашкодай на шляху кананічнага пераадolenня расколу. У той жа час уладыка Уладзімір падае руку дапамогі не толькі нам, канкрэтна ЎАПЦ, але і ўсёй нашай Украіне, і ўсімі магчымымі ад сябе способамі дапамагае вылечваць падзел паміж праваслаўнымі братамі.

Таму ў гэтым ключы ўсе дэкларацыі аб адмове ЎАПЦ ад этнафілетызма (які, наколькі магчыма зразумець, мы ніколі за сабой не вызначавалі) як мне здаецца, сълед разумець наступным чынам. УАПЦ перапыняе быць самастойнай структурай. Мы зъмяняем вэктар сваіх першачарговых царкоўна–кананічных інтэрэсаў і прыярытэтаў. Цяпер для нас першачарговым заданнем ёсьць не так узмажненне ўласных палітычных, фінансавых, упльковых пазыцый ды любых іншых пазыцый наступерак інтэрэсам царкоўнага жыцця. Для нас няважна колькі ў нас грамад альбо съвятарства. Для нас важна ці ёсьць у нас еднасць зь Сусветным Праваслаўем. Аб гэтым думае Свяцейшы, аб гэтым думаюць нашы архірэі, аб гэтым моліцца ўсё наша съвятарства і міране.

У сувязі з гэтым адзначу, што ЎАПЦ ніколі не настойвала на тым, што менавіта яна ёсьць Памеснае Царквой Украіны. Пакуль цела царкоўнае парванае – аб гэтым казаць вельмі рана. Але пры

гэтым, мы заўсёды дэкліравалі аб сваёй аўтакефальнасьці – слу-жэнъні свайму ўласнаму народу, незалежнасць ад чужых духоў-ных цэнтраў, дзе б яны не знаходзіліся: на Захадзе, на Ўсходзе, на Поўначы альбо Поўдні. У гэтым і бяда наша, што “аўтакефальных” цэрквай, “аўтакефальных” япархій ці нават “аўтакефальных” парафій у нас ужо занадта багата. Нема толькі Адзінай Памеснай Праваслаўнай Царквы. Але мы вядома, да гэ-тага крочым і за гэта змагаемся.

– Украіна сёняня – гэта шматнацыянальная дзяржава. Прадстаўнікі шматлікіх нацыянальнасцяў (рускія, беларусы, грэкі, чехі, румыны і г.д.) у сваёй большасці ёсьць праваслаўныі. Ці гатова сёняня ЎАПЦ (у форме дазволу) задаволіць жаданыне гэтых людзей мець багаслужэнне на роднай і (альбо) звычнай ім мове?

По–пры ўсе нашы спрэчкі на тэмы царкоўнага падпарадкава-ння, палітыкі, нашага статут і г.д. не трэба забывацца, што клю-чавымі словамі ў словазлучэнні “Украінская Аўтакефальная Праваслаўная Царква” ёсьць слова “Праваслаўная Царква”. Ед-насцьці у рознасці – гэта тыповая адзнака менавіта Праваслаўна-га съветапогляду. Людзі, якія сваё жыцьцё аддавалі дзеля таго, каб маліцца на роднай мове, самі лепш іншых ведаюць якое гэта найвялікае дабраслаўленне ад Бога. Таму, мы нікога не можам прымушаць маліцца на чужой для іх мове. Да рэчы, мову багас-лужэнъня ў грамадах УАПЦ вызначаюць самі грамады.

– Калі нацыянальныя грамады (арганізацыі) створаць цар-коўныя праваслаўныя адзінкі, у якой форме ЎАПЦ будзе гато-вава іх прыняць? Якое падпарадкованыне прадбачыцца (япархі-яльнае, стаўрапігія на ўзроўні Кіраўніка Царквы)?

Наогул, я не кампетэнтны адказаць на такое пытаныне. Звы-чайна, пасля адпаведнай просьбы на імя Кіраўніка рашэнъне аб гэтым можа прыняць Архірэйскі сабор УАПЦ.

– Раней УАПЦ неаднаразова выказвалася аб дапушчаль-насцьці існаванія ва Украіне прыходаў і нават экзархатаў РПЦ МП. Гэтакі падыход ёсьць актуальным і сёняня? Калі так, то ці будзе падобная талерантнасць і да іншых кан-анічных Праваслаўных юрыдыкций, што маюць ва Украіне гістарычныя карані і ўжо маюць тут свае прыходы (Румын-скай, Грэцкай, Балгарскай)?

Канечнае рашэнъне ўсіх пытаньняў падобнага пляну мы пак-ладаем на Ўсеправаслаўны сабор, які зараз рыхтуецца. І хоць зъ-цалкам аб'ектыўных падстаў прадстаўнікоў УАПЦ і ЎПЦ КП на ім не будзе, усё ж мы лічым сябе часткай Сусъветнага Праваслаўя, і звычайна будзем лічыць і рашэнъні Сабору для сябе аба-вязковымі. У нас ёсьць усе падставы спадзявацца, што менавіта там будзе вырашана складанае пытаныне не толькі “цэрквай ды-яспары”, але і сформуляваны канкрэтныя падставы і спосабы ат-рыманыя кананічнай царкоўнай Аўтакефаліі.

А наогул, мы вельмі мала ведаем аб Богу і Царкве. Мы размаў-ляем тут ужо вельмі багата, і ў вас натуральна засталося перакана-нне, што вы чыталі выключна рэлігійны текст. А гэта не так. Аб Хрысьце мы згадалі толькі выпадкова, і то – толькі адзін раз за столькі бачын. Магчыма, менавіта ў гэтым і сапраўдная падстава ўсіх наших бед і бязладзіц?... Асабіста я ў гэтым перакананы.

(Далей будзе)

Размаўляў прат. Сяргей Горбік.

АНАТОМІЯ ЗДРАДНІЦТВА

Ад рэдакцыі Беларускай Аўтакефаліі



Рэдакцыя часопісу і сайту “Беларуская Аўтакефалія” заўсёды пазыцыянавала і пазіцыянуе сябе выключна як багаслоўскае, асьветніцкае і рэлігійна-інфармацыйнае выданыне. Мы ніколі не жадалі і не жадаєм умешвацца ў розныя асабістыя сваркі і скандалы. Таму, атрымаўшы ў жніў-ні бягучага году артыкул беларускай журналісткі Алёны Мурашка “Юда-вым съледам 2”, мы адмовілі аўтару ў публікацыі, бо дзейнічалі па Эвангель-скаму запавету “не судзіце і несудзі-мы будзеце”. Адначасна мы напісалі некалькі лістоў “галаўному герою” – ул. Васілю (Касцюку) зь нагадваннем аб граху хлусь-

ні, паклेपу і неабгрунтаваных абвінавачаньняў у адрас шэрагу дзеячаў Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы (як яичэ жывых, так і спачылых). Але братэрскія заўвагі выклікалі яичэ большы гнеў і новыя бруі хлусыні зь вуснаў уладыкі Васіля, як у адрас БАПЦ, так і асабіста прат. Сяргея Горбіка. Нават угаворваючыя асабістыя лісты мітрапаліта Ёvana (Пуріца), дасланыя фота і дакумэнты не спынілі кіраўніка т.зв. “Беларускага Грэка–Праваслаўнага Руху”. Уся гэтая анціхрысьціянская дзейнасць выклікала пэўныя запытанні ў чытачоў “Беларускай Аўтакефаліі”. Таму, па дабраслаўленню старшині Свяцейшага Сыноду БАПЦ, мітрапаліта Ёvana (Пуріца), рэдакцыя звязалася са спадарыніем Алёнай, дала ёй магчымасць азнаёміцца з шэрагам матэрыялаў і асабіста паразмаўляць зь мітрапалітам. Каб чытачам быў зразумелы ўвесі малюнак дэградацыі “беларускага” япіскапа Васіля, мы падаем і ранейшы артыкул былога сакратара кансысторыі БАПЦ у ЗША спадара Барыса Данілюка зь нашымі камэнтарамі¹. Зь вялікім жалем і болем за свайго брата ва Хрысьці япіскапа Васіля (Касцюка) мы публікуем гэтыя артыкулы. Прабач нам Госпад!

рэдакцыя “Беларускай Аўтакефаліі”

ЮДАВЫМ СЪЛЕДАМ – ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ КАНСЫСТОРЫИ БАПЦ

Працягам мінулага году² ў Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царкве ў ЗША сталіся шкодныя й небясьпечныя падзеі, што нават пагражалі Ейнаму існаваньню.

З Божай дапамогай, аднак, і дзякуючы адданасці вернікаў справе нацыянальнае Праваслаўнае Царквы ды іхній навазе гэтую

¹ Мусім канстатаваць, што залішня эмацыйнасць, недакладныя фармулёўкі, пэўныя недамоўкі “паведамлен’ня Кансысторыі БАПЦ” далі магчымасць япіскапу Васілю (Касцюку) увесыці ў зман не толькі некаторых паважаных герархій і съвецкіх дзеячаў УАПЦ, а і шэраг дзеячаў беларускай апазыцыі і дзеяў Беларускага аўтакефальнага руху, як у Беларусі, так і ў замежжы. У tym ліку – прат. Сяргея Горбіка.

² Маецца на ўвазе 2004 г.

справу бараніць, знайшлося даволі сілаў, каб БАПЦ ад небясьпекі ўсьцерагчы, ды гэтым забясьпечыць Ёй далейшае існаваньне.

Што падзеі, аб якіх будзе гутарка далей, сталіся – ня дзіва, бо ўспомніўши, што сёньняшні варожы рэжым на нашай Бацькаўшчыне забараніў нават успамін праз БАПЦ, відно, што ён баіцца страціць утрымоўваную праз вернага найміта маскоўскага імпэрыялізму – Беларускі Экзархат РПЦ, духовую ўладу над большасцю беларускага народу.

Паколькі ж Беларуская Аўтакефальная Праваслаўная Царква адзінай пагроза гэтай чужынскай духовай уладзе, дык і спробы зынішчыць яе, разваліць зь сярэдзіны, ці зыняславіць, як і ў савецкую пару, працягвающа, ды наўгад, ці калі спыняща.

З гэтага й відаць, што найлягчэй зынішчыць нашу Царкву можна пранікшы нятолікі ў лік Ейных вернікаў, але ўсунуўши ў царкоўнае кіраўніцтва, або знайшоўши ў ім затоеных прыхільнікаў падпарацаванья нашага краю Ресей.

Якраз гэткі хітрык змовы Лукашэнкаўскага рэжыму з Беларускім Экзархатам РПЦ і выявіўся ў падзеях у БАПЦ у ЗША за апошні год.

Летась бо вясною, пасля трох год ліставання з Кансысторыі БАПЦ, у якім ён запэўніваў аб ягонай адданасці ідэі аўтакефаліі Беларускай Праваслаўнай Царкве, ягоным беларускім патрыятызьме й крыўдзе на Беларускі Экзархат за несправядлівае абыходжаньне зь ім, ды гэтым здабыў давер Кіраўніцтва БАПЦ і матэрыяльную падтрымку на ўсьвячэнне на япіскапа Украінскай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквою, прыехаў у ЗША, як прадбачылася на ста-ла, новапастаўлены япіскап Васіль (Касцюк).

У выніку няпраўдаю здабытага даверу, хоць Васіль Касцюк і не прадставіў пасьведчання ў ягонага япіскапскага ўсьвячэння й водпуску зь Беларускага Экзархату РПЦ¹, ды затаіў ягония сапраўдныя пагляды і намеры, Першагерарх БАПЦ Я.М. Мітрапаліт Ізяслав, з прычыны свае хваробы прызначыў 12-га чэрвеня

¹ На самой справе копія граматы аб япіскапске хіратоніі была адаслана кіраўніцтвам УАПЦ на адрас Кансысторыі БАПЦ у ЗША. Ня быў перададзены адпускны ліст (Грамата скіраваныя) кіраўніка УАПЦ Свяцейшага мітрапаліта Міфодзія аб перадачы япіскапа Васіля пад амафор добрай памяці мітрапаліта Ізяслава. Гэты ліст даваў добрай памяці мітрапаліту Ізяславу ўсю архірэйскую ўладу над уладыкам Васілем, чаго, відавочна, ён і баяўся. Аб існаваньні падобнага ліста зрабілася вядома толькі ў сінезні 2008 г.

Б.л. 2004-га новага, як здавалася, япіскапа Адміністратарам і Сыцеражам Мітрапалічага Пасаду БАПЦ да наступнага Агульна-Царкоўнага Сабору, што ўсьлед пацьвердзіла й Рада БАПЦ.

Калі ж, аднак, прыняты на павер япіскап у працягу месяца не прадставіў ні Першагерарху, ані Кансысторыі БАПЦ Граматы аб хіратоніі на япіскапа і адпускнога пасьведчання зь Беларускага Экзархату РПЦ, Я.М. Мітрапаліт Ізяслаў, 27-га ліпеня 2004-га году, прызначэнне Васіля Касьцюка на кіруючае становішча адклікаў¹.

Каб даць яму, усё ж, шанс прадставіць доказы ягонага кананічнага ўсьвячэння на япіскапа й унікнуць шкоднага для БАПЦ аголоскі гэтае справы, адкліканье ня было адразу агалошанае, але за дзейнасцю Васіля Касьцюка было ўстаноўленае назіранье.

Прыкрыя вынікі гэтага назіраньня выявіліся неўзабаве ў першым знакам прышлых непрыемнасцяў стала наведаньне Касьцюком зь сымпатыкам Лукашэнкаўская дыктатуры, Юрым Чудзіным (або Юрым Васілеўскім), сьвяткавання 60-х угодкаў павароту на Беларусь савецкае акупацыі, ладжанага прадстаўніцтвам у Зъяднаных Нацыях улады над Беларусью што забараніла ў краі дзейнасць БАПЦ².

Горшае, аднак, было ўперадзе, і пазначылася яно тым, што пад архіпастырскім (?) крылом уськіпеў няnavісцю да беларускасці беларускі патрыёт – сьвятар Катэдральнага Сабору Св. Кірылы Тураўскага ў Брукліне – Ігар Якунін.

Ягоная антыбеларускасць выявілася нятолікі ў прыроджанай яму балбатлівасці, але яшчэ болей у намаганыні ўсялякаю цаною не дапусьціць Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньне да карыстаньня царкоўнай залай на сходы й урачыстасці.

А калі, згодна зь амэрыканскім правам, Парахвіяльная Рада, як гаспадар савецкае маёмысці парахві, на гэтае карыстаньне згадзілася, сьвятар зь ягоным япіскапам бяспраўна падвышали цану да астранамічнага ўзроўню.

Наступным крокам у іхнай антыбеларускай кампаніі стала

¹ Тут зноў недакладнасць. Мова ідзе аб адпускной Грамаце Свяцейшага мітрапаліта Мяфодзія (УАПЦ).

² Праблемай зрабілася не ўласна наведваньне, а слова якія там прамовіў ул. Васіль на адрас сучаснага беларускага рэжыму. А менавіта поўнай падтримкі дзейнасці Лукашэнкі ў Беларусі і падзякі яму і ягоным памагатым.

выключэнне, неўпадабаных Ігарам Якуніным, за справядлівую крытыку ягоных паводзінаў, чатырох актыўных і карысных у ейнай працы сяброў Парахвіяльнае Рады, што было абвешчанае загадам Васіля Касьцюка пасля ягонага ад'езду пад канец 2004-га году на Беларусь.

Зразумелая рэч, што на гэтую незаслужаную крыўду іхнымі калегам, рэшта Парахвіяльнае Рады не могла згадзіцца й, склікаўшы паседжанье, прыняла пастановы зь доказамі беспадстаўнасці й паклённасці зробленых ува успомненым загадзе абвінавачаньняў.

Гэтыя пастановы ўсьлед былі падтрыманыя Радай БАПЦ.

Пасля гэтага, таму, што успомненныя й далейшыя пастановы ў справах Васіля Касьцюка й Ігара Якуніна, як сакратар Парахвіяльнае Рады й Кансысторыі БАПЦ, складаў сп. Барыс Данілюк, што, да рэчы, найбольш прычыніўся да прыезду гэтых абодвух няўдзянчнікаў у ЗША, вастрыё іхнія няnavісці аблінуліся супраць яго¹.

Пасыпаліся вар'яцкія “япікапскія” загады аб ягоным адлучэнні ад БАПЦ, анафэме на яго, забароне праваслаўнаму духавенству хаваць і пад., звяртаць на якія ўвагу сымешна².

Калі ж гэта не падзейнічала, Васіль Касьцюк, сам быцам япіскап БАПЦ, пачаў публіковаць толькі хворому розуму ўяўнія паклёпы на БАПЦ і выдаў загад аб развязаньні Парахвіяльнае Рады ў Брукліне, ды спыненыні дзейнасці Рады БАПЦ.

Тым часам Ігар Якунін, арганізаваўшы жменьку тужліўцаў па Савецкім Саюзе, “дзеяў” таксама, стараючыся выгнаць з царкоўнага будынку съядомых беларусаў, зыняць нашу нацыянальную сымболіку, ды прымусіць змоўкнуць там ненавісную “позняковскую речь”.

Разам з гэтым Ігар Якунін, пад павадыствам хітрэйшага й больш адукаванага за яго тужліўца па Савецкім Саюзе ды зайздросыніка сёньняшняе амэрыканскага, быццам-бы, гэгемоніі ў сьвеце, Юрага Чудзіна, не забыліся й на пропаганду іхніх паглядаў, ды дзейнасці друкам і, бяспраўна захапіўшы выдаваную раней за гроши сп. Расьціслава Гарошка газету “Беларускі Час”, насуперак ейнага ранейшага

¹ Як высыветлілася ў далейшым, асабістая няnavісць да любых крытыкаў ягоных дзеяў ёсць адметнае рысай ул. Васіля Касьцюка.

² Прыехаўшы ў Беларусь, ул. Васіль, разумеючы патрэбу Царкоўнага суду прад аўбяшчэннем анафэмы любой асобе, спаслаўся на ўкраінскіх герархіаў, але, як высыветлілася ў далейшым, ніхто яму падобных парадаў не даваў.

патрыятычнага кірунку, абярнулі яе ў несказанымі імі крыніцамі фінансаваную пра-лукашэнкаўскую гадзюкаўку.

Уся гэтая нахабнасьць, хамства й брыда перасягнула ўрэшце мяжу спадзеву на апамятаныне нягоднікаў й зь 19-га травеня Б.л. 2005 Я.М. Мітрапаліт Ізяславу забараніў ярэю Ігару Якуніну выконваць святарскія абавязкі, а Рада БАПЦ загадала яму перадаць вызначаным прадстаўнікам царкоўнага кіраўніцтва парахвіальнную й япархіальную маёмысць, ды выбрацца з царкоўнага памяшкання ў Брукліне.

Нічога гэтым прадстаўнікам Ігар Якунін ня перадаў, а выбраўся тайком не пакінуўшы новага адрысу, пасля чаго адмысловай камісіяй былі знайденыя знарочныя пашкоджаныні царкоўнага будынку ды ўстаноўлене зынкненне частак парахвільнае й япархіальнае маёмысці, за спраўнасьць і цэласць чаго Ігар Якунін быў адказны.

У бачаныні гэткае непаслухмянасці й знарочнага шкодніцтва Я.М. Мітрапаліту Ізяславу не заставалася нічога іншага, як з днём 26-га чэрвеня Б.л. 2005-га пазбавіць ярэя Ігара Якуніна святарскае годнасці й выдаліць зь ліку духавенства БАПЦ, што яго, відаць, ня дужа абышло, бо, паводле годных веры вестак, ён ажаніўся зь адной зь збунтаваных ім парахвіянак, чым, паводле канонаў, сам сябе пазбавіў святарскае годнасці.

Усьлед давялося зрабіць і канчатковы выснаў аб учынках Васіля Касцюка, як варожай і скіраванай на зынішчэньне БАПЦ дзеянасці й, у выніку гэтага Я.М. Мітрапаліт Ізяславу з днём 27-га ліпеня Б.л. 2005-га загадаў адлучыць яго ад ліку герархіі й духавенства БАПЦ, а Рада БАПЦ 24-га верасня Б.л. 2005-га прыняла гэты загад да выканання¹.

Гэткім чынам скончылася чарговая нізка варожых спробаў зынішчыць Святую Беларускую Аўтакефальную Праваслаўную

¹ Праблема вынікла ў тым, што, напісаўшы гэта паведамленьня, Кансысторыя БАПЦ не адаслала Загад кіраўнікам іншых брацкіх праваслаўных Цэркваў. А добраі памяці мітрапаліт Ізяславу не забараніў ул. Васіль Касцюка ў служэньні і не пазбавіў сану. Такім чынам, карыстаючыся дабрынёй і хрысьціянскас міласэрнасцю добраі памяці ўладыкі Ізаслава і Кансысторыі БАПЦ, уладыка Васіль здолеў аспрэчыць у Беларусі: як сам Загад добраі памяці мітрапаліта Ізяслава, так і ягоную законнасць.

Царкву й Яна, спадзеючыся на падтрымку вернікаў, зь вераю ў Божую ласку й апеку крочыць нязъменным шляхам у будучыню.

Кансысторыя БАПЦ

ЮДАВЫМ СЪЛЕДАМ 2

Алёна Мурашка

Невялікі лірычны ўступ

Пінск – гэта маленькі правінцыйны беларускі горад. У ім амаль усе ведаюць адзін аднаго: альбо асабіста, альбо праз сяброў і знаёмых. Таму я вельмі зьдзівілася, прачытаўшы на сایце Беларускай Аўтакефальтай Праваслаўнай Царквы ў 2004 г., таму, што былы аднаклясьнік маёй знаёмай зрабіўся япіскапам БАПЦ. Віктар Касцюк, менавіта так звалі да манаскага пострыгу новага япіскапа, ніколі ня быў зауважаны нават ў дробнай прыхильнасці да беларускасці. Ён і ягоная маці заўсёды размаўлялі па расейскі, ніколі не наведвалі аніякіх гістарычных альбо краязнаўчых (ня гаворачы ўжо аб палітычных) мерапрыемстваў съядомых беларусаў. Да таго ж, як я даведалася, нават у час навучання ў Жыровіцкае сэмінарыі БЭ РПЦ Віктар “дзесятай дарогай” абыходзіў нават тыя дробныя “рэзэрвацыі” беларускасці БЭ РПЦ, што былі дазволены мітрапалітам Філарэтам (Вахрамеевым). Але ж... чаго не бывае пад сонцам!

Амаль дэтэктыў

Вясной 2005 г. я, наведваючы бацькоў у Пінску, выпадкова даведалася ад сяброўкі: Васіль (Віктар) Касцюк ужо назаўсёды павярнуўся зь Амерыкі і стала жыве са сваёй маці... Навіна была настолькі ашаламляльнае, што я кінулася да інтэрнэту ў пошуках інфармацыі. Атрыманыя звесткі¹, у рэчышчы ранейшых ведаў аб Віктару Касцюку, мяне не вельмі зьдзівілі. Але, як журналістка, вырашыла даведацца аб гэтае цёмнае гісторыі больш.

Цікава, але сам уладыка Васіль сустрэчы са мной усяляк унікаў.

¹ Маецца пададзенае вышэй паведамленыне Кансысторыі БАПЦ і артыкул З.С. Пазнянка “Дзіўныя справы ў Беларускім замежжы”. Але артыкул З.С. Пазнянка багаты на недакладныя і несапраўдныя факты. Таму сур’ёзна разглядаць яго няма сэнсу.

Зь вялікім цяжкасцямі здолела ўгаварыць яго паразмаўляць па тэлефоне. Размова апнінулася мала інфармацыйна: ул. Васіль абвясціў усіх сяброў Кансысторыі БАПЦ, асабліва сп. Барыса Данілюка, махлярамі, нацыстамі і “паганцамі” і падкрэсліў, што ён “да сёньня лічыць сябе герархам БАПЦ”. Прышлося заняцца асабістым прасьледаваннем і яно дало цікавыя вынікі.

Па съведчанью беларускае эміграцыі ў ЗША, ліставанье зь ерадыяканам Васілём пачалося летам 2000 г., неўзабаве пасыля прызначэння ерадыякана Васіля выкладчыкам Жыровіцкае сэмінарыі БЭ РПЦ. Пры гэтым распачаў яго не сп. Барыс Данілюк, а сп. Міхась Белямук. Па съведчанью выхаванца і некаторых настаўнікаў Жыровіцкае сэмінарыі, Васіль ніколі не прыходзіў сваё ліставанье з прадстаўнікамі беларускае нацыянальнай эміграцыі ў ЗША і Кансысторыі БАПЦ. Пры гэтым ліставанье было ня толькі “інтэрнэтнае”, а і звычайнае. Лісты зь Амэрыкі надыходзілі не-пасрэдна на adres Жыровіцкае сэмінарыі.

Мала таго, у 2001 г. засноўваецца АТ¹ “Культурна–гістарычная Калегія імя Канстанціна Астрожскага”, арганізацыя амаль невядомая шырокаму колу беларускае інтэлігенцыі. Гэтая арганізацыя выдае ў працягу 2002–2003 г.г. трэ выпуск “Запісак Культурна–гістарычнае калегіі імя Васіля Астрожскага”, сурэдактарамі якіх ёсьць а.д. Васіль (Касцюк) і сп. Міхась Белямук²...

Цяжка паверыць: у 2000–2003 г.г. клірык і выкладчык БЭ РПЦ вядзе непрыхаванае супрацоўніцтва зь сувядомымі беларусамі ЗША, прадстаўнікамі БАПЦ і патрыяршы экзарх БЭ РПЦ мітрапаліт Філарэт не звяртае на гэта ўвагі. Нагадаем, што прыкладна ў гэты ж час пачаліся рэпрэсіі супраць а. Яна Спасюка³ і іншых прыхільнікаў Беларускай Аўтакефаліі, а таксама назіраеца жорсткае прасьледаванье ўсіх сувядомых беларускіх патрыётаў.

¹ Цікава, што ў тлумачэннях ул. Васіля – Асвятніцкае Таварыства, а ў адказе Брэсцкага выканкама – Акцыянэрнае Таварыства.

² Нумары “Запісак” зъмяшчаюць багата крытычных матэрыялаў аб БАПЦ, дзеячах беларускай дыяспары Канады, асабіста добрай памяці мітрапаліце Мікалаю. Па сучаснаму съведчанью шэрагу людзей зь ліку беларускай дыяспары Канады, гэтыя матэрыялы ёсць асабісты погляд сп. М. Белямuka і далёка не заўсёды адпавядаюць рэчаіснасці. Ды і фінансаваў гэтае выданье асабіста сп. М. Белямук.

³ У самой гісторыі а. Яна Спасюка яшчэ шмат белых плямаў. Але тое, што яго найбольш прасьледвалі менавіта як аўтакефальнага сувятара – гэта бяспрэчны факт

Яшчэ больш дзіўным выглядае наступны факт, пададзены ў паведамленні газэты “Беларусь”: “Не жадаючы далей заставацца ў Маскоўскім Патрыяхраце, ён неўзабаве наладзіў лучнасць зь Я. М. Мітрапалітам Ізяславам і Кансысторыяй БАПЦ, на запрашэнні якіх прыехаў летася у ЗША, праз трэх месяцы знаёміўся з жыццём БАПЦ у замежжы, а Першагерарх ды амэрыканскае духавенства і вернікі БАПЦ знаёміліся зь ім.”¹ Вынікае, што паміж 2000 і 2003 годам ерадыякан БЭ РПЦ і выкладчык Жыровіцкае сэмінарыі Васіль (Касцюк) наведвае ЗША па запрашэнню БАПЦ, служыць зь яе сувятарамі і не зазнае аніякіх прэтэнзій з боку РПЦ МП...

Рыхтуючы гэты матэрыял, мне давялося паразмаўляць з быльмі жыровіцкімі сэмінарыстамі і некаторымі выкладчыкамі сэмінарыі, а таксама людзьмі добра абазнанымі ў жыцці БЭ РПЦ. Усе ў адзін голас запэўнівалі мяне: Без згоды мітрапаліта Філарэта весьці падобную дзеянасць немагчыма. Дык чаму да Касцюка была такая паблажлівасць? Можа ён сапраўды выконваў таемнае заданье РПЦ МП? На вялікі жаль, гэта можа нам вытумачыць выключна сам кіраунік БЭ РПЦ – мітрапаліт Філарэт.

Пасыля некалькі год падобнага ліставанья і працы, дарэчы цалкам таемнай і нікому ў беларускам асяродку невядомай, ерадыякан Васіль атрымоўвае “Адпускную Грамату” зь БЭ РПЦ.

Сама “адпускная грамата” – гэта амаль сакрэтны дакумэнт. А ні ў Кансысторыі БАПЦ, а ні ў архіве ЎАПЦ яе німа. Больш таго, сп.-ры. Б. Данілюк і З. Пазняк у сваіх артыкулах сцьвярджают, што яе ніколі не бачылі. Ва ЎАПЦ – “бачылі, але копіі ўл. Васіль не пакінуў”. Дык што ж гэта за таемны дакумэнт?

Высыветліць становішча мне ўдалося ў канцылярыі БЭ РПЦ. Мне ветліва паведамілі, што ерадыякан Васілій (Віктар) Касцюк адлічаны па ўласнаму жаданью па-за штат з правам пераходу ў іншую япархію ў выніку... “хваробы несумяшчальнае зь знаходжаннем у кліры”². Можа таму Касцюк так старана пры-

¹ НОВЫ ЯПІСКАП БАПЦ / “Беларусь” №498 (электронны варыянт на сайце BIELARUS.org)

² Крыніца ў БЭ РПЦ паведаміла, што часцей за ўсё падобная фармулёўка ўжываеца да былых клірыкаў зь вялацякучым і бяспечным для навакольных псыхічным захворваннем.

хоўваў гэтую паперу?

Так альбо інакш, але “у выніку ў нядзелю, 7 сакавіка г. г., Я. М. Мітрапаліт Мяфодзі ўсьвяціў а. Васіля ў сьвятарскі сан ды ў канцы Св. Літургіі ўзвысіў у годнасьць ігумена, а пасля архімандрыта. Съледам за гэтым, у суботу, 13 сакавіка г. г., на ўсяночным часаванні адбылося названыне архімандрыта Васіля япіскапам Бруклінскім і Баранавіцкім БАПЦ. Урэшце, у суботу, 20 сакавіка г. г., Ix Міласьці: Свяцейшы Мітрапаліт УАПЦ Мяфодзі й архіяпіскап Віньніцкі Раман ды япіскап Чаркаскі Якаў усьвяцілі архімандрыта Васіля ў япіскапскую годнасьць.” А 26 траўня 2004 г. новы япіскап Васіль прыляžeў у ЗША¹.

Ва ўсёй гісторыі зь завязваньнем кантактаў паміж ерадыяканам Васілём (Касцюком) і сьвядомай дыяспарай у ЗША, ягонага запрашэння ў якасьці япіскапа БАПЦ яшчэ шмат белых плям. Але цяжка не пагадзіцца зь З. Пазыняком: наіұнасьць і даверлівасьць пэўных асобаў беларускае дыяспары больш чым дзіўная.

Місія нівыкананая...

Можна па рознаму ставіцца да вернікаў БАПЦ у ЗША ў якасьці практикуючых праваслаўных хрысьціяну, але запасочыць пераважную большасьць зь іх у адсутнасці беларускага патрыятызму ды прыналежнасці да беларускае культуры нельга. І тут заканамерна ўзынікае пытаньне: Ці магчыма хуткая асыміляцыя ў дадзеным асяродку чалавека абсолютна далёкай ад беларускай мэнтальнасці, культуры; чалавека – які выхаваны на расейскай культуры і сьвядомасці? Варта нагадаць: Руская сьвядомасць і культура, у тым ліку і праваслаўная, заўсёды несла імперскі этинафелітычны чыннік і таму была антаганістам сапраўднае культуры і сьвядомасці іншых праваслаўных народаў былой Расейскай імперыі. Безумоўна немагчыма, адкажа любы навуковец–дасыледчык культуралягічных пытаньняў. Але беларуская дыяспара, зь рэдкаснае ўпартасцю, спрабуе аддаць кіраваньне БАПЦ падобным людзям. Тут мова ідзе ня толькі аб ул. Васілі (Касцюку), а і ўл. Аляксандры (Салагубе), былым сьвятары Ігары Якунене ды яшчэ шэрагу асобаў.

¹ НОВЫ ЯПІСКАП БАПЦ / “Беларус” №498 (электронны варыянт на сайце BIELARUS.org)

Ці быў закладзены канфлікт паміж сьвядомымі беларусамі пафарії Кірылы Тураўскага ў ЗША і ўладыкам Васілём ужо ў справе ўладкавання нармальнага праваслаўнага жыцця пафарії? І так, і не. Безумоўна, выпраўленыне асобных супярэчыўных праваслаўнае традыцыі рэчаў было патрэбна. Слушна піша а. Сяргей Горбік, што гербу Пагоня і нацыянальному сцягу не месца ў алтары¹ (калі яны там знаходзіліся), але тлумачэння гэтага факту зь любою, зь павагай да нацыянальных сымбаляў не прынесла б канфлікту. Бяда ў тым, што ўл. Васіль ніколі не паважаў гэтых сымбаляў нацыянальнае годнасьці беларусаў, яны былі для ягонага сэрца чужымі, патрэбнымі толькі як прылады для дасягнення пэўных мэтаў. Як незразумела яму і барадзьба беларускага народу за незалежнасць па-за лавамі савецкага войска ў II Сусветнай вайне. Таму канфлікт быў закладзены ад пачатку і толькі чакаў часу выбухнуць.

Кульмінацый прыхаванага культуралягічнага і мэнтальнага канфлікту зрабілася наведваньня ўл. Васілём сьвяткаваньня “дня вызвалення” Беларусі ў памяшканыні дзяржаўныя дэлегацыі Рэспублікі Беларусі пры ААН. Уласна не так само наведваньне, а прамова ўладыкам Васілія на гэтым съяце. Падтрымка існующага беларускага рэжыму, падтрымка дзейнасці БЭ РПЦ – усё гэта аніяк не суадносілася ня толькі з постаццю дзеючага ўладыкам БАПЦ, а і наогул сьвядомага беларускага патрыёта.

Падтрымка праразейскіх імпэрскіх асобаў на пафарії, зьяднання зь прыхільнікамі рэжыму – усё гэта сапраўды мела месца ў дзейнасці ўл. Васілі ў ЗША. Вось толькі сябрам Кансысторыі і Рады БАПЦ патрэбна было не выдумляць байкі аб нейкіх “не паказаных ўладыкам Васілём Граматах”, а сумленна і дакладна распавесці аб ягонай дзейнасці ды вызнаць сваю памылку ў запрашэнні яго ў якасьці герарха БАПЦ. Гэта б дазволіла пазбегнуць памылак у супрацоўніцтве зь ул. Васілём ня толькі беларусам у Беларусі і Эўропе, а і герархі і вернікам УАПЦ.

Варта спыніцца і на нейкіх міфічных спробах ул. Васіля “наладзіць нармальнае праваслаўнае жыццё ў БАПЦ”, аб якіх так любіць казаць сам ўладыка і ягония прыхільнікі. Наладжвання малітоўнага і набожнага жыцця пафарії пачынаецца з ка-

¹ Свяцтар Сяргжук Горбік. У працяг дыскусіі. Львоў, 2007 г. б. 3

тэхізацыі вернікаў, а не асабістых войнаў за нейкія кіруючыя пасады і закулісных гульняў. За час свайго знаходжаньня ў ЗША ўл. Васіль нават не паспрабаваў наладзіць нейкую місіянэрскую працу на парафіях, не спрабаваў арганізаваць нейкія сівятарскія навучаньня або падрыхтоўку новага Сабору БАПЦ... Таму, на думку беларускае дыяспары ў ЗША і маю, гутаркі аб нейкіх спробах “выпраўлення царкоўнага жыцця БАПЦ” ёсьць толькі чарговым мітам самога ўладыка Васіля.

Такім чынам, фактычна не прыняты сівядомымі праваслаўнымі беларусамі ў ЗША, у канцы 2004 г. ўладыка Васіль вяртаецца ў Беларусь і селіцца ў кватэры сваёй маці ў Пінску.

Бой не скончаны...

Як засьведчыў сп. Б. Данілюк, выпраўляючы ўл. Васіля ў Беларусь “мы давалі яму апошні шанс” (з агляду на папярэднюю дзейнасць у ЗША – анёльскае, сапраўды праваслаўнае цярпеньне): у Беларусі ўладыка мусіў сустрэцца з прадстаўнікамі культурніцкіх і палітычных беларускіх арганізацый для дапамогі ў сіцверджаньні ідэі Беларускай Аўтакефаліі, арганізацыі парафій БАПЦ (у выпадку адмовы рэгістрацыі – падпольных), падрыхтоўкі і рукапакладаньня новых беларускіх праваслаўных сівятароў. Таксама плянаваліся контакты зь герархамі і актывістамі брацкага руху ЎАПЦ... Відавочна – з боку сівядомых беларукіх колаў ўладыка Васіль сустрэў бы поўнае разуменіе і ўсялякую падтрымку падобнае дзейнасці, а вось рэакцыя ўладаў і, галоўнае, БЭ РПЦ была б цалкам супрацьлеглай.

І тут, абсалютна лягічна, выявіліся ўскосныя прыкметы змовы БЭ РПЦ (магчыма і ўладаў РБ) зь япіскапам Васілем. Ён ня толькі не сустракаецца з прадстаўнікамі беларускіх арганізацый, а нават не перадае ім лісты ад беларускай дыяспары. Замест гэтага ён едзе ва Ўкраіну і скардзіцца на Кансысторыю БАПЦ герархам ЎАПЦ, выдаючы сябе за ахвяру, але атрымлівае... параду арганізоўваць аўтакефальную парафію ў Беларусі і пачаць шчыльна супрацоўнічаць зь дэмакратычнымі беларускімі арганізацыямі.

Зразумела, што анікіх аўтакефальных парафій Касцюк у Беларусі ствараць не зьбіраўся. Замест гэтага ён пачаў актыўна выкарыстоўваць нейкага Юрыя Чудзіна–Васілеўскага для паклёну на БАПЦ і адсылаць блузънерскія ўказы сваім прыхільнікам у

ЗША. Усю бязглаздасць гэтых “указаў” досыць дакладна перадае З. Пазняк: “У загадзе “япіскапа” выказана думка, што БАПЦ гэта “раскольніцкая групоўка, якая не належыць да праваслаўнай царквы”, што яна аддадзена пад “анафему”, што “ўсіх вернікаў БАПЦ і асобаў, якія звязрталіся ў БАПЦ, трэба іншоу мірапамазаць, перавянчаць, пераадпіваць (гэта асабліва моцна!), сівятароў перарука пакладаць, а міранам – каяцца, з моманту знаходжаньня ў БАПЦ”¹. Ці можа падобнае пісаць асoba, што на той час называла сябе “герархам БАПЦ”?

Спробы аднавіць свой кантроль над БАПЦ яп. Васіль працягвае ўвесе 2005 і нават 2006 г. Ён прымае ў Пінску прадстаўніцоў



антыхбеларускай групы ў ЗША, адсылае свае “Указы” і паведамленыні і нават спрабуе залучыць да барацьбы з прыхільнікамі Беларускай Аўтакефаліі герарха УПЦ (Канстантынопальскага Патрыярхату) архіяпіскапа Усевалада (Майданскаага). Апошні згаджаецца надаць Касцюку маральную падтрымку... але толькі ў справе стварэння Беларускай Праваслаўнай Царквы ў дыяспары пад амафорам Усяленскага Патрыярха, што, як усе выдатна разумеюць, таксама супярэчыць інтарэсам БЭ РПЦ.

Здавалася, што ўся гульня БЭ РПЦ і яп. Васіля ў спробах узяць пад кантроль БАПЦ канчатковая скончана і герархії РПЦ МП засталася вырашыць толькі далейшы лёс гэтага “япіскапа БАПЦ”...

Украінскі варыянт

Але, абсалютна нечакана, погляд кірауніцтва адпаведнай служ-

¹ <http://www.bielarus.net/archives/2005/08/10/283>. Разам з тым мушу засьведчыць: побач зь сапраўднымі фактамі гэты артыкул утрымлівае шэраг непраўдзівых і абразылівых звестак аб герархах УАПЦ і яе Кірауніку Свяцейшым Мітрапаліце Міфодзіі. Як мне ўдалося высьветліць, падобную інфармацыю аўтару артыкула, З.С. Пазняку, надалі прадстаўнікі ЎПЦ КП у ЗША.



Ад пачатку восені 2005 г. пачалася актыўная дзейнасць па пошуку магчымасцяў рукапакладання беларускіх сьвятароў для парафій ва Ўкраіне, перамовы з вышэйшымі герархамі УПЦ КП і ЎАПЦ. Асабіста сп. Б. Данілюк у лістападзе 2005 г. сустракаўся па дадзенному пытанню з Патрыярхам УПЦ КП Філарэтам і той абяцаў дапамагчы¹.

У працяг выкананыя дамоўленасцяў БАПЦ і УПЦ КП, у Чарнігаве, япіскапам УПЦ КП Мядодзіем, быў рукапакладзены ў дыякана вядомы дзеяч беларускага руху Сяргей Горбік (чэрвень 2006 г.). Але зьмена палітычнага становішча ва Ўкраіне паўплывала і на адносіны УПЦ КП да беларускай дыяспary. Ужо ў верасьні таго ж году мітрапаліт Львоўскі і Сакальскі Андрэй (Горак) заявіў прадстаўнікам беларускага актыву і ЎА “Свобода”, што “беларускамоўнага служэння ў УПЦ КП няма і нябудзе”. Такім чынам, пытанье беларускіх парафій ва Ўкраіне “завісла ў паветры”. Але было відавочна, што падобны стан ня мог трывати доўга.

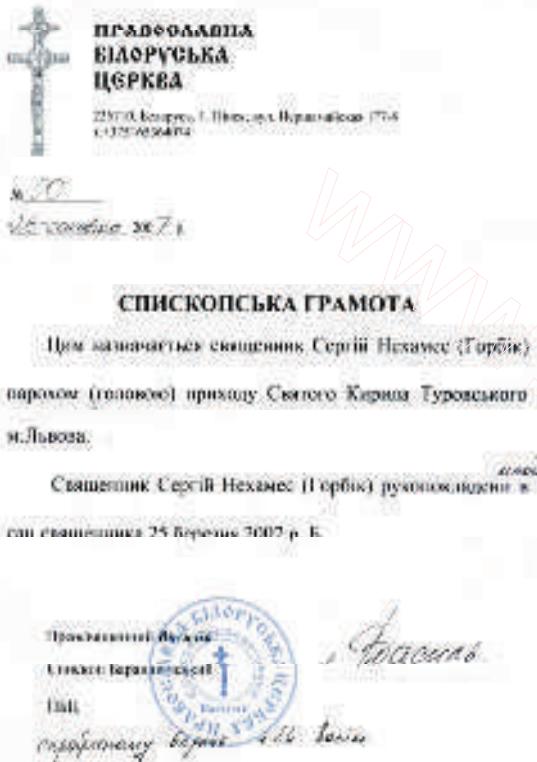
У канцы лістапада – пачатку сінезня 2006 г. беларускі актыў аднавіў перамовы з некаторымі герархамі ЎАПЦ і сустрэў з іх боку суцэльнную прыхільнасць... Менавіта ў гэты час на арэну зноў выйшаў япіскап Васіль Касцюк. Ужо ў пачатку зімы ён звяяртаецца да кіраўніка ЎАПЦ Свяцейшага мітрапаліта Мядодзі з прапановай “узяць пад сваё кіраваныне беларускія правас-

¹ Абяцањні патрыярхам Філаретам былі выкананы толькі часткова і то пасъля моцнага ціску беларукага актыву: як зь ЗША, так і з Беларусі. Дапамагла ў іх вырашэнні і ЎА “Свобода”.

лаўныя парафії ва Ўкраіне”. На вялікі жаль, зь агляду на недавер да пададзеных самім ул. Васілем фактаў, сёньня немагчыма аднавіць усе нюансы дамоўленасцяў. Вядома толькі, што мова ішла толькі аб існаваныні беларускіх парафій ва ЎАПЦ і толькі на тэрыторыі Украіны.

Атрымаўшы пэўную маральную падтрымку ў дадзенае справе, Касцюк пачынае бурную дзейнасць: Ён едзе ва Львоў, знаёміца зь а.дышканам Сяргеем Горбікам, наведвае архіяпіската Львоўскага Макарыя (УАПЦ) і ўсталёўвае контакты са старшынёй Львоўскага праваслаўнага брацтва сп. Тарасам Дзымітрыкам... Неўзабаве, 25 сакавіка 2007 г. ўл. Васіль Касцюк у Львове рукапакладае а. Сяргея Горбіка ў сьвятара, прадстаўляе яго як беларускага сьвятар Львоўскаму архіяпікату Макарыю і старшыні Львоўскага Праваслаўнага брацтва. Копія Граматы аб рукапакладанні адсылается і ў канцылярыю ЎАПЦ. Аднак, зъдзяйсьняючы ўсё гэта, яп. Васіль дзейнічае не ад імя ЎАПЦ, а ад “Праваслаўнай Беларускай Царквы”, тлумачачы падобныя дзеі “жаданьнем увесыц гэтую Царкву пад амафор Канстантынопалю як Царкву беларускай дыяспary”.

Як неўзабаве высьветлілася, усе размовы ул. Васіля аб “пабудове кананічнае Беларуское Царквы пад амафорам Канстантынопаля” былі выключна шырмай, якая прыходзіла намеры “пахаваць” беларускі праваслаўны рух ва Ўкраіне. Ад сакавіка 2007 і практична да канца 2008 г. ул. Васіль нічога не зрабіў дзеля ўмацавання і паstryрскага апекі над беларускімі парафіямі ва Ўкраіне і, адначасна, спыніў усе контакты зь герархамі ЎАПЦ. А



летам 2007 г. ён зъмяняе назву “ПБЦ” на нейкі “Беларускі Грэка-Праваслаўны Рух” – арганізацыю царкоўнага кіраваньня раней невядомую ў ніводнай Праваслаўнай Царкве.

Але, дзякуючы актыўнасці шэрагу прадстаўнікоў беларускай дыяспары ва Ўкраіне, беларускія праваслаўныя парафіі разгарнулі актыўную дзеянасць разбудоўваючы беларускі аўтакефальны рух і ўладкоўваючы свае рэлігійнае жыццё. Яны выдаюць рэлігійную і богаслужбовую літаратуру, сівяткуюць разам рэлігійныя і нацыянальныя сівята. Натуральна, што падобная актыўнасць не ўваходзіла ў пляны гаспадароў яп. Васіля ў Беларусі і калі пачало рабіцца зразумелым, што неўзабаве Касьцюк згубіць

кантроль і над беларускім праваслаўным рухам ва Ўкраіне, – ад яго паслуг пачалі адмаўляцца і асноўныя ініцыятары ўсіх гэтых гульняў – БЭ РПЦ і, верагодней за ўсё, адпаведныя асобы ў КДБ Рэспублікі Беларусь.

У роспачы і жаданьні знайсьці новую нішу, Касьцюк кінуўся на змаганье... “з садаміяй у Пінскае япархіі БЭ РПЦ”. Тут ён разгарнуўся ва ўсёй склочнай “прыгажосьці”: збор і друкаваньне бруду; лісты да Маскоўскага Патрыярха і презыдэнта Беларусі, прокуратуру і г.д. Падобная дзеянасць выклікала ў беларускага актыву, ды і клірыкаў БЭ РПЦ, толькі агіду і съмех...

Апошняя “актыўнасць” Касьцюка на беларускай ніве адзначылася пасъля спачыну ў ЗША мітрапаліта Ізяслава. Карыстаючыся добрай беларускай рэпутацыяй а. Сяргея Горбікі і шэрага іншых дзеячаў беларускага нацыянальнага руху, ул. Васіль спрабуе паказаць сабе “беларускім патрыётам”. Так, дзеля стварэння падобнага іміджу, на ягоным сайце зъяўляюцца разъдзелы з кнігі Сяргея Ярша і Сяржука Горбіка “Беларускі супраціў”; матэрыялы аб патрэбе Беларускай Аўтакефаліі, пасланыя да нацыянальных беларускіх сівятаў: 23 лютага (стварэнне Беларускай Краёвай Абароны ў 1944 г.) і Дня Волі (25 сакавіка).

Але беларуская дыяспара ў ЗША добра ведала ўсю праўду аб Касьцюке. Таму а ні ў якім разе не жадала зноў яго бачыць ў БАПЦ. У гэтым, як ні дзіўна, былі адзінадушны, нягледзячы на пэўныя асабістыя разыходжаньні, усе галіны БАПЦ. Крах усіх намаганьняў яп. Васіля зрабіўся відавочным у траўні 2008 г., калі адной з галін БАПЦ у япіскапа быў рукапакладзены ўкраінец ул. Сівятаслаў (Вячаслаў) Логін. Беларуская гульня Касьцюка выявілася канчатковая пройгрышнай.

Разбурыць усё...

Пацярпеўшы паражэннне зь спробамі ўзяць пад свой контроль Беларускі аўтакефальны рух, Касьцюк і ягоныя гаспадары зъвіртаюць сваю ўвагу на т.зв. “рускае альтэрнатыўнае праваслаўе” у Беларусі. Гэты момант дзеянасці Касьцюка, які працягваеца і да сёньня, мяне, як і іншых сівядомых беларусаў, цікаўца мала. Лічу – расейцы мусяць самі разабрацца з гэтым чалавекам. Але ж антыбеларускія сілы не маглі пакінуць дзейнымі і створаныя для прыкрыцця Касьцюка беларускія структуры: як

у Беларусі, так і ва Ўкраіне.

Справа разбурэнья “беларускага вэктару” канторы Касьцюка пачалася са зъмены на ягоным сайце. Пагоня – гэты съвяты сымбаль Беларускай дзяржаўнасці, быў зъменены на нейкую невыразную эмблему “Беларускага Грэка – Праваслаўнага Руху”. Неўзабаве зънікла і эмблема…

Зънікаюць зь сайту і матэрыялы па рукапакладанью а. Сяргея Горбіка ў съвятара. Ён усё часыцей называецца “дышканам УПЦ КП”. Верагодна такім прымітывным чынам Касьцюк спрабуе спыніць беларускамоўнае праваслаўнае служэньне ва Ўкраіне, але ж ягоныя спробы апынаюцца марнымі. Бо занадта шырока разышліся ягоныя ранейшыя ведамасці аб зъдзеісненай ім хіратоніі, засталіся съведкі, фатаграфіі і падпісаная грамата.

Як загнаны ў кут зъвер кідаецца Касьцюк ад лета 2008 г. на “сваіх ворагаў”: то на БАПЦ, то на БЭ РПЦ… Ад апошняга ён вымагае ня меней як “зъняцца мітрапаліта Філарэта” і вызнаньне сябе “Пінскім уладыкам”.

Кусаючы руку цябе гадаваўшую…

Распавядаючы аб анатоміі здрадніцтва яп. Васіля Касьцюка нельга абыйсыці ягоныя адносіны і да Ўкраінскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы. Царквы – з рук якой ён атрымаў ярэйскія і архірэйскія съвячэнні.

Здаецца парадаксальным, але знайдзеныя ў інтэрнэце факты гавораць нам: Касьцюк, у сваіх выступах супраць аўтакефаліі, не абыходзіць і ЎАПЦ. Так, на расейскім сайце “Герархія Цэркви” у апісаныні “Беларускага Грэка–Праваслаўнага Руху”, гаворыцца, што вернікі БГПР не падтрымліваюць ідэй аўтакефаліі… і таму не прынялі статуту ЎАПЦ. Пры гэтым аўтар і мадэратор інтэрнэт праекту съцвярджае – ведамасці аб “БГПР” яму даслаў сам Васіль Касьцюк.

Падобныя размовы, калі ЎАПЦ называлася “царквой украінскіх нэанацыстаў”, гучалі і зборах пінскіх прыхільнікаў Касьцюка. А Кіраўнік УАПЦ, Свяцейшы мітрапаліт Мядодзій, неаднойчы заслугоўваў нядобрых словаў ул.Васіля, у прыватнасці ў часе размовы зь старшынёй Львоўскага стаўрапігійнага брацтва ды шэрагам іншых асобаў.

Што праўда, на сваім сайце Касьцюк асьцерагаўся даваць подобныя ацэнкі… Верагодна баяўся – герархія ЎАПЦ, у поўнай згодзе з герархіяй БАПЦ, можа пазбавіць яго сану на царкоўным судзе. Але ў яго элемэнтарна не хапала лёгкі: Гісторыя ЎАПЦ і БАПЦ шчыльна звязаны і выступаючы супраць Беларускай Аўтакефаліі – ты аўтаматычна выступаеш і супраць Аўтакефаліі Ўкраінскай.

Такім чынам, і ў адносінах да ЎАПЦ Касьцюк выказвае та-кую ж непавагу і ілжывасць у розных формах, як і да БАПЦ.

Маскі скінуты

У канцы сінегляд 2008 г. ва Ўкраіну прыехаў архіяпіскап Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы (галіны спачыўшага мітр. Мікалая) Ёван (Пуріц). Ён мае на мэце актывізаваць дзейнасць БАПЦ у Беларусі і, адначасна, дапамагчы беларускамоўным парафіям ва Ўкраіне (па-за ўмоў іх канфесійнае належнасці). Сустракаецца ён і з прадстаўнікамі беларускіх парафій, якія яшчэ заставаліся ў фармальнай юрысдыкцыі яп. Васіля Касьцюка (ва Львове, Луцку і Роўна).

У дусе хрысьціянскай любові, на працягу студзеня – канца красавіка 2009 г., архіяпіскап Ёван спрабуе сустрэцца і зь яп. Васілем. Неаднаразова яны дамаўляюцца аб сустрэчы на тэрыторыі Ўкраіны, але Касьцюк на сустрэчы не зьяўляецца пад рознымі падставамі. І, што асабліва цікава, мэты, якія дэкляруе архіяпіскап Ёван (аб’яднаные праваслаўных беларусаў дышспары пад амафорам Канстантынопальскага патрыярха), ёсьць аналагічныя дэкляраваным у 2005 – 2008 г.г. мэтам яп. Васіля.

Нарэшце, 12 – 13 красавіка ў Кіеве адбываецца сход праваслаўных беларусаў зь Украіны і Беларусі. Гэты сход прымае зварот і да ўл.Васіля Касьцюка з патрабаваннем вызначыцца зь сваімі мэтамі. У гэтым звароце ставіцца пытаньне і аб “прыняцца пад свой амафор падпольных парафій БАПЦ у Беларусі”. Неўзабаве Касьцюк тэлефануе ўл. Ёвану і згаджаецца не толькі на “сустрэчу пасыля Вялікадня”¹, але і просіцца пад ягоны амафор. Адначасна, у гутарцы зь уладыкам Ёванам, Касьцюк за-

¹ Тут і далей прыводзяцца дадзеныя інтарв’ю ўл. Ёвана (Пуріца) аўтару ад 18 лістапада 2009 г. Пераклад з рускай і сэрбскай моў аўтара.

вярае аб “гатоўнасці ўзяць пад свой амафор парофіі БАПЦ у Беларусі” і дае згоду на друкаваньня свайго “Велікоднага Пасланьня” у часопісе “Беларуская Аўтакефалія”...

Сёння ўжо магчыма амаль са 100% упэўненасцю лічыць, што званок і ўяўная згода Касьцюка зъяўляліся добра прадуманай правакацыяй супраць архіяпіската Ёvana. Гэтая правакацыя мусіла даць падставу абвінаваціць: і ўладыку Ёvana, і рэдактара “Беларускай Аўтакефаліі” у ілжы. Но ўжо праз дзень пасля Пасхі на сайце Касьцюка зъяўляецца “Заява”, у якой ён адмаўляе ўсё сказанае ім ўладыку Ёвану...

Неўзабаве Касьцюк пачынае непрыхаваную вайну не толькі супраць БАПЦ, а і супраць асабіста а. Сяргея Горбіка. Лічу нявартым падрабязна апісваць увесь ход гэтай бруднай вайны: Тут і асабісты паклён, абразы, распаўсюджванье непраўдзівай інфармацыі і нават казкі аб мітычным “патрыярху Ануфрыі” ...

Але на адным моманце, добра адлюстраваным на сайце самога Касьцюка, варта спыніцца, бо гэта некалькі разоў найлепш адлюстроўвае непраўдзівасць і непрыстойнасць гэтага “уладыкі”. Гэта – адмаўленне ў ярэйскай хіратоніі а. Сяргея Горбіка, якую ўл. Васіль Касьцюк зъдзейсьніў 25 сакавіка 2007 г. і спасыланьне пры гэтым на ўладыку Ёvana (Пуріца).

Уласна сама хіратонія сумневаў не выклікае (яна пацверджаная фота і дакумэнтам, якія мы падаем як ілюстрацыю да артыкулу), але ў размове аб ёй Касьцюк спасылаецца на архіяпіската Ёvana (Пуріца). Я вырашала запытаць аб гэтым самога ўладыку Ёvana¹:

– Уладыка, япіскан Васіль спасылаеца на Вас, калі кажа аб адсутнасці хіратоніі а. Сяргея Горбіка. Як Вы можаце гэта пракамэнтаваць?

– Мы малі зь ул. Васілем перапіску зь лютага па красавік 2009 г., некалькі разоў размаўлялі па тэлефону. Ён ніколі не адмаўляў, што зъдзейсьніў ярэйскую хіратонію а. Сяргея. Праўда пісаў, што а. Сяргей не мае добрай практикі служэнья. Але ж адкуль можа ўзяцца практика, калі адпраўляюцца беларускія службы ў невялікай калічыцці?

– ул. Васіль сцьвярджае, што Вы не надавалі а. Сяргею сан пратаярэя. Ці праўда гэта?

¹ Тамсама.

– Я надаў а. Сяргею сан пратаярэя 7 студзеня 2009 г. на службе ў Кіеве. Зрабіў гэта, бо бачыў і чытаў яшчэ раней у інтэрнэце ягоныя богаслужбовыя і багаслоўскія пераклады, артыкулы і кнігі. Лічыў – варта неяк адзначыць падобную працу. Потым я размаўляў зь ул. Васілем. Ён запытаў мяне: “Навошта я гэта зрабіў? Но а. Сяргей – нацыяналіст”. Але я лічу, што любоў да сваёй Айчыны, свайго народу і жаданьне яму служыць ня ёсьць заганай. Потым я яшчэ раз пераканаўся ў правільнасці сваіх дзеяй, калі паразмаўляў зь мастаком Алесем Пушкіным, палітыкам Вячаславам Сіўчыкам і іншымі паважанымі беларусамі.

– Калі Вы апошні раз размаўлялі зь ул. Васілем? Што гэта была за размова?

– Пасля ягоных непраўдзівых заяў, у канцы траўня 2009 г. я яму патэлефанаваў і запытаў: Ці не баіцца ён Госпада Бога, калі кажа няпраўду. На гэта ён адказаў, што гэта не мая справа. Таксама я яго праінфармаваў, што шэраг парафій ва Украіне і Беларусі просіцца пад мой амафор. На гэта ён сказаў, што парафії ва Украіне яго не цікавяць і “ён іх адпускае”, а парафіі БАПЦ у Беларусі “пад ягоным амафорам няма”. Потым на сайце зъявіўся такі ўказ, але ж зноў ён напісаў няпраўду: называў а. Сяргея “дыяканам”. Бо мне па электроннай пошце прыслалоў указ – там напісаны – “святара Сяргія Горбіка і парафії ва Украіне”

– Ці маеце Вы зараз контакты зь яп. Васілем Касьцюком?

– З канца траўня 2009 г. я маю і не хачу мець аніякіх зь ім контактаў. Гэта – непраўдзівы чалавек, ён заўсёды падманвае, піша і кажа яўную няпраўду. Аб гэтым я кажу і казаў герархам УАПЦ, знайшоў у іх падтрымку. Напрыклад архіяпіскап Львоўскі Макары (УАПЦ) пррама называў архірэйскую хіратонію Васіля Касьцюка “памылкай герарха УАПЦ”...

Замест эпілёгу

Я доўга думала як называць свой артыкул. На думку прыходзілі разныя назвы, але, калі прасачыць увесь сёньняшні шлях яп. Васіля Касьцюка – бачыши поўную гісторыю падзенення чалавека, анатомію здрадніка і здрадніцтва... Но толькі Господ Бог ведае, каго і каму не здраджваў Касьцюк з 2004 па 2009 г., каму і чаму ён напраўду служыў. Таму ў канцы хачу паўтарыць запытаньне ўладыку Ёvana: “Ці не баіцесь Вы Бога, ул.? Васіль Касьцюк?”

ДАКУМЭНТЫ ЎАПЦ

АДБЫЎСЯ АРХІРЭЙСКІ САБОР УАПЦ¹



8 сінэжня 2009 г. у памяшканьні Кіеўская Патрыярхія ЎАПЦ пад старшынствам Свяцейшага Мітрапаліта Мяфодзія адбыўся чарговы Архірэйскі Сабор. У працы Сабору ўзялі чынны ўдзел дзесяць зь дванаццаці архірэйў УАПЦ, а менавіта: **Свяцейшы Мяфодзій, мітрапаліт Кіеўскі і ўсёй Украіны, Кіраунік УАПЦ; Прысьвяты Андрэй, мітрапаліт Галіцкі, Кіраунік Івана-Франкоўскае япархіі; Прысьвяты Раман, мітрапаліт Вініцкій і Брацлаўскі; Прысьвяты Макары, архіяпіскап Львоўскі, кіруючы Роўненскай, Валынскай і Таўрыйскай япархіям; Прысьвяты Феадосій, архіяпіскап Драгобицкі і Самбірскі; Прысьвяты Іларыён, япіскап Чаркаскі і Кіраваградскі; Прысьвяты Michaіl, япіскап Faстаўскі, вікарый Кіеўская япархіі;**

¹ Паводле: <http://uaoc.net/2009/12/08/arhyjerejskij-sobor/>

Прысьвяты Ўладзімір, япіскап Жытомірскі і Палесься; Прысьвяты Афанасій, япіскап Харкаўскі і Палтаўскі; Прысьвяты Герман, япіскап Чарнавецкі і Хоцінскі. Адсутныя па паважным падставам Прысьвяты Ян, архіяпіскап Уманскі і Прысьвяты Пятро, архіяпіскап Кафскі і Гоцкі, экзарх Заходнія Эўропы засьведчылі сваю згоду з рашэннямі сабору.

Прадметам разгляду Сабору было асабістae жыцьцё ЎАПЦ, а таксама сучаснае царкоўна-канфесійнае становішча ва Украіне. Па прапанове Кірауніка ЎАПЦ Свяцейшага Мітрапаліта Мяфодзія, Сабор прыняў Заяву “Міжюрысдыкцыйны дыялёг як шлях пабудовы адзінай Памеснай Праваслаўнае Царквы”, дзе зъмешчана канцептуальнае бачанье герархіі УАПЦ сучаснага царкоўнага становішча. Як адзначана ў Заяве, “адзіным шляхам для аднаўлення царкоўнае еднасці ёсьць ужыванье поўнафарматнага дыялёгу ўсіх галінаў Украінскага Праваслаўя (УАПЦ, УПЦ, УПЦ КП) зь мэтай пошуку шляхоў аднаўлення царкоўнае еднасці.

У сувязі з гэтым герархія ЎАПЦ прыняла два рашэння, якія датычнаца перамоўнага працэсу зь іншымі праваслаўнымі юрысдикцыямі ва Украіне. А менавіта: актывізаваць перамоўны працэс зь УПЦ (МП) і распачаць перамовы зь УПЦ КП, для гэтага Архірэйскі Сабор УАПЦ сфармаваў адмысловую камісію. Пры гэтым, пачатак перамоў зь УПЦ КП абумоўлены патрабаваннем да кірауніцтва Кіеўскага Патрыярхату адмовіцца ад практикі гвалтоўнага захаплення храмаў УАПЦ.

На просьбу Прысьвятога Андрэя, мітрапаліта Галіцкага было прынятае рашэнье адносна адраджэння вядомага з XIII стагодзьдзя Свята – Міхайлаўскага мужчынскага манастыра ў в. Підміхайла, Калускага раёну, Івана-Франкоўскае вобласці.

Па прапанове Кірауніка ЎАПЦ Свяцейшага мітрапаліта Мяфодзія, Архірэйскі Сабор УАПЦ прыняў рашэнне спрыяць заснаванню міэканфесійнага Навукова – Багаслоўскага Інстытуту сьв. ап. Андрэя Першапакліканага ў горадзе Кіеве, “на базе якога маглі б супрацоўнічаць спэцыялісты розных юрысдикцый і Украінскіх Цэркваў”.

Прэс-служба Патрыярхіі УАПЦ

**ЗАЯВА АРХІРЭЙСКАГА САБОРУ
УКРАИНСКАЕ АЎТАКЕФАЛЬНАЕ
ПРАВАСЛАЎНАЕ ЦАРКВЫ**

**МІЖЮРЫСДЫКЦЫЙНЫ ДЫЯЛЁГ ЯК
ШЛЯХ ПАБУДОВЫ АДЗІНАЙ
ПАМЕСНАЙ ПРАВАСЛАЎНАЙ
ЦАРКВЫ ВА ЎКРАІНЕ¹**



Япіскапат Украінскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы вітае ініцыятывы Яго Усясьвятасці Сусьветнага Патрыярха Варфаламея I і Кіраўніка ЎПЦ (МП) Свяцейшага мітрапаліта Ўладзіміра, якія скіраваны на пераадоленне кананічнае крызы Ва Ўкраіне. Мы перакананы, што адзіным шляхам для аднаўлення царкоўнае еднасці ёсьць ўжыванье поўнафарматнага дыялёгу ўсіх галінаў Украінскае Праваслаўя (УАПЦ, УПЦ, УПЦ КП) зь мэтай пошуку шляхоў аднаўлення царкоўнае еднасці і канчатковага канструяванья ва Ўкраіне адзінай Памеснае Праваслаўнае Царквы, якая будзе знаходзіцца ў поўных еўхарыстычных і малітоўных зносінах з паўнатой Сусьветнага Праваслаўя.

Такі дыялёг, на нашу думку, паспрыяе аздараўленню царкоўнага і грамадзянскага стану ва Ўкраіне, у прыватнасці:

- Аздараўленню царкоўнага жыцця юрысдыкцый, якія бяруць чынны ўдзел у дыялёгу;
- Паспяховае зьдзяйсненне місіі Праваслаўнае Царквы ў сучасным украінскім грамадзстве;
- Пошук і абмеркаванье мадэлей пераадолення кананічнае

¹ <http://uaoc.net/2009/12/08/zayava-soboru/>

крызы ва Ўкраіне і аб'яднаньня Украінскага Праваслаўя.

Мы таксама ўпэўнены, што дыялёг дапаможа праваслаўным хрысьціянам Украіны процідзейнічаць небяспечным тэндэнцыям ў жыцці ўкраінскага грамадзства, у прыватнасці:

- Паглыбленія царкоўнай крызы шляхам ідэялагізацыі і палітызацыі сёньняшняга трагічнага падзелу;
- Руйнуючым, супрацьцэнтралізацыйным працэсам ва Ўкраінскім грамадзстве, намаганьням штучнага падзелу Украіны па культурна-цывілізацыйным, рэлігійным і моўным адзнакам.

Шчыра вітаючы пачатак падрыхтоўкі да дыялёгу паміж УПЦ (МП) і ЎПЦ КП мы лічым, што гэты дыялёг у гісторычнае пэрспектыве ёсьць безальтернатыўным шляхам да аднаўлення царкоўнае еднасці.

На сваіх папярэднік Саборах япіскапат Украінскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы ўжо разглядаў праблему кананічнага статусу патрыярха Філарэта (Дзенісенка) і прыйшоў да выніку аб немэтазгоднасці усталяванья сёньня еўзарыстычных зносін зь япіскапатам УПЦ КП, пакуль УПЦ КП узначальвае яе цяперашні кіраўнік.

Адначасна мы лічым карысным аднавіць перамовы паміж Украінскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквой і ЎПЦ КП. Лічым, што ў сучасных умовах у перамоўным працэсе асабістое пытанье Філарэта можа быць вынесена за дужкі, паколькі з часам дадзенае пытанье можа згубіць сваю актуальнасць.

З агляду на гэта, мы пазытыўна ацэнўваем ініцыятывы кліркаў нашае Царквы, якія скіраваны на усталяванье братэрскіх адносін з клірам УПЦ КП, але заклікаем святарства Украінскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы да вернасці кананічным і элезіялягічным падмуркам Праваслаўя, на якія арыентуюцца ў сваім царкоўным будаўніцтве япіскапат нашае Царквы.

Аднаўленне дыялёгу паміж Украінскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквой і ЎПЦ КП на ўзоруні ўпаўнаважаных камісій, на нашу думку, зробіцца магчымым адразу ж пасля прыпынення практикі гвалтоўнага захаплення нашае Царквы прадстаўнікамі ЎПЦ КП зь ініцыятывы герархай гэтае юрысдыкцыі і спры-

яньня мясцовай улады.

Япіскапат Украінскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы заклікае герархаў УПЦ КП і ЎПЦ (МП) да большай адкрытасці і большага систэмнага супрацоўніцтва з прадстаўнікамі Сусьеветнага Патрыярхату, які ёсьць Царквой–Маці старажытнае Кіеўскае Мітраполіі, і які, у выніку таго, што не задзейнічаны ў існуючым канфлікце, ёсьць вольным ад палітычных матываў у сваіх дзеях.

Мы асуджаем неапраўданую і палітызаваную крытыку вялікай Царквы Канстантынопаля і Яго Ўсясьвятасці Усясьвяцейшага Патрыярха Варфаламея I з боку асобных прадстаўнікоў УПЦ КП і ЎПЦ. На нашу думку, падобная крытыка ёсьць неканструктыўнай і съведчыць аб непаўназэннасці экліязіялагічнай і кананічнай съядомасці герархаў, якія да яе ўдаюцца.

Мы зноў нагадваем сваім субратам–архірэям зь УПЦ КП і ЎПЦ (МП), што Сусьеветны Патрыярх ёсьць не толькі кіраўніком адной з Памесных Цэркваў, але і герархам, які мае першую годнасць і шэраг выключных кананічных паўнамоцтваў у праваслаўным съвеце, у прыватнасці ён ёсьць вышэйшай апэляцыйнай інстанцыяй, у якой маюцца разглядацца спрэчкі, што выніклі паміж япіскапамі ва Украіне (гл. правілы 3 і 4 Памеснага Сабору Сардыкійскага (344)).

А таму, неапраўдана, абумоўлена палітычнымі альбо этнафілетычнымі матывамі, крытыка Яго Ўсясьвятасці Варфаламея I ёсьць шкоднай для царкоўнае съядомасці і абсалютна недапушчальная з боку япіскапаў, съятароў і праваслаўных вернікаў.

У гэтым кантэксьце мы адназначна асуджаем некаторыя заявы і выступы кіраўніка ЎПЦ КП патрыярха Філарэта (Дзенісенка) і Прысьвятога мітрапаліта Агафангела (Савіна) (УПЦ (МП)), заклікаючы гэтых герархаў у далейшым утрымлівацца ад падобных выказванняў. Адначасна мы вітаем вызнаньня важней ролі сусьеветнага Праваслаўя ў будучым аб'яднаныні Праваслаўя ва Украіне, якое зъмешчана ў заяве кіраўніка ЎПЦ КП ад 3 сінегня гэтага году. Падобныя заявы ўсяляюць надзею на будучую перамогу царкоўнае съядомасці ў УПЦ КП.

Украінская Аўтакефальная Праваслаўная Царква непахісна і непашкоджана спавядае съяную праваслаўную веру і будзе сваё жыццё на падмурку съяных канонаў Праваслаўнае Царквы, а таму зъяўляецца сапраўданае часткай Сусьеветнага Праваслаўя.

Япіскапат Украінскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы яшчэ раз съведчыць, што мы сумуем з прываду царкоўнага падзелу і выказвае сваё шкадаванье з прываду таго, што яно было часткова абумоўлена кананічнымі памылкамі, якія зрабілі дзеячы царкоўнага руху ў барацьбе за поўную кананічную незалежнасць Ўкраінскае Праваслаўнае Царквы.

Адначасна, мы съведчым, што падобныя памылкі, як гэта съцвярджаюць некаторыя, не былі выкліканы палітычнае занягажаванасцю, а зрабіліся рэакцыяй часткі праваслаўнага япіскапату і кліру на нэгатыўнае стаўленыне да Украінскага Праваслаўя з боку асобных дзеячаў Маскоўскага патрыярхату. Лічым, што ўзаемнае вызнаньне віны робіць магчымым адшуканьня ўзаемнага паразуменія і ўсталяваньне адносін братэрскай любові.

Усьведамляючы сваю кананічную адказнасць за гэты трагічны стан, япіскапат Украінскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы съведчыць, што шчыра жадае вылячэння царкоўнага падзелу, і, чакаючы ад Яго Ўсясьвятасці Патрыярха Варфаламея і Свяцейшага Сыноду Сусьеветнага Патрыярхату лекі, якія б здолелі вылечыць падзеленае царкоўнае цела, цалкам пакладаюцца на Царкву – Маці ў выбары канкрэтных шляхоў пераадолення вынікаў расколу.

Адной з падстаў царкоўнага падзелу ва Украіне ёсьць адсутнасць агульна прызнанага на агульнаправаслаўным узроўні кананічнага мэханізму наданыня аўтаноміі і аўтакефаліі. Таму япіскапат Украінскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы зь вялікай надзеяй успрыняў звестку аб аднаўленні міжправаслаўных кансультацый, у прыватнасці, аднаўленыне працы Міжправаслаўнай Падрыхтоўчай Камісіі і Прадсаборнай Ўсеправаслаўнай Нарады, якія працуяць у рамках падрыхтоўкі да Святога і Вялікага Сабору Праваслаўнае Царквы.

Мы заклікаем съятарства і вернікаў УАПЦ узънесці свае малітвы за пасьпяховую працу гэтых аўтарытэтных міжправаслаўных інстытуцый, і, у прыватнасці, Боскае дабраслаўленыне працы Міжправаслаўнай Падрыхтоўчай Камісіі, якая будзе працеваць ў сінегні гэтага году.

+ Мяфодзій, мітрапаліт Кіеўскі і ўсёй Украіны, Кіраунік Украінскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы;

- + Андрэй, мітрапаліт Галіцкі, Кіраўнік Івана-Франкоўскае япархіяй;
- + Раман, мітрапаліт Вініцкі і Брацлаўскі;
- + Макары, архіяпіскап Львоўскі, Макары, архіяпіскап Львоўскі, кіруючы Роўненскай, Валынскай і Таўрыйскай япархіямі;
- + Феадосій, архіяпіскап Драгобыцкі і Самбірскі;
- + Міхаіл, япіскап Фастаўскі, вікарый Кіеўскае япархіі;
- + Іларыён, япіскап Чаркаскі і Кіраваградзкі;
- + Прысьвяты Ўладзімір, япіскап Жытомірскі і Палесься;
- + Афанасій, япіскап Харкаўскі і Палтаўскі;
- + Герман, япіскап Чарнавецкі і Хоцінскі.

НОВЫЯ ЯПІСКАПЫ ЎАПЦ¹

Прэс-служба Патрыярхii Украінскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы даводзіць да ведама сьвятарства і міран УАПЦ, а таксама ўсіх зацікаўленых аб tym, што 14 лістапада 2009 г., у дзень сьвятых Бяцэрэбранікаў і цудатворцаў Косьмы і Даміяна Азыйскіх, згодна пастановы апошняга Архірэйскага сабору УАПЦ ад 26 жніўня 2009 года, у храме Св. Зыміцера Салунскага г. Кіева адбылося пакліканне архімандрыта Афанасія (Шкурупія) на япіскапа Харкаўскага і Палтаўскага УАПЦ.

А 15 лютага, у 23 нядзелю пасля Пяцідзесятніцы ў царкве сьвятога Мікалая (Набярэжнага) г. Кіева адбылася хіратонія архімандрыта Афанасія ва япіскапа Харкаўскага і Палтаўскага. Архірэйскую хіратонію ўзначаліў Кіраўнік УАПЦ Свяцейшы Мядоўдзій, мітрапаліт Кіеўскі і ўсёй Украіны, якому саслужылі архи-



япіскап Уманскі Ян, архіяпіскап Кафскі і Готскі Пятро, архіяпіскап Драгобыцкі і Самбірскі Феадосій, япіскап Чаркскі і Кіраваграцкі Іларыён, япіскап Жытомірскі і Палескі Ўладзімір.

Прысьвяты япіскап Афанасій, кіруючы Харкаўска-Палтаўскай япархіяй УАПЦ ёсьць ужо дванаццаты архірэй Украінскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы.

Зъ дабраслаўленыня япіскапату УАПЦ рэдакцыя сайту “Украінская Аўтакефалія” упаўнаважана яшчэ раз публічна падкрэсліць неправамоцнасць любых дзеяў былога япіскапа УАПЦ Ігара Ісічэнка, які не перапыняе ўпарты тытуляваць сябе “Архіяпіскапам Харкаўска-Палтаўскім”. Нагадваем, што Ігар (Юры) Ісічэнка ўжо некалькі гадоў як выведзены па-за штат япіскапату УАПЦ, усе яго дзеяў ёсьць самачыннымі і такімі, якія да Украінскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы не маюць аніякіх адносін. Адзіным кананічным архірэем Харкаўска-Палтаўской япархіі УАПЦ з 15 лістапада 2009 г. ёсьць Прысьвяты ўладыка Афанасій.

СЛОВА ПРЫ ПАКЛІКАНЬНІ ЯПІСКАПА АФАНАСІЯ (УАПЦ)¹

Ваша Святыяць, багамудры архіпастыры і съвяціцелі Хрыстовы! Стаю сёньня прад вамі, прад Святым Праваслаўнае Царквой і трапятаныні мі набожнасці, а ў маёй душы гучаць слова праведнай Елізаветы: “І адкуль гэта мне ...?” (Лк. 1:43) У той жа час, я ўсвядомліваю сваю нямогласць, хоць маю і ўпэўненасць ў Задуму Боскім, у tym, што менавіта Госпад указаў Сваёй рукой на мяне, каб узняць на невымоўную вышыню архіпастырскага служэння. Калі Госпад Вашым рашэннем ўвёў мяне да Сваёй Сіёнскасе съвятыні, то гэта ўсяляе ў мае сэрца ўпэўненасць, што Ён мяне не забыў, не пакінуў, а цяпер ставіць на ніву Сваю, дае ў мае нямоглыя рукі чапугу духоўнага пругу араць заляжалую глебу украінскае духоўнасці – зьбіраць раскіданых авечак ў адзіны статак Хрыстовы і весыці яе шляхам ісціны, ад-

¹ <http://uaoc.net/2009/11/15/hirottonija/>

¹ <http://uaoc.net/2009/11/17/slovo-pry-narechenni-jepyskopa-afanasiya/#more-475>

данасьці Кіраўніку пастыраў – Ісусу Хрысту і Айчыне нашае
Украіне, бо гэта дзіяве калеі аднаго ціляху.

Плача і радуєца душа мая, бо разумею, куды кроочу, за што бяруся і якое добрае і цяжкае ярмо кладу на свае плечы, а разам з гэтым разумею і ўсю адказнасьць прад Украінай і нашым, вякамі прыніжаным, гнаным, абдураным і разъяднаным народам. Менавіта гэта і зрабілася вызначальным у тым, што я, пасъля шматлікіх дзён і начэй, праведзеных у душэўных перажываньях і пакутах, пакорна схіляю сваю галаву прад Вашым рашэннем съяціцеляў і сълёзна клікаю да Господа: “Войча! ..., не Мая воля, а Твая хай будзе” (Лк. 22:42). Усьвядомліваю таксама і тое, колькі камянёў ляжыць на ніве, якую давядзеца араць, і колькі тых камянёў паляціць у маю душу, на маю галаву ад супраціўнікаў і ворагаў украінскага праваслаўя і ўкраінскага Дзяржавы, апорай якой павінна зрабіцца зъяднаная Праваслаўная Царква.

Яшчэ съятамучанік Ігнацій Боганосец вучыў, што “без япіскапа няма Царквы” і “хто ня ёсьць зь япіскапам, той не з Хрыстом”, таму, усъведамляючы гэта, а таксама і тое, што той, хто не знаходзіцца ў еднасці зь ісцінай украінскай Царквой, але гаворыць, што ён за вольную Украіну, ёсьць непраўдзівы, прымаю ваш давер быць мне, нягоднаму, япіскапам для народу Боскага, які прагне да выратаванья. Хай будзе на ўсё воля Божая.

Спадзяюся, што Госпад, Які і паклікаў мяне на гэтае служэньне, дапаможа мне Сваёй усемагутнае дабрынёй несьці пакладзены на мае плечы цяжар. Але малю Госпада аб адным – хай будзе гэты цяжар такой вагі, каб я здолеў яго несьці. Вялікі страх, які ахоплівае маю душу сёняня, хай пераўтворыцца на радасць ужо заўтра, бо япіскапскае служэньне, па царкоўнаму вучэнню, ёсьць найбольш вялікім служэньнем на зямлі.

Азіраючыся цяпер на пражытыя гады, яскрава бачу і ўсьвядамляю, што Госпад, нягледзячы на ўсялякія перапоны людзей, нават ў сьвятарскім сане, вёў мяне па жыцьці, падтрымліваў у цяжкія гадзіны, напаўняў маё жыцьцё мілатой і сіламі і, нарэшце, Вашымі, Ваша Святасьць, рукамі, уручыў мне жазло съвяціцеля. І я пакорліва схіляю сваю галаву і аддаю сябе ў руکі Боскага Задуму, усьвядомліваючы, што гэта адбываецца съвятая Боская воля над мной, бо “ніхто сам сабою ня прыме гэтага гонару, а толькі пакліканы Богам” (Жыд. 5:4). Наша ўкраінская духоўная

ніва цяпер, які ніколі, патрабує аратых адданых і верных сваёй Айчыне, такіх, якія, не азіраючыся, уздымуць палі, што зараслы бывшікам нацыональной абыякаласыї.

Прыношу найшчырую падзяку тым архірэям, пастырам і ве-
руочым людзям, якія сустракаліся на майм жыцьцёвым шляху і
дапамагалі мне словам і справай. Зямны паклон усім, хто дапа-
магаў мне ў асэнсаваньні, якім павінна быць сапраўднае служэ-
ньне Богу і людзям. Малю Усяміласьцівага Айца Нябеснага на-
поўніць мяне мілатой, каб быць мне годным пераймальнікам
апостальскага служэньня, каб у дзень Страшнага Суду пачуць
голос Господа: “добра, раб добры і верны! … увайдзі ў радасць
гаспадара твайго” (Мц. 25:21), а я каб мог з радасцю адказаць:
“Вось я і дзеці, якіх даў мне Гасподзь” (Іс. 8:18)

УЛАДЫКА ГЕРМАН – ЯПСКАП ЧАРНАВЕЦКІ ЎАПЦ¹



ржнага зьдзейсьнены чын архірэйской хіратонії архімандрита Германа (Семанчука) ва япіскапа Чарнавецкага і Хоцінскага.

14 лістапада 2009 г., у дзень Святых Бяссрэбранікаў і цудат-

¹ http://uaoc.net/2009/11/17/vladyka_german/#more-484

ворцаў Косьмы і Даміяна Азійскіх, у храме Святога Зыміцера Салунскага ЎАПЦ г. Кіева адбылося пакліканье архімандрита Германа (Семанчука) ва япіската Чарнавецкага і Хоцінскага. На пакліканыні прысутнічала большасць архірэяў нашае Царквы. Апрача Кіраўніка ў той дзень у храме маліліся Архіяпіскап Уманскі Ян, Архіяпіскап Кафскі і Готскі Пятро, Архіяпіскап Драгобыцкі і Самбірскі Феадосій, Япіскап Чаркаскі і Кіраваградзкі Іларыён, Япіскап Жытомірскі і Палескі Ўладзімір.

Хіратонію япіската Германа ўзначаліў Свяцейшы Мяфодзій – Кіраўнік Украінскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы, якому саслужылі: Архіяпіскап Драгобыцкі і Самбірскі Феадосій, Чаркаскі і Кіраваградзкі Іларыён, Япіскап Жытомірскі і Палескі Ўладзімір, Япіскап Харкаўскі і Палтаўскі Афанасій.

Прысьвяты япіскап Герман, кіруючы Чарнавецк-Хоцінскай япархіяй УАПЦ ёсць ужо трынаццатым архірэям Украінскай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы.

Як паведамляў наш сайт (Украінская Аўтакефалія – БА) раней, 5 верасня 2009 года, у дзень памяці святамучаніка Ірынея, япіската Ліёнскага, Кіраўнік УАПЦ, Свяцейшы мітрапаліт Кіеўскі і ўсёй Украіны Мяфодзій у час богаслужбы ў катэдralным саборы Нараджэння Хрыстовага г. Тэрнопалю ўзвеў ігумена Германа (Семанчука) у сан архімандрыта. Па загаду і адпаведным Указам Кіраўніка ЎАПЦ, архімандрыта Германа (Семанчука) тады было прызначана вобласным дэканам парафіі Украінскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы Чарнавецкай вобласці.

Клір і паства нашай Царквы (УАПЦ – БА) шчыра вітаюць уладыку Германа з гэтай важнай падзеяй. Рэдакцыя “Украінскай Аўтакефаліі” таксама далучаеца да шчырых прывітаньняў. Жадаем Вам, Ваша Прысьвятыцьця, каб архіпастырская дзейнасць, на шлях якой Вы сёньня ўсталі, прыносіла толькі добрыя плады прад Госпадам, якія будуць спрыяць выратаванню даверанага Вам статку Христовага. **Іс пола эці дэспата**

СЛОВА ПРЫ ПАКЛІКАНЬНІ ЯПІСКАПА ГЭРМАНА (УАПЦ)¹

Ваша Святыцьця, Кіраўнік Украінскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы, багамудры архіпастыры! Сёньня я, грэшны, стаю прад Богам ў Ягоным Святым храме на Кіеўскіх гарах, дзе дзьве тысячи гадоў таму дабраславіў Святы апостал Андрэй Першапаклікі. Уяўляючы сябе тыя старажытныя часы і бачачы сёньняшнюю веліч гэтае працы, пакорліва схіляю галаву прад саборам архірэяў, ведаючы, якая вялікая адказнасць лажыцца на мае плечы. Ведаю, што “калі хто япіскапства жадае, добрае справы жадае.” (1 Цім. 3:1), ды ўсё ж поўны набожнага трапятання, бо жадаю зрабіцца сапраўды пастырам добрым, які “аддае жыццё сваё за авечкі” (Ян. 10:11).

Узгадываю гады свайго юнацтва, калі съядома пераступіў царкоўны парог. У той, яшчэ ваяўніча – атэстычны час, я намагаўся як губка насыціць сябе ведамі аб Богу. Мяне цікавіла ўсё: Святое Пісьмо, літургічная традыцыя Праваслаўнае Царквы, і шмат чаго іншага. Па Задуму Боскаму мяне судзілася зрабіцца съявтаром, служыцелям алтару Господа, потым Бог даў мне паслужыць Яму ў манаскім чыне.

Цяпер, рыхтуючыся прыняць мілату япіскапскую, малюся разам зь Давыдам: “навучы мяне, Госпадзе, шляху Твайму” (Пс. 26:11), бо толькі бяздумны можа спадзявацца на самога сябе, свае веды і досьвед.

Мне вызначана зьдзяйсніць архірэйскае служэнне на маёй роднай Букавіне, дзе набожна жывуць праваслаўныя людзі шматлікіх нацыянальнасцяў і мne жадаецца зрабіцца для сваіх землякоў не толькі архірэям, які адмініструе, а сапраўдным духоўным айцом.

У дзень маёй Пяцідзесятніцы прашу Вас, Ваша Святыцьця, съвяціцелі Боскія, быць мне добрымі настаўнікамі, падтрымаць мяне сваімі мудрымі бацькоўскімі парадамі і настаўленынімі, каб калі прыйдзе мой час даць адказ за сваё служэнне прад Кіраўніком пастыраў – Хрыстом, я мог упэўнена прамовіць: “вось, Я і дзеці, якіх даў Мне Бог” (Жыд. 2:13). Амін.

¹ <http://uaoc.net/2009/11/17/slovo-jepyskopa-hermana/#more-495>

ПАДЗЕІ БАПЦ

НОВЫЯ ВЫДАНЬНІ БАПЦ

БЕЛАРУСКІ ПРАВАСЛАЎНЫ АРХІРЭЙСКІ ЧЫНОЎНІК



У сінегні 2009 г. пад рэдакцыяй пратаярэя Сяргея Гарбіка пабачыла сьвет першая частка “Архірэйскага чыноўніка” на беларускай мове.

Асаблівасцю дадзенага выдання зъяўляецца тое, што яно зроблена па напрацоўкам съветлае памяці мітрапаліта БАПЦ Мікалая, якія ўпершыню былі надрукаваны ў “Службоўніку” пад рэдакцыяй самога мітрапаліта Мікалая¹.

Разам з тым, новы чыноўнік больш адаптаваны пад служэнне, асабліва для беларускіх съвтароў, дыжанаў і хору. Бо архірэйскія Літургіі поўным чынам у БАПЦ пакуль зъяўляюцца.

Да звычайнага чыну дададзены і чын архірэйскага дабраслаўленення куцыці (коліва).

Нягледзячы на досьць вялікую спэцыфічнасць выдання, “Архірэйскі чыноўнік” выклікаў вялікую цікаўнасць беларускай аўдыторыі. Гэта было асабліва бачна пасля ягонага разъмяшчэння ў беларускай электроннай бібліятэцы “Камунікат”.

Новым беларускім архірэйскім чыноўнікам зацікавіліся і ва Ўкраінскай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царкве, а таксама ў

шэрагу іншых Праваслаўных Цэркваў (практыкуючых богаслужбы на нацыянальных мовах).

БЕЛАРУСКІ ПРАВАСЛАЎНЫ ЛІТУРГІКОН



Пасля дапрацоўкі пабачыў съвет “Беларускі Праваслаўны Літургікон”. Гэта поўнае выданье, зробленае адпаведна старажытным беларускім узорам XVI – XVII ст.

Літургікон зъяшчае Святыя Літургіі съвятых айцоў Яна Залатауснага, Васіля Вялікага і Рыгора Дваслава. Для зручнасці ў ім дадзены дакладныя дзеі съвтара і дыжана ў часе Св. Літургіі, асобны раздзел “Дадатковыя просьбы на Літургіі”,

“Чын дабраслаўлення Куцыці (Коліва)”, “Шматгодзьдзя і Псалмы” і “Малітва за Беларускі народ” пасля Літургіі.

¹ Службоўнік. Другое выданье. Беларуская Аўтакефальная Праваслаўная Царква. Таронта, Антарыё, Канада. 1994.

ВЕЧНАЯ ПАМЯТЬ

АДЫШОЎ ДА ГОСПАДА СЬВЯЦЕЙШЫ ПАТРЫЯРХ СЭРБСКІ ПАВАЛ



У нядзелю 15 лістапада 2009 году ў Ваенна—мэдышынскай акадэміі ў Белградзе супакоіўся Патрыярх Сэрбскі Павел.

Яго Свята́сьць ады-
шоў да Господа ў 10
гадзін 45 хвілін пасля
прыняцця Святых
Хрыстовых Таямніц.

* * *

Будучы Патрыярх Сэрбскай Праваслаўнай Царквы (СПЦ) Павел, у съвеце — Гойка Стой-чэвіч — нарадзіўся ў ся-лянскай сям'і 11 верась-ня (н. с.) 1914 году на съвята Адсячэння га-

лявы Яна Хрысьціцеля ў вёсцы Кучанцы недалёка ад Доны—Міхальяц у Славоніі, якая уваходзіла ў склад Аўстра—Вугорскай імперыі (цяпер гэта тэрыторыя Харватыі). Ён рана застаўся без бацькоў. Калі яму яшчэ не было і трох гадоў, айцец Стэфан, атрымаўшы сухоты ў Амэрыцы, вярнуўшыся дадому, памёр. А у 1918 годзе памерла і яго маці Ганна. Хлопчыка выхоўвалі цётка, якую ён заўсёды успамінаў зь вялікай любоўю.

Гойка быў вельмі слабым, хваравітым дзіцем, і яго вызвалілі ад цяжкай сельскай працы, тым самым даўшы магчымасць ву-

чыцца. У роднай вёсцы ён скончыў пачатковую школу. З 1925 па 1929 г.г. вучыўся ў сярэдняй школе ў г. Тузла. Нягледзячы на схільнасць да тэхнічных навук і ніzkім адзнакам па катэхізісе, Гойка пад уплывам сваякоў паступіў у духоўную сэмінарыю ў Сараева, у якой вучыўся з 1930 па 1936 год. Па сканчэнні сэмінарыі спачатку паступіў на мэдыцынскі факультэт, але пазней перавёўся на Багаслоўскі факультэт Бялградзкага ўніверсітэта. Перад Другой Сусветнай вайной быў сакратаром міністра царкоўных спраў Ваіслава Яніча.

У 1940 гады паступіў на службу ў войска вайскоўым мэдыкам у Зажычары. Падчас нямецкай акупацыі жыл спачатку ў Славоніі; затым вярнуўся ў Белград, дзе з 1941 па 1942 гг. працаў прарабам па расчыстцы руін. Падчас акупацыі ЎГаславіі Баўгарскімі фашистскімі войскамі Гойка Стойчевіч у ліку уцекачоў апынуўся ў манастыры Святой Тройцы на Аўчары, дзе стаў паслушнікам. У манастыры будучы кіраўнік Сэрбскай Царквы выкладаў Закон Божы дзецям уцекачоў. У 1943 году працаў у якасці пэдагога і настаўніка веры дзяцей уцекачоў у Бані–Ковілячы. Лекары выявілі ў яго сухоты, прагноз быў пэсымістычным. Адтуль ён накіраваўся ў Буджанскій манастыр у сяле Прысланіца, дзе заставаўся да 1945 гады. У манастыры Гойка акрыяў, што заахвоціла яго ў 1946 году прыняць манаскі поstryг пад імем Павел, а неўзабаве і хіратонію ў ерадыякану.

З 1949 па 1955 год быў манаҳам манастыра Рача; у 1950/1951 вучэбным годзе быў суплентам Прызырнскай сэмінары сьв. Кирылы і Мядодзія. У 1954 году быў пасьвечаны ў ераманаҳа; у 1957 узведзены ў сан архімандрыта.

З 1955 па 1957 год быў асыпрантам катэдры Новага Запавету і літургікі на Багаслоўскім факультэце ў Афінах, дзе абараніў дысэртацыю на ступень доктара багаслоўя.

29 траўня 1957 гады на чарговым паседжанні Найсьвяцейшы Сынод Сэрбскай Праваслаўнай Царквы абраў яго япіскапам Рашко—Прызнэнскім, а 22 верасьня 1957 г у катэдральным саборы Белграду ён быў хіратанісан у япіската Рашка—Прызрэнскага. Хіратонія была зьдзейсьненая групай япіскатаў на чале з Патрыярхам Вікенціем (Праданавым). На катэдру япіската Рашко—Прызрэнскага быў узведзены 13 каstryчніка таго ж года ў катэдральным саборы Прыйзрэну.



Як кіраунік Рашко—Прызрэнской япархіі ён арганізоўваў будаўніцтва новых храмаў і працы па рэстаўрацыі і захаваньюн праваслаўных сьвятынь Косава і Метохіі. Стала падарожнічай па япархіі для служэнья. Япархіяй кіраваў у адзіноце, не маючы ні супрацоўнікаў, ні сакратара, ні аўтамабіля. Заўсёды перасоўваўся альбо пешшу, альбо на грамадzkім транспарце.

Як япіскап Рашко—Прызрэнскій выступаў у ААН па пытаныні аб міжэтнічных адносінах у Косава і Метохіі.

У лістападзе 1990 году рашэннем Святога Архірэйскага Сабора Сэрбскай Праваслаўной Царквы быў абраны кірауніком Царквы на месца захварэўшага Патрыярха Германа. Інтронізацыя 44—га Сэрбскага Патрыярха адбылася 2 сінегня 1990 году ў Белградзе.

Патрыярхам Павел быў абраны пасылья вяс�мі тураў галісаваныя. Канвэрт зь яго імем выцягнуў архімандрит Антоній Джорджэвіч, настаяцель манастыру Траноша. На пасад Павел узыходзіў 2 сінегня 1990 году ў Саборнай царкве ў Белградзе, а па старынай традыцыі толькі 2 траўня 1994 гады — на гістарычныя трон печскіх Патрыярхаў у Печскай патрыярхіі.

За час, які прайшло з пачатку патрыярства, адноўленыя і адчыненныя новыя япархіі і сэмінары (Цецінская — 1992 г., Крагуеваце і Духоўная Акадэмія сьвятога Васіля Астроскага ў Фочы — 1997 г.). Таксама была створаная інфармацыйная служба Сэрбскай Праваслаўной Царквы.

Павел праслужыў у сане япіскапа больш 50 гадоў. Ён — найстарэйшы сярод сэрбскіх Патрыярхаў — абраны на гэты пост у 76 гадоў. За час свайго першасвятарскага служэнья Патрыярх Павел наведаў усе япархіі Сэрбскай Царквы на тэрыторыі былой Югаславіі і шматлікія япархіі СПЦ замежжам, наведаў сваю паству ў Аўстралиі, Амэрыцы, Канадзе і Заходній Эўропе. Наведаў і большасць Памесных Праваслаўных Цэркваў.

Патрыярх Сэрбск Павел на працягу шматлікіх гадоў быў старшынёй Камісіі Святога Сыноду СПЦ па перакладзе Новага Запавету. Гэты пераклад зьяўляецца першым перакладам, які быў афіцыйна зацверджаны Царквой, апублікаваны ў 1984 годзе і перавыдаваўся ў 1990—х г.г. Акрамя таго, ён быў прэзыдэнтам Літургічнай камісіі Святога Сынода, якой быў падрыхтаваны і выдадзены Служэбнік на сэрбскай мове.

11 лістапада 2008 году на паседжаныні Архірэйскага Сабора СПЦ разглядалася пытаныне аб магчымасці абраўнія новага кірауніка Царквы ў сувязі з разглядам прашэння Патрыярха Паўла ад 8 лістапада аб яго адстаўцы ў сувязі з хваробай і старэчым векам. Сабор не прыняў адстаўку Патрыярха Паўла; 13 лістапада 2008 гады афіцыйна паведамлялася, што Патрыярх Сэрбскі Павел пасылья сустрэчы з герархамі пагадзіўся застацца кірауніком Сэрбскай Праваслаўной Царквы.

З 13 лістапада 2007 гады Патрыярх Павел знаходзіўся на стационарным лячэнні ў шпіталі Белграда. Абмежаванасьць магчымасцяў Патрыярха Паўла ў пэрыяд лячэння заахвочілі пачаўшыся 15 траўня 2008 гады ў Белградзе Архірэйскі Сабор Сэрбскай Праваслаўной Царквы часова перадаць функцыі кірауніка Святому Сыноду на чале зь мітрапалітам Чарнагорскім і Прыморскім Амфілохіям.

Патрыярх Павел адышоў да Господа раніцай 15 лістапада 2009 гады ў шпіталі Ваенна—мэдыцынскай акадэміі ў Белградзе і будзе пахаваны 19 лістапада ў манастыры Ракавіца.

СЭРБІЯ РАЗЬВІТВАЕЦЦА ЗЬ СПАЧЫЛЫМ ПАТРЫЯРХАМ ПАЎЛАМ

Зь вечара нядзелі, 15 лістапада, цела Патрыярха Паўла знаходзіцца ў храме святога Арханёла Міхла ў Белградзе. Тысячы людзей дашли, каб разъвітаца з Кірауніком Сэрбскай Царквы, чарга перад храмам расцягнулася на некалькі кілямэтраў.

Архірэі Сэрбской Праваслаўнай Царквы вырашылі выканаць волю спачылага і пахаваць яго ў Раковіцы — жаночым манастыры ў імя святых Арханёлаў Міхала і Гаўрыіла ў маляўнічым месцы пад Белградам. У гэтай мясціне пахаваны Патрыярх Сэрбскі Зыміцер († 1930), які узначаліў Сэрбскую Праваслаўную Царкву пасля яе аб'яднання і узнаўлены Патрыярхату ў 1920 г.

ЖЫЦЬЦЁ – СЛУЖЭНЬНЕ ХРЫСТУ...

(з кнігі Ёvana Яніча “Будзем людзьмі”)

Свайм жысьцю Патрыярх Павел стаў блізкі усім, яго, як свайго, роднага, успрымалі не толькі праваслаўныя вернікі, але і прадстаўнікі іншых канфэсій, і нават тыя, хто заве сябе атэістам.

Адгэтуль і столькі атавяданьняў, гісторый, жартыяў, галоўным героем якіх зьяўляецца сэрбскіх духоўных глава. Яны толькі умацоўваюць меркаваныне аб патрыярху Паўлу як аб народным, святым чалавеку. I у кожнай зь іх свой духоўны урок. У кожнай зь іх патрыярх Павел – съцілы чалавек вялікай дабрадзеінасьці. Вялікі духоўнік.

Не на сірочыя гроши

Вучыў ён і іншых жыць съціпла. Так здарылася, што калі ў яго як у кіруючага япіскапа мана什кі зь манастыра Сапочане блізу Новага Пазара прасілі дабраслаўленыя купіць “фічо” (самы маленькі ў то час аўтамабіль — “запарожац”), каб ім было лягчэй вазіць з горада неабходнае для манастыра, і каб не ездзіць на

аўтобусе, таму што ў дарозе здаравіся і розныя спакусы, ён адмовіў. Тлумачэныне было такім: “Не справа купляць машыну на гроши, якія вам ахвяруюць сіроты і бедныя, а яшчэ можа здаравіца, што вы паедзце па лужынах ды і абрываеце іх!”

У то час, пакуль ён быў япіскапам Рашско—прызренскім, ён доўга пазыбягаў купляніні аўтамабіля і для сваіх і для патрэб япархіі. Ён казаў: “Пакуль у кожнай сэрбскай хаце на Косава не будзе машыны, не будзе і ў мяне.” Але ў выніку, пагадзіўся набыць толькі адзін “варбург”, таму што каштаваў танна і быў зручны для перевозкі розных тавараў для патрэб царквы і іншых рэчаў.

Япіскап Павел рэдка ездзіў на ім, таму што часцей за усё хадзіў пешшу. Ад манастыра да манастыра, ад царквы да царквы, па усёй япархіі уздоўж і папярок... і не ведаў ён якія бываваюць аўтамабілі.. Калі аднойчы яго прыехаў наведаць япіскап жычскій Стэфан, зь якім яны былі вельмі блізкія яшчэ з часоў духоўнай сэмінарыі і яны адправіліся на “пэжо” уладары па япархіі, выклікнүй уладар Павел:

– Эх, брат, Стэфан, да чаго жа добры гэты твой „варбург“!

Адна мантая

Гэтак жа аскетычна працягваў жыць уладар Павел і калі пебрабраўся ў Белград, пасля абрањення на вышэйшую царкоўную пасаду.

Як і перш у яго была усяго адна мантая. Сястра Агіца, якую ён часта наведваў паджартойвала над ім: “Што ты за патрыярх, калі ў цябе усяго адна мантая?” На што новаабраны патрыярх адказваў: “Навошта мне больш, я не могу апрануць адначасова дзве!”

Па чарзе

А аднойчы, калі ён вяртаўся на трамваі ў Патрыярхію, здарылася нешта неверагодна. У перапоўненым трамваі, які ехаў да галоўнага гарадзкога вакзалу, нехта выклікнүй: “Вось, глядзіце, Патрыярх!” і стаў прабівацца да яго пад дабраслаўленыне. За ім зрушыліся і іншыя, пачалася сапраўдная цісканіна. Кіроўца спыніў трамвай і запатрабаваў, каб усё, акрамя патрыярхія, вышлі на вуліцу. Пакінуўшы адчыненымі толькі адны дзвёры, сказаў: “А зараз па адным...” I так усё, без таўкучкі падыходзілі пад дабраслаўленыне Свяцейшага.

Бачыць, што жадае

У Патрыярхіі часта успамінаюць адзін дыялёг паміж патрыярхам і дыяканам, (якога усюды яго суправаджаў), перад ад'ездам на службу ў царкву на Банавам грудзе.

- Як паедзем, на машыне? – спытаў дыякан, падказваючы адказ.
- На аўтобусе! – рашуча адказаў патрыярх.
- А ўпляя раніца абяцала гарачы дзень. Дыякану страшна не жадалася ехаць гарадзкім транспартам.
- Далёка, у аўтобусе душна, цісканіна... – імкнуўся угаварыць патрыярха дыякан.
- Паехал! – каротка і цвёрда адказаў Яго съятасьць, ужо кроначы наперад, рашуча, са звонам, удараючы жазлом па асфальце.
- Але... – тупаючы за ім, дыякан высунуў новы, як яму здавалася неабвержны аргумэнт – Ваша Съятасьць, лета, шматлікі ідуць купацца на Аду Цыганлію (белградскі пляж), у аўтобусах досыць напаўголых людзей... не зручна..

Патрыярх на хвіліну спыніўся, зьвярнуўся да свайго памагатага і сказаў:

- Ведаеце, ойча, кожны бачыць тое, што жадае!

Навошта табе выбліск?

Адзін з самых вядомых сэрбскіх фотарэпарцёраў Віцан Відана-віч прыйшоў, каб сфатографаваць патрыярха для свайго часопіса.

Але, быўшы атэістам, ён не ведаў сапраўды, як належыць зьвярнуцца да патрыярха. Падчас здымак, жадаючы растлумачыць, як трэба устаць, каб атрымаўся добры здымак, ён сказаў:

- Ваша съятлійшыства.....

На што Патрыярх спытаў:

- Калі я сам съятлійшыства, то навошта табе выбліск?

Але, калі вып'ем...

Яго Съятасьць не ведаў марнаслоўя, але было, што ён словам “ахвяраваў сабой”, дзеля навучанья. Так здарылася, што адзін гуляка, які нярэдка праводзіў час у рэстаранчыку “Знак пытаньня”, наадварот Патрыярхіі, як толькі бачыў, што патрыярх ідзе міма

Патрыярхій або Кафедральнага сабора, кожны раз перабягаў вуліцу, каб узяць дабраслаўленыне. І аднойчы, заікаючыся сказаў:

- Ваша съятасьць, мы з табой лепшыя людзі ў гэтым Белградзе!

Патрыярх, бачачы, што той не суцэль цвёрда варта на нагах, адказаў :

- Так, твая праўда, але бачыць Бог, калі нап'емся, то горш усіх.

Вядома, патрыярх ніколі не піл, але такім чынам, ён узяў на сябе частку граху гэтага чалавека і з гумарам, каб не пакрыў дзіць яго, паказаў на слабасьць і загана, якім той пакутаваў.

Не мяшайце нам

У пэрыяд, калі уладар Павел быў абранны за патрыярха сэрбскага, мноства дэлегацый і шматлікія высокія замежныя прадстаўнікі выяўлялі жаданыне сустрэцца зь Яго съятасьцю. Яго супрацоўнікам гэта не вельмі падабалася, бо яны баяліся, што новы патрыярх можа разгубіцца і не будзе шляхта як сябе весткі, бо , вялікую частку жыцьця ён правёў у монастыры . жывячы маснікі жыцьцём і не меў досьведу съвецкай дыпламатыі.

Папытай аўдыенцыі і вельмі тады актыўны амэрыканскі амбасадар у Белградзе Уорен Цымерман. Патрыярх прыняў яго ў Патрыяршых палатах. Амбасадар перадаў прывітаныні і віншаваныні ад імя амэрыканскага народа, ад імя амэрыканскага презыдэнта і ад сябе асабіста. І пасыля гутаркі на агульныя тэмы, амбасадар спытаў патрыярха:

- Чым мы можам вам дапамагчы?

Патрыярх зірнуў на яго і адказаў проста:

- Ваша правасхадзіцельства, а Вы не мяшайце нам і так вы нам дапаможаце!

Цымерман разгубіўся, не ведаючы што адказаць. Але час паказала, што гэта была самая мудрая просьба.